

J. Forbes

1800

1800

1800

1800

1800

1800

1800

1800

1800

1800

1800

1800

1800

1800

1800

1800

1800

1800

1800

1800

1800

1800

1800

1800

Muzeum Przemysłu i Rolnictwa

"Biblioteka Oddziału Odzieżowego"

№ 2759

Ex libris A. Joseph
Brestek Philolog.

Włodzimierz Siemionowicz
kaz. m. 1882

№ 30. n

A. B. J.

54558

Biblio Colley. Fabiol. Vaſſel.

Donatus et R. Rebecius

In Effigiem
VIRI CLARISSIMI
THOMÆ HOBBI
BRITANNI.

Ad Speculatorum.

EFfigies Hobbi, rorum misericordia per eadem.
Rac orbis tribulæ suspicenda patet.
Qua lacunt, nichil nisi pax, neque credere con-
luncit,
Ursusq[ue] resolute, insertione date.
Credere Thomas Eusebium, posuit quam pitiger
pithos!
Pinget quod atq[ue] sit, credere suisse Tho-
mas.

*Aliud in eandem Effigiem, & Librum
de Cœlo.*

TAli ad eum Hobbi civem scribentis imago,
Qui faciem virum induit alta lumen.
Pecunia grande Sophos habens, doctrina mod-
esta:
Hic licet effigie hujus & hujus habet.
Tolle manum tabula, posses licet arte magi-
fica,
Tibon Apollinaris equum tu manu. Hob-

Hob-

DEDICATORIA.

dicè quam alii: quod sententia
Philosophorum utraque pars summa
jus vocatur: quod alii laudent, a-
lii vituperent eandem actionem;
quod idem unde probet quae also
tempore dabant & sua facta tñ a-
lii aliter estimet, signa manife-
stissima sunt, nihil profuisse ad
scientiam veritatis qua bâdenus
scripta sunt à Philosophis morali-
bus; placuisse vero, non illumin-
nans omnium, sed venusta & se-
cunda affectibus oratione, opiniones
temeriter receptas confirmando. Hinc
ergo Philosophie parti idem con-
tigit quod viis publicis, quibus o-
mnies ingrediuntur, eunque pro-
fum & recorsum, alii animis can-
sa inambulant, alii rixantur, sed
nihil scriuntur. Cu[m] rei nunc hac
videtur esse ratio, quod nemo co-

rupt

EPISTOLA

rum qui materiam hanc trattarunt,
commodo nus sit docendi princi-
pio. Non enim ut in circulo invenia
scientia arbitrio nostro sumus potest.
Incipit in ipsis dubitandi tenebris
filum quoddam rationis, cuius du-
cta evaditur in lucem clarissimam;
ibi principium docendi est; inde ad
solvenda dubia converso itinere lux
referenda est. Quoties ergo scri-
psor filum illud, vel inficiat doce-
re, vel cupiditatibus abrumpt, non
scientia, sed errationum suarum
vestigia literis describit. Quapropter,
cum cogitationes meas ad in-
quisitionem iustitia naturalis con-
vergissent, animossum sum ab ipse
iustitia appellatione, qua consensu
voluntas uniusque Ius suum tri-
buendo significatur, querendum
prius esse, nnde esset quod quis rem

al-

EXCELLENTISSIMO

VIRO

GUILIELMO,

COMITI

DEVONIAE,

DOMINO MEO

coledidissimo.

Dicit Opule Romani memoria
Tarquiniorum & civi-
tatis iustitiae Regibus
iniqui, vox erat (Ex-
cellentissime Domine) prolatiore
Marci Catonis Censoris, Reges
omnes de genere esse bestiarum ra-
pacium. Ipse autem Populus Ro-
manus qui per Africanos, Afri-
cos, Macedonicos, Achaeicos, re-
terosque à spoliis gentibus cognos-
et mis-

EPISTOLA

minatos cives totum ferè orbem ter-
rarium diripuerat qualis bellua era?
Non minus ergo quem Cato
sapienter dixit Pontius Telestinus,
In prælio ad Portam Collinam con-
tra Syllam circumvolans ordines
exercitus sui, vociferatusque era-
endam defendamque ipsam Romanam,
adjudiciebat, unquam defuturos Ra-
ptores Italicae libertatis Lupos, ni-
si Syria in quam refugere solerent
esset excusa. Profecto utrumque ve-
re diuum est, Homo homini
Deus, & Homo homini Lupus,
Illi si contives inter se, Hoc, si xi-
vitates comparemus. Ille justitia
& charitate, virtutibus pacis, &
similitudinem Dei acceditur, His
propter malorum pravitatem, re-
currendum etiam bonis est, si se
tucri volunt, ad virtutes bellicas

viii

DEDICATORIA.

vim & dolum, id est, ad ferina mra-
petatatem. Quam eis homines pro
convictio invicem objiciant, more
munito, saeta sua in personis alio-
rum, tanquam in speculo, sinistra
dextra, dextra sinistra exquisi-
tes, vitium tamen esse non finis pro-
ficitum à necessitate conversatio-
nis propria ius naturale. Quod au-
tem Catoni viro sapientiae celebra-
tissima, Odium pro Iudicio, Affe-
ctu pro Ratione imponere in tan-
tum potuit, ut quod aquum in po-
pulo suo, idem Reges facere ini-
quum censeret, mirari forte esse alii
poterunt, ego sane in ea opinione
jamo diu sum, neque egregiam sem-
tentiam unquam fuisse qua placuisse
populo, neque sapientiam vulgari
majorem vulgo agnosci posse, quip-
pe quam vel non intellegunt vel in-

C. Libri * A. Theopoli
Glossariorum. Anno 1792

EPISTOLA

teligentes aequant. Gratorum Romanorumque facta & dicta celebria, non Ratio, sed magnitudo, & saepe illud ipsum Inpinatum quod seu tu exprobrent Historie commendavit, que nunc cum publicis actionibus actores per tursum seruorum deoblitus qualescumque. Sapientia vera nihil aliud est quam in omni materia veritatis scientia. Ex vero cum à memoria verum per appellationes certas & definitas existat derivetur, non animi acris & repentini impetus, sed Ratio ipsa est, id est, Philosophie opus est. Per hanc enim à rerum singularium contemplatione ad praecepta universalia via aperitur. Quot autem genera rerum sunt in quibus Ratio humana locum habet, in tot ramis disfundit Philosophia, diverse sa-

DEDICATORIA.

aliquam suam posuisse quam alienam esse diceret, quod cum non à natura, sed à consensu hominum profectum constaret. Namque natura in medium protulit, homines possesse distribuerunt. Ducebat inde ad questionem aliam, ministrum, cui bonus, & qui necessitate coacti, cum omnibus essent omnium, voluerint potius sua unique esse propria. Videbam autem ex communitate rerum bellum, atque inde omne genus calamitatis, hominibus de eorum usu per vim certansibus, necessariò sequunturum esse; id quod omnes natura fugiant. Natus ergo duo certissima natura humana postulata, unum cupiditatis naturalis, qua quisque rerum communium usum postulat sibi proprium; alterum rationis naturalis, qua quisque mor-

tem violentam tanquam summum
naturae malum studet evitare. Ab
his principiis pacitorum & fidei con-
seruanda necessitatem, atque inde
virtutis moralis officiorumque ci-
vilium Elementa, in hac opere, e-
videntissima connexione videor mihi
demonstrasse. Quod adjectum
est de Regno Dei, ea consilio saeculum
est, ne quid inter dictata Dei per
naturam, & legem Dei traditam
in Scripturis, repugnantia esse vi-
deatur. Operam etiam diligen-
tissimam per totum cursum orationis
mea dedi, ne quid de legibus cuius-
cumque nationis civilibus dicerem,
id est, ne ad litora accederem, tum
scopulis, tum presentibus procellis
periculosa. Quantum laboris dilige-
ntiaeque in veritate iurisprudien-
da exhibitum sit, scio. Quid effe-

terim

cerim nescio. nam invicta nigra
omnes pre amore minus recte affi-
mamus. Itaque libellum hunc cen-
suratus quam favori prius offero,
ut apud quem certissimis experi-
mentis exploratum habessem, op-
niones neque celebritate antiorum,
neque novitate sua, neque specie o-
rationis, sed firmitudine ratiuum
faverabiles fieri. Si arridat, id est,
si nervosus, si utilis, si non vul-
pis sit, tum deum enim tibi
cellentissime Domine, praesidium
& decus meum) humiliè dico
dedicoque, si in erroris sefem ta-
men habes gratitudinis mea, quod
stium beneficio tuo concessum, ad
gratiam tuam promiscendum uti va-
luerim. Te Deus Opt. Max. in fi-
tione hac mortali civem optimam

pro-

protegat, eaque peracta, sed longissima, civitatis celestis gloria renaret.

Paris, Nov. 1.

1646.

Excellentia tua servus
humilissimus

Thomas Hobbes
Civis Theophilis
Lacrymidae Homo
Dicitur Geometra

DEDICATORIA.

men pro diversitate subjelta materiæ nominatis. Nam quia de figuris tractans, Geometria; de motu, Physica; de jure naturali, Moralis dicitur, ita Philosophia est: quemadmodum mare quod hic Britannicum, illis Atlanticum, alias Indicum, à singulis Eitoribus appellatum, totum tamen est Oceanus. Et Geometrae quidem provinciam suam egregie administraverunt. Quicquid enim humana vita auxiliis contingit à siderum observatione, à terrarum descriptione, à temporum instatione, à longinquis navigationibus; quicquid in adficiis pulchrum, in propagandis validum, in machinis mirabile est; quicquid denique hodiernum tempus à prisæ barbariz distinguere, totum ferè beneficium est Geome-

6. EPISTOLA

trix, nam quod Physicæ debemus,
id debet Physica eidem Geometrix.
Si Philosophi morales musare
seus pars felicitate funtis essent,
non video ad felicitatem suam in
hac vita, quid amplius contribue-
re humana industria posset. Cogni-
ta enim, pari certitudine, ratione
affectionum humanarum, qua cognos-
tatur ratio magnitudinum in figura-
ris, ambitio & avaritia quarum po-
tentia falsis vulgi circa ius &
iuriam opinionibus innititur, ini-
ermes essent, frucreturque gens
humana pace adeo constante, ut non
videatur (nisi de loco, crescente
felices hominum multitudine) an-
quam pugnandum esse. Nunc quad
bellum gladiis vel calamis perpe-
trum est: quid non sit juris & le-
gum naturalium major scientia ho-

dix

Hobbes in charis desloq. volumine volum
Majori resultat dexteritate suum.

Aliud in librum de Cœp.

Morales Naturæ facit, Republicæ cœps:
Montalem vnam viceret quispi potest.
At quicunque cupit vñalem viceret vnam,
Civilem vnam dico, docēme Thoma.
Sic nec in pœnas cras, nequæ degener incola-
manū.

Nec sanguis natus perdere, nec numeretur,
Si memorem, laude viros, si nomine dicas,
Moralis meritis ingenioque decet.
Si vinas immensa loco spatio que teneunt,
Per solitam famam Solis unramque dominam,
Hobbes & mio dicitur ab oibz Barathru,
Et civi pacem et quietem arbitriant.

Henricus Bruno.

Hegz-Cam. xxi. Kal. Aug. 1590 e auct.

P R A E T A T I O

*

L E C T O R E S .

U& res attentam Lectio-
nem promisse efficere ma-
xime posse videntur, Rei
tractanda Dignitas, &
Utilitas, tractandi recta Methodus,
causi & consilium in scribendo pro-
bum, scribentis denique Moderatio-
es. Lectores, vobis promitto atque
oculis aliquatenus ex hoc loco pro-
spiciendes exhibeo. Describuntne
hoc libello hominum officia, primè
ut hominum, deinde ut civium, po-
litiq[ue] ut Christianorum. Quibus
officiis cum patris naturalis gentium-
que elementis, justitiaeque origo &
vis, tum etiam Religionis Christianae
& quantum patitur instituti modus
et cetera continetur.

Quod quidem doctrinae genus
(excepto quod spectat ad Religionem
*) Chri-

THOM. HODGES Nobilis Anglus
Sic Principi Wallie a studiis prop-

*Ex Historia Christianorum
Anglorum*

P R A E T A T I O

Christianam) sapientum antiquissimi non nisi carminibus decoratum, vel Allegoriis adumbratum, quasi imperii mysterium quoddam pulcherrimum & sacrosanctum, ne privatorum hominum disputationibus contaminaretur, postoris tradendum esse censuere. Philosophi interea alii cum generis humani commodo rerum figuris & motus, alii sine incommodo rerum naturas & causas contemplabantur. Temporibus autem quæ in sequita sunt, scientiam hanc civilem eti; non penitus perspectam, aliquatenus ex parte in Republica regimine, tanquam per nubem pellucetem, primus adamasse dicitur Socrates, itaque coluisse ut despecta desentique omni alia Philosophiae parte, solito hanc ingenio suo dignam judicaret. Post eum Plato, Aristotle, Cicero, ceterique Philosophi Graeci Latini, denique omnes omnium gentium non modo Philosophi, sed etiam eti; quæ facilius, nullo studio am-

biens

AD LECTORES.

bierdam, cuiuslibet ingenio naturali expositam & prostitutam attraherent attrahantque. Quodque ad dignitatem ejus præcipue facit, illi qui eam se habere putant, et eo loco sunt ut habere debent, adeo sibi in ejus specie vehementer placent, ut reliquorum scientiarum studiosos haberi & vocari ingeniosos, doctos, eruditos, quidlibet præter Prudentes a quo animo ferant, nam nomen hoc propter excellentiam peritie civilis sibi solis deberi arbitrantur. Sive igitur scientiarum dignitas ex dignitate eorum ad quos pertinet, sive ex numero eorum qui de ipsa scripserunt, sive ex judicio sapientissimorum hominum estimanda est, dignissima certe scientiarum hac ipsa est, que ad Principes pertinet hominique in re gendo genere humano occupatos & cujus etiam falsa specie omnes sese homines delectantur & in qua Philosophorum excellensissima ingenia maximè versata sunt. Eisdem Utili-

++ 2 litatorem,

P R A M A T I O

litatem, sed recte tradite, id est, ex veris principiis evidenti nexu derivata, sic optimè perspiciemus, si quis falsum ejus & loquacem speciem humano generi consequuntur dama consideraverimus. Nam in iis rebus quas ingenii exercendi causa species lamue, si quis error irrepererit innoxius est, neque fit pœctura nisi temporis tantum. In iis vero quæ quicunque vivendi causa meditari debet, non modo ab errore sed etiam ab ignorantia, offensiones, rixas, cædes omni necesse est. Quanta ergo hæc dama sunt, tanta est ab officiorum doctrina bene traditæ Utilitas. Quod Reges, consiliumque viros bonos, error unus posse Regem Tyrannum à subditio suo jure occidi, occidi fecit? Error hic, posse Principem summum certis de causis à certis hominibus regno spoliari, quantum hominum jugulavit? Quantum hominum intersecit doctrina hæc erronæ, Reges summos multitudine superiores non esse, sed miseri-

AD LECTORES.

ministros ejus? Denique illa quoë Rebellionum causa fuit qua docetur, Imperata Regum utrum iusta eni m iusta sint cognitionem ad privatos homines pertinere, & priusquam hanc disputari non modò jure posse sed etiam oportere? Præterea in communiter recepta Philosophia moralis alia sunt multa non minus his periculosa, quæ recitari non est opus. Puto hac prospexitse veteres illos qui Justitiam scientiam fabulis contestant, quiam disputationibus expositam esse maluerunt. Antequam enim questiones illius modi agitari coepérunt, Principes potestatem summam non postulabant, sed exercebant. Imperium suum non argumentis sed hominum sceleratorum quidem pœna, proborum vero defensione tuebantur. Vicissim cives Justitiam non sermonibus hominum privatorum, sed legibus civitatis metiebantur: nec disputationibus, sed vi Imperii in Pace continebantur. Imò potestatem summam

five in uno homine, fivæ in uno Concio eo refideret, tanquam divinitatem quandam visibilem venerabantur. Itaque ambitiosis perditissimis hominibus ad evertendum civitatem statum minimè ut nunc se adjungebant. Nam ut eam rem per quam conservabantur ipsi, conservatam esse nollent in animum inducere non poterant. Scilicet illorum temporum simplicitas tam doctam futilitatem non capiebat. Itaque pax erat & seculum aureum, quod non ante finem habuit quam Saturno expulso contra reges arma ferri posse doceri ceperat. Hæc, inquit, veteres non modo vidisse, sed in una suarum fabularum apertissimè videntur significasse. Dicunt enim Ixionem cum esset à Jove adhibitus in convivium, adaniisse atque sollicitasse ipsam Junonem. Illi pro Dea, nubem in ejus speciem formatam oblatam esse. Inde genitos esse Centauros, naturæ partim humanae, partim equinoꝝ, genus pugnax & in quo

quietum. Id quod mutatis nominibus idem est ac si dixissent, Homines privatos, ad Concilia de summa Republicæ vocatos. Justitiam Imperii summam fororem & conjugem subiectore fax ipsorum cognitioni cupere, ceterum falsam & inanem ejus speciem quasi nubem amplexantes, dogmata illa Philosophorum moralium biformia partim recta & speciosa, partim heuta & ferina, rixarum omnium & cœdium causis genuisse. Cum tales agitur opiniones quotidiè oriuntur, si quis discusserit nubes illas, rationibusque firmissimis ostenderit, Doctrinas de justo & injusto, bono & malo, prater leges in unaquaque civitate constitutas authenticas esse nullas, & utrum aliqua actio justa vel injusta, bona vel mala futura sit, à nemane inquitendum esse preterquam ab iis ad quos legum suarum interpretationem demandaverit, is certè non modo pacis viam regiant sed etiam seditionis opacas & tenet.

P R A E F A T I O

brofas semitas commonestrabit, quare utilius nihil ex cogitari potest.

Quod attinet ad Methodum, non orationis ordinem quamquam conspicuus ille sit solam sufficere, sed à civitatis materia incipiendum, deinde ad generationem & formam eius, & justitia originem priusnam progeditum esse existimavi. Nam ex quibus rebus quoque res constitutinus, ex iisdem etiam optimè cognoscitur. Sicut enim in Horologio automato aliare machina paulo implicatiore, quod fit cujusque partis rotæque officium, antiq[ue] dissolvatur, partiumque materia, figura, motus sensim inspicatur scilicet non potest: Ita in jure civitatis, civiumque officiis investigandis opus est, non quidem ut dissolvatur civitas, sed tamen ut tanquam dissoluta consideretur, id est, ut qualis sit natura humana, quibus rebus ad civitatem compaginandam apta vel inopata sit, & quomodo homines inter se componi debant, qui coalescere vol-

lunt,

AD LECTOREM

lunt, recte intelligatur. Talem ergo Methodum fecutus, Pono primo loco præ Principio omnibus per experientiam noto, quodque nemo est qui non confiteatur, nimurum. Ingenia hominum ejusmodi esse à natura, ut nisi merita potentia alicujus communis coercerent, fore ut sibi invicem diffidant & se se mutuo metuant, & ut propriis viribus singuli sibi cadere cum jure possint, tum necessariò velint. Objicietis fortasse nonnullos hoc negare. Ita verò est; per multi enim negant. Numquam igitur qui eodem idem & fateri & negare dicō, mecum ipse pugno. Minime quidem ego sed illi qui quod actionibus contentur, idipsum oratione negant. Videmus civitates omnes etiam cum vicinis pacem habeant, fines tamen suis praefidit militum, urbes milibus, portas, vigiliis tueri, quorū hæc, si à viciniis nihil metuerent? Videmus etiam in ipsis civitatibus, ob leges sunt & poena in malos constitu-

rx, cives tamen singulares neque in itinere esse sine telo sui defendendi causa, neque dormitum ire nisi obsecratis non modo foribus contra concives, sed etiam arcis caspaliisque contra domesticos. Posuntne homines libimet invicem omnemque omnibus diffidere felse apertius significare? Quoniam autem omnes sic faciunt, tamen civitates quam homines metum suum & diffidentiam mutuum contentur. Inter disputandum autem negant, hoc est, studio contradicendi altis contradicunt libimetipsis. Objectum porro à nonnullis est, quod admisso hoc principio, continua sequatur Homines omnes non modò malos (quod forte etiā diximus concedendum tamen est, cum id clavē dictum videatur in Scripturis facris) sed etiam (quod concedi sine impotestate non potest) naturā malos esse. Illud verò homines naturā malos esse ex hoc Principio non sequitur. Nam etiā pauciores efficiunt mali quam boni, quo-

quoniam tamen bonos à malis inter noscere non possumus, necessitas diffidendi, cavandi, anticipandi, subjugandi, quoquo modo se defendendi invulnus perpetuo etiam bonis & modestis. minus verò sequitur eos ipsos qui mali sunt, ita factos esse à naturā. Quamquam enim à naturā, hoc est, ab ipsa nativitate, ex eo quod nascantur animalia hoc habeant, ut statim omnia quæ sibi placent, cupiant facientque quantum possunt, ut quae impendent mala, aut metu fugiant, aut ira repellant, non tamen ob eam causam mali censeri solent: nam affectus animi qui à naturā animali proficiuntur mali non sunt ipsi, sed actiones inde provenientes, male aliquid sunt; nimisrum quando & noxiæ sunt, & contra officium. Infantes nūi omnia quæ cupiunt dederis, plorant atque iratentur, etiam parentes ipsos verberant, habentque à naturā ut ita faciant; at ratiōne culpā vocant, neque mali sint,

primo quia nocere non possunt, deinde quia rationis usu carentes officiorum omnium immunes sunt. Idem si ad ultimam partem, acquisitis viribus quibus nocere possunt, eadem facere pergent, tum vero mali & esse & appellari incipiunt. Ita ut viri malis idem ferè sit quod puer robilus, vel vir animo puerili ; & malitia idem quod defectus rationis ex natura qua per naturam disciplinam atque damnorum experientiam gubernatam accedente hominibus solet. nisi ergo homines ideò à natura factos mala esse dixerimus, quod disciplinato & usum rationis à natura non habent, confundendum est posse homines à natura cupiditatem, motum, iram, exterosque affectus habere animales, ut tam mali facti à natura non sint. Immotu igitur quod jecti fundamento, Offendo primo conditionem hominum extra societatem civilem (quam conditionem appellare licet statum naturae) aliam non esse quam bellum omnium

omnium contra omnes; atque in eo bello jus esse omnibus in omnia. Deinde homines omnes ex eo statu misero & odioso, necessitate natura sua, simulaque miseriaram illam intellexerint, exire velle. Id autem nisi initia pacis, à iure suo in omnia decadant, fieri non posse. Porro quæ sit pacis natura, quo modo jura ab aliis in aliis, ut pacta valida fiant, transservi debent; item quæ jura de quibus ad habiliendam pacem necessariò concedenda sunt, id est, quæ sint rationis dictamina et quæ leges naturales appellari proprie posseunt, explico & confirmo. Atque hæc sunt in ea parte libri quæ inscribitur Libertas.

Hic constitutis ostendo, quid ac quoniamplex sit, & quo modo sit civitas, summanque civitatis Imperium, quæque à singulis hominibus civitatem constituturis jura in summum imperantem, sive si unus homo sit, sive unus hominum cœtus, ita necel-

P R E T A T I O

fariò transferenda sunt, ut nisi sint
translata civitas nulla fiat, & ius
omnium in omnia id est, ius Belli ma-
neat. Deinde civitatum diversis spe-
cies Monarchiam, Aristocratiam, Dem-
ocratiam, Dominium paternum, &
Despoticum, distinguo, quomodo
constituantur doceo, & commoda in-
commodaque singulorum inter se
comparo. Præterea quæ res civita-
tem destynant, & quæ sint summum
imperium administrantis officia, ex-
posito. Postremo legis & peccati na-
turas explico, & legem à consilio, à
pacio, à jure distinguo; quæ omnia
sub titulo Imperij continentur.

In parte ultimâ cui inscribitur Re-
ligio, ne ius illud quod in preceden-
tibus summos Imperantes in cives
habere rationibus confirmaveram,
Scripturis sacris repugnare video-
tur. Ostendo primum loco non repu-
gnare illud iuri Divino, quatenus im-
perantibus imperat Deus per natu-
ram, id est, per dictamina rationis na-
turalis.

A D L E C T O R E S.

taralis. Secundo adem non repugna-
re iuri Divino, quatenus imperium
habuit Deus in Judeos peculiare per
pactum antiquum circumcisio[n]is.
Tertio, idem non repugnare iuri Di-
vino, quatenus Deus imperat in Chri-
stianos per pactum baptismale, adeo-
que ius illud summorum Imperan-
tiuum, sive ius civitatis, cum Religione
omnino non pugnare. Postremo,
ostendo quæ officia ad introitum in
Regnum celorum requiruntur ne-
cessarij; atque ex illis, Obedientiam
quam à cibis singulis Christianis
Principi suo Christiano deberi affir-
maveram, Religioni Christianæ re-
pugnare non posse ex Scriptura sa-
cra testimonias, secundum receptionem
ab omnibus interpretationem evi-
dentissime demonstro & concludo.
Methodum vidiſſis, causam jam &
consilium scribendi accipitote. Da-
hanc operam Philosophiae animi cau-
ſa, cuiusque in omni genere Elementa
prima congregebam, & in tres Sectio-
nes

P R A E T A T I O

nes digesta paulatim conscribentur, ita ut in prima, de corpore proprietatisque ejus generalibus; in secunda, de Homine & facultatibus affectibusque ejus speciatim; in tertia, de Civitate civiumque officiis ageretur. Itaque Secero prima, Philolophilum primam, & Physice elements aliquot continent, in ea Temporis, Locis, Causis, Potentia, Relationis, proportionis quantitatis, figure, moris ratios computantur. Secunda circa imaginationem, memoriam, intellectum, ratiocinationem, appetitum, voluntatem, Bonum, Malum, Honestum & Turpe, aliaque ejus generis occupatur. Tertia hec quid agat, iam ante dictum est. Hec dum completo, ordino, lentè moralèque conscribo (non enim differo, sed computo) accidit interea patriam meam, ante annos aliquot quam bellum civile exardecseret, questionibus de jure Imperii, & debitis civium obedientiâ belli propinquis praetoribus fervescere. Id quod

A D L E C T O R E S.

quod partis hujos tertiae, ceteris distractis, maturandi absolvendaque causa fuit. Itaque factum est ut quæ ordine ultima esset, tempore tamen prior prodierit; præsertim cum eam principiis propriis experientia cognitis innixim, præcedentibus indigere non viderem.

Feci tamen non eo consilio ut laudarer, quamquam si fecisset ex curatione hac uti possem, nisi qui laudem amant patuos esse qui laudabilia faciunt; sed vestri causa, Lectores, qui eum doctrinam quam offero cognitum & perspectam habetetis, sperabam fore, ut aliqua incommoda in re familiari, quoniam res humanae sine incommodo esse non possunt, ex quo animo ferre quam Republicam statutum contrari malletis. Ut Justitiam eorum rerum quas facere cogitat, non sermone vel consilii privatorum sed legibus civitatis metentes, non amplius ianguine vestro ad suum potentiam ambiciatos homines abutim-

P R A F A T I O

pateremini. Ut statu p̄fente, eis
non optimo, vos ipſos frui, quām bel-
lo excitato, vobis interfec̄tis, vel zitate
consumatis alios homines alio seculo
statum habere reformatiorem fatus
duceretis. Præterea qui Magistrati
civili subditos fere esse nolunt, on-
rumque publicorum immunes esse
volunt, in civitate tamen esse, atque ab
ea protegi à vi & injuriis postulant, ac
illos cives sed hostes exploratoresque
esse putaretis, neque omnia quæ illi
pro Verbo Dei vobis vel palam vel
secreto proponunt, temere recipere-
tis. Apertius dicam. Si quis conciona-
tor, vel confessor, vel casuista doctrinam
hanc, summum imperantem, in d
quemlibet hominem in iussu summi
imperantis jure à civi interfici, aut
rebellionem, conjurationem, fedu-
re quodlibet civium contra civita-
tem jure iniiri posse, verbo Dei conſen-
tanciam esse dicerit, illi ne crederetis,
sed nomen ejus denuncaretis. Huius
qui probat, et meum quoque in scri-
bendo

AD L E C T O R E S.

bendo consilium probum esse existi-
mabit.

Postremò per totam orationem
meam modum talem conservandum
inihi proposui, primò ne de Justitia
singularium actionum quicquam de-
terminarem, sed legibus determinan-
dum relinquarem. Deinde, ne quic-
quam differerem de cuiuscunq; ci-
vitatis legibus speciatim, id est, ne que-
sint sed quid sint leges, dicerem. Ter-
tio, ne civitat̄ Aristocratica, vel De-
mocratica, minorem à civibus obe-
dientiam deberi quam Monarchicam
existimare videret. Licet enim Mo-
narchiam ceteris civitatis speciebus
capite decimo commodiorem esse ar-
gumentis aliquant suadere conatus
sim (quam rem unam in hoc libro non
demonstratam sed probabiliter pos-
tam esse constent) omni tamen civi-
tati, potestatem summaq; & æqualem
tribuendum esse passim & expresse di-
co. Quartò, de doctrinis Theologo-
rum, præterquam de illis quæ civium
obedien-

P R A E F A T I O

obedientiam tollent, & civitatis flatum libefactant, ne quid in ullam partem disputarem. Postremò, ne quid per imprudentiam ederem quod edito opus non esset, id quod conscripsoram, publici juris esse illico noluitaque exemplaria paucis privatim impressa amicis distribuenda co- ravi, ut sententiis aliorum exploratis si quis erronea, dura, obscurave esse videatur, ea emendarem, molli- rem atque explicarem.

Acerrimè vero reprehensa hac re- peti, quad potentiam civilem immo- dicam fecerim, sed iab Ecclesiasticis; quod libertatem conscientie abstule- rim; sed à Sectariis; quod summos Imperantes legibus civilibus exsolverim; sed à legiis. Horum itaq; repre- hensionibus, ut qui rem suam agunt, nisi ut eos nodos fortius affligerem non magnopere commovebar. Ca- tetum eorum causa qui circa ipsi principia haferunt, nempe naturam hominum ius naturæ, naturam pa- cto- rum

A D L E C T O R E S.

tum & generationem civitatis, quo- niā non affectus sed sensus suos ge- nuinos in reprehendendo sequuti sunt, annotationes quibusdam in lo- ci adjecti, quales dissentientibus sa- tisfacere posse indicavi. Denique, ne quemquam offendrem prater eos quorum inceptis hac repugnant, eis- que quorū animi omni opinionum dissensione offendī solent, operam u- bique diligenter dedi.

Quapropter si aliqua inveneritis aut minus certa, aut magis quam ne- cessē erat scriter dicta, cūm non par- tium sed pacis studio, & ab eo dicta sint cojus propter patris presentem calamitatem dolori justo aliquid condonari æquum est, ea ut a quo animo ferre dignemini. Lectores, oto- polhaloque.

INDEX

INDEX

C A P I T U M.

Sub titulo

L I B E R T A T I S.

C A P U T I .

De Humanis sive statu societatum. Pag. 1

C A P U T II.

De Legi Naturae et causulis. 18

C A P U T III.

De Legibus naturae religionis. 17

C A P U T IV.

Quod Lex naturae est lex omnis. 65

Sub titulo

I M P E R I L.

C A P U T V.

De causa & Generatione civium. 79

C A P U T VI.

De Iure sive Concilio, sive Homines auctor, qui
in Civitate eam formam patet ut sit. 90

C A P U T VII.

De iure civitatis Petriponi, Domus Malae, iustificata,
Masschia. 120

C A P U T VIII.

De Iure Disciplinae in servos. 141

C A P U T IX.

De Latre pietatis in litteris, & de Regno Patri-
miali. 148

C A P U T X.
Scripturae nomen etiam propter inveniendam regula-
tarum comparatio. 163

C A P U T XI.

Loix en Exemple Scriptura facie de Iure Regal
que scimus videtur auctoritate. 183

C A P U T XII.

Decretuum etiam de iure disputationis. 193

C A P U T XIII.

De tribus regim qui formam Imperium adde-
siluntur. 212

C A P U T XIV.

De legibus & preciis. 233

Sub titulo

R E L I G I O N I S.

C A P U T XV.

De Regno Domini per Naturam. 261

C A P U T XVI.

De Regno Domini per Faustum vocat. 291

C A P U T XVII.

De Regno Domini per Faustum vocat. 321

C A P U T XVIII.

De Novissim ad latram in Regnum Calo-
tam. 331

ELEMENTA
PHILOSOPHICA,

De Cive.

L I B E R T A T I .

C A P U T I .

De statu Humanis extra Societatem
civilianam.

E R R A T A .

- Fog. 14. l. 5. alius, lego dicitur.
48. l. 19. dele querere.
l. 23. dele ergo.

I. Nesciunt. II. Societas civilis id
dicitur quod est status novus. III. Humanis
mores apparetibus se esse. IV. Unde non
estus mundi sed latitudi politicus. V. Dignitas
& compassione regumtorum. VI. ab
apparatus hominis ad conditum. VII. Di-
uisio etiam. VIII. Justus iustus, dei iusti
ad mortis crucifixa. IX. Justus mortaliter, u-
nus peremptio judicium est mortis ad illi
conformatum. X. Justus mortaliter mortis
quod certum. XI. Pro mortuorum ad aliis
mortaliagi. XII. Status humanus extra
Societatem bellaria est. Belli et Pacis de-
fensio. XIII. Britton confirmationis
suum referimus. XIV. Interim
Roma conqueritur in his postquam negligenter
exponit ad cunctorum prolationis Justice & in-
decencia. XV. Statuta diversa pertinetum
est patrum.

NON solum humanae faculta-
tibus ad quaevis genet
reducit possunt. Vnde co-
poreram, Experiens, et
Rationem. Affectionem. At
hinc sequentia doctrinæ initium co-
piantes dicimus primo lato, quid am-
mi habeant homines illis facultatibus
prædictis, alibi ad certos aliosque. De se,
de ipsa facultate, apri nisi sint ad se-
cutoriam & ad conservandam se id-
verius mutantur unde, deinde progres-
siones, quid consilio in eam remo-
cessari capiendam fuit, & quia est
societas, sive Pacis humanæ consi-
stentes, hoc est, missio tantum no-
mine, quæ sint nostra leges suscep-
toriales, ostendamus.

Let. Eorum qui de Rebus publicis
aliquid conscripserunt, maxima pars
vel suppeditat, vel penitit, vel perfic-
ta, Hominem esse animal ("japonis
gatun ad Societatem, Graci dicit
zammaras, eoque fundimur ut
superaditissimæ doctrinam civiles,
enquam ad conservationem pacis, &
status genetis humanæ regimur, vidi
alid opus esset, quare ut homines
in partib; conditiones quædam quis-
ipsum tam leges appellant, confon-

tilent. Quid Arisano, quinquam à
placitis recipimus, falluntur enim ex-
sorceræ à nimis levi naturæ humanae
contemplatione profectus est. Causas
enim quibus homines congregantur,
& societas munus quidetur, penitus
inspectantibus, facile constabit, non
ideo id fieri, quod alter fieri natura
non possit, sed ex accidente. Nam si
homo hominem amaret naturaliter,
id est, ut hominem, nulla ratio reddi
posset, quare uniusquisque animi-
quisque non eoque amaret, ut eoque
hominem, cuius cum eis frequenteret
ponit, ut quoniam societate, ipsi pos-
sit quam alio defensur homini & reli-
quo. Nec socios igitur, sed ab illis
bonitate vel conmodo ab his naturæ
quædam, hac primaria, illos secun-
darii appelleremus. Quo zument consilio
homines euergentur, ex illi ergo
noscimus quæ facilius congregantur. Si
corant enim commentarii cassa, unsig-
nique nos socium, sed item suum
eum, si officii causa, non, iuri forensi
quædam omiciela, plus habens manus
metis quam amicti: unde factio ali-
quando nascitur, sed benevolentia
uniusquisque & bilancians causas,
solennissime per placere sibi uniusquisque
qui illis verbis quæ illum excitavit, un-

de possū (pro ut cū sarras ridiculū) comparatione nequidam vel insinuationis aliena, ipse sibi inter considerationes evadere. Siemus autem hoc argumentum aliquando & sine offensā frī mansellum nūn̄ m̄, delectat, est nos p̄ illis societate quo gloriā sit. Ceterum plerisque in huiusmodi congregatis ludicrus absentia, comitiorū vīs, diūta, fata, examinatur & iudicantur, condemnantur, & discutunt traducuntur; neque partim ipsi similitudine confabulatoribus, qui id est parvum simulacrum ē coniecta exētis, adeo ut nos absurdum sum̄ confitimus qui, sc̄a confabulatorum exire nonnullas solebas. Anque haec verū sunt dolosus societas ad quas naturā, id est, ad affectum omni annūtati infinita sc̄imur, donec nocentem vel praecepit fiat (quid se sultus nūnquam sit) ut appetitus prefatiam micromia praetermissa extundatur. Non quibus plurimis hominum in materia hac farantissimorum, frigidae iejuna et orans. Quod faciat confitentes histonei invitate, nauti acerū eorum de se aliquam preferant, undequisque certos cupidoſim̄ quoque de se loquatur; si quis miserabile siquid isti

est, caro mentcola, filibetū, infestum, si non habem, fugite. Denique ut loquunt de m̄ qui proficiuntur pro exercitū fūger, si Philosophia gratia coegerat, quoniam humanes tot sunt qui exercitos docent, semper tū colunt. Magistri habent, aboqui facios non modo, ut alii, non se amant in se, sed odio predeponant. Claram nōcēt est experientia omnia, qui tēs humanae psalmi etenim confidēt, quoniam congregatis tennis sponteius vel exaltat mortalia contumia, vel capianēt gloriā: unde reserat ludicra congregantes vel commodum aliiquid, vel illud ostendit, exhortationem & horum apud futurū. Id est, quoque ratione cognitum ex ipsi definitione Palatini, Zosi, Reroris, Pauli. Cum enim societas voluntariis congregatur, in tenebria seruitur quoniam voluntariis Objectum, hoc est, id quid videtur uniuersus congregacionis Bocum sit. Quoquid autem videtur Bocum, incundum est, primitur aī organis, vel ad animalium. Animalium voluntas omnis, vel gloria est, (hīc bene opinan de seipso) vel ad gloriam ultimā referatur, extra sensualia sunt, vel ad sensibile considerant, quae omnia enim modum ne-

mine compreheendi possum. Omnis
igitur societas vel et omnes consilia vel
gloria, hoc est, sui, non sicut etiam
auctoritate communis. Gloria autem sta-
dio nulla autem neque multum ho-
minum neque molti temporis, soci-
etas potest, prout etiam quod gloria,
scit et habet, si omnibus adiutoriis nulli
adest; quippe quae comparatione se
principia etiam resiliunt: neque utrum
cautam gloriosadi in se habeat, ali-
mentum, alium accedit ex alterius
societate. Tanti enim quisque est,
quoniam sine aliquo opere ipse poterit.
Quoniam autem communia hajus
vita negotiis summa opere perfluit, cum
tamen ad finem multo magis Desiderio
posse quam societate alium, nemini
dudum esse debet quin etiam frat-
rem bonorum natura sit, si metas
abstulerit, ad dominacionem quam ad
societatem. Statuendum igitur est oti-
giuum magiarum & datus autem fa-
cietur eorum à summa humanum be-
nevolentia, sed à mano (¶) meta et
finis.

*Agnum natum.) Cum spissatus
per horum illa pro crevissim; id
est. Sicutim tunc advenit; nos
aperte confessio ex cedozia eam
namque videmus; nra quidem videt p-*

7
usq; *Sanditas* in ipso doltrina exinde lenti-
us deplorandi affermatione legimusque ap-
pares. *Bonitatem* *Societatum* spernem-
us non esse. Itaque exploitationes di-
cendunt est. *Vixit* quidem est *honestus*
per naturam, sed quantum est *bonus*, id est
honestus alio est *natus* solidiusque per-
petuus unde bene est. Nam *honestus* *mi-
serans*, *adulterans* *wranciam* alterum
est indegenit. Itaque *honestus* alterum al-
terius *conspicuum* *natura* cogere appetit
non est. *Santorum* enim credere *mag-
is* *intelligimus*, sed *Federa*, quibus
faciendo *honestus* per *palla* *reverberia* sunt. Ho-
rum, ab *infideliis* quidem *de* *inducti*.
Pro ; ab *in* *autem* *discrepantibus* *a* *de-
finitu* *Santorum* *interpretari* sunt, *adulterans* *igno-
ratas*; *unde* *si* *at* *ili*, *quae* *quid* *si* *Santorum*
aut *intelligunt*, *cum* *multo* *res* *probent*; *id*
quod *reflexant* *quid* *probet*, *non* *cautus*,
obligatus *est* *ergo* *obligatus* *frumentorum* { *cum*
hunc *met* *confundit* } *ad* *societatum* *incep-
tum* *est*: *procurantur* *rebus* { *frumentis* *pro-
prietatis* } *vel* *multo* *minore* *vel* *debet* *de* *des-
piciens* *per* *multos* *vitium* *suppetit* *multos*,
illud *autem* *idem* *sum* *desertus* *quam* *abdu-
ctus* *est* *multos* *damnum*. *Ad* *territorium* *er-
ga* *hunc* *apud*, *res* *huius* *solidius* *discipli-*
na *est*. *Potestisque* *ex* *conditione* *re-
bus* *est* *hunc* *in* *societatum* *apparet*, *non*
deponit *rendem* *ita* *huius* *est* *in* *societatum*

LIBERTAS. Cap I.
corde de libertate. Alii non est appetere,
alii capere vult. Appetere non ali qui
liberum condicunt appetere sicut quibus facio-
rit esse non posse, utique per seipsum
est dignissimum.

A missione mea. Objecit vero. Tunc
vobis absolvitur, ut homines in seipsum possint, si
liberum coalescere propter suorum potest, si
firmitate et necessitate ut confundant qui-
dam statuum force possint. Sunt autem
spiritus, nihil aliud esse videntur, prout
quam persistunt. Igitur se vere homini non
possibilitate quantilibet reprehendit. Ne-
que salutem fugant, sed ratione diffuder. Libe-
rari, certe, non possunt previdere, aut ratione
esse judicari. Qui dominum temet, se
perclaudunt, perire facit, non aliter,
quale resiliunt laudes. Ceterave sunt
sunt possunt, nubes et ventus, non salutem
potest dicere et ceteris. Eadem fieri
fieri existunt, comparantur ad pagos,
de pace nostra religia habent aliquando
convenientias non malas, ex utriusque
protectione quod homines sibi videntur
siquid enim ex laude. Si certi alii
potest non possunt, sapientiam vere ardent
que inserviant defensionis, quod si et
prolere eundem, sive alii non cognoscunt
legitimum pagare. Tunc animo fere pugnant
ex nullitate, fere conformatum, ex cuius
sunt civitas nostri facti.

111. Cap-

Cap. 3. LIBERTAS. 9

I. I. L. Causam enim munus confidit, Romanus
partim in naturali hominum equali-
tate, partim in iuris laudandi volun-
tate. Ex quo fit, ut neque ab aliis ex-
spectaret, neque subdisciplinis secun-
dum puerile valorem. Si specie-
mnia enim maiores habentes, atque
animadversantes, quam fragilis sit
compagus humani corporis, (quo
raeum certum omnis clavis, robustus
et sapientia) quamque facile sit infi-
rmissimo, tamen robustiorum occi-
dere, non est quod qui robustus fidens
superiorum se aliis lacuum pueri a na-
tura. Aequales sunt, qui aequalia con-
tra fit iustitia possunt. At qui maxi-
ma possunt, minimum occidete, aequa-
lia possunt. Santiguitatem honeste humi-
nus natura inter se aequales. Inequi-
tates que max est, à legi civili inco-
duita est.

I. V. Voluntati laudandi omnibus Fidei
quidem inefficiuntur natura, sed ita
ab eodem causa nequaquam ex parte culpan-
tia. Alius enim secundum aequitatem
recessalem permisit exercitio ra-
domorium, que ibi : (quod modelli
homini est.) ut recte effici-
mantur. I. Alius superioreum se aliis
excellit omnia licet libi nulli vult,
et pro extenuis honore libi amognat,

¶ 3

(quod

(quod ingenii sciocis est.) Ita si ergo
tunc voluntas hodiendi est ab invicem glori-
zia & falso vixum adiutorio. Illi
ex necessitate rea sua & libertatem
contra hunc defendendi.

V. Progesca cum maxima summa certi-
tudine ingeniorum, necesse est omni-
ex ea concretae maxima dissiden-
tia. Tertium non modo eorum re-
spondere, sed etiam hoc ipsum univer-
sitas odiosum est. Nam non con-
siderare alios in re aliqua est summa
ratio in ea se satid accidere, sicut si
valde magis dissidente idem est,
aque probulito cum habere, quod ea
en apparere posset, quod nulla agri-
gerans bella quaevis inter eisdem
religiosis festas, & cunctis recipibili-
bus iactibus, atceramur est vel de
doctrina, vel de prudentia politica.
Cumque omnis anima voluptas con-
sideratur alacritas in eo sita sit, quod
quis habeat, quislibetum est possit se
possit magnifice servire ut se ipso
impossibile est quae odiorum &
contemptuum maximum ostendat aliquando
vel rido, vel verbis, vel gestis, vel
tumulo signo, qui quidem nulla enim
animi est molestia, neque ex qua la-
dandi libido major erit soleret.

VI. Frequentissima autem causa
quae

quae homines se misero lassos ex-
cipiant, ex eo saecula, quod multi si-
muli tandem rem apprinxerant, quia no-
men sepulchrum neque sem communis-
tare, neque dividere possunt, unde
sequitur fortiori dandam esse, quia
autem similes sunt, pugnae judicandum
est.

VII. Inter tot peccata ligatur Debet
que quotidie a cupiditate bestiarum
nosceatur unicuique eorum intendan-
tur, ceteris ubi aeterno viuprandium
non est, ut aliter velle facere non
possimus. Tertius enim quisquisque
ad appetitionem eius quod ubi bonum,
& ad Regem ejus quod ubi malum est, maxime aeterni maximi malo-
rum animalium, quae est mortis, id-
que necessitate existant natura non
misericordia, quamquam ferunt legis de-
fensionem. Non igitur absimilium neque re-
prehendensrum neque contra rectam
cognitionem est, si quis omnino operum
det, ut a morte & dilectionibus proprieum
corpus & membra defendat conser-
vare. Quod autem contra rectam
cognitionem nescire, id nullum & dare fa-
ciam interdicunt. Neque enim in eis
nominis aliud significatur quam libe-
tatis, quem quippe libet facultatis
naturalibus secundum rectam pa-

28 L I T E R A T U R E Cap. I.
sionem utendi. Itaque *Lex naturalis*
firmitatem praeceps est, ut quisque
vitam & mentem sua quamvis pueri
salvare.

V 111. Quoniam autem ius ad su-
nem suum habet cui jas ad medium re-
cessatio denegatur, consequas illi,
cum unusquisque se conseruandi ius
habeat, ut unusquisque jas etiam ha-
beat simul secundum suum, ex agendo
quatuor aliis ius que conservare si
non poterit.

X. Utrum autem media quibus
usuras quipiam eis, & actio quasi
acturus est, ad conservationem tunc
vel membrorum suorum necessaria
sitate, ipse pars naturali iudicet ei.
Si enim concia refutam rationem sit,
ut de proprio pericolo ipse iudicem,
parcer alius. Quoniam ergo alii iudicant
de in tribus quae ad me spectant,
eisdem roctore, quia aequaliter tantum
fumur, iudicabo egn de illis tribus que
ad ipsum spectant. Itaque res de ratione
hoc est, *Lex naturalis* est, ut ego
de illius iudicem sententiam, scilicet ut
ad conservationem meam conduceat
me.

X. *Natura dedit* unusquisque jas is
sumus. (Hoc est, in statu (*) nostri na-
turali, sive antequam homines alii
posto

*De ad-
iusti-
bus, da-
go ad
mentis
mori-
tua.*

*Potest
naturae
autem
quibus
parcer
est in
alio
ad sui
conser-
vationem.*

*Potest
naturae
monis*

Cap. I. L I T E R A T U R E 29
pathi sese invicem obstrinxissent, nō est
nisique licetbar facere quicunque & non
in quicunque libetbar, & possidere,
ut, sibi omobus que solebar & po-
terit.) Quoniam enim, quaevisque
quis voluntate id est bona sibi videtur
quia savale, polluitq, vel & conducere
ad sui conseruationem, vel saltem con-
ducere videri: (judicem autem an
verè conducerent nescire, precedente arti-
culo ipsam constitutas, ita ut hab-
enda sint pro necessariis que ipse in-
iudicari.) & per articulum 7 iure
naturae sicut & habentur que necessari-
o conduceant ad tuitionem propri-
tatis & membrorum, sequitur, omnium
habere & facere in statu naturae o-
mnibus licet. Et hoc est quod vulgo
dicitur. *Natura dedit* omnis sensibit. Ex
quo etiam intelligitur in statu naturae
Measuring iurū esse Utilitatem.

In statu merè naturali, &c. 3. Hoc in statu
merè naturali, quod qui faciat in statu merè
naturali, ut injuriant testini qui-
dem omnino. Nam quod in eis statu
pertinet in Deum, ut Legi Naturali
violare impossibile sit. Nam impunita
ergo homines suppedit Legem Humanam,
qualem in statu naturali valere fecit. Propri-
tatis autem sit immobilia veritas ex arti-
tali inviolabit procedentibus Lege in me-

64 LIBERTAT. Cap. I.
non satis demonstrata est. Sed quia in
quibuslibet causis conclusum est certum,
praeclarum maxime sapienti, ratione
arguentate volo, neque in causa
reali confundendam suspicere. Unicusque
pro eis se conferendas, per Art. 7. Idem
ergo pro eis amittitur nisi modico ad rem fa-
cere etenim servatur, per Art. 8. Minus autem
meritaria fuit, quia ipse talia esse iudicau-
erit, per Art. 9. Idem ergo pro eis amittitur
facere et perdere, quia ipse ad hoc respon-
suarunt etenim non sibi iudicauit. Ipsius
ergo facilius iudicis id quod si iuxta se, vel
magis, magis fuit sic. Verum ergo est,
in causa non universalis hoc. Quod si quis ad
sui transformationem primum precessit,
quid ne ipso quidam percussere posset, pre-
cedere potest contra Legem Numerorum, ut co-
piet enim facti explicationem. Objectionem
est aequitatem. Si filius patrem interfer-
rit, natus patri superior non fuerit. Re-
futandi. Filius in causa universalis, in singu-
lari posse, ut qui finaliter exquiruntur est, ex-
plicare ut sed impensum sit epicius debet
interrogationem facti: scilicet, Minus vel
Parvus, vel quippe probaberet ipsius dilectionem
accipere intertransformatum est.

XI. Minime autem nulle hominibus
fuit, quid hecmodi habentur ius
reali juri consumere. Nam certius est
ipsius idem penes est, ut si nullum qua-

Cap. I. LIBERTAT. 65
ne jas existent. Quoniam enim
quis de te omni potestas dixerit, hoc
accidit est, sicutiamen ea non potest
proprie vicinum, qui equaliter & ex
equali vi praecepdebas idem esse suum.

XII. Ad causam inhumanius pro status
clivitatem ad te mutuo latellendum, huiusque
quam illi affectibus, passionib[us] rebus su-
ab ius sui iustificatione deservant, si voluntate
ad hoc ius noncum in causa, quo
alibi sunt invulsi, sicut pare resiliunt,
et que ex quo consumunt omnium ad-
vestitus omnes proprieas suspitiones &
falsum, & quam difficile se prece-
vest hostes patro numero & appara-
tu, cum atque oculi peccavero ad op-
primendique invadentes, negati non
potest quin flent hominum mortalia
antiquitatem in locazatem colentur. Bel-
lum fecerit, neque hoc implentur,
sed bellum nullum in onore. Ita & L. 200 q.
L. 21 si enim quid est, peccavero. Proinde
sicut in quo voluntate certiora per vim facio-
veribus factiive licet declaratur: Tercio vero
pro reliquo P. A. & voratur.

XI. Semper enim ratione potest. Sicut
dou quam panis idonea resiliit ad conseruationem
vel humani generis, vel non hu-
manum calostomum humanum, facie obsequium
judicetur. At si uulnus tempore
tunc est, quod per certium agno-
lante

litatee viciōis nulli poēcti fiziri, in ea enim ipsa vicioib[us] periculum semper adeo imminet ut p[ro]miseret habens debeat si quis, quamquam somnissimus, amis & senectute confiendus sit. Exemplum huic rei facilius profecti Americanos exhibet, sicut scilicet antiquaceteras gentes, nunc quidem civiles florentesque, nunc vero paces, serm, briesi ari, passers, foedos, omni eo vita felicitate atque honestate excores, quem pat & socios ministrat solent. Quicumque igitur manendum in eo flata censurie in quo omnia licent omerita, comedunt fūsimet ipsi. Nam inquisitio naturali necessitate homini sibi apparet, neque eis quicquam nisi felicitate illud communis coniuncta omnia, quod tali flatus naturaliter adhuc, nisi exultimur esse bosum. Apparita evenit ut maximo inter, & tali flata extundunt & quietendos socios pertinet, ut felissime habendum sit, non solum contra omnia, nec sine aliis.

X I V. Quidamque focū vel vi-
tiosi, vel coadūcti, vel quando pugnū vi-
am adhuc viciōis servare sibi cogit metu
moctis, vel vinculis iudicis, consti-
tuunt, quando societas iniuriantur &

piscibus, inservient utriusque parte militari
baci. Poēcti autem sicut viciōis, rurag-
vel fūsies debilitatem (ut sicut & rurag-
nobilitas infirmum, vel matutus in-
fatuem) ad prehendendū cautionem dan-
dūs futurae obediens. ni velit potius posse de-
ducent, juvē cogere. Cum enim p[ro]p-
terē noscūtūs nostrū ab initio à
periculo nō ero, neque periculum ab
equalitate proficuum sit, magis ra-
tioni cōscientiam eū, et ratiōne ad
anastreptōrem nostrā, utendo p[re]-
sentis comando cumparare nobis ipsius
secūrātem quāsiā, accepit cau-
tione, quād cum adoleverant, conserva-
bant, & è nostra potestua se de-
cepserint, eandem dubio certamias pod-
erā repetere constat. Ceterisque, ab-
fūdios cōstant nihil potest, quād int
quād debilem in possidere tenet, eam
amitterendo, sonum final & hoc tem
faciat. Ita quā intelligitur etiam, ne-
quām cōsolidūm, in flata hominem
naturali, p[ro]tectione seruare & impelli-
biles, jūd[ic]ū conferre regendū, imperiūque
in eis, qui regnūr[ū] posse; adeo ut
omnipotētia, ab eis causa, omnium
rēum agendum ius essentialiter &
immediate adhucēat.

X V. P[ro]p[ter]e rātō equalitatem il-
lam viciōis, ceterārumque facrūtūm dōces,
huma-

quae-
dum
paem.

humanis hominibus in festinatione,
hoc est, in flavebili confusione, confron-
tatio luidiumum exspectatio potest.
Quare quod erendum est patrum, quae sunt ha-
bent eis per aliam ab aliis, vel ba-
bent ea cum pereis, quod erendum est hodi exi-
bis, res ipsa ratione dicitur est hoc est,
les Nature, ut proximam ostendatur.

Caput III.

De legi naturae circa translati.

Leges naturae non solum continet
ludum, sed dictant etiam
III. Leges naturae fundationem est
statuta ratione. Tamen si habeant potest
si habent nos pereis, defensionem. IIII.
Lex naturae facit prius, prius in omnia
non est reservationem. V. quod de im-
patiency pereis transferre. VI. Ad transla-
tiones pertinet definitione est voluntates atra-
pauli. VII. Tanta non translatio est
vel de pereis. VIII. Tanta ut faciat, &
autem facta voluntate affectus, velut ut sit
translati. VIII. de factis dimi-
nuerit, probabit factum remittit. IX.
Definitio Contradictio de factis. X. In factis
translati sapientia et factum. XI. Facta
nunc facta, in facta nunc facta &
deinde facta; re civitate non ita. XII.
Facti non facti nunc non est; nept
non Dicitur, sine reservatione. XIII. Nupt
non nupta. XIV. Facta nunc factum
civitas non obliqua. XV. quod nupt
Tullis Alcibiades. XVI. Familia non
nupt.

parte ostenta ut facta nupta nupta est. Quid.
XVII. Factum pereis potest contradic-
tio, contradictione est. XVIII. Factum
de nos responde latenter dicimus responsum,
contradictio est. XIX. Factum de se non
facto responde est. XX. Jus interandi
defensio. XXI. Jus interdictum recipien-
do est in formule, quae sunt ut qui occipi-
XXII. Juramentum nupti facilius
obligari que est in Facto. XXXIII. Ju-
rare resunt non responde, vel ut pere-
nos possunt vel facilius prosp., vel non prosp.
potest utque Dicitur.

E. cap. II. De definitione legi Na-

turalis non conser-
vare ambores, qui
et voce frequentili-
mit tamen in scriptis con-
ficiuntur. Metho-
dus faciliter qua recipiatur à definitio-
nibus & exclusioezequenciis, prope-
riorum est qui locu contra disponit
son relinquentur. Cetereris qui quid
factum dixerit contra legem naturalem
ex eo probat alius, quod contra con-
fessum factum est omnium, vel sapienti-
ssimum, vel eruditissimum genitum.
Quod autem de sapientia, era-
dictione, & omnibus umquam genitum
judicabit, id minime docet. Alius
quod factum sit contra confessum in-
tuit grecis humani. Quae definitio
nabz

nullo modo recipienda est, et ab quo
enim impossibile est ei cuiquam, ex-
ceptis inimicis, & inimicis captis,
coacta taliter legem peccare. Nam
voce illa genit. Humanarum comprehe-
dunt certe omnes homines ratione o-
mnis intentes. Illi igitur contra eum vel
uno faciunt, vel faciunt non conser-
vantes, id est recusandi sunt. Non sunt
autem leges, ab eorum conservantibus re-
perte, qui eos violare si quis quoniam ob-
litterat, sunt iniquum eis. Tractata
homines eisdem in alio dominant, in
seipso probant, et contra publice la-
udam eum ferebatur spemunt, & con-
ficiuntur audire, non proprii spe-
culatione sententiam ferunt, contradic-
tioneque odio, meni, spe, amorem, et
aliqua alia animi perturbatione magis,
quam ratione. Ideoque non raro
accidit ut et populus summo confu-
so & cōsentione ea agere, quae scru-
pijores illi contra legem esse videntur
liberissimè conservantes. Sed cum
concedant omnes iuri fieri, quod non
sit contra rectam rationem, inquit
sicutum esse nec debemus, quod recta
rationi repugnat. (Hoc est, quod con-
tradicit aliqui veritati à rectis penili-
pits recte ratiocinando collegt.)
Quod autem in iuris falso est, voca-
ligat

Cap. II. LIBERTAS. 21
leges aliquam fieri dicimus. Et igitur
ex quadam recta Ratione, quae (cum
non minus sit pars naturæ humanae,
quam qualibet alia facultas vel affectus
animi) naturalis quoque dicuntur.
Est igitur lex naturalis, ut eam defini-
nam, Dilectam rectam (*) ratione
cum ea, quae agenda vel concorda
sunt ad recte meminorumque conser-
vationem, quaecumque fieri potest, di-
sturbant.

Recta rationis 3. Per Rationem ratio-
nem in Rebus humanis naturali, intelligi,
non ut nulli Facultatum reficiendum, sed
ratiohuiusmodi alios, id est, Ratione huma-
nae uniuscujusque proprietate, ut recte
circumferantur, que in aliis utrum, et
deinceps ratione transuersa considerare
possint. Proprietas dicit, quae quecumque
in Civitate, infra Civitatem ratio (hoc est
Lex civili) à singulari civilius propria
ballorefit, et cum eam Civitatem, id
rectam rationem à suis dignis factis nisi con-
punctione fallit enim ipsa recta potest, sua
coiugis ratio non modo non alterius pro-
prietatis, sed suo pertinendo facta, regulis,
id est, non ut sibi rectam rationem sicut
metuenda tenendatur. Virtus dicit, id est,
ut recta principali recte comprehendatur
concedatur. Proprietas quod in ratiocinatione
sunt, per se statim humanas efficiunt
erga

erga testes boculat ad transversum
primum scutis et non visitant, sed
confusus Legem Naturaliam violata.
Principia animales R. Renobravatis ita
ita magno efficio, ut sunt que Capit
prior, articulus 2. 3. 4. 5. 6. & 7. expi-
cata sunt.

I. Prima autem & fundamen-
talis lex naturae est: querendam esse posse
ali habere posse: sibi non posse: que-
renda esse deum credere: ostendimus e-
num uniculo ultimo precedentis ra-
tio, praecepsum hoc dictamen esse
recta rationis. Et si autem dictaminis
ratiōe rationes leges naturales, illi pro-
xime Gupta definitum est. Prima au-
tem est: quia extremitate sunt ab hac de-
rivata, percipiuntque vias vel pos-
vel defensionis acquirendas.

LXXXI. **I**LL. **L**ege autem Naturam a
fundamentali illa decretarum aia
est, juxta quam in omnibus rebus nos
est, sed juxta quod est transformata, vel in
imparata est. Nam si res unius in al-
iquaque sunt juxta omnes, necesse est
seque ut juxta alii invaderent, alii de-
fenderent (quisque suum & Corpus
suum, & ea que corpori mundo re-
sternit sunt, necessitate naturae con-
trae defendere.) **P**almarum ergo sequen-
tium. **T**acit itaque contra rationem
pacis.

pacis, hoc est certe ligna nostra, si quis de jure suo in assula suis deciderat.

I. V. Decidere autem de jure suo dicimus qui iuri suo vel similitudine recognoscit, vel in alium transferri. Similitudine respondeat, qui signo vel signis iuris idoneis declarat, velle te non licetum translatum amplius fore certum aliquid facere, quod jure aenea fecisse poterat. Transferre autem in alterum, qui signo vel signis idoneis illi alteri, id fecisse volenti ab eo accipere, declarat velle se non licetum sibi amplius fore possit certe oenam aliquid agere, propter ei resistere potest aenea poterat. Iuris autem translatio in soli non reflexibili considerare, ex eo intelligitur, quod ante partem translatorem, et in quem transferatur, sibi haberbat iuram tam in causa; unde novum iudicium non ponitur. sed iusta translatensis resiliens, propter quam, jure suo abierat sibi non poterat, extinguitur. Quicunque igitur sui aequitatis causa dominum naturali, id agit tamquam ut secundum de fine iusti molochii jure suo potuisse sibi possit. Exemplicioriter, si quis fundum suum aterci vel uxori vel dono dederit, sibi soli jasim eam fundum, non aliis item adimit.

Aditum V. Requisitur autem ad iuris translatio-
nem voluntas non modo manife-
statio, sed etiam acceptatio. Si una
colectio voluntatis solit jure manet. Non enim si quod
est re-
futatum est accipere recusanti dare su-
bstitutum, propterea simplicitas iuris meo
resonari, sive ad quenlibet resul-
tati. Nam causa propter quam un
date valui in eo uno cito, in iure
non item.

*Proba-
rum
conclu-
sione
de pre-
missis.* VI. Voluntatis autem in iure vel
refinquendo, vel translatando, si signa
nulla alia existant pectora verbis,
verbis ex de presenti vel premio ele-
operant. Nam si de futuro sicut nulli
transferuntur. Qui enī, exempli causa,
de futuro sic dicit, *cui dabo*, aperte
significat se nos dedit. Toto hanc
hodie ius immorum est, manente
exī causa tali die, nō interea alia
debet. Quod enim in iure, meum
masset, nō potest dederim. Quid si de
presenti loqueris, potest hoc modo, *de*,
vel dabo, habendum eris, illis verbis
significatur, ut dixi, & pro haben-
dā et translatificā te.

*Proba-
rum
conclu-
sione
de pre-
missis.* VII. Verumnamque voluntas ver-
bo, si ha sola ad voluntatis declarationem,
alii signa sufficiens non erit, prout lo-
catione precedens ostendit est, ver-
bo de tatu, si alia adhuc signa volen-
tatis

tau, valere possunt, inquit dicit ei-
usmodi de Testem. Si quidem enim pro-
prietate signa constitutis ipsius de
futuro lucentem velle salire verba
sunt ad persicillam iuris sic translatio-
nes, valere debent. Dependet enim
iuris translatio, non à verbis, sed, ut
dicitur in articulo 4. In ius copinis, à
declaratione voluntatis.

VIII. Si quis ius aliquod suum ad alterum transfigat, neque si faciat
propter bonum mutuo acceptum, vel
propter patrum, ejusmodi translatio-
donem se vocavit, sive donum libera.
In donatione autem libera, obligant
eis verbis suis, que de presenti sunt, vel
de praeservio. Nam si de futuro sunt, non
obligant ut verbis, propter raciocinem
anteriorum proximi superiorum adductam.
Operat ergo in aliis signis voluntatis
nihil est nisi obligatio. Quocumque au-
tem quicquid sit voluntatis, propter
bonum aliquand sit voluntatis, nullum
signum voluntatisandi significans po-
test, propter aliquod beneficium dona-
tione acquisitum, vel acquirendum.
Supponitur autem nullum tale bonum
acquisitum esse, neque per dictum existere,
quia sic aut est donum libera. Ut
autem igitur in bonum necessarium sicut potest
expediri, in. Signum autem nullum

Item dari poësi, quare is qui rebus de finiis suis est, adversum cum quicunque munus beneficium non tenet, si vellet verba ejus intelligi, ut obligarienippe. Neque ratiovis est, ut qui alii facile bene volent, omni promissa praeseruam affectum velaret obligemur. Et propter ea promissioribus deliberare intelligentias est, & mearare affectum possit, quemadmodum & is cui penitentia missio facienda possit. Qui deliberat auctis ceteris liber est, neque sociis dicunt. Quod si prouincia sepe, datur auctoritate, levatis condemnari debet, nec vocari Duam, sed De- fess.

Dicitur IX. Duorum auctis, vel plurimis suis suis manibus manifestissimis actis vocari CONTRACTUS. In sensu autem contractu, vel uterque statim perstat id de quo contractum est, in aliis auctis nihil concedat; vel altere peritos, auctoritatis, vel erant peritos. Ubi uterque statim peritus, ibi roboratus sumit ac praefidetur ei finitas. Ubi vero vel auctis vel uterque credunt, ibi in cui cedunt, proposita se praefidetur potest, appellatumque in iustis promissum FASCIA.

X. Pater autem quod sit ab eis creditus

reducitur cum eo qui jam praeficit, & patet cuandis promissio facta sit verbis de futuro, non minus sanari temporis ^{per} ^{tempora} jam transierit, quam si facta esset verbis de presenti vel pectorali. Praefatio enim signum manifestissimum est, cum qui praeficit in incellestis occasione alterius cui credebat, tamen quam volenter praefidetur etiudibore tempore, & eoque signo cognovit is, sic ut intelligi: quod quis non coegerit volunt fieri. Praefixa igitur quae sunt proprietas hominum acceptantur (quae & palliata) signant volumatim, hoc est, ut pectorate scilicet ostensam est. Ultimi actus deliberandi, quo libertas una praefidetur collatur, & per consequenti sunt obligatoria. Ob hanc libertatem debuit, nisi incipi obligatio.

XI. Tacta autem quae sunt in sensu contractu ubi fides mutata est, acutio resurgit, si aliquam statim praefidetur, in statu naturae, si pullus ex utero parte metas ^(*) nascitur, sive invalida. Nam iba in qui prior praefidat, propter praeiustum regiam maxima pars hominum, sive, in commendo suo iure & iniuria iuxta fidem, cupidini se prodit illius res ipsa, quicunq; carentibus. Ratione enim nos est, ut aliquis praefidetur, si

25 LIBERTAS. Cap. II.
verisimile non sit alienum esse prae-
sumere posse. Quod utram verisimile
sit necesse, in qui mecum iudicant, et
offensione est capite precedente, se-
neculo 9. Hac, inquam, ita se habemus,
in statu naturali. Ceterum in statu
morali, ubi vel qui vitiumque cogit
potest, is qui per conradum prius vel
ad prestatum, prius peccat debet;
quoniam cum aliet cogit potest, celo-
tatio propriez quam ac non peccare
metachas.

Ottium, dec. I. Nam si transformatio
in veritate vel in falso, vel aliis signis valen-
tiis non peccandi a parte alterius, menti
peccati non potest. Tanta enim que
aspergire non potest, quia perfidatur,
impedit nisi debet quia possit peccari.

XII. Ex eo autem quod in omni
demanu, & passu omnibus requiri
acceptatio ipsius quod transferitur, se-
quitur propositum neminem posse, quem cu-
qui acceptacionem illam non signifi-
cat. Neque igitur pacifici cunctis bellis,
neque jux illam illius tributare aut ob-
ferre possumus, propter deficiens
sentimentis & intellectus. Neque passu
iste quisquam cum divina misericordia
peccari, neque illi nos obligari, sed
quoniam vitum illi vel per scriptura-

Cap. II. LIBERTAS. 25
per sacras fabulationes sibi aliquos ho-
mines, qui subiectum habent nos
& passu rufusmodi expendunt & ar-
cepit, tamquam illius vicem ge-
sceret.

XIII. Qui igitur in statu natura Neque
Dicitur
vixit,
confinitur sine, ubi nullum tenetum le-
ge civili, (nisi illis ceteris illius revali-
tatione voluntas Dei, nos) vel passum
suum occipientis cognitus,) fratres
vocent. Siquid enim id quid re-
veri contra legem naturam sit, non re-
sonat nos, quia illicitam peccare
ceteris tamen, licet id quod vocare
lege aliquam nature preceptum sit,
non nos, sed ipsa testatur lege, si
liberum ante voluntatem sit, facere vel non
facere, libertas manet; proprietas
quod, ut obligemur nos, requiri
voluntas obligantis aperte significa-
ta, que si calu proprio loco supplicari
non habent. Obligato autem voco
illum cui aliquis iuramus vel obliga-
tur: obligatum vero cum qui tecum
erit.

XIV. Postea sunt de omnibus factis
illis factis, que cadunt sub delibera-
tione. Factio enim non sic habe rulen-
tate pacificis. Volentes autem ul-
timis apud eum deliberaantur, factis rego
de pacificis voluntatis factis. Nemo

ignorat nullus suo obligatus sed ad impossibile. Quoniam autem parvissime supplicioe casus quae possibilis non videbuntur compromittimus, quas tamen post tarditer esse impossiles, nos ideo minus obligatorum liberamus. Ratio cunctarum est illa - quod is qui ferebamus incensum promittit beneficium praefixa ex lege accepit ut munera reddat. Voluntas enim ejus qui professa beneficium praefixa pro objecto simpliciter habet causam sit, quam erat res promissa; ipsum autem item non simpliciter, sed si fieri potest. Verum si secundum neque ad possibile est, prouidendum est querentem praefata potest. Obligant igitur nullus non sed ipsum item postquam sed ad finitum contigerit: hoc enim solam, nos et ipsi in nostra potestate sumus.

XV. Pallas liberamus dubius rebus, vel si pessimum, vel si cordes-
tum sit. Si pessimum: quia alii id non
nos non obligavimus. Si cordes-
tum: quia is cum obligatur, considerando intelligent facere, ut jeti ab
his in eum translatum, ad nos deinceps
redire: est enim coadunatio. Deinde,
hoc est per articulum 4. capituli huius
iuris causatio ad eum cui donatio fa-
cita est.

XVI. Quoniam solerat pallio ex quo pessimum
merita evanescerent, obligatoria licet immo-
re accedit. Exempli causa, si ad vicinam
litionem remittendam, pallio ei facio
traditum meum illi mille annos pulch-
ro dñe, neque facturum quisquam qua
congruerit in iis duci possit, nesciem
tunc necesse. Quoniam autem ali-
quando pallio ruitus modi invalidum
coferendebat, non tam in omnino
invalidum est, quod a merito profec-
tit; propterea quod inde sequetur
palla ea quibus in vitam ciuilium
homines congregantur, & legi con-
cedunt, invalida est: (procedit enim a
merito maxima credidit, quod altera alter-
ius regimini se submittat;) neque
cum ratione cum facere, nam capena
pacienti premium redemptiois fac-
ilitatem adhibet. Ut interclusus verum
est obligatus palla, quando accepimus
est bonum, & promittere & id quod
promittere licitum est. Licitum autem
est ut ad redemptiorem viam impunis-
tit, & de meo dare quicquid volueris
cunquam, etiam latronum. Obligatur
ergo pacificus, a merito profectus, nisi les-
civilla aliquis prohibeat. per quam id
quod a merito fuit illicitum.

XVII. Quoniam fallitur se vel
cautelam aliquod pacificare fuerit, paleo-

privi-
tariori-
datione,
recom-
mendat.

& postea alteri pacificus erit ratione
facit ut pacem nunc primit, sed poten-
tia illirintur. Nam qui prius
pacis, per suam in alterum transmis-
tat, faciendo vel non faciendo potest
semper habet. Quæc posteroecon
pactis ius nullum transferunt; & quod
promissum est, sine iure promittens
est. Tercium iugiter precepsas eorum
pactis que violare est illicet.

Pactus
de nos
negligendi
defensari
demonstrare
reprobari,
excul-
dam est.

XVIII. Manens, vel vulnera, vel
aliquid dannum corporis inferenti re-
mo possit suis quibuscumque obliga-
tur non interficere. Est enim in ususque
gradus quidam timeditatis trans-
itus, per quem, malum quod infen-
tit apprehendit ut maximam, id est
que necessitate naturali quamvis po-
teat fugit, intelligiturque alios facere
non posse. Ad ealem gradum nos
eum pervenimus fuerit, non est no-
specandum, quin vel fugi, vel pugna-
fieri coquatur. Cum igitur nemotie-
nem ad impossibile, illi quibus nos
(Quod maximum naturæ malum est)
vel quibus vulnera, aut alia corporis
danno inficiantur, nec ad ex ferenda
coquantes sans sunt, ea ferre non
obligamus. Proterea, ei qui pacto
terrenum credunt: pacatum emissa-
volum sibi fides est; qui vero non spe-
cipiant

pactum dicuntur, sive capitale, sive
capitali minus, contingamus vacu-
li, vel sancti illius custodiendum. Quod
figsum censum est, non videt
nisi pactis ad una resistendum factis
obligatos esse. Aliud est, si sic pa-
ciscerit: Non fecerit coniuncta die, in-
terfice. Aliud sicut, Non fecero, inter-
ficiens non resistam. Primo modo,
pacatum omnes, si opus est, opus
quem est aliquando: secundo modo
nemo, acciunquam opus est. Nam in
flam metu naturali, si occidere cupis,
iis habes ex iusta flam; in se opus
non sit prius credere, ut fallacem
post interficiat. Inflammus etiæ civili ab
iis, rite & necis, omnisque pueris
corporalis penetracionem est; illud
ipsum ius interficiendi præstat cum
cedi non posset. Neque ipsi carnis
opus est, ut aliquem prius polli-
care posset ut pacatum pugnet, sed
tamquam se quicquam defendat alio.
Si in flama naturæ, velini autem doss
civitatis, hercè pacatum de interficiendo
nisi fecerit, intelligitur preceps
alio quodcumque de nos interficiendo
ante pugnaciam diem. Itaque en-
die si pugnaciam non fit rediutus belli,
hoc est, flamus invicti, in quo omnia
licet, id est que eum scilicet postre-

mo, pacto non resistendi obligamus, duum malorum presentiam eligere illud quod maius videbitur. Nam mox circa regis malum est quoniam praecepta. Sed duorum malorum impossibile est non eligere maior. Tali ergo pactio tenetemur ad impossibile, quod natura pachtorum repugnat.

XIX. Similiter neque nostra quicquam possit ullis ad se accessandis, vel alium cuiusdam auctoritate nisi accipia finura est. Itaque neque poterit in filium, neque coniux in conjugem, neque filius in patrem, neque quicquam in eum sine quo sit compotest, vel limonium dicere obligans. Falsa enim est vel limonium quod à natura coenitum perfunatur. Quavis autem posito ad se accessandis aliquis nos censes, in qua siest tam publico ad respondentium ericiata cogi potest. Respondentes autem illae facti vel limonium non sunt; sed investiganda veritatis adiumenta. Iuxatibi verum siue falso est etiam respondent, siue nos omnia respondeant, iuste faciat.

XX. Iustitiam denuo est possessorum affectus, qui significat proximorum, nisi proficitur, resuscitare fratres misericordiam divinam. Quod debet-

Tutor
de jū
admodū
fons
dans 42

Iusti
tudine
d'Amis.

natio ex ipsius colliguntur verbis quibus effectus iuris-iurandi continetur, minimus, Iurare adest Datus, vel aliis a quipollentibus, ut apud Romanos, Te Iupiter scilicet eum qui Iuridem, ac egrediens multa datur. Nonque obstat, quod Iur-iurandum non solum proximorum, sed aliquando affirmatorum dici possit: nam qui affirmacionem iuramenti confitentes, promittit se vero respondere. Quoniam autem quibusdam in lexis nostis tractabundis, per Reges sive juratores, id ex eo natura est quod Reges illi divinos filios honores habent vulcani. Nam Iur-iurandum ideo introibitum est, ut major metus violante fidei, quam a quo homines (quos multa iusta lecite possunt) timuerint, diverse potenciae consideratione atque religione incitteretur.

XXI. Ex quo sequitur Iur-iurandum concepi debere ex formula qua utitur is qui accipit. Tertia enim obligatio aliquis ad Iur-iurandum per Deum quem non credit, ideoque neque inuenit. Eius enim lumen natiali sciri possit Deum esse, nemotamen per illum se iurare abierant alii formula vel alio nomine quam quod suscipiunt, hac est: (in exiliis in qui-

Iur-iurandum
concepit
Habent
eum in
formula
per cuius
incipiunt.

In-
de-
re-
rando
vult de-
pendere
ab-
solvi-
tione que-
ri et ex-
pedi.

XXII. Ex allata Iuris-parsam de-
finiuntur iureceti potest, potest ma-
dum non minus obligare quem in
quodqueanimus. Potest enim et quia
altingimur, potest ad prouinciam
devitam attinet, quam provo-
care incepit est, si pocti violatio
non efficeret se illucia. Illucia summa
miserit, sicut potest est obligatio
sum. Praterea qui renunciari mihi
recordit divina non obligat sed per-
nam, quis semper licetum est possum
vacuumque penitentiam depreceari, si
quod divina, si concedatur, sui indul-
gentia. Effectus ergo iuramento si
tulas est, ut hominibus natura protra-
nit violationem dante fiduci maje-
ritatis causa de metuendi.

In-
de-
re-
rando
vult de-
pendere
ab-
solvi-
tione que-
ri et ex-
pedi-

XXIII. Iuramento exigere nisi
neque violatio postulatum, si qua fuit
habeat potest, neque ei cui sit ipsius
debet potest pars exogenet, et
facere amplius aliquid quam ad sui
delectionem sit necesse; significare
minutum capiendo non tam in fisi be-
ne quam in illi male sit. Tarantulus
trium ex formula iurandi, pertinet
nam Dei provocandam, hoc est, non
penitus in eos qui fidem illuc vi-
tient,

Cap. II. L U P P A T A . 97
fact, quia potestis sua pueram hu-
manam effugientem possit lenire, Se-
muntur in eis qui hunc violare idem
sobstant, quia oculi hominum latere
se possit specare.

C A P U T III.

De legibus causarum religio-.

3. **L** EGBANTUR HOCUM, Parte parvula,
I. Extrahit omnia deinde con-
suetudines. III. Iniquitas quid. IV. Inju-
ria et illi fieri possit quibus criminibus.
V. Justitia obiecta de iustitia homi-
nibus et omnibus. VI. Difendit po-
testis et communicatis et diffundit
concessum. VII. Violenti non fit reuersio.
VIII. Lex naturae humana, de ingratitudine.
IX. Lex naturae quanta, ut qualiter se
potest comprehendam. X. Lex naturae potes-
tis, de nefarioribus. XI. Lex naturae potes-
tis, quod potest faciuntur certissimamente spe-
ciant. XII. Lex naturae propria, certa
et consuetudinis. XIII. Lex naturae ob-
iecta Superbiens. XIV. Lex naturae ob-
iecta, de insidia. XV. Lex natu-
rae dulcis, de Amicitia, in certa ac-
ceptatione proficiens. XVI. Lex naturae amictina, de habendo in conserva.
XVII. Lex naturae dulcioris, de forte
discretio. XVIII. Lex naturae dol-
osaria, de perniciencia de potest
comprorsione. XIX. Lex naturae dolosaria
quanta, de inclemetitate malitiorum pa-
tri. XX. Lex naturae dolosaria, de

жесты) через гребешковые реснички склоняются.

XXXI. Ex alio. Iuris iurando definiisse intelligi potest, nullum nam non minus obligare quam in quadam re. Nullus enim est qui obligatur, praeveniens ad penitentiam divinam etiam, quam protegat incepit esse. Si pachet ratione sancte peregrinationis illicita, illarum enim non est; nulli nullum est obligatus. Præcepta quia remissione misericordie divinae non obligat se ad peccatum, quia super licetum est penitentiamque provocaram deprecari, at quodammodo, si concordatur, sicut indispissa. Effectus ergo patrem in folio est, ut huminum natura punita ad violantem dare fiduci majoris beatitudinis in metuendi.

X X I I L *Inasurans* evigete nisi
neque violatio postumum, si quis fur-
laret potest, neque ei cui sit spacio
debet potestas personam exigendi, et
facere amplius aliquid quam ad faci-
descriminacem si necesse, significat que-
mam expiandi non est ut illi be-
ne quam ut illum male sit. *Inasurans*
quam ex formula jurandi, periclitat
item Dei provocandum, hoc est, am-
plicatio in eos quia fidem inde vi-
tatur.

last, quia persecutor sua perenam humanitatem effugere se profligavit, & emisisti in eos qui fidem violare ideo solent, quia oculos hominum latentes se profligavit.

CHAPTER 111

De laïcité vers une réconciliation

I. *En sucesos suyos. Tertius libidinum.*
II. *Falso res omnes fuscando suo
capitulo. III. Initia pol. IV. Rege-
re et sic fieri posse quicunque exponit.
V. Justitia aperte in legibus summi-
num & adiutorum. VI. Dignitate po-
sitione non contentum & distinguitum
ruebat. VII. Falsi non se negavit.
VIII. Los sucesos suyos, in laudacione
no. IX. Los sucesos suyos, in qualquier
que proficiere convegden. X. Los sucesos
suyos, de profecionis. XI. Los sucesos
suyos, quod per se farrum caritas spec-
tavit. XII. Los sucesos suyos, tem-
pore matrem suam. XIII. Los sucesos
suyos, suorum Superbiarum. XIV. Los
sucesos suyos, de modicula. XV. Los su-
cesos suyos, de Aquitania, Girona et
provincias propeas. XVI. Los sucesos
suyos, de habendo in consuetudine.
XVII. Los sucesos suyos, de forte
dividencia. XVIII. Los sucesos suyos,
de principes et priores
occupacione. XIX. Los sucesos suyos,
que da voluntad meditacionem pa-
tria. XX. Los sucesos suyos, de*

confusione admittit. XXI. *Les autres decessans, canizier esse adhuc etemem-
perat.* XXII. *Les autres decessans,*
Arbitrii debere esse dñe tpe pererril-
lis illi refutandi quicunq; mala inten-
tio. XXIII. *L'outrage des autres vices*,
de rebibis. XXIV. *Les autres decessans*,
nullum eam arbitrio paxum faci.
XXV. *Les autres negligenter, contumelie
et se q; taxans vices impeditant.*
XXVI. *Leges per quas fides cogniti-
jusq; ex quod facilius faciat, si contra
coram vero.* XXVII. *Leges natus de-
figunt in fidei iure causam.* XXVIII.
*Violentia legi natus scandens, facilius
paxum evadit.* XXIX. *Leges natus
per invenitio.* XXX. *Sed leges natus
causa invenitio paxum est.* XXXI. *Les
naturae iudicant in seculi.* XXXII. *Quod
fuit, quod que dicta sunt de legi naturae, non
sunt ratione per iudicium a Philosophis sicut
dicuntur. XXXIII. *Legem naturae
posset iugando, sed, nisi pacem iugando
in fidei pax facili.**

*Les na-
ture si-
cundis,
Pax
frustra*

1. *Ego nam dico ut
dicitur alioz est
pax frustis esse,
tive fidem servandam
est. Obtemperium enim
est capite precedente, legem naturae
principere tamquam item concilianda
pax necessarium, unumqueq; pax
quicunq; fuit, mutabatur transferre, aqua-
bus vocari possit, quicunq; sumuntur
at*

Cap. III. LIBER TATIS 33
it, quod transferitur. Hoc autem ad
pacem conciliandam conducibile est,
quicunq; pax pacificare facienda vel
omittenda, ea re ipsa facienda vel
omittenda; finitimaque effere pax
missis fratribus. Quoniam ergo pax
pax, sit fides servare necessarium
est ad pacem conciliandam, est per
articulum 2. cap. 2. praecepimus legi
naturali.

II. *Nerque personarum quicunq; fidem
pacificare illa datur hoc in te exige-
ratis, nisi sibi cum aliis nec
servaret, nec servandum patret, aut
aliud quicunq; habeat unum. Nam
qui pacificatur, eo quod pacificatur,
frustram eam esse cunctis negat.
Et contra rationem est, frustis
frustra facere. Ideo ut prestatum
paxum non patret, eo quod sic patet,
patet enim easdem frustram esse
affinitos. Qui ergo pacificatur enim eo,
quicunq; fidem servat se tenet non
poterit, poterit simus postmodum esse ceteri
frustrantur, & non frustram, quod
est absurdum. Cum omni agitur ho-
mione, vel servanda est fides, vel san-
guis pacificandus, hoc est, vel decubatum
bellum, vel certa de fida habenda est
Pax.*

III. *Paxi violationem & dati re-
ligione primis, pax.*

petitio, (qui semper fit est in alijs actione, vel omissoe) vocatur IN-
SISTENTIA. Actio autem illa vel omis-
sionis, injurie dicitur; ut idem significat
injuria, & ad hanc vel omissione in-
juria, atque itaque idem quod patet
vel non voluntaria. Videisque injuria
nonen in alio vel omissione tribui,
qua sit pars ei, ut potest quod ab
eo qui agit vel omisit translatum
accidere alio fuerit. Et eis summa tuta
quedam inter id quod in vita con-
tra me vocata injuria, & id quod in
scholis solet appellari ABSURDUM.
Quemadmodum enim is qui argu-
mento enginat ad negationem alter-
nationis quam prius fuisse accepit, dici-
tur redig ad absurdum, eodem modo
is qui pro antiquitate impotentia facit vel
comittit id quod se non facturum, vel
non omnium patet has ante posse-
ferat. Injuria hoc; neque minima in
covertitatem incidit, quam qui in
scholis credunt ad absurdum. Non
summariter solum pacificando, vali-
fici, non faciendo, vale uno fieri;
quod est velle fieri & non fieri idem
eodem tempore que enarratio est.
Et itaque injuria, absurda quaedam
in conversione, sicut absurdas in-
juriis quaedam est in disputatione.

IV. IX

I. V. Ex his sequuntur iuriam falsam
(¹) scilicet falsi pulsus nisi ei qualcum si sit
inclusus possit, sive cas aliquis de eo per-
ducatur eis, vel cui patet aliquid est prouidit
quodam. Ideoque damnum & injuria insi-
cissimae disinguuntur. Nam si do-
minus fecerit qui obediemus filii pa-
triæ est, imperet ut pecuniam certio-
nemur, vel beneficium conferat, is
si nos faciat damnum quidem testio,
injuriam autem domino filii facit. Sic
quoque in criminis, si quo alicui necesse
quiscumlibet patet est, damnum
ei infert cui malum; neque nisi, sed
illi qui totius civitatis potestatem ha-
bet. Etenim si qui damnum recipit
injuriam expodularet, is qui fecit
sic diceverit, quid tu mihi? quare fa-
cerem ego tuo patiis quam meo lib-
tate, siquidem, quia tu tuo non nec
adversari facias non impedio, in qua
occurrens, ubi nulla intencionem pa-
rea, ana video quid si quod pulsa re-
prehendi.

Injuriam nemini, &c. I. Injuria absu-
rismusque relative ad legem; Iuris
vile, non ad legem non ad personam res-
ponsum. Nam impunit, nesciunt injuriam
est; Injuria vero patitur esse nec rati-
ocini velilli, sed autem & ex quendam re-
sonem privata, sicut omnium ratiociniis; rati-

RIC

V. Nominis huc Iesu & Iesu-
flam, Iesu & Iesuflam,
equi vocant; aliud enim significat
cum Perfusis, aliud cum Actionibus
tribuitur. Ceteri officiis tribuan-
tur, item significat Iesum, quod jure
factum; & Iesuflam, quod Iesuflam.
Hic autem qui fecit factum aliquid,
ideo Iesu not Iesuflam dicitur: cum
autem qui fecit aliquid Iesuflam, non
ideo Iesuflam, sed sicut dicitur.
Quando vero de persona usurpatam
est Iesuflam significat idem quod Iesuflam
faciendo docet, iustitia studere,
vel conaci facere in omni etiam quod
Iesuflam est. Et esse Iesuflam est ergo
genit jussi, vel eam non patitur nisi
sed

V. 3. Initio actionum diligendū
vulgō fōlet in duas species, namē
autem & diffīlētias; quarum pri-
mū sicut esse aīant in proportionē
Arithmeticā, posteriorē in Geome-
tricā. Itamque vēluti in permuta-
tione, vēluti one, cōcōse, muta-
tione, mōti redditione, locandoe, no-
condactiōne, cōcōfīscē, si qui sunt,
alibas loci sc̄o-cōrāctentium; ubi si
xqualē pīo xquali redduntur, nasci
inquit pōstūmū rēsūlētūmū. Hoc
vero cōsta dignitatem, & merita ho-
mīnum, ira ut si quique nībuscē
nō vē agere, rāius ei qui dignior,
nīmas ei qui minū dignus, adquē
proportionē, enīmē pōstūmū dīfī-
lētia. Agūnto hic dīfīlētiam
quādām xqualitatis, nōope ut una
fit

fit aequalitas simpliciter, velut quando compararentur inter se duas res aequalis preceps, ut libra argentea, cum et unius rutilens et geotri; alioqua aquila serena quid, ut cum ceterum hominibus differerentia ficerentur libere, ferebantur denunt ferebantur hominibus, & quadrigentis aequalitatem quadragesimam; ubi autem est aequalitas inter duos & acos, sed cum eadem contingit in aequalitatatem esse inter sumsum eorum quibus distribuuntur, unusquisque eorum aequaliter patet auctor; inde dicunt aequalis distributione. Talis nam in aequalitas eadentes est cum proportionate Geometrica. Sed quid hanc ad iustitiam non neque fit res nullas rendendas quarti palliatus, iniuria illa sit emporii qui id voluit, & perire, neque si de meo distributo plus mercede mutauit, modo id dederit quod palliatus sum, mutari sit iniuria. Id quod restatur ipso ferebantur noster Christus Deus in Evangelio. Non igitur est ea iustitia distributione, sed aequalitate. Negari tamen fonte non potest quia iustitia sit aequalitas adiqua; nominatum quid in eo tamen statim, ut cum aequalis nunc sit uniusfons, alioquin arioret fons plus pars quam malitia concedat, nisi id jam sit

pallium

pallium aequum sit. Anque hoc enim distinctionem illam perficiat, quamquam ab omib[us] p[ro]p[ri]e receptam, difficit: ut quis iniuriam aliud esse putet, quam fidei, sive palliorum rationationem, prout lupa defraudum est.

VII. *Venus est, velut una ex iugun-
niis. Ventrem ramen dicti licet ex us
principis nostris derivare. Falsum
enim sit id quod quis iugum fibi
punc volenti, ergo, volenter eo, sit id
quod per partum non licet. Sed vo-
lente eo fieri, id quod p[ro]p[ri]e ann[um] licet,
pallium ipsum (per articulum 13.
capitis precedens) sit iustum; pro-
ego faciali redit, sit igitur iure
quare iniuria non est.*

VIII. *Lepis australis perceperum
terram est. Ne non qui fiducia non sit
propter beneficium, cum ab eis, breviter
ratione esse pacari, sit ne recipiat
quidquam beneficium. sed annis simili-
te datur cuiusdam p[ro]p[ri]e p[re]sumat. Nam
absque hoc, contra misericordiam fecerit,
si quis quod pecunium vider benefi-
ciu[m], p[ro]p[ri]e contulerit, acque eo
modo omnia fabula cum inter homi-
nes beneficentia & fiducia, inaque
omnis benevolentia; inquit est in-
ter eos quidquam mutare op[er]e, nec
ullum gratiae conciliandu[m] animu[m].*

Ex

Ex quo status belli necessario manifestabatur; contra legem naturam fundatissima. Quosiam vero legis huius violatio, non est fideli sive pacifico violatio: (supponitur enim nulla intentio iniuriae vel scelus pacta;) ideo neque iniuria nominari poterit; sed quia respiciens se minus iuris causa & gravis, INGEGITUDO appellatur.

LXXXI. IX. Quamvis preceptum naturae non est, ut non quisque se ceteris ostendat quantum possit. Quid ut recte intelligamus quippe animadvenire posset, esse in hominibus ad societatem inewidans diversitatem ingeniorum necam à diversitate affectionum, haud diffimile illi quia repentinus in lapidibus ad addicandum compotis à diversitate materiae & figuræ. Nam ut lapidis est pro figura alpina & angulosa, plus loci exteriori sufficit quam ipse impletus, neque pro materiae dantibus compotis vel loco facili poteat, nec compaginari ad dicimus finit, tamquam inservias abscindit & ita homo qui pro ingenii alpinitate, retentis superfluis fibi, acceptaria aliis admittit, neque pro affectuum costumacis consigil potest, excessis incrementis molestissime distoller. Quoniam jam qualitercumque in jure modo, sed etiam aenigio-

Cip. III. LIBERTAS. 49
naturæ etiam viribus in id incumbere supponitur, ut necessaria ad sui conservacionem consequatur, si quis recte pro superfluis coram contendere, illius culpa ostendit bellum, propter ea quod illi sibi nulla certitudine membrabit acceptitas. Facit ergo contra legem naturam fundatissima. Unde sequitur, (quod offendendum est) preceptum naturæ esse, ut unusquisque se ceteris praeficeremodestus. Qui vero legem hanc violat, incivitas & molestus dici potest. Cicero tamen remissa opposuit iehannam, tamenquam ad hanc ipsam legem adspicitur.

X. Legi naturæ quoniam preceptum est, operari alios alii, simpliciter suæ causatione facti tempore, prætermissi venient pater, pueri & pueri, etiamvero. Vnde (paterni) sive remissio offensis, nihil aliud est quam illi, qui cum lacererit ad bellum, facti patimenti patitur, per concessa. Pax autem causæ non patientis, hoc est, omnium hostiliter intenti, vel futuri tempore causationem non date, hoc est, non potest sed opportunitatem capandi, non est per fedem: neque igitur à natura percipitur. Ceterum qui patimenti & de futuro causationem adhibent,

48 LIBER TAR. CAP. III.
hibent, nolit ignorare, et pax ipsa
non placet, quod est contra legem na-
turalis.

XI. Sexus legis naturalis praece-
sum est. In simile, sic Deus, spe-
culandus est, non malum praeceps, sed
bonum faciens; Hoc est, indigne pos-
sum aullo aum sine licetum est, nisi
in ipse qui peccavit coegerat, ut
alii suppicio cuius moniti habe reli-
gare. Hoc autem rex eo primum con-
firmans, quod misericordia legi na-
turali teneatur alteri ignorare, & mo-
do casuum prius si de finito tem-
po, si articulo precedente offensio
est. Præterea, quia alio, quatenus
litterarum considerat, nihil aliud
est præter transplenum, & gloriari at-
que querere, que ad nullum facere do-
figitur, (nam præterum tantum co-
templari, sicut autem futura res est.) Quid autem ab aliis finem diximus
varius est. Ulio ergo quæ futuram
non spectat, à rara gloria proficiunt-
ur, id est præter rationem est. At
Iudeus simus pater rationem, ante-
dictum bellum, & est contra legem na-
ture fundamentalis. Est igitur legi
naturali præceptum, ut uiros om-
nibus respiciendum, sed proprie-
dum. Violatio autem legi ha-
bitum

CAP. III. LIBER TAR. 49
aut, CRIMINALIS folie appelle-
lari.

XII. Quoddam autem signa omnia Lex na-
turali & contemplatis, ad eum & pa-
gnas maxime nostrum provocant, LEX NA-
TURALIS
ad eo ut plausus vires, nescium pa-
cem amaret, quâmen corporalem pati
malum, sequitur septimo loco, legi
naturali præceptum esse, ne quis ref-
ficiat, vel verba, vel vulnus, vel noxa, al-
teri offendit se illam vel edidit, vel cau-
temur. Corpus legi violatio COGNITUM EST
annuntiatur. Quam-
quam autem nihil frequentius sit,
quam potentiam erga minus poten-
tias, & causas in indicum aduersus
reos communas atque approbia, que
nique ad rei ciuitatem, neque ad judi-
cium penitentis officiam, huiusmodi
tamen honeste contra legem facient
naturalis, & pro necessitate habendi
sit.

XIII. Questio nec dicendum ho-
minum dignor sit, non ad statum eq-
ui, sed ad statum christi perirent. LEX NA-
TURALIS
Offensio talis area est, Cap. I.
articulo 7. namque omnes homines
æquales inter se esse. Idemque in-
equaliter quæ nunc est, post à di-
vinitate, & potentia, & nobilitate gene-
ris, perdiditam est à legem. Scia-

et plenam libertatem primum Politeconom tanquam fundamentum totius scientie politice affirmare hominum alios à natura factos esse dignos qui imperant, alios qui serviant, tanquam Deum nos & servus non contentu hominem, sed a propria, hanc est, scientia vel industria naturali distinguuntur. Quod fundamentaliter non modo ratione rationem (ut ostenditur infra) sed etiam contra experientiam est. Nam neque per se quisquam iugatio iustitiae est, ut non res ipsa arbitriatur liberum se quam aliis regendum videntur. Neque si concubatur iuste iugis iustitiae, & robustioris, sicut illi his semper aut superiaret. Sive iugis rotarae homines aquilis inter se sint, agnoscenda est regimatis, sive inaequales, epia certato sunt de iustitia, necessarium est ut pars ius iugendam ut pro qualitate habentur, & proprietas legis naturam, utrum loco precepimus illi. Ut enim quisque natura atraisse oportet habere. Cu[m] legi communis est. **S. A.**

Cap. XLV. Sicut necessarium est ad ministracionem conservacionem, ut in quibusdam iustis suis ederet, et non minus necessarium est ad eadem

conservacionem ut iure quendam restringat, nimirum iuri corporis iuris, per forensi aere liberi, aqua, & ex parte omnibus rite necessariis. Cum igitur à potest iurisdictione multa justitiae restringatur communis, multa enim acquisitus propria, distinetur legi subiectis ratione omnes, atque ut gravissime iure res quisque sibi suorum popularum, tales cu[m] astrictaque reverentur terroris. Alioquin equalitasem procedens articulo agitam nullitatem fecit. Quid enim aliud est equalitatem personarum agnoscere ut societate iurandi, quam aequalis ipsius tributare, quos aliqui societatem in integratio nulla exigit? Significativa autem equalitas, idem est quod proportionalis proportionabilis tributare. Vocatus obsecratio hujus legis Maliby, violatio autem tributis iustisque violentes latitudo inmodicis intrinsecus erat.

XV. Decimo loco, imperatur legi *Loi sur l'assassinat*. Vi armisque in iure aliis non diffundenda, utique partem equaliter se debet probare. Lege precedente prohibitum est, ut nobis plus iusta per naturam antegressus, quam ratione concedimus. Pollutus manus, si volumus, cum per secundum id aliquando occidere est. Sed in primum

quando Iuris aliis diffabendum iubet sit, problemus hac lege, ut non plus vel minus indulgesamus quemlibet. Nam qui unius pro altero indulges, facit in eum qui post habens est responsum, & si autem supercedens, summissum esse curia legi autoriter. Precepit hinc obsecratio *Et iustas*, violatio etiopis potest, Gracis uno vocculo *etiopis* etiopias appellant.

XVI. Ex lege precedente colligitur undecima. Quae dividitur non potest communio (sive fides potest) auctoritate aliquippe (si quoniam in personam) quamcumque potest. Sit quantitas in personam, non profundis, & proportionat ad numerorum arietum. Altera enim modo seruis potest regulis illa, quam precedentem articulo alegata naturali imperiatam esse denonimimus.

XVII. Item, si neque dividi, neque communio habent potest, byzantini institutum est (quodlibet preceptum undecimum) ut epius in alieno voluntario sit, vel sui iuribus fore ad judicandis, auctoribus aliis respondeant, qui ad iurisdictionem prius sit, judicem. Nam hic quaque aequalitas spectandi

est, alia autem iurevitri potest somum suu potest.

XVIII. Sunt autem duplex est *lex naturalis*, vel *natura*. Arbitriae sunt illa est, quo sit iusserit contingen- tiation. Et illa est in casu inter, & forte, quod ait, faciat. Naturalis est, immigratio, (Greci aegaeum, & Palaestinae, quasi forte itibimus) & peregrinatio. Itaque quis neque dividit, neque potest, immunitate habeti possunt, cedunt primo occupari, item peregrinato, ea quae potest fierint, nisi patet ipso Iuri illud transilient potius. Sit ergo ea lex *unius* decima terma.

XIX. Legis naturalis decima *lex naturalis* preceptum est, *Pax* *Mediterranei* *proflavida* est *Iurisnaturalis*. *Ratio* enim quae iubet finem, iubet etiam modum occidit. Primum autem rationis dictamen, *Pax* est, ex causa fuisse ad *Pax* *reducere*, sive quibus res ipsa *Pax* esse non potest, sed nec sine Me-

dio *Pax*, nec sine *Iurisnaturalis* *mediatio* haberi posst. Et ergo dictamen rationis, hoc est, *lex unius*, *Pax* *mediterraneis* *peregrinando* est *iscolumitatem*.

XX. Primi, quoniam, eis homini- *lex* *autem* in omnes has, & si quae sibi sunt con- traria leges concordant, eisque ille. *Arbitriae*

de regi. decretis obseruare, dubitantes, &
ad iudicium controversie quotidie ostensa, &
legem hancum ad facta applicatione:
pominantur in quod fuisse sit, si contra
leges iuris, quae quilibet iuri dicitur; & ex quibus sequentur pugna inter
partes, utimque le laicos illi estimu-
mantes. Ad hoc igitur conservandum,
(quia aliud in hoc casu iuris
diam eorum recognoscere non possit)
necessarium est in iure dissidentia
testium aliquam confidant, cu[m]
sententia de re controversia florent
est, passu recordari se obligent. Asper
je in eum sic sententiam ei adi-
vocata. Et igitur legi naturali per-
ceptione decimum quartum. Operis
minimus de jure iure & disceptationis
salutem & alicuius causa auctoritatis.

*Ex ali-
tate
decim-
fusio-
nem
non est
arbitrii
causa
sue.*

XXI. Ex eo autem quod *Adi-*
vice Iudee à disceptationib[us] cibitatis
et decimam partem coquoribus,
colligunt episcopio Arbitrum non est
unum ex ipsis dilectionibus. Non
uniusquisque prefessumur. Iudee p[ro]
*p[ro]curantur, Iudei propt[er]e paro tun-
tum, & per accidentem quiescent; id[em]*
que non posse aequalitatem illam
*legi naturali pacem prout tam auctoritatis
observant quam factores iuris. Con-
tinuit inique in legi naturae docim-*

satio

Cap. III. L I T E R T A S . tr.
secundum loco, transire pudore vel ac-
civitatis res debere sive ipsius cause.

XXII. Ex eodem sequitur deci- *L[egi] am-*
mo septimo loco. Nesciunt arbitrii no[n]
*est[er]e operari, rati cognosci vel gloria spes deci-
sionis appetit major ex utilitate animi spiritu,
paro, quae abenat. Paro estimatio*
alium hoc neque in legi precedente.

XXIII. Quando vero de ipso fa- *L[egi] pre-
dicto concordia ostendit, nemp[er] casu fa-
lsum sententia quod dictum esse dici-
tur, legi naturali est (per antici-
pationem). ut Arbitriusque utique, al-
iis (qua[m] contradicutoria affluerit) de-
bet credas. Tenui igitur, vel ret-
inuo & quanto, vel pluribus credere non di-
spones, ut de facto, quicquid alii si-
gnata scio non potest, sententiam fe-
cerat. Et igitur decima octava naturalis
arbitris & judicibus facili injungit,
ut alii signata scilicet nisi apparat, illi je-
rardus isti, qui antiqui perit valuerat
equi, sententiam regnat.*

XXIV. Ex super adducta arbitrii *L[egi] ap-*
*definitione intelligi potest potest, arbitrii
dictum pudore vel premissa auctoritatis, dicitur
inter ipsos & potest quaevis arbitrii con-
sensu est. rati cognosci vel gloria spes deci-
sionis appetit major ex utilitate animi spiritu,
paro, quae abenat. Paro estimatio
alium per*

C. 4

genus

28 L I T T E R A T U R . Cap. III.
gant quidem arbitrii sententiam milie-
tum quam ceaser esse aequali per su-
perem voluntate, qua recentius arku-
lo i.e. Capis legis obligationi nihil
est quod addi possit ex pacto. Prout
iurum effet postum rite. Puxeret si
sententiam iniquam ferent, aequaliter
eum esse contendentes, nisi postumule
invalidum sit, maneret conscientia
post festinationem latens, quod est con-
tra dominum omnipotentem, qui deinceps
electum est, ut in successu obligaretur
se, pro ratio habere sententiam quam
ille pronunciatum. Adversari ergo
lex esse liberum arbitrii est, si quod
si praeceptum eius decimum non sit.

Lxx. et
autem si
quidem
ratio
adversari
eum. Et
te per
rati
nibus de-
pulsa.

XXV. Postquamquidem legi
notitiae nihil aliud sunt, peccata cuncta
recte rationis, ita ut nihil quin recte
rationandi facultatem conferat
conatur, legem namque obsecrare san-
ctos, manifestum est cum quippe
le scienque ea facere quibus li-
cuitas rationalis defraudari vel labi-
facteret, volenter scienque legem au-
xiliare violat. Nihil enim inter alium
praeceps officium faciat quis, apud illi-
cior volens quo minus officium im-
plete perficit. Ratione autem isti
evidenter defraudeat vel labefactet
homines qui faciunt ea quibuscum

Cap. III. L I T T E R A T U R . 29
de domi sibi aequali detrahantur, id
quod manifestissime contingit domi
et propria gressu. Peccatur ergo vi-
cetum loco contra legem naturalem
Eboracenses.

XXVI. Dicet fornicatio aliquis qui Regis
videlicet precedencia potest naturale per suum
municio quendam ab unico rationis, domus
nos ad sodis confectionem & in-
commodatum bonorum, dictaminis
dilecta est, adeo difficiem est deduc-
re hanc legum, ut exiguum
dum non sit, est valigo cogitare fore,
neque ideo obligari. Etenim leges
non cogitare, non obligari, istud ann
sunt leges. Huius respondeo, venimus
esse, fratres, mecum, brevi, subtilitate,
spaniens, gloriam faciem, & ceteras
peruenientias animi impedit, ne
quis leges naturae pro eo tempore
qua passiones illae prevalentes cogio-
lette possit. Ceteram tamen est qui
non aliquando sed dico animo est. Ea
igitur tempore nihil illi quantquam
indolit & nidi, scilicet exilius;
mihi ferocies haec reguli, ut cum do-
biaret, id quod factum in alterum sit,
iure factum in alterum accere, patet
se esse in alias alterum loco. Ibi fia-
cilius permutabiles illa quia dilig-
bant ad faciendum rationabilem translatio-

88 L I T E R A T U R . Cap. III.
in alterius iniurias lanceas, à facienda
dribet: abhanc. Ante hac regula
non modo facilis, sed etiam dudem
eleborum his verbis est, Quod ubi fui
xerit, simus fecerit.

LXXXI. Quoniam autem plen-
que homines, pex quoque praeferunt
commodi appetit, predicas leges
quoniamque agnitis obseruant mar-
tine apii sunt; it forte aliqui ceteris
modellos, illorum exequatur com-
modatatemque quam ratio dicta re-
cuerent, certi non idem facienti-
bus, nihil minus quam ratione fe-
ciantur. Neque tuum pacem, sed
cerum & martyris exitum fidei con-
parant, credentesque obseruant
non observantibus in pradam. Nos
est lojin exilimandum, natura, hoc
est, ratione obligati homines ad extin-
tum (¹) eorum omnium, in eo illis
homines in quo non extinxerit ab
eis. Iactea tamen obligant id
rationibus observandi, quoniamque
que ad finem ad quae ordinan-
tum observatio conduceat videtur.
Id quippe concilidendum est, in
genitumque letoper de ullaque obliga-
tio in Pausaniam, sive iugiorum, se-
semper a se extinxerit, sed cum ful-
gendo, cum fecerit id hinc posse.

Et

Cap. III. L I T E R A T U R . 89

Excoitiam causum omnium, hoc. I. fuit
dubitare has Leges obligad sunt, quoniam nata
possum, (modo ut Pausa, vel sic exser-
vandi causa fuit) Leges auctoritatis admo-
plius patitur videtur quoniam veritatis. Nam
qui operis sunt causa causa facilius,
explicique sapientibus, operis facit. Con-
tra autem, refutare quoniam in parte videtur est
de modis humanis, in hodo (quoniam est),
de fisi predictis. Sunt autem leges aliquae
naturaliter graviores ne in hodo quidem exer-
ciuntur deinceps. Nam quid eleverit, quid
de transuersis (est, videlicet que facio-
rum fessum nos respicit) ad patrem vel
confutacionem transuersorum hunc ut trans-
ferre possemus iacchico. Nostri, in flum
novo, Iacob & Iosephus tunc ex alio
modo, sed ex modis & conscientia
agente ut obtemperaret. Quod recita-
tur, quod fides pacem, quod fides trans-
versi causam, nulli sit. Alioquin omnes
demones hunc in illatum, Leges naturalis
videtur agere in Deum impetrare.

LXXXIII. Quia vero leges con-
fuscentiam obligant, violari possunt fo-
rora legis ero, non solito illi contrario, sed de
conscientia, siquidem qui fecit, cum
modestum puer. Quoniamque enim alios
ipso feruntur leges illi, conscientia
tamca opata est.

C 6 LXXXIX. L.

Lega
naturae
potest in-
veniendi-
bitur.

XXXIX. Leges naturae inveniendiles et
stare sunt, quod recte ministrari
licitam esse potest, quid jubet aut
quam illicitum. Nequecum enim fa-
perbi, insegnando, Paterem violens
(sive iheros) infestat, concordia
licita, nec contraria his vienit illa-
cet existit, quatenus pro animi dispo-
sitionibus intelliguntur, hoc est, que-
tum iheros neferius spectaret, ubi
fatum obligare & sine lege. Adho-
rum ratiōēt ita diversificari possunt cō-
sumstātis, & lege civili, ut quādū
tempore æquæ, alia iniquæ, & que
tempore cum ratione, alio con-
tra rationem sit. Ratio ratiōēt eiden-
neque fieri inuitat, que est per se
iheros, neque media, nempe animi
vires ea quæ super declarantur,
quaquæ nullæ vel consuetudine vel
lege civili abrogari possunt.

Sed legi
naturae
potest in-
veniendi-
bitur.

XXX. Patet ex hodiernis ratiōēt
quidam faciles obseruantur auctorab-
gor, sipppe quare conatum fatus (ad
verum & constantem) recipiunt
quem qui perfidient, cum recte po-
sumus *Jus et ut appellare*. Nonque
ratiōēt ratiōēt ad id tendit, ut omnes
actiones sue sit secundum prouo-
cupare, etiam nescire maximum se ha-
bere leges casus nonne p̄cipendi
quod

Cap. III. L I T E R A T . 69
quod est omne id ad quod obligantur
à natura rationali. Quod vero nouissim
proficit ad quod obligantur, p̄ficiat
est.

XXXI. Leges naturales eandem leges
esse cum lege aetere confirmant et aetere
mores scriptores. Id quae sit verum,
videmus. Scindunt igitur est, leges
& maledicuntur eis sebus au-
pontis ad significandum appetitum,
vel occidunt eorum à quibus sic
dominamur. Appetimus autem ho-
mines per diversa eorum tempera-
mentis, consuetudinibus, opinio-
busque, diversi sunt, se videre est in
iheros quas scilicet precipitum, patra
galla, ratiōēt, ofſicio, sed multo magis
animi rebus que pertinere ad actiones
vitæ coquuntur, ubi quod hic *honestus*,
ad eum appellat *bonum*, alii iniquitat-
e maledicunt, immo sapissime idem ho-
mo diversa temperibus idem & laudes
& culpas. Hec donec faciunt neccle-
si omni discordiam & pugnas. Sunt
igitur ratiōēt in flata bellum, quam ho-
mines & maledicunt per appetitum pra-
fumum desiderant, diversis meatus
mettantur. Hanc flatum facile evincere,
dum in eo sunt, agnoscere esse max-
imum, & per consequens patrum esse
bonum. Qui igitur de bono proficiat

6 LIBERTAS Cap. III.
convenire non poterant, conservare
de sumo; quod quidem opus erat
nam prostrata sensibus, fuisse
menniti Ratiocine peticipuerunt. Pre-
esperientes ratione pacem esse bonum,
sequitur eadem ratione, omnia media
ad pacem necessaria bona esse, idco-
que modis, apertos, sicut, in-
maximis, infringendis, (quae de-
monstramus ad pacem esse necessa-
riam) hanc esse vias, sive habitus, hec
est, vias. Lex ergo ex ipso quod
precipit media ad pacem, precipit
bona more, sive ratiocine. Vocatur ergo
maritus.

Unde XXXII. Quia vero homines crea-
tor, quid re non possunt appetitum illum ins-
trumentum, quo bona praesciunt (qui-
bus arcta confringunt, multa adser-
tent improvicia mala) pacem finis ap-
petunt, lachum est, ut evanescant con-
fessores omnes in laude dictorum su-
num, tamen disfessores adhuc de-
runtur satiati, in quo nempe ea
quecumque eorum confundunt. Quoniam
enim cuique dispergit aliena boni
actio, et actioni impositus tormentu-
rum viti vicini, similius nequit
quod placet ad virtutem aliquam res-
feratur. Unde evenit corporalium
naturarum ab aliis laudari & vicium appa-
rebit.

Cap. III. LIBERTAS 63
lari, ab illis culposi de virtute veri. Ne-
que hinc rei remedii quicquam à Phi-
losophia ostendens inventum est. Cum
enim non observaret, bonitatem
naturam in eo situm esse, quod in
ordine ad pacem, malitiam in eo
quod in ordine ad discordias essent,
naturam Philosophiam consideraret à
meritis legi alienam, & ubi non con-
fluerent. Volumen enim naturam
veritatem in medietate quadam inter
duo extremitates habet esse, vera vero in
ipsis extremitatibus: quod est aperte
falsum, nam audere, laudare, & no-
minate profundissimo variante habeant,
quoniam extremum est. Et causa ap-
probavit. Quatenus item rei que
dico datur, sive magis, sive parva,
sive media sit, non facit libertatem,
sed donandi causam. Neque ieiunia
est, nisi de meo plus dedero quoniam
debetum est. Sunt igitur leges naturae
separatae Philosophiae naturali (cujus
principia hoc loco ex parte tradidi,
que pertinuerunt ad confirmationem no-
stram, encontra puncula que à discordia
oblinuerunt. Sunt autem alia precepta
naturae rationalis, ex quibus alia na-
turae sintur, nam de Temperante
poterimus rationis est, quia tempera-
tio tradit ad membros de interi-

64 LIBERTAS Cap. III.
sum. Item faciudo, hoc est facultas
valde resiliendi in periculis presentia-
bus, queque difficultus declinans
quam impetrantur; quia medium est
ad conterraneum illius qui trahit.

XXXIII. Nam etiam quae vo-
cantes legicum nihil aliud sum, quam
conclusiones quadam ratione intel-
lectus, de agendis & omittendis, lex
autem proprius atque accessit lo-
quendo, sit oratio ejus qui aliqui
fieri vel non fieri alii iure impetrant,
sunt autem illa proprie loquendo leges
quaesuerint à natura procedentes. Quo-
tientur tamen eadem à Deo in scriptura
factis latice sunt, ut videbimus cap-
tio sequente, legum nomine pro-
prietate appellantur. Est enim ini-
presa facta ut omnino maximoju-
re impetrantis Dei
occhio,

C A P U T

Cap. IV. LIBERTAS 65

C A P U T IV.

Quod lex naturalis, est lex divina.

I. Ut Naturalis, &c. Lex na-
turalis, radem ex Deo natu-
ralis lex appellari solet. Et mor-
alis. Nec iniquiter, tam
quoniam ratio, que est
ipsa lex naturalis, immediatè à Deo uni-
uersique prolixiū adiutorium Reguli
tribuitur est. num quia rivendi pex-
igia quæ inde derivantur eadem sicut
quæ à divina Majestate, per legibus
Regni certiora, per Dominum nostrum
Iesum Christum, & per sanctos Proph-
etas, & Apostolorum promulgata sunt. Quæ
igitur de legi naturali ratiocinando in-
pia intellecta sunt, ex hoc capite, ex
scripta facti confirmare consibi-
mus.

II. Imprimis autem ex locis indi-
catis, in quibus legem divinam in genera-
tiva ratione sitam esse declaratur.

Psalm 15. 10. 11. Oi justi eruditibus
supererunt. Et leges ejus legentur iusti-
tione. Ius Dei in cordi ipsius. Ierem. 11.

13. Dabo leges vestras in visceribus ca-
torum. Et in cordi carnis scribatur east,

Psal. 13. 8. Ius Domini clementissimi
conseruans animam. v. 1. 9. Præceptum

Domi-

Dominis latidens, illuminans scelerum. Deut. 30. 11: Mandatum hoc quod ego praecepit ubi habui, ut sapienter et, neque peccaverit postea, &c. Ver. 14: sed pone te eis seruitus vobis, ut sit nunc erga te iuste. Psalm 118. 24: Da mihi iustitiam, et iustificabor legem tuam. Ver. 105: Letturae pessimas sunt causa Peccatorum, ut hinc serviri non. Propterea. 20: Sicutus sunt omnes, praescitur. Iohann. 1. 1, ipsi legi promulgantur Christus appellatus est. Ver. 9 vocatur idem Christus, ut illius misericordia omnibus hominibus reponatur in hanc secundum. Quis omnia, defensiones sunt nolle facere, cujus diuina legis est maxima cum effectum est.

III. Quod autem ea, quam possimus per nos esse legi fundamentalia, respondeamus esse pacem, si enim fama legis dicitur, ex his locis manifestatur. Rom. 1. 17: Iustitia (que est summum legis) vocatur via pacis. Psal. quatuor 34. 11: Iustitia quae Pax operata fuit. Matth. 5. 9: Beati Pacifici, quae fidei dei vocabatur. Et postquam sanctus Paulus ad Hebreos. Cap. 6. versu ultimo, Christum (legis de qua agitur legi istam) dixerat esse, sciamus adhuc Adolphus Faberum in operum, adhuc Capite sequenti, verbu primo:

Hic Adolphus Faber erat Rex Salomon Sa-
cerdos Dei summi. Et. Ver. 2: Primum
quidem qui interpretatur Rex iustitus,
dicitur auctor de Rex Salomon, quod est
Rex pacis. Ex quo constat Christum
Regem in regno suo iustitiam cum pace
colligere. Psalm 53. 15: Diversum a
malo, et sic domini require factum est
prosperitate eis. Isaiae 9. 6. 7: Perse-
verantibus fratres, et filii datur eis
rebus; ut fratres et principes sapientia
terram eis, et variarunt uictoria eis,
Admirabilis, Consiliosus, Deus fortis,
Datus iustitiae, Princeps Pax. Iai.
52. 7: Quam pulchri sapientia et pax
predicatio et annuntiatio pacis, an-
nuntiatio docevit, predicanus salutem,
annuntiavit Iacob, Regulus Dei 1000. Lec.
2. 14, in initiatice Christi vox humili-
tium Deum & dicentiam, plena Dei
in christo, et in corda sanctorum,
fons uoluntatis. Et Iai. 35. 6 vocatur
Euangelium, discipline pacis. Iai. 39. 8
vocatur Iustitia, via pacis. Viam pacis
ascenderunt, et nos est iudicium in pro-
prietate nostrum. Michaeas 5. 5 lequens de
Iustitia, sic ait: Iustus et pax est in sanctis
domini ope, quia magnitudinem
et pietatem ad uictoriam dedit, et recte est Pax.
Propterea 1. 1: Filioli, arabilis est uictus legis
merita; et principia nostra in uictu exponi-
duntur.

*Dicitur pro-
pria legi
materia-
lia, de
comuni-
tate
patrio-
rum
et
abu-
suum*

V. Quod amicis ad legem pri-
mam, de coenitiocey omnium mala
abstrahit, sine de introductione Alii
& Tertii, habemini primum, quoniam ad-
versarii potest communitas illa, ex ver-
bis Abraham ad Lotum, Gen. 13.8. Ne quale si iugulariter me & tu, &
meus postuli nescio quae postuli tuus. Ecce
auctoritate iste est carcer, responde a me
objecis. Et legem de distinctione No-
bi & Alteri, confirmant omnia illa
Scripturae sacrae loca, quibus levibus in
discernere prohibetur, ut nec scinder,
nisi fonderis, non machuleris. Suppon-
unt enim instrumenta discensia fuisse
rebus.

V. Radom precepit stabiliam de-
cim naturalem secundum de iuranda
fide. Quid animalia est illi, Nam invi-
derit in alienam, quoniam non invaderis id
quod puto meus tunc est definit. Ex-
plicet autem, Psalm 14. vers. 5.
quareni. Denique quis habebit inter-
beres alias? Responsum est, qui po-
nit prouiso fuit, & non deripiit. Et Pro-
verbii. 6. 1. Fili mi, si sequeris pr
mitto me, loquar et verteremus.

VI. Tertium legem, de gyansibus
adseruit hoc loca. Deut. 23. 4. Ne
plu-

abserbit ut horis militares. Id quod Ali, de
fandus Paulus, i Cor. 9. 9. de honori patro-
nibus dictam interpretatur, non de hinc
bubustanciam. Prov. 17. 14. Qui redi-
dit male probatum, non vindex malorum à
dome ipsi. Et Deut. 20. 10. 11. Si
quando acciderit ad expugnandum civita-
tem, offerat ei prius pacem: si respo-
nit, & appetet nibe pacem, casuas popu-
larum qui in eis est, faciatur, & ferri ab
eis trahatur. Prov. 5. 22. Ne malum
conspice nos malorum, eis ille in te habent
fiduciam.

VII. Quartus de exhibendo fructu
proinde, consummo sunt diversa prece-
pia hec. Exod. 23. 4. 5. Si acerrima
benignitatem talium obnoxio erraverit, relax ad
eum. Si violenter agnosco odiosum te facio
sobannum, non percoscam, sed sublevabo
eum et. vers. 9. Perigrino indeferam non
erit. Prov. 1. 10. Ne cunctas adver-
sat horumque fructu, eis iste sibi nihil
reali faciat. Prov. 13. 26. Qui negligit
damnum peccat omittit, Isaiae 9.
15. 18. Vir iniquus preventus visus
qui patitur eis, subiectus sacrificatus. Ps. 10.
21. 24. Vir ambulans ad socios suos, ne
negligat eis quoniam frater. Idem con-
firmat luc. 1. 10. Parabolam Samarita-
nam, qui Iudei à latrocidium vulnerari
miscentur illi. Et preceptio eius,

*Dicitur pro-
pria legi
materia-
lia, de
comuni-
tate
patrio-
rum
et
abu-
suum*

Magis.

March. 5. 19: Ego autem dico vobis, non resistere malo, sed si quis te persequitur in deinceps misericordiam, protego illi ex alterum, Cfr.

Tunc
quoniam
legi
ad
missio
de me
remissa

VIII. Qui legem quoniam possunt
pertinet infinita alia loca hinc fuisse.
March. 9. 15. Si enim christofidei consi-
derabis peccata tuorum, dissimiliter vobis pa-
per regnus Christi presentis regnum, si autem non
conscientibus dominis, nec patre re-
ficeremur vobis presentis regnum, doc. Mat.
18. 21. Domine quoniam procedit in ut-
teri mei, et dominus tuus / niger serpens / Dicit illi Jesus, non dies talis niger se-
punc, sed niger serpuncus serpens; hoc illi
tunc quoniam.

Immis-
tae legi
admissio-
nis, quid
pro se
Roma
domini
septem-
festivis.

IX. Ad sextam legem confirmans
pertinet omnia ea iusta, que
jubent filii misericordiam, qualia sunt
March. 5. 7. Beati misericordes: quoniam
ipsi misericordiam consequuntur. Levitic.
19. 15. Non querat sicutum, neque ma-
iora neque minoria civium in iustis, sunt at-
tem qui hanc legem non modo non
conficiantur, sed & infirmorum cri-
piti parant, ex eo quod in iuri pali-
mori, ubi nullus clementeretur, co-
quæ exemplo locum est, puniantur
manus interna. Solvent objec-
tionem hanc aliqui, dictendo Deinde nulli
obligatum lege omnia referre ad gla-

stant foem, sed homini non licet
idem facere. Quasi Deus gloriam
queratur, hor est placet libi in mor-
te peccatoris. Redius respondendum in-
flammatorem potest aeternae fuisse ante
peccatorum, & expeditio hoc rascum,
ut statuerat homines peccare in fu-
turum.

X. Septimum comprehendunt verba Ioseph
Chalda, March. 5. 12. Ego autem dico regno do-
minis, patrem meum qui misericorditer fecit Iacob, nos
autem Iudeos, qui contra ducem, Ioseph, nos
autem Christum Iesum. Proverb. 10. 18. Quod profici amicorum insipient, cfr.
Proverb. 14. 21. Quod debet praevenire
fame praece. 25. 1. Tunc datur sufficientia
famam. 12. 10. Tunc decipiens, & sed-
ihi non capi possum, et subducere causa, &
restauratio.

XI. Legem obolevit de agnitione
dei exaltitate nostra, hoc est, de la-
miliis, habitatione hac loca: March. 5.
3. Beati pauperes spiritu, quoniam ipsi
parce eis responsoribus. Proverb. 6. 19.
Sed sicut que oculi Domini, & spiri-
tu domino deus posse anima eius, readere possi-
entes, doc. Proverb. 16. 3. Abominatione
Domini est omnis arrogans: omnes si resu-
nt ad animam suam, non est reverentur.
Proverb. 11. 2. Vnde sancti prophetas, ab
eis quod exortantur, id accuso eis habundat,

liber sapientia. Item Ilii. 40. 1. C. His adhuc Messie annuntiatur, pro preparatione ad regnum eius; vox clamantis in deserto, hec est. Propterea vocis Doctri, vello faciens salvificas festinas Dei vestri. Omnes vobis eratibitis, ut omnes vestri co-culti beatificabitis. Quod ab aliis dubio non ad minorem, sed ad horum res referuntur.

XII. Apparet autem quoniam possimus nonno loco esse legem taurorum, quod unicuique præscribitur. extensis eadem iura permittere, quae libi permissi erit, quoniam extensis omnes leges se compediunt, eadem est quam & Moses posse. Lev. 19. 28. Diligit dominus tuus secundum misericordiam. Et servum noster, sumus ait esse regis mortali, March. 12. 36. Magister, quoniam mandamus magistris in lege & sic illi. Intra. Diligit dominus deum suum et. ut est maximus & primus mandator, secundus autem fratres est huius. Diligit proximam suam, fratrem alijsque; tertius mandat fratres fratres fratres & propheta. Diligit autem proximum secundum ipsum, nihil aliud est, quoniam enim permittere quae obstant ipsi permittenda esse postularunt.

XIII. Legem decimam utramque legem perfecimus; quemadmodum quam-

etiam locis sequentibus. March. 6. 43. natali, Et si filii David vestri, qui facit saltem iuram factum sunt super ipsius & iugularis. Calvill. receptio. 1. 11. Non est Gratulus & Inde, Reg. non perfidus & Scytha, ferens ut liber, sed: facias, sis, & in omnibus Christi. Act. 10. 34. In veritate competi, quoniam est perfidus auctor Deus. 2 Pet. 1. 7. Non est apud dominum confundens iniquitatem, neque impudicis perfidus. Ecclesiasticus. 33. 16. Dominus iudex est, non apud illum gloria perfida. Rom. 1. 11. Non enim accepit perfidus auctor dominum.

XIV. Undocima lex, quae iudee 2000 annos transire habendo est, que dicitur non perfidus, nesciunt experitatem habeant in facilius lespitatis occidit; peccatis autem perfidum occidit; in continuo uero puerorum viatorum, illud inuenit, utrum latratur, dic, aliter enim aegri sunt poterat in bonitate vivere.

XV. Loco duodecimo legem patitur, non esse divinam, ea quae neque dixisti, docuit neque comandauit nullidem possum, nisi uolente tribuenda esse; id quod cum exemplo Moysi confirmant, qui ex iure apostolice deo. Num. 54. patentes testis uolentibus, promissione tributis sive possidentibus dedit; tam A.D. t exempli Apollonem, quatinus numerum lauum, sic proficiat, Tu dominus ostendit quoniam elegi.

94 LIBERTAS. Cap. IV.
in loc.) Maledicunt per laudes, sunt alieni
placent. Idem colligunt ex Psal. 14,
31. Fortis invictus in Iudea, sed à Ju-
dicio imperiorum. Et, quia deinceps Iesu
est iste, faceret in debet honorare Ego,
scilicet Primo genito Iesu, ut ipse
can (Gen. 35, 30.) vendidisset; vel
parte altera flatueret.

Bon. Ali-
cine
vidate
legi se-
necit.
di collig-
tenuit
alio

XV. Sanctus Paulus scribens ad
Corinthios, Epist. 1. Cap. 6, com-
pedit illius civitatis Christianos, quod
iudicis forensibus apud judicis iude-
ales (sunt hostes) inter se con-
testarentur. Delictum esse inquit,
quod non malum injuriant accipere &
fraudem pui. est enim illud contra
legem illam quia iubentur omnes con-
suli esse. Sed si accidat contesta-
tionis esse de rebus necessariis, quidle
ciendum est? Itaque Apostola
vers. 5. sic loquitur: *Ad veritatem
perficiens deo. Si vos ergo non vobis sapientiam
quidam, qui per se judecator iure fratre
fuit, Corinthianis agit illis regimur le-
gent naturae quam numeris quoniam de-
cimas quinque, minimum bicentum
vettile viri non possunt, condicendo-
rum est ex consensu patrum ab
quam arbitramur, eumque testem, ut
(qua est lex decima sexta) ne
litigium iudex sit in eundem partem.*

XVI. Quid

Cap. IV. LIBERTAS. 95

XVII. Quod autem iudex sit apud Iudeos de-
bet premium pro iudicatu accipere circa
sundebat, (que lex decima septima legione
magistrorum) constat. Exod. 23, 8. Nec ar-
cipes iudicari, quamvis iudicari pruden-
tia, ut sollicitus resca iudicaret. Et praecep-
tum Ecclesiastic. 20, 21. Lexis utrūcunque pro iudicauis iudicare. Ex quo sequitur: remittatur
que obligari cum patre uni, magis super
quas alteri, quia est lex decimatomis.
confimaturque etiam Deut. 1, 17.
Nihil enim difficitur perfringere; ut patrem
admitit ut magistrum, se considerat ei lu-
tis quia adducta sunt recta persona-
tum acceptacionis.

XVIII. Quid in iudicio. Petri, hoc de-
scriptio adhibenditur, quia est lex deci-
ma octava non modo confirmat senti-
entiam, sed requirit plures. Deut. 17,
6. In utrūcunque autem iudicium per-
petuum, qui inservient. Idem repetitur
Deut. 19, 15.

XIX. Thesaurus, quem id est inter bonis
violationibus Ligii emenda ultimo loco prima
numeracione, quia recte tamquam ligii au-
tum incepit, prohibetur in Capitulo
sacra etiam proprii tandem iudicatu-
rum. Proverb. cap. 10, vers. 2. LXXX.
nisi res recte, ut malitie. Et non
quoniam in defensione, maximi sapientia.
& Cap. 51, vers. 4. & 5. Nali regibus
D 2 das

dari vobis, ut foret licet ex officiis
aut judiciorum, & inveniri eis non solum
possunt, sed etiam rite possunt. Ut autem sciatus es-
timus huius riti considerare fore alio-
rum, non in quantitate nisi quodlibet
sunt, sed in eo quod judicium &
cautionem habebat, sequimur proxima
verba. Tunc facilius accipimus, &
narrabim qui omnes forentur. Bihou ex
abilitate egrediuntur, & id est si
non recordarit auxilium. Hacdem ratione
in proposito Eleutherius utrius Christi
Loc. Cog. 21. ref. 14. Autem die ante
hunc ex fane gravem in villa nostra in
cavali & Eleutherius.

X. Quod diximus super incep-
tum, legem naturae esse aeternam, probata
est ex March. 5. 18. Annullando voluntate
moralis causa est anima, ipsa anima, ut que-
atur, non potest esse aliud. & Phil. 1.1.
vers. 140. Ex aeternis annis iudicis je-
stine me.

XXI. Diximus quoque sacerdoti
pertinere ad confirmationem, hoc est, ab-
fissi esse qui contra coram eis impie-
runtur. Et quoniamque quis omnes
zibitiones fecerit tales (quod appetat al-
lavit obediens) quales libe-
rabit, sed non ob legem ipsam, sed
propter peccatum aliud tam et gaudi-
cium, tamen cum misericordia est.

Uranus

Vinimusque confirmamus scripturam tuam
eis. Propterea, Iesai. 55. 7. Dicit Iacobus
scriptura prophetarum, ut dicit prophetas
prophetarum suis, Et regnare ad dominum, et
imperare eis. Eccl. 11. 31. Projici-
tur a nobis omnes prophanos reges
de quibus portationem ejus, ut facta nobis
ex arce, et quae recessione domini Iesu
est. Ex quibus & similibus locis, tan-
tis intelligi posset, non paucum
Deum facta curam, quem cura-
vum est. Secundum, ex Ier. Cap.
29. vers. 13. Et deus dominus, et
nec appropinquat populus istore sibi, et
debet glorificari, et exaltari, et laetari ip-
sorum, id est eorum adductis. Cfr. Matth. 5.
10. Dies enim vobis, sibi abundantia iu-
sticie vestra plasquaque similesque ex illa
descenderunt in regnum celorum.
Et in sequentibus explicit secundum
scriptos, mundo Dei violati, una fac-
tis modo, sed eis in voluntate. Scri-
tio enim de Iherusalim extensis factis
descrivit regem quam matrem,
et glorie sicutum canit, aliter can-
tem violatori, occurrunt preterea
varia passus scriptura facta loca,
ubiq; maxillissimi doctor Deum
olustusca accipere pro falso; id
ne tam in bonis, quam in malis
locis.

D 3 XXII, Quad

Item,
legi no-
tus fa-
cilius
obser-
vare:
XXII. Quod lex naturae facilis
observaretur, declarat Christus Matth.
11, 28. 29. 30. Prout ad per exceptionem
laborum, &c. Tunc legem mentis facit
pro. Et dicit à nos quoniam sine eo ha-
bemus corda, & nevenimus regnem misericor-
dias regis. Igitur nunc excessu facta qd;
et omnibus libet.

Notitia
regulae
regulae
per quam
fatuus
explicari
potest, an
aliquid
per contra
potest
notare,
notare,
notare.
Origi-
ne, qd
autem
est.

XXIII. Regula denique illaz qd
dignoscere usumque causamq; palius dico,
scimus id quid factum sit, conside-
remus naturam sit recte, accepimus. Quid
nisi prius non vir, alienus ut frater, secundum
principium etiam emulacionis à nobis Scien-
tia, Matth. 6; 15. Ora tua ergo, que
causam velut et faciat vobis fratres, et
viri faciat illi.

XXIV. Sicne lex naturae servari de-
vita est: ita lex Christi è natura. (Quoniam explicatur Matthaei capi-
bus 5, 6. 7.) tunc quoque (excepimus
mandato de uno) durandum est qd
proper sumicantem est omnia.
quod prodivit legi politiva ex-
planatio additio Christi, (tunc Je-
sus) ipsi legi Naturae non refuta-
respectuus est, nam etiam iste
Tunc, dico, lex Christi in diuersis
explicatur, non tota Christi de-
dictio, nam doctrina Christiana pali-
us est Fides, qua fab legi quoniam non

comprehendens. Leges enim servan-
tur de aliisq; que voluntatem se-
quuntur nostram, non de opinione,
neque de fide, que extra prestatam
nostram existentes, voluntatem ob-
stare non sequuntur.

C A P T . V.

De regi & gratiis imperiorum,

1. **L**eges naturales non solum ad Pacem
conducuntur: II. Leges naturae,
in statu naturae libet. III. Secundum
civium frumentorum leges naturae: consilium
conservandi res publicae: IV. Consilium
republicanorum qd justi enipliat in ad-Pacem
statu. V. Cui bonorum praecondit
arbitrio regnorum, qd sit excedens, in
tempore utrum. VI. Regum ad Pacem
bonitatem, non modo civilitatem, sed
etiam religionem. VII. qd sit maius.
VIII. De ratione, in civibus ut
etiam beneficio. IX. qd sit civitas.
X. qd sit pacis civilis. XI. qd
sit summae virtutis imperium. & qd
liberalia. XII. Omnia pacis civitatis,
naturalis & utilitatis.

1. **M**anifestum est per se, legi
affinitates hominum à
voluntate, voluntate
in tempore & mens
sufficiunt. & Pacis
proficiunt, adeo ut
quoniam ille non magis, vel malitiam non
D. 4. vide. vnu.

80 IMPERIUM. Cap. V.
videtur à violacione legum sibi praevenimus quia ab observatione, vi-
lentes violam. Specie igitur inicuique
securitatis conservatioque sit. in
tu sua est, in variis artibusque ma-
pniis, protinum suum, vel palo,
vel ex insidie paxocentare possit. Ex
quo inicilgina leges naturales non faci-
t ut cognitis sunt securitas et resci-
quam praeficiat ipsas obseruandi; &
proinde, quando in castro ab invasio-
ne alienum eum habentem, eavendi
sibi quibuscumque modis voluntate
poterit, neccesse manere in pri-
mogenito, hoc est. In in securitate, que de
bili; sufficietque ad implementum in-
trumentorum, ut quis pacatus ostendo
sit ad pacem habendum, ubi lumen
perdet.

Legi
natura
in securi-
tate
Alio.

III. Tertium est in securitate legum
& verum est, non modo de legibus
victoriarum, sed etiam de legi naturali, si
non ad minimum sed ad ultimum refe-
rentur, per Cap. I. Art. 27, & bellum
tale intelligitur, in se omnius con-
tra omnes; quod est factum naturae
est, quoniam in hunc nationes contra
nationem modus quidam custo-
dii solebat. Ideoque prius tem-
pore viri astillatum, & quali aer-
umnis quadam erat, quare vocie
just

Cap. V. IMPERIUM. 81
boni aguntur. Ratio tamen; que ne-
que curata legem naturam est, rebus
sive flaminibus, neque sine gloria illis
qui eam fecerit, nec condenser eges-
simam. Mas enim illis, carera rapienti-
bus, & vita parcer, & a bovis as-
tonibus, minime instrumento agricul-
ture: affligeret. Quid tamen non
ita est accipiens, tamquam ad id
adstringentius lege natus, sed quod
gloria sue confidetere, & se ambi-
cundilectare, incita arguitur.

III. Cum ergo ad pacem conser-
vandam necessarium sit leges naturae non ob-
ligari; & ad legi naturae exer-
citium necessaria sit exercitus, conser-
vandam illi quid sit quod calorem secu-
ritatem praefacie posse. Ad hanc item
exigunt aliquid non potest, proter-
quam ut unusquisque auxiliis idonea
sibi comparat, quibus invictio alterius
in alterum atque periculum reddatur,
ut fatim sibi esse utique pacis status
cohibere quam potest. Primum
autem maris fidem illi, quia diuini
vel nimis confusus ferentem talam
minime praefacie posse; propterea
quod aduersio ex altera parte minet,
vel paucorum hominum. Sufficit ad
terram & incolasque videlicet, dñe-
que minimus aduersatio ad aggredi-

dierum. Necesse erit et ad
securitatem quamquam obtinendam,
ut numerum hominum in res-
tauram regem consiperant tantas sit,
ut paucorum hominum ad bellum respon-
sionis sit ipsa conspicui moneret
victoriam.

Causa-
dissi-
midere
non est
fieri con-
scimus
est posse
deter-re-****

V. Deinde, quamvisque fa-
sumen sicutum qui ad se defenden-
dam coacti, si tamen non conser-
viant inter se de opum ratione quae-
sici debent, sed mutuifur sit
modo sicut viribus maturi, alio effe-
cetur, propterea quod distracti fer-
tentis impedimento invicem evan-
tiae si in unum adiutorium ipse videntur,
vel praeceps, vel viadixit, sicut con-
fentire, potest tamen diversitate re-
gionum confundamque, vel am-
pliatione & invidit, quibus naturae
bonitate utique se coextendant, ira-
videntur, ut neque minima opus
coadvenit, neque pacem inter se la-
bore velias, nisi communis aliquod der-
tu coliceasne. Ex quo sequitur con-
fessum plurimum, quae consistit in es-
tantia, ut praecedente fictione defini-
nitione est, quod actiones suas, operas
ad eundem finem, & hanc ratione
disponit hoc illi, societatem contra-
stantem auxiliū, non possit quatenus

Cap. V. Intra-
sitione
23
tientibus, sive sociis, facultatem
quam quartinus exercendi iaceat fe-
rifer legi utrare luperas dictas; sed
experto amplius quiddam fieri, ut
qui bonum ad pacem, & nostrum auxilium,
causis communi fieri confidet.
ut polita, cum fratre suum alli-
quod prius a ceteris dispareat,
stram dissentiant, meum prohibi-
beantur.

V. Numerus Asiloteles inter 200-
causam, que Polonia appellat, non
modo libatores, sed etiam multa alii,
ut Francos, Apri, &c. que, quam-
quam ratione delimitant, per quam
patha facere, & subiecte se regimini
possunt, nihilominus, conformato,
id est, easdem cupiendo, & eadem su-
giendo, ita actiones suas dirigunt ad
bonum communem, ut certus rorum
nullis seditionibus fiat obstat. Non
sunt tamen certus rorum civitas, zo-
que ideo quia animalia paluis dicenda
sunt, quippe quoniam regimur qua-
fridio rurum est, sive multe vulnera-
tes ad unum obstat, non Cui in
civitate opus est) ita vulnera. Ve-
rum est in etiam illis solo sensu &
appetitu vivere, & cibis, & animalium ita esse durabile, ut nulli
ali re opus sit ad eam, & (ex confe-
D. 6 quatuor)

T U T E R I O N E . Cap. V.
 quendam ad pacem inservit conservan-
 dium, prout etiam rationabili ratione ap-
 pentuit. In hominibus autem alicet
 res se habere non primum inter homi-
 nos certiores est honestas & dignitas,
 inter bestiariorum est, unde etiam
 ex iuris exquisitio naturae sedis
 & bellum inter homines est, inter
 illos non est. Secundo, appetitus na-
 turalis apud & solum citram
 sunt, & conformes sunt, & secundum
 bonum commune, quia inter illi,
 uno differt à privato, homini autem
 nihil peccat pro bono habentes, in quo
 non se possessori aliquid praecipue &
 estimari posse co quod possidere oportet.
 Tertio, auctoritas que rationem non
 habent, nullum deficitur videtur, vel
 videtur se pertinere, in administratione
 suorum recompuplicarum, sed in
 multitudine hominum plures sunt
 qui se per easter sapere existimantur,
 concursum resonante, & diversi
 novantur, inventar diversi modi
 id quod est difficultas, & bellum in-
 dicat. Quarto, animus libertatis, in
 quae possessoris vocis sua si sum aliquis
 habere, ad significandum inter se affer-
 entis suos, eam ut ratione illa verbosam
 esse, cum necessarium requiriat id
 per interlocutores animi concordia,

Cap. V. T U T E R I O N E . 63
 similitudinem, qua Bosum, Melius, Ma-
 lius, Priscus representantur animo, quam
 tereta est: homines autem in magna tu-
 ba quadam bellum est & leditorum, di-
 caturque Pentes fuis quondam orati-
 bus, tonitrus, fulgurasse, & con-
 fuditisse oculum Graecorum. Quinque, non
 distinguunt illa iustitiam à auctoritate. Inde
 accidit, ut tam bene ipsi sit, socios
 non expellat. Homines namque maxi-
 mè negligenter molesti sunt, quibus
 maxima fecerit esse ociosia. non enim
 amittit certare de dignitate publica felicitate,
 quia in regamine coetera famam
 & signum riconstruere postayunt. Po-
 stremo, emulatio creaturam illa-
 rum beatitudinem naturalis est, homi-
 nam pacificam tantum, hoc est, amici-
 olos est. non igitur mirandum est
 si hominesque ad vivendum in pace
 aliquid amplius opus sit. Graecis
 hinc, sine justis contrasta sine po-
 tellere aliquis contentus, per quam
 meum puerus singuliter gaetur, non fac-
 sion ad securitatem que requiritur ad
 extirpationem hostium generalis.

VI. Quoniam igitur confiratio plu-
 rimum voluntariorum ad eundem fidem ad pacem
 confessio ad confessionem pacis
 & defensionem stabilem, requiriens
 ut circuca que ad pacem & defensio-
 nem

fanis, nem sunt necessaria, non omnia si
sunt non voluntaria. Hoc autem fieri non potest,
tamen, nisi uniusquisque voluntatis sum, al-
terius animus, nimirum natus homo, sive
velutinus Cœsili voluntas in subiectis,
ut pro voluntate omnium & singulo-
rum, habendum sit, quicquid de his
rebus que necessitate sunt ad pacem
communem ille voluntus. C o n c i-
l i u m a g e n e r i , certaine plu-
suum humanum desiderantum de eo
quod agendum, vel non agendum
est, ad communem omnium humanum.

VII. Voluntas hæc sibi sibi o-
mnium illorum, non homini volunt-
atis, vel animi Cœsili sunt sit; quando
uniusquisque certaine unicuique cate-
goriam se Pater obligat non refi-
gendum voluntas illius homini, vel
illius Cœsili cui se sedimiserit, et ab-
ne usum opum & viuum suarum
(quoniam ipsi seipso codicis unde-
fendendi recte intelligunt) certa
alii quoscumque illi denegat, re-
caturque U a i o. Voluntas autem
Cœsili, ea intelligitur esse, que
est voluntas majoris partis rationis ho-
minum, ex quibus Concilium consti-
gitur.

VIII. Quamquam autem voluntas
non sit ipsa voluntaria, sed certaine
alio-

actionum voluntariarum præcipuum, ita non
(non enim voluntus velle, sed facere) transfor-
matioque minime cada sub deliberata-
tionem & postea tamen qui subiect
voluntatis sum aliosque voluntatis &
transient in illam alterum faciunt
& facilius suorum: ut cum exercit
idem fecerit, habeat in cui fabri-
cione, terrae vires, ut terrorie canis
singulorum voluntates ad unum
& concordiam possit conformare.

IX. Vix autem sic facta, appellata
tur civitas, sive ciuitas ciuitas, atque ciuitas.
Etiam proposita ciuitas, nam cum non
sit omnium voluntas, pro sed per se
habenda est, omnime autem omni-
bus hominibus particularibus distin-
guenda & designanda, habens para-
m, & res sua proprias. Ita ut neque
civitas quis, neque ciuitas finalis (s
excipiuntur nam ciuitate voluntas sit pro
voluntate omnium) pro ciuitate con-
sistat sit. C I V I T A S ergo (ut enim
designatur) est proposita cuius va-
lorum, et pacis plenam rationem,
pro ratione habenda est ipso omni
omnium; ut singulorum viribus & fa-
ciliardum un possit, ad pacem & de-
fensionem communem,

X. Quamquam rationem ciuitatis, q
minus proposita sit, non tamen, è proposita
couper. Cœsili,

38 IMPERIUM Cap. V.
concessis, omnis profusa civilitate est or-
iginis. fieri non potest ut civitas plures,
permissentes civitatem suam, coegerit in
unam profumam, ceteratum rerum specie-
rum caud. Hic iam profusa ostendit
erunt, ut sodalitatem mercatorum, &
coenatus alii exemplarimi, civi-
tatis iuris non sunt, quia non subje-
cerunt se voluntarii consensu sim-
pliceret, & in omnibus, sed in certis
rebus à civitate determinaretur; atque
ita ut cuiuslibet eorum, contra ipsum
Corpore fidelitatem, contendere judicio
licetum sit apud alios; quid enim coc-
ta eximias faciem non est. Hoc in-
modi igitur sententiam profusa civilitate
civitatis subordinat.

39 In omni civitate, Hinc illi
potest
fatuus
datur
fatu-
rem, &
quid sub-
ditus.
tral Caesars illud, cuius voluntati
singuli voluntatem suam (ita ut di-
ctum est) subjecerint, **SUMMAE**
POTESTATIS, sive **SUMMAE**
INTEGRITATIS sive **DOMINI** in
habet dicitur. Quod **Parvus** & **Im-**
perioris in eo consilium, quod usq[ue] ad
quicunque civium omnes suam vim &
potestem, in illam invenerit, vel
Caesars transiit. Quod fecit
(quia cum fuerit in alienum transire
naturali modo nemo posset) nihil
aliud est, quam de jure suo resiliens
decidit.

Cap. V. IN TERRITOREM 63
decidisse. Civitas umquamque, si-
tu erant omnis perfecta civilitate sober-
dans, eis qui **summae imperia**
habet summae appellatur.

XII. Et ante dictis fons obtemperat,
quo modo, & quibus gradibus territoria-
tibus profusa ratiocinari in unam per-
sonam civitatis, quam civitas appellata-
simus, studio fere conservant, res-
tuo stetu costitutae. Ceterum qui se
subjiciunt altius propter motum, vel
ipso quem ministrat se subjiciunt, vel
aliori aliis, cui confidunt, in ab eo
proteguntur. Prout modo faciunt
bello victi, ne occidantur; galligatore
quadam victi, ne vincantur. Prout
modis inutis habet à passu[m] natu-
rali, & diei potest civitatis vero care-
rebat, postea in regis & causas
civitatum, quae ergo ex aqua est. Hinc est
quid duo sunt genera civitatis,
altem naturam, quale est. **Par-**
vens & **Defensio[n]is**; alitem inservi-
tum, quod & palmarum dici posset. In
primo **Damnum** acquisitum avea sua
voluntate, & in altero avea submissio
suo impotenti libenter ipsis **Damnum**,
sive iste avea lossa, sive vero etiam ho-
minum cum ferris superis. Dicimus
autem primo loco de civitas inservi-
tum, secunde de natura.

CAPUT VI.

De jure ejus fratre Cœcili, fratre Homini
patre, qui in criminis eis sententia
proscriptio est.

Multitudine eorum ciborum que per
aliquid est aliquod corpus atraquaque
in passu non legitur cuiusque est. II. In
eiusmodi cibis est ut non malum videretur con
sumptuoso. III. Xanthopatrum. In re
tum proponit. Si uerba proponit, quando
formulas suam de preceptis. IV. Po
rrectaque. Gaudium porrectio est ad
assiduum. V. Tertii dicit. Gladiis in
stingit. VI. Gladiis battit. pessima est
cum ei per alios tamquam inservientem.
VII. Gladiis belli pessima causa est.
VIII. Iurie pessima causa est. IX. Legitimatione pessima causa est. X. Ma
gistratum et Ministrorum intermis
sionibus, pessima causa est. XI. Dis
cretarii excommunicatione pessima
causa est. XII. Quicquid si fuerit im
perio est. XIII. Edictum iuris imperi
iustitiae iustitiae concessionem est;
quoniamque ei debet sine obediencia XIV.
Romae legibus nuntiari non tenet.
XV. Romano imperio est potius resolu
tio quod uoluerit tamquam imperio XVII.
xviij. pessima est summa, homicidium,
adulterium, & iuris, capitis ac le
gibus cœcilibus. XVIII. Pessima causa
potius resolutio resolutio uoluerit, ut potius
voluerit nos potius absoletum. XVIII.

KAR

Nisi Imperiū summi. XX. Si confron
tentur omnes homines, quod uoluerit tam
quam Imperio est ut civitatem, in cuius uenient
qui ei uoluerint summae cœciliae. XX.
Imperio summi Imperio non posse esse cœcili
eiusdem non posse posse ut complacere.

L. **S**ensu. Consideranda in pessima
multitudine ipsorum hominum ab
colentium in unum ut ci
vitas suas ipsorum ^{ut} arbitrio) dissimilando^{ut}

Grande est similitudine quod non sit suum
aliquid, sed plures homines, quantum
uniquippe suum habet illi voluntate
ter. Et suum circa omnia pertinenda
judicant. Et si quis idem per contractas
particulariter singuli suum sibi habeant
Est de proprietate, ut alterius, alios
nihil dicat esse suum, nihil enim de quo
tota multitudine, ut persona à singulo
quoniam distincta, possit recte dicere,
hic suum est, mutata quam alios.
Nemque est actio illa, quae multitudini
nihil debet ut suum, sed si omnes vel
plures concenserint. I actio non erit,
sed tota actiones quae homines. Quam
quam erunt sa. magis aliqui sedino
ne, vulgo dici soles populus illius
civitatis cepisse antea etiam tamen est
de illis filios qui in annis fuit, vel qui
in existimantur. Conveniunt quae cum
posset

26 INFARTUM. Cap. VI.
pergitur eis capere anima in seipsum non
potest. Quicquid igitur à trahim-
dine factum est, intrinsecum est factum
esse ab unoquoque eorum ex
quibus illa consistit. Atque is qui
la trahimur illa existet, nam in
que facta sunt non confunditur, necne
eum nullem, non sociale confundit
est. Postea in multitudine soli-
dum in unam percolant, et modo
quo dictum est, coacti, mutat illa
naturae fluxus, in quo annis octo
fuerit; nequit locum habet illud annus
de nos, quod vocatur Diabolus,
de propria; propter ea quod non
dum exstet secundum illa, quam sequi
ad exercitium legum naturalium sequi
ostendimus.

anno
tatu-

Multum, Act. 3. Daffrissi de Civili-
tate et res publica, seu fidei deposito à
cognitis differentiis que est inter multitudinem
honestarum que regit, et tamque
regitur. Ex eis civitas nostra est, et
civium malitia est per aggressum, et
modi impuniti, sed etiam impuniti facili-
ciori. Sed aliusque alio fratre. Quoniam
differentiae in potest hoc articulo latius
proponere est credidimus. Verum ut mul-
tum certe ex quo fogetur obiectio
alii offensio. Inquit alienum ex-

Cap. VI. ENTERRIUM. 27
placenter tanta pars hoc adiuvare vixit
est.

Multum, quia vox collativa est, si
golosare intelligitur res plures, et bani-
nare multudo idem sit quod multe bani-
nes. Vox radix priuatum est singularis
nam res significat, atque anima multitu-
dinem, et tenet modo interrogare multitu-
dinem habere anima velutrum a natura do-
cus, sed animi aliud. Neque ergo am-
bituenda est una alio, quocunque ea pè
habeat præsumere, posse, posse aperire, posse
trahere, facere, habere, posse et pù-
nere, multudo enim partis, sive scilicet
sue vicina, et supermissa, possit, jura
affert, et que sunt banius. Quapropter
multudo, per quia naturale est ei.
Civiles enim multudo si virtutis po-
tissimum sit ut animi aliquam honestam
vel magis parum opificem trans-
ficiuntur conseruare pro talibus essenti
habent, nec perire vult; valentur
enim primi est, itaque aliis facere
possunt talia omnia, quales sunt impuniti,
leges condire, intercedere et transponere,
et cetera; et populari sapientia multu-
dine dicuntur. Distinguitur itaque sic
est; per popularum vel multitudinem quo-
nia ipsam aliquid videt, impuniti, vel fa-
cere dicitur, multo prius crederet que impu-
ni, vel et agi per voluntatem animi hu-

manis,

28 IMPERIUM. Cap. VI.
missis, vel per voluntate plenaria basi-
annos confestim est quod nisi in coartatu se-
ni acquirit. Quemque autem à multis annis
dominatio sine magna fere parva, siquid fer-
ri dicere fere voluntate illius basium vel
summis, id factum est à populo fidibus,
id est, à multis fons cibis regnatur, non
siquis ex ore voluntatis, sed ex plenaria
potestate plenaria basium, qui inter sunt
et solidi, civitas sua sunt.

11. Considerandum deinde est o-
mnipotens ex multitudine (qua
confinitia civitatis principia
hac) debet consentire cum ceteris,
ut in his tribus que à quocum in eorum
proponantur, pro voluntate omnibus
habent id, quod voluntate eorum in
ior pars, alio enī modo multitudi-
ni hercūlē, ipsoeuna regesta & re-
ta inter se tam vario distarent, nulla
omnis eis voluntas. Quod si quis
nolit consentire, exterrī sic eō iuris
tatem nihil minus inter se consi-
derat. Ex quo fieri recoviem in differen-
tiā Jus suum primicerium am-
nacat, hoc est, iuribus, ut in hostem.

111. Quocum autem capite p̄-
cedat, articulo 6. requiri ad facili-
tatem huminam diximus, non modo
consenserendum, sed etiam subjec-
tum

Cap. VI. IMPERIUM. 29
rem voluntatum, circa eas res quae ad Pacem & Defensionem sunt necesse pro-
cessari; & in ea ratione fere faberis pro-
prio, consilientiū natum erit; vi-
tandū deinde hoc loco est, ex ea iudicis quae
in coartationem (quoniam voluntate
consenserunt) proponi, discuti, & fla-
mari possunt, quamvis res ad Pacem
& defensionem communem sit de-
cessaria. Imperium autem prius utri-
rum est, ut quisquis in tunc
persequatur contra ceteros ut violen-
tia, ut possit fecundare, hoc est,
ne habent causam iustam retraendi &
retinendi, quando ipse alii iniurias
nulli affectent. Totos quidem red-
dere homines à mortis danis, in
ut huius, vel occidi iuris non pos-
sunt, impossibile est, neque ergo ca-
dit in deliberaōem. Sed scilicet origi-
nali causa nulli projecti potest. Se-
cunda enim ratio est propter quoniam
homines se subiecti sunt aliis, quoniam non
habentur, tamen intelligimus se alios
subiecti, ut ius se alii non sibi de-
fendendi amille. Neque autem iuris
legendas est quicquam se obliuississe
ad quicquam, vel ius suum in omnia
relinquere, quam scilicet eis sit
propositum.

Propositio
ad finem
ad finem
ad finem
ad finem

V. Ad seruitum hunc nos sub-
sistit, ut umquamque communis qui in
civitatem coadunari fecit, cum ceteris
paciscatur, vel verbis, vel scripto, de
non ostendendo, non sicutando, & similibus
legibus obseruando, manifesta enim
omnibus est ingenii humani praeponens
& experientia natus cognitio quies
panimonia pœna, conscientia pro-
missionum homines in officio reci-
vamus. Secundumq[ue] non patitur,
sed pars providentiae est, nec au-
tem fatis provisum est, cum poen-
tia in singulari injurias condicatur,
ut specie mox malum sit fecisse,
quam non fecisse. Omnes enim ha-
mines necessitas naturæ id eligat
quod abirent ipsi appetunt hanc est.

Sicut se
gladio
pugnare
potest.

V. Jus a temporibus sumendi nec
inveigilante datum esse ajetur, quando
umquamque pacificare se nisi assi-
liamur esse ei qui panas dantur
est. Vocabo autem hoc Gladium
justicie. Hicquamdi autem gladii sui
plenumque obsecrande homines, nisi
uti ipsi vel illuciam proximi puniendi
fuerint.

Gladium
pugnare
potest.

VI. Quasiam ergo ad secun-
tem singularem, atque adeo ad pacem
commissum excolegem est, in de-
utendo gladiis ad perutas, in aliquem
hunc-

Cap. VI. TITULUS. 97
huncvel excolegem transferatur; in
hunc, vel illud remissa accessio
intelligitur Jessam in civitate impo-
nit jure habere. Quia enim potius
suo arbitrio jure sumit, jure omnes
cogit ad omnia, quae ipse vult; quo
impetravit omnia extrahit nullum
peccatum.

VII. Tertius autem pacem inest Gladius
se colunt qui se contra exercitos tuos adju-
vare possunt; neque possibile est nisi con-
se tuari contra exercitos, & quocumq[ue] ab aliis
vires nostra nos sumit, id est q[ui]d
explicatur et al singularium conserva-
tionem, arsis Cœmilia aliquod avut,
vel homines quibus habent amicitudi-
congregandi, & unitandi sui cives in
omni exercitu, vel occasione, quo
pro numero & virtibus his-
tium ad communem defensionem
opus erit; resiliisque cum hisdib[us]
quibus expedit pacem faciendi. In-
telligentiam ergo est singularis cives, in
multo vel exercitus vel exercitibus tecum
hoc luctare & perire transfulisse. Arque
ipsi hoc, & quod Gladium h[ab]et appellare possunt; & rite quasidem bessas
vel casulae, cujus est Gladium justitia.
Necno enim ad armis & ad bellum sumi-
mi, cives potius jure cogite, nisi qui
jure pusiles tenui pacell qui annobr-
E ditum,

dicitur. *Suntque itaque iurisprudens uterque*
Glaesum tam boni quam iustitiae, ex ipsa
civitatis concilicatione & efficiencia
adseretur.

VIII. *Quoniam autem ius gladii*
nihil aliud est, quam iure posse, hoc
ubiqui, gladio utri, sequitur *adversarii*
sive *radiatum de recto* qui sita
ad eundem pertinet. Si enim prosta
judicandi pente causa esset, & potest
esse quendam genere alceam, nihil effi-
cerent, frustra enim judicaret, qui
mandato esseque non posset, ut si es-
sequitur per ius alienum, non ipse
gladii habere dicitur, sed alter causa
ille minister suorum est. *Oportet igitur*
radiatum in civitate etiab illas qui Gladium
habet, hoc est, eis cuius est imperium
suntque.

X. *Postea cum nos minores, non*
multo magis ad pacem condicemus, per-
venire ne nos coegeremus quam nos
compescere: *controversia inter omnes*
naturam ex eo quod differen-
tiae se opiniones hominum de
*se, iure, iusto & iusta, utili & rati-
bili & rebus, facili & infaci, & fa-
milibus, quo quisque proprio arbitrio*
judicio: quidam Sennuti iusta &
*communes omnibus exhibet regu-
las, sive incolumes, & publice ea de-
dicat.*

Justitia
pro
omnibus
est.

Legisla-
tiones
pro
omnibus
est.

Cap. VI. *Imperium.* 19

clarare, quoniam transque felix
quid sunt, quid ducunt, quid possunt,
quid injungunt, quid beneficunt, quid in-
habeant, quid docent, quid vocant appellandum sit, hoc est numerum,
quid agredunt & quid fugientur sit in
vita communis. Regula autem sive
mentes ille, vocari solet *legatus*,
sive *legatus civitatis*, ut que eius qui
suntque in civitate impensis obrinc
sunt mandata. Et *LEGES CIVI-
TATIS* (ut eis definitum,) nihil aliud
sunt, quam eis quo in civitate sponsum
prosper praevidimus, de ceterum funu-
ris attingibus mandata.

X. *Potest enim cum civitatis negotiis atque*
bello & pace, ob auxiliis, vel exercitiis, &
adspicie res publicas & magnitudinem & in-
liberitudinem terrarum administrare, im-
*possibile sit & pertinetque ad pacem & de-
fensionem, ut quibus de con-*tra*
roversis iudeo judicaret, vicinorum pan-
*confilia percidere, bella panderet, novis
genere, amicis civitatis undiqueque qd.
proprietate incutibit, recte suis officiis
legatus, rationi cunctissimum est,
ut ab eo dependant, & eligantur, qui
habet sarracenos impensis tanti in bello,
quam in Paci.**

XI. *Manifestum quoque est actio- Dicit-*
re omnes tollantur inimicis habere omnes

ANNO
MCMX
AD
XII.

re, & necessario dependere à voluntate; voluntatem autem faciendi vel non faciendi dependere ab opinione boni vel mali, prout vel posse, quoniam sibi quisque conceperit ex facto vel omisso sequiturum esse: ita ut affectus omnius à suis cuiusque opinionibus regantur. Quare illatione certissimè & credibili intelligitur, pacis conservatio inter se plagitam, ut nullæ opinions vel doctrinæ civibus propagantur, quibus pacem, vel se pacem posse legito civitas, hoc est, mandatio illius hostium vel rottalii, cui summa civitatis imperium consupstans est, obtemperare, vel licet hoc esse ei refutare, vel assolutam pacem manere sibi negare, quam proflassi obsequiam. Si enim unus impensis aliquid facere sibi posset modicū rottalio, alius veteri sub posita pacem retinere, interquæ inter, frequenter occurrantiam cives, cisi innocentes, patim jure posse, sed pesinus disolvi constituti. Neque enim servire quicquam duabus dominis potest, neque recte obediendum esse credimus non distinctionis, minus Dominis ejus qualem in cui obediremur nostra nostra temporalis, sed ponit magis. Sequitur ergo illum, nam sit hanc sic

Cap. VI. IMPERIUM. 101
firme ratione, cui committimus eum à civitate fascesque impetrant, hoc quinque habere jure, ut (*) & indicet quae opinions & doctrinæ paci inimici sunt, & veteri ne doceantur.

Et judicit quo opinions, &c. I. ~~ad~~
Dignissime firme ratione est, utque circa rationem Dei, neque circa fratres fratres, unde dissensiones, discordia, concordia, & pacificatio debent esse non posse. Neque accidit hoc proprio Dignissimi falsitatem, sed cognitio angelorum beatitudinem, qui sapientia filii vestrum idem vident voluntate suam. Vixit huiusmodi dissensiones quandoque tempore nisi paucis in ecclesiis, utramque ne impediunt pacem publicatione Imperii famam exercitus coheteri paucis. De spiritualibus itaque efficiendis inquiretur factio noui iusti. Tunc dissensione quadam quidam inducunt opes, aliquidque civilius urgunt, ex contra Principes suorum familiisque pacificare pagani idque fieri posse, inobedienter, arbitrantur, quales sunt que fieri dicuntur & sperant, sine obsecrari per consequendum, remunctorum alii peccare nos quibus imperiis famulas tradidimus & aliquidque peccarent. Spellere hoc ad pacificationem, prope in aliis iuricis Ecclesiis Xassiane Principi multi attribuerunt, ex ad pacificationem quam aliozide rata

Archidictum Romanorum Episcopi in civitate sua p[ro]p[ri]e posseant; designat ad libertatem quam primita Religio sumit sibi eum cives infest, non dignatio. Nam quod deinceps civile in eis Christianis inquam existit, quod ab hoc radice oritur ut alium non faciat? Diversitas iuris judiciorum, auctor abdicationis civilis propagandas & sapientem repaginas, postmodum prohibendis ne daturas, impotest nulli hic artibus. Nam tam acto si, qui tamen ratione que ad partem ex defensione civitatis pertinet, judiciale etiam non concordat, & manifestum si opinione quodam fuit rectam, percurrit ad partem civitatis, sequitur sensibili opinionem evanescere, ex aliis fuit recte, ad ceteras id est ad ceteras pretiis quodam fuit sensibili Contra regnare, refutari optaret.

Quicquid
adfect
impone
et. XIII. Postremo, ex eo quod si voluntas manusque voluntatem suam voluntatis eius subjicit qui suorum in civitate imperium haberet, ita ut virtus propter curera cum ei non possit; separatus manifeste, impunita debet esse, quicquid ab eo factum est. Nam ut paucis naturaliter eam non possit, qui fata virium non habet, illi neque iure puniunt, qui suam virtutem habet.

XIII. Et

XIII. Ex his quae dicta sunt sunt, Etenim manifestissimum est, in omnibus civitatibus pecunia, (hoc est, ubi nulli civium imperii) Ius est, virtus suis ad principiam coniunctum ab servicieorem suo subiectio intendit, sive ab aliis gladii privatis non exclusivis;) esse sunt quodam fuisse in aliquo Imperio, quo maius ab hominibus iure conficit non potest, sive quo maius nemo autoritatem habere potest in seipsum. Im-
petum tamen quo maius ab homi-
bus in hominem transferit non po-
test, vocamus (*) A S S O L U T U M .

Quicunque enim voluntatem suam tra-
voluntarii civitatis subiectis, ut quidlibet possit impunitus fuisse, leges credere,
habet iuris, potest suorum, virtutis &
epulus omnium suo subiectis utri, atque
hunc omnia iure; sed imperium ei
maximamq[ue]d concedi potest, con-
cedit. Idem experientia per omnes
civitates quae sunt, vel factum, ut
quoniam confirmatis potest. Quicunque
enim quandoque dubitetur quae sunt,
vel quod covulsum, suorum in civitate
imperium habent, excludit tamen tempore
& exercitu tale imperium, nisi tem-
pore bellicos & bellum civile, & tunc
duo sunt suorum imperii ex uno. Se-
cundis vero qui contra subiectum po-
tentiam difficiunt solent, non tam
nullere

E 4 nullere

colleste nam, quam in aliis transversa
fringunt. Sublata enim hoc potest,
nisi tollit civitas, & sedis confusio
omnium rerum. Cum hinc dispolato
futuri Imperiis, tanta connectio
civium obediencia, quanta ad civitatis
regimenta necessaria requiriatur, ad eis
tanta ut ius illud frumento non sit con-
cessum. Hujusmodi autem obediencia,
licet ex aliquibus de causulis
quando negari non possit, quia nomes
proficiunt modo non pueri. 5: vi 7.1.
e 30 vocabimus. Nascitur igitur ad
tam peritiam obligatio non inter-
dane ex eo pacto, in quo ius nostrum
omnipotens ad civitatem transfluitur, sed
mediante, nempe ex eo quod facit obedi-
entia ipsius Imperii frumenta efficit, & per
causas quae omniato constituta sunt
non suillet. Ab his enim est iudicio hos
iibi do quilibet impensis, alii si
dico, faciem quicquid impensis.
Ponitque tale esse mandatum ut au-
telfici malum quam facere. Signum
ergo tenet nemo potest in rebus iu-
nici, multo minus reatur se id
quod mox est gravissima. Si iubet
ergo interficere scipium, non reatur
nisi nisi negaverit, nec ius imperii
fuius est, cum alii habent potest quia
id facere iusti non recusat, neque
id

CAP. VI. IMPERIUM. pag.
id recte quod facere patitur sum. Si-
miles si is qui famulum habet Impre-
rium se ipsum, impetratorem dico, in-
terficiere dicem imperi, non recusat,
quia intelligi non potest ut id patitur
sit. Neque parentem, sive is in-
nocem, sive nocens sit & iure condene-
matus; cum & alii sint qui id facere
nulli volunt, & filios mos quamvi-
vent infamis atque exos malit. Multi
si alii eas sunt, in quibus, cetera man-
dara alii quidem facti istuc est sine,
alii autem non sunt, obediencia ab
his perditur, ab illis negari potest
nisi id falso iter quod Imper-
ium concessum est ab solutorum. Nam
illi in ratio rati, eos qui obedienciam
negantur interficiendi jus admittuntur.
Ceterum qui sic interficiunt, eti iure
concesso ab eo qui habet, tam
en iure arbitri atque recta ratio peccati
intervenit, peccare enarrata leges no-
tales, id est, evanescit Deum.

A B S O L U T U M.] Imperium ab-
solutum potest populari aperi, sibi perda-
tur, nec repugnat ei res. Non in certa-
ta voluntate humanae civitatis facies
agiscimus, quod nullus regi potestque
civis imperio. Civis tamen non vult
eius dominandi, quare Democritus, hoc

hunc Reges absoluunt Consiliorum suarum, & quibus rebus & iuris sua ut robini sententiae magno mensuram expediti sunt, nisi non rursum, velut. Sed resucentia in persona Regum curiamur, minus manifestum est plicatur. Itaque causa imperiorum ab solitudo obiectum prius, quod si quisquam talis fuit regis, omnium condicione multo esset. Sic enim cogitari, regis, spoliabit, occidat. Et tamen non iam spoliari & occidere se quisque potest. Quare avunc faceres, non quia paucus; nam eti valde facere. Au in animali parturio gestare natus omnes profecti sunt? Primum est fave, id est, faciunt filios, non tamen sicut, id est, faciunt legum naturalem & iuris in Deum facit. Itaque a jure iurando Principes servantes fidem inter secesserunt. Deinde si post id facere posset, vel si iurandum nullum prouideret, non a parte suorum cives sunt credi, ceteri id pli bonis esse, nulla apparet. Quia potius etiam quando inquit faciendo causam habere possit, arguimus non est. Sed facte deinde et imperium non absoluuntur, sed quoniam ad res ipsas ab eo postea omnium defendendum sunt, quod ut deus si fulvo utrumque est, nonne eadem causa fortissima? Nave qui facte habet rationem ad omnes protegendas, satis quoque habet al-

CAP. VI. IMPÉRIUM. 267
mentis approbatorum. Nobis ergo hic datur est, proutque quod rex bonorum fuit inveniens aliquo effe non possunt. Atque hoc ius non necessarium est videntur, non ab imperio est. Nam si horumque propriis negotiis imperio regre se possint, hoc est, tamen secundum legem naturalem & quae omnes sint esse non effe, neque constituti Imperio essent.

Obligavit secundo, Imperiorum in arte Consiliorum ab solitudo nullum est. Quid tamen non est verum, non enim Monarchie, nonque aliis statim omnino tales sunt. Quoniamque non illi qui formosum imperium habent, non omnes faciunt quae volunt, & que ceteri omnes est frumenti, cuncta ejus non non est desiderio sunt, sed corporaliter cuncta qui privatae revestientur, & cuncta rerum que ex publicatione possunt gerri, ad efficiendum quod sit pericula cunctitate regi non possunt. Itaque Principes ab exercito paro non absentes aliquando, prouideretur de te aliquod, de jure causa nihil remaneatur.

XIV. Neque sibi dare aliquid Zedon, quisquam potest, quia non habere obligatio voluntaria, non cum idem esset obligans & obligato, obligans accusa obligatum potest libenter, frustra

288 EXPOSITUM. CAP. VI.
estet sibi obligari, quia libertate se-
ipsum potest arbitrius suu, & qui hoc
potest iam adhuc liber est. Ex quo con-
stat legibus omniis non tenet ipsam
civitatem, nam leges civiles sunt leges
civitatis, quibus si obligaretur, ipso
obligaretur sibi. Neque obligari potest
civitas civi, quoscum enim hic illas
liber est, potest obligatione libera-
re. & vult quocies ipsa vult, (quacum-
que cuiusque voluntatis in orientib[us]
comprehendunt in voluntate ci-
vitatis) libera est civitas quando vult,
hoc est adhuc jam libera est. Causa re-
iree fore horum cui foremus impensis
comitum est voluntas, est voluntas
civitatis, comprehendens ergo voluntatis
singulorum civium, neque igitur
renuntiatur, et sicut impensis com-
missum est, legibus civilibus, (hoc enim
est obligari sibi) neque caugant o-
rum.

Bonum XV. Quodparatu autem, ut legit
propriae tamen est, non collaudetur in
civibus, quia
civitis omnia omnia sunt, neque est
quod quis ita faciat esse deos, quod
non alius quilibet idem eodem iure
vendicet prius, (ubi enim omnis
suum est, nihil exquirat proprius
est potest) Invenitur proprieatis ini-
tium sunt iste (*) cum ipsis ci-
vibus.

CAP. VI. EXPOSITUM. 289
bus, atque ells id cuique propriam
quod sibi renuntiare potest petologe, se
procediam, totius civitatis, hoc est, per
tum cui foremus cuius apparet delata-
num est. Ex quo intelligatur singulare
cives fore sibi propria habere, in
quod nemo tractum forem us non
habet, quia iudicibus tenentur, non autem proprium ita habere que-
cumque, in quod non habent illa qui
habet impensis forem, cuius monda-
ta sunt ipsae leges, cuius voluntare
voluntas singularem consistunt, &
qui à singulis constitutus iudex su-
peremus. Quemquam autem multa
sunt, que civitas civibus pertinet, id est
aliquando contra habentem
forem impensis legi agi possit, action-
tum ea, non est pars civitatis, sed
dicitur servitio; neque agitur de eo
(*) quid pars possit, qui forem be-
neplacitum habet, sed de eo quid videtur
ideoque ipsa est iudex, tanquam si
cognitio aquitare, uno posset inquit
iudicare.

Proprietatem initium sunt iste, anno
rum civitatis, &c.] Quod ab aliis
quibuslibet iure, bonorum proprietatis
civis aut confitentes omnes in partibus
fratricibus regnare, id quoniam familiis

civitatem patrem est dicens fratres habentis est. Nam filii familiæ, propinquorum recentiorum fratrum à patre conservant habeunt, difficultas quatuor à cetero fratre ejusdem familiæ, sed non à propositore igitur patre. Dives vero dicitur fratrem familiæ, qui nec patri nec dominis concurrit sed fugitur, qui contumaciam ostendit.

Neque agitat de eo quod pater possit, Sec. 3 Quoties alii legit civi cursum summis imperiis, id est contra civitatem resistit, et alii sunt quoque quartus, ac civitas non de qua agitur, pateretur iure pater, sed ut legibus aut lege non possidere volunt, ne sunt iesiunt imperio voluntas defensio. Ceteri insuper precepsimus duobus minimis rebus à civi patere posse, siemnam et subdatur, vel ut arbitriatur, ut pater eis ea alia legi non resistit: non quod non possit, ut civitas milles exigunt, sed habent ut frumenta resistit, propinquorum milles vel auctoritate recentiorum fratrum per caliditatem, ut auctor, si quis est, possit aperte. Tunc quod reprehendit, quod non habet locum, deinceps faciat, et hoc defensio, est praevaricatio cum aliis scilicet libertate, ut per reprædictum.

Adm.
notis.

Zyndri
Homici-
dium,

XVI. Fatus, Homicidium, Ad-
miserat, neque reierit omnes legibus
sanctas prohibentes, tamen quod

in cive ferente, quid homicidium, quid ad-
sultus, quid denique majoris ap-
pellandum sit, id non naturam sed ci-
vile legi determinandum est. Non
enim omnis abusio rei, quam alter
possideret, sed rei aliae tantum ferente
est, quid autem nefarissimum est, quid alle-
gans, lega civilius queritio est. Similiter
non omnes occidit hominem. Mansi-
dus est, sed ejus causam quem occi-
deret verat lex civilis; neque omnis
concupiscentia homicidium est, sed in rati-
onem quam leges civiles prohibent. De-
nique primi violatio iuris est, ubi
ipsum primulum licetum est, ubi vero
per sonum est pacificandi, ibi nullum
forcandi, id cetero nulla sequitur in-
potest, ut dictum est contra 2. artic. 17.

Quia autem pacifici possimus, & que
non possimus à legi civili pesce. Re-
cide ligata facilius civitas. Lesternius
impune fore adolescentibus, si qual-
dam res ira alii auctoritatem, ut son de-
profundetur, nihil enim aliud erat,
quam legem facere, ut fuisse non alienum
esse quod sic acquirentur. Reci-
de item ubique occidunt, quod bellu-
m necessitate proprie decessione neci-
dimus. Similiter qui concubitus in
tuta civitate sanctorum est, in aliis
adulantibus judicabitur, & cetero.

Ilici

Item ea palla que faciunt matus-
cunt in use-cise, non idem faciunt
in alio, quamquam eisdem civitatis
propterea quod qui prohibuerunt a
civitate, & hoc est, ab eo vel *Hannibalem*
Coccole cuius est famosus in civitate
Fuseniorum, quondam pacifici, non
habet usus pacificandi, neque ergo pa-
cificum eus validum est, non tamen
maneantur. Eius autem pacifici qui
minime prohibebatur, ideo validum
est, & maneantur. Neque addit
quiduscunque potius illicita validitas
nullam, quod facta fuerit eis
iure-accendo, (*) aut *Sacramenta*
nihil enim addunt hanc pacificam fa-
mitari, ut dictum fayet est cap. 2. ar-
ticulo 22. Quid igitur *Patrum*, quid
Hannibalem, quid *Adalbertum*, &c in
universum quid se impola cognositi-
ores degeant, hoc est, ex qualita-
tibus eius qui in civitate eius fontes in-
veniuntur.

Quod facta sunt cum iure iuncto
out Sacramento, &c.] Vixit 28-
tridates Sacramenta sūt, (quæ sibi
in vix è Theologie alzante) ad eundem
miseris suarum infirmi dispensare. Tunc
dico, vix ex misericordia ad celum habuimus
accessum legitimum. Atque, dicitur quod

recesserit, sive *Sacramentum* idem sit, sive
non sit, utrumque *matrimonium* legitimum,
cohabitationem autem qualem est inter
quod cives fieri possunt, matrimonium
non sit, cum sit de *efficiencia* matrimonii
in *cooperatione* legitimis. Matrimonium fer-
runt legiones personalitatem locis, ut apud
Indos, *Grecos*, *Romanos*, que latius
fieri posseat. *Apud* est *sunt* quae non per-
sisterunt *cooperatione* *consuetudinibus*, ut *prolego*
et *conspicere* *dissimilares*, matrimonio
fieri quidem non posse, et rite non quid
cooperatione *legitimum* fieri posse, uti quod
constituerunt sit *Sacramentum*. Itaque
tunc *matrimonium* *cooperatione* *coheredo-*
mum *quale* *tempore* *praecepit* suus pro-
prietate, *cooperatione* *bonitatis*, vel, si in di-
cendum est, *in consecrare*, ad *Ecclesiasti-*
cum *fidei* *feliciter* *perpetuari*; *cetero* *tempore*,
tempore *qui*, quando, *quidam* *poffer* *matri-*
monium *boni*, *prosternere* *cooperatione* *facti*.

XVII. Ad eum quoniam tractare per-
et hominum videtur esse summae hoc
imperium & potestis obfusare, ut ipsa
etiam nostra ostendit, id quod ac-
cedit maxime per inscitiam *bonorum*
mam & ignoriam naturalium, patet au-
tem etiam per enarrat culpas, qua-
cum in tali imperio constituti sunt,
potestas sua ad proctiam libidinem.

Ojedno
z ovim ga
čitala-
tina sm-
ršavala
poljubit,
ali ne
zglađuju-
ju pos-
tavljene po-
zivnike
i obiljež-
uju ih.

Irem ea pœta que faciunt matrimonium in uno clive, nos idem faciunt in alio, quamquam eisdem viris, præcepta quod qui prohibetur à civitate, (hoc est, ab eo vel Hocis vel Consilio cuius est sacerdos in civitate Taurorum) quodnam pacisci, non habet ipsa pacificandi, neque ergo patrem ejus validum est, non si ega præceptio. Tres autem pallium qui ministrant prohibebantur, id est validum est, & matrimonium. Neque adie quiduscumque factis illius validitatem ullam, quod facta fuerint cum iure-jurando, (*) nec Sacramento, nihil enim addens hanc pactorum firmari, ut dictum supra est cap. 2. articulo 22. Quid igitur Fons, quid Fluvius, quid Adulterium, & in universum quid sit iugula cognoscitur leges omni, hoc est, ex iugulis ejus qui in civitate cum fuisse impens est,

Quod facta sunt cum iure-jurando per Sacramentos, hoc est Visus Matrimonium Sacramentum sic, (quoque et vox à Theologo interpretatur) an sensu non est legitima iustitia disponit. Tertius dicit, non est malum ad rehabilitationem causarum legitimarum, id est, lege civili

recessione, sine Sacramentis idem sic, sine vero, credo esse iurisdictionem legem. Rehabilitatione causa qualiter aut inter quis civitas seu probet, matrimonium esse est, non sic de iusta præceptiorum ac si contraria legibus. Matrimonio sanguinis legibus præstabilitur in factu, ut apud Indos, Grecos, Romanos, que iugis fidei posuerat, quod nec autem quia non permissum est iugis iustitia, iugis legi si missum defensione, matrimonium fidei quidam non posset, ut rati et quod utrum illud fidelium fidei tecum, non præmissum est. Sacramentum. Itaque sicut matrimonium missum occurrerat quodvis Tempore peragende fidei protegere, missum hunc deducere, vel, si in discordia est, reconciliare, ad Ecclesiasticis fidelium fidei præstabilitur, causa causa semper qui, quando, qualem partem missum missum fidei, potest leges civitatis fari.

XVII. Adeo durum maxime passum hominum videtur esse sumere hoc interpretari de peccato absoluere, ut ipsa etiam nomina oderant, id quod accedit maxime per inficiam honestas vellet, nam & leges naturales, partim autem causa est per eosam culpo, qui cum in tali imperio conditum sit, non potestate sua ad propria libidinem

Opini-
monem
modi
cum con-
siderare
accidere
honestas
vellet,
nam & leges
naturales,
autem causa
est per eosam
culpo, qui
cum in tali
imperio
conditum
sit, non
potestate
sua ad
propria
libidinem
venia
alii obiecti.

aberrantur. Ut fugient igitur homines
mori satanas possidens, quidam co-
mincū civitatem etis recte constitutam
trahunt, si illi qui cives sunt sibi
coiuantes, de ceteris anticulis propo-
ditis & in ceteris agitatis probitique
conscientiam, subiectaque eos obse-
vati, priusque peraspergunt de illa
mendis illo qui eos violaverint. Ad
quam rem, atque etiam ad perquisi-
tionem extramurum solium praesen-
tiae redimū certam & limitatum
ta lego, ut si non sufficiat, redi-
ximus ut ad novam certam conser-
cionem. Quis non videret in civitate sic
constituta, etiam illam qui huc pre-
scripti, habuisse perflata abfissum?
Si tamen igitur *civis*, vel de transpa-
te in tempus ad eam diem & la-
cum conversus celebatur, ex perpetua
penitentia punita illa. Siu penitus se dis-
soltant, vel unde dissolvitur civitas,
metus ita reverentur ad flaves ieiū,
vel relinquunt alieni potestas pa-
nificandi em qui leges transfigerantur,
quicunque detinat & quotuerque
illī fierint; quod fieri non possit,
sit postea abscondi. Nam qui for-
tunam filii concilium sicutum hab-
bit, ut possit quotlibet cives posse
cavere, habet potestiam tacere;

at acerbis major contumelias pos-
sit.

XVIII. Manifestum est igitur, *Mos*
etc in omni civitate aliquem *consiliari* *magistrum*
metum, vel consilium sive *curiam* *comitum*,
qua potestum in cives singu-
los sive habet *territorium*, quamvis extra
civitatem quisqueque habet in fe-
dipsum, id est, *territorium* *secundum* *discretum*,
varius civitanis, neque illa alia re-
limittandam. Si enim potestas eius li-
mitaretur, necesse est, ut id sit à
majori potestate: opocet enim cum
qui limites praeferat, maiorem po-
tentiam habere, quam is qui limites
cohiberet. Potestia quoque illa
cohiberat, vel sine limite est, vel in-
teram cohiberat ab aliis majori; & sic
rare devenient ad potestates sine
alio limite praeferunt qui terminus
ultimus est vicium civium finali om-
niuum. Eadem dicitur quoque *im-
perium* *sororum*, & siquidem consilia
id communiū sit, vocavit illud cas-
tigium separato, si vero homo una
datum sit, vocavit ille homo, separa-
tum civitatis Damnum. Imperium autem
hominorum sive hoc, ligatus est, &
ad regem; Indem & pacem decinere;
civitatem suam respetare si volger iudicii
à se conflictores cogerent, & dijudi-
cari;

XIX. Quia civitatem & clivem con-
stitutis & membris eius compatisse
solent, dicens penè omnes, cum qui
suum imperium obiret in civitate,
esse ad civitatem totam id quod caput
est ad eorum hominem. Ceterumque
antidictis appearat, cum qui tali im-
perio praeclusus est, (Sive Homo si-
nive anima) habere ad civitatem, cuius-
nam, non capit, sed animam. Num
animus est per quam homo habet re-
luctantes, hoc est, personam yelle & nolle
le. ita per cum qui solum habet
ad eum imperium, & non aliter, voluntatem
honestam habet, & personam yelle & nolle civitatis.
Porro. Cum capite conferendas yoluim est
cœtus consiliorum, sive consiliarii
unius, cuius solus consilium (sive ali-
quod solus) in qui habet solum
imperium.

X. Siquidem imperium faciemus
si postuumque cives five fideli inter-
erit se singuli cum singulari munio-
nibus coquimur sit; postea autem
omnia et à voluntate contrairement
vix sunt formatae, ita transuerso
accidenti vienam perdere & diffundere
veneris; infestat forte aliquis jactantes
imperium confitit omnia sua sub-
ditum posse tolli. Quod est retum
estet, non video-tamen quid periculi
inde *fons imperii*, omni-jure
posset. Quaream enim supponit
anymaq[ue] uniuscunque se obligasse,
si quilibet unus civis id feci-
nolit, exenti omnes utinque cons-
culentes rendentes. Nec porci
quisquam ratione sine iniuria facere,
quod pacto nescimus nisi nos facere se
obligaverit. Non est autem potandum
occidere unquam, ut uniques simili ci-
ves, ne uno quidem excepto, conser-
vamus imperium coquendam, non
ego periculum est *fons imperii*
ne jure possit authoritate sua spoliari.
Si tamen concedetur, inten-
tum deprendere à solo gadio, quan-
tum

unusquisque init cum uniuscunque suo
coerceat, faciat occidere possit ut im-
perio spoliarentur pietatem suam.
Iacobini enim sic concordatis imperio
civitatis, sic sodis et concor-
ditos, placenti arbitrii sui consilium
omnium concinna in consilio inno-
tis partis. Quod quidem falsum est,
non enim necessaria est quod consensu
magistrorum habeatur pro conser-
vati omnium, neque rectum est atque
multibus; sed procedit ab infla-
matione civili, & rectum est maceratum,
quod nra buss velatio illa que sum-
marum habet imperium, cives con-
vocans, propter tumultum magnam
electis esse vbi potestim loquen-
ti pro eligendis, & loquenter
majorem partem, circa eas res quae
ab eo discutienda proposuntur, ha-
bent pro omnibus. Non autem intel-
ligitur si qui habet summam impo-
nitur convocasse cives ad disputationes
de ipsis iure, nisi peritus tenim,
dilectis verbis, uniuscunque abiecerit.
Quoniam autem plurimi, per insci-
tiam, pro condicione civitatis habent,
sua modo consilium majoris partis
civium, sed etiam valde paucorum, si
focum senserit, posset us videlicet
primus summus iure adrogari, modo
ad

id sit in magno aliquo conveni-
tissimum per suffragia majoris numeri.
Sed quoniam imperium, per pollu
significum cum singulis constitueret,
non tamen ab ea sola obligacione de-
pendet imperii ius. Accedit obliga-
tio erga habentes imperium. Cives
enim unusquisque cum uniuscunque
pacifcent, sic dicit, ergo juxta
transficiuntur, at id non transfiguratur
recte. Unde ius quod unusquisque
habebat utendi viationis suis ad pe-
pitionem beneficium, rotundum transfiguratum
est in aliquam humanam vel consi-
liam ad beneficium communit. Insa-
que intercedentes partis quibus singu-
lari singuli obligantur, & iuris di-
natione quam raram habere obligan-
tur imperato. duplicit obligacione
civium manutinet imperium, ea quae
est ad coercitives, & ea quae est ad im-
perastri. Non ergo cives quoque
sunt facti sine consilii etiam ipsius
imperantis, cum spoliare im-
peto iure pos-
sunt.

CAPUT VII.

Distributio regnum Terrarum. Dives.
causa. Arifocritus. Mo-
narchia.

2. **C**onstitutio regnum fidei. Dives.
causa. Arifocritus. Mon-
archiam. **I**. Oligarchia non est pa-
nor civitatis sed est Antilocritus, ou-
que Aristocrata est Regnum. **II**.
Tyrannidem non est Regnum civitatis de-
scriptio à legione Monarchia. **IV**. Non
est Regnum civitatis multata ex fidei
dilecta. **V**. Despotismus, sed civitatis
pax. **VI**. Despotismus continetur, ap-
plicatur. **VII**. In Despotismis, regnum
civitatis intrinsecus proprius, ut
fatuus impedit eam per locutum; ut
etiam est in civitatis. **VIII**. In Demo-
cratia regnum fidei ad fidei po-
polo pertinet. Populus ipse non
adsum. **XVIII**. Aristocrata quoniam
alios respicit. **XIX**. In Aristocratis.
Optimates sunt patriciorum; neque illi
resipiscunt, aut illi patrulum abegunt. **X**.
Optimales. resipiscunt ex nobis su-
morum. **XI**. Monarchia quoniam alios
respicit. **XII**. Monarchia non est
verum Regnum patrilibus. **XIII**.
Monarchia fidei in patrilibus procedit
et communis resipiscunt quoniam Imperio
respicit. **XIV**. Quod patratus, et
quoniam Imperio fit, quod est in altera
classe, neque enim alterius civitatis est fidei

aut fidei. **XV**. Monarchia fidei non
est regnum fidei, propter fidei fidei
regnum. **XVI**. In Monarchia ad tem-
pus. **XVII**. Monarchia, utrumque fidei
debet, non invicem sed per se respon-
sabili potest in modo ut Imperium recipiat. **XVIII**. Quibus multis enim regnacione
diversis,

- I**. Idem iam est de ti-
chium, viare per fidei fidei
in genere. Dicen-
do est de eius spe-
ciebus. Differentia
eum civitatum fa-
minit à differentiā personarum, qui
huius communis est fidei Imperio.
Comunitas autem fidei
Imperio, vel assessorum, vel Cencia
sive caria aut multorum hominum.
Euchia. Cencia multorum hominum,
vel est omnium civium, (haec ut quilibet
eum habet suffragium, possit
que in certis rebus differendis si
voluerit) vel pars tamum est, unde
res nascuntur civitatis species, ita
ut famulus Imperio est paces Consul-
tum, in quo quilibet civis jus habet
suffragii, & vocatur De moe Ra-
tia. Aliae, ubi fidei imperio
paces Consulam est, in quo non
ores sed cetera aliquis pars suffragium
habet,

222 THE ETIUM. Cap. VII.
habet, & dicitur ARISTOCRATIA. Tercia ubi sumnum imperium penes assis est. & appellatur MONARCHIA. In prima, in qua reum potest dominus, RORUM. In secunda OPORTUNITATE. In tercia MONARCHIA nominatur.

I. Quod autem introduxerat antiqui rerum Politicanum scriptores tres alios species his oppositas, necepe Democratica, Aristotelia, sive confusio-
nem; Anthonius Oligarchiam, hoc
est, imperium paucorum; Almachia
Tyrannicam; non sunt illae tres aliae
species civitatis, sed tria nomina di-
versa, quae illas indicare si, quibus vel
regimen, vel reges displicerentur.
Sicut enim homines per nominata non
sunt tantum, sed & proprios effici-
pates amant, aliis, iact, &c. non
significare; et quo sit, et quod ab
alio Draconis, idem ab aliis
arachis; quod his Anthonia, illis
Oligarchie soleat nominari; & quia
alius Reges, aliis Tyranni vel ob-
stant. Ita ut his nomenibus non de-
signentur diverse specie civitatis, sed
civium diverse ratione de imperanti.
Primum autem quis non videt Aris-
tocratam opponi cum omnibus dictis
speciebus significat enim ea vota
nullata.

Cap. VII. THE ETIUM. 223
nullum omnino regimur esse, hoc est,
ne cito rem quidam esse. Quoniam
autem fieri poset, ut non nullus sit
enim species; Deinde que differ-
entia est inter Oligarchiam, quae signi-
ficavit imperium paucorum vel magno-
rum, & aristocratem, quae est imperium
sparsissime multorum, praeter-
quam quod homines inter se in dif-
ferentia, ut non eadem omnibus homi-
nibus sint; quo sit ut quia alii spuri, alii
pessimi videantur!

III. Quod autem regnum & Tyrannus
non sunt diversa species civita-
tis, hanc facile persuadere proponit. Si
affilius hominum, qui esti civitatem non
sit subiectam esse nullum quam plu-
ris, non tamē recte eam gubernari
poterit, nisi gubernem ad arbitrium
potest. Sed quid differat Rex & Tyrannus?
non, recte investigandum est, non
affilius. Primum autem non in co-
differentia, quod maior sic potest
habet quam ilius; quia sicut ins-
peris magis dum nos potest, acque
quod alter potestiam habent perfec-
tum, alter non, cuius enim poten-
tia praestigia est, non est Rex, sed
sobrium percedens. Deinde neque
modo acquirendi differentia, si quidem
eam in civitate Draconis, vel Aria-

194 IMPERIUM. Cap. VII.
fuerint, faciemus imperium civis aliquis vi occuparet, habito civium consensu legitimum sit Monarcha; co-
cordentia non habito, basileus est, non Tyrannus. Different ergo solo impe-
rii exercitio, ut rex sit qui certe regat,
Tyrannus qui aliter. Hoc igitur auctor
redit, ut cives Reges legitime in
fuerint imperio constitutam, si imperi-
um ipso recte videbimus exercere,
tunc Reges, aliter Tyrannos appellan-
dum censerat. Non sunt igitur
diversi civitatis status Reges & Ty-
ranni, sed eisdem ratione sunt Re-
ges pro bono, Tyranni pro conci-
ditu. Quae sintem pallium contra Ty-
rannos dictum libris reperimus, con-
gredi a Grecis & Romanis scriptoriis
taxerant, qui partim a populo, par-
tim ab optimis & regibus, id eoque
ans modo Tyranni sed etiam Regi
excoli sunt.

Mor. dict.
fuerint
aliquis
habito
non
co-
cordet
dicitur

I V. Sunt qui necessarium quidem
esse posse, ut factorem imperii al-
cubi in civitate existat; sed si illi
penes suam esset, sic esse non
concedatur, sequentur inquit, cl-
res omnes esse seruos. Hanc conditionem fugientes, posse esse finum
quendam civitatis arbitrarentur nesci-
us ex dictis tribus speciebus, dicensam
interea

Cap. VII. IMPERIUM. 195
ramca à singula, quatuor ministris vocant
Monarcham, vel maxima officia-
torem, vel secundum Despotum, prout
aliqua nomen spectram praeceteris
ministris. Exempli causa, si nominatio
Magistri etiam, & Abboti ambelli
& pacis, penes Regem esset, iudicia
apud sagittarios, pecuniarum contribu-
tio penes populum, & legum iuranda-
rum potest, peccata omnes finit
huiusmodi finium vocarent Monar-
chiam ait enim. Quod si fieri posset, ut
huiusmodi finium existenter, nihil
magis civium libertati confundit es-
set. Quaredam enim omnes confe-
nunt hanc se, subiectio singulorum
civium tanta est, ut maius esse non
posset, sed si dissident, bellum civile
redirent, & in Cladi premiti, quod
est omni laboris horre perire. Sed fari
huiusmodi napesi Janus (*) divisione
non posse, sicut denotabat
et capite precedente, articulis 6. 7. 8.
9. 10. 11. 12.

Scilicet huiusmodi finimi Impe-
rii divisionem non posse, doc. I. Imperi-
um dividit non opere platoque dicunt;
sed imperiis, & dominis aliis continet
velut. Ita sunt quatuor est. vel id res
temporis & finium dicitur, & dividit in-

ad legem incepit distinguere. Videamus quidem erga eam unde Reges, sed etiam etiam milites qui sunt contra invasores hostium, unde tempore fidei à maleficio, cogitatione de officiis suorum legunt missive. Quod dicitur ut amicorum amicos se ipsos remittere. At nō qui se distinguunt, sicut et imperatores ab aliis locis etiam etiam potest; quod quidem non potest quia illi suorum et pugnare potest aliquis qui id facere possit, debet debet, dividunt Imperium, non impetrant.

Domi-
ni
cione,
mī
cor
tempo
e loc
con-
mī
confi-
mō
dīgō.

V. Videamus jam in quaque civitatis specie confinenda, quod si-
cū eius cōfligentur. Qui cōfērunt ad civitatem integratam, penē ex ipso quod cōfērunt, Dicētūs sicut. Nam et eo quod voluntēs cōventiōne, intelliguntur obligati ad id quod cōfērunt majoris pars decrebat. It quod quādūcētūs dūcētūs, vel in cōfērētūs die et loca dīfērētūs. Dicētūs est. Nam cōfērētūs nō cōfērētūs voluntas est voluntas cōmūnū cōfērētūs suorum Imperiū habet. Et quia in cōfērētūs hoc, supponitūs nō cōfērētūs quādūcētūs habere ius suffragii; soqut-
tāram esse Dicētūs, per dēclina-
tōnētūs tradicātūs articulo 1, capitulo
lītūs. Quod si dīfērētūs, solvātūs
qđ

quādūcētūs, neque quādūcētūs cōfērētūs sit de tempore et loco se dēnū congregātūs, credi res ad dāctiōnētūs, & statim illūm in quo erat antequādūcētūs convenisse, hoc est, od statim belli omnium coqua omnes. Papalē igitur suāmissū Imperiū non amplius retinet, quam dies & locū cōfērētūs, cognitus & cōfligētūs palam sit, ad quem convenire quādūcētūs volent possunt. Nisi enim id cognitum & statim sit, pedunt vel diversis temporib⁹ & locis, hoc est, in suffragiis, vel nos omnino cōfērētūs. Ne quis est angilius aēgō, si est Papalē, sed multitudine disoluita, cui nulla acque illū acque jūrētūs pēccat. Dicētūs igitur res cōfligētūs Dicētūs, quādūcētūs una (tempore cardinale perpetua cōventiōne) aēgō, altera (quādūcētūs suffragiōnētūs) vīa ejētūs sit pēccatūs cōfligētūs.

V. Præterea, non sufficit Papalē in Dicētūs ad suāmissū Imperiū retinendū, ut nō cōtempora & loca cōfērētūs cōfērētūs, nisi etiam vel temporum incertivallia minūs inter se diffētūt quādūcētūs ut interētūs quādūcētūs possit interve-
nītūs, quo (propter defēctūm fūssū in spē-
Imperiū) cōfērētūs in dīfēctūm addūctūs qđ
F. 4
rat, Norma

ter, vel factum natus sumus. Imperii
nominis, et hoc homini nisi, vel cunctis, non pos-
sunt tempore intercedunt. Hoe
estim nisi fieri, non facit causam ei-
defectum, & paci singularem. ne-
que igitur civitas dies non erit, quippe
ut quā propter defectum securitatis
redit unicuique ius se ipsum prouia
arbitrari defendendi.

VII. Decessus non constitutus
secundum per peccatum singulorum Populo, sed
statim post singulorum cum singu-
lari exercitu. Primum autem et con-
fert, quod prius debent in omni peccato
existere personae pacificantes, quam
ipsum peccatum; sed ante constitutio-
nem civitatis, Populus non existit, et
qua non erat persona aliqua, sed nulli
timido personarum singularium, non
potuit igitur inter populus & omnes
peccatum ullum intromedire. Postquam
autem civitas constituta est, si civis
cum Populo pacificatus fuerit est, qua
Populus voluntate sibi voluntate civi-
tatis illius (cui supponitur obligatio)
complectetur, idque liberare se
potest arbitrio suu, & per consequen-
tiam actu liber est. Secundum autem,
quod singuli cum singulis pacifican-
tes, ex eo infra peccati, quod si infra
est constitutus, si rigore nullis
gloriis.

obligatur pars, ad facienda
enim cadaque ea quæ civitas facere
& omnino impetrare. Quoniam ergo
pacta talia intercedere in civitate con-
stituunt intelliguntur ut necessaria,
nulla ostendit, ut jam ostensum est, in-
tercedere inter eum & populum, se-
quimus fieri ut inter civiles arguitur: fel-
icitate ut unaquisque civium pacifica-
tive voluntatem suam se habet etiam
esse voluntan majoris partis, et leges
et reliqui quoque idem facient; tan-
quam si uniusquisque sic dicaret, ego
procuras ad populum transferri, in mea gra-
tiam; atque heu, in gratiam tuam, trans-
feras ad meadum.

VIII. *Animus* sive *concupis-
tio* cum somno imperio, originem
habet à *Dominis*, que jus suum in *rebus*
illam regunt. *Ubi* intelligendum
est, *ceteros homines* *aumentibus*, vel
genere, vel *aliqua alia* *notis* ab *aliis*
dignoscendis *reponit* ad *populus*, &
placitatem *fusca* *populi* *engi*. In *elec-*
tione *autem* *transfici* *jus* *omne* *minim*
populi, *sive* *civitatis*, *ita* *in* *quod* *ire*
populus *petit* *potes*, *id* *hinc* *jure*
golit *nunc* *electores* *apertum*. *Quo*
facto *patet* *Populum*, *ut* *per* *notam*
unam, *locorum* *aperte* *ad* *hanc* *translatio*,
notandum *exhibe* *re*.

In dicitur. IX. Sic ut Debet etiam populus, ita
fascio, in Arifca etiam opimiorum omni
opinione obligacione libera est. Quoniam enim
civis non pacificatus est populus, sed
mutatis inter se gentilis, tenetur ad
manuamque populi facientem, retributio
nem ad bellum populi transferentibus
civitatis in opimia. Neque etiam co
munitate opimiorum potest, quamquam ele
cta a populo, ad quicquid ab eo obli
gari; nam etiam electi, populus suum dis
solvent, ut proximi lupus diuersos
perique ratio illa quae habebat at
profusa, quae perit quoque usq[ue] &
dissolutorum quae facta erat ad profusa
obligatio.

X. Hoc quoque cum Diversis
communia habet Arifca etiam, pri
mum quod sine consultatione ceterorum
temporum, de locorum, ad que
cetera opimiorum possit conteneri; non
amplius sit caro, neque perfora vasa,
sed dilatata malitudo, sine fur
mo imperio. Secundum, quod tem
pora coventuum longit intervallo,
sabro summo imperio, sili uas tuis
de multis aliquem hominem tran
scendit, non possit distingui. cuius
autem quare hoc enarrare, ex
dem fuit, quassaduximus antea
quatuor.

XL Ut

XI. Ut Arifca, ita quoque Mo
rocaria a potestate populi deriva
tur, scilicet in suum, hoc est, fons et
imperium, in suum however transfe
retur. Hic quoque intelligendum
est, non certum hasidem, dominum,
vel alii autem à ceteris omnibus di
gnoscendum proponi, atque ita cum
potestate populi pluralitate suffragio
rum transferri, ita ut quicquid po
taretur populus aucterum eligeretur.
Id omne potest pote possit facere ele
ctoris. Quod cum sedum est, populus
non amplius est profusa, sed dilatata
malitudo, quippe que una esse
virtute etiam fuisse impotens, quod
jam à se in hanc transfuluerit.

XII. Neque ergo Morocarha ullis Mo
re potest cuiquam ob receptum im
perium oblitus legit, recipit enim im
perium a populo; sed ut processu super
elelusum est, populus illicius quoque ad
bellum est, profusa esse definit; per
cutie autem profusa, potest omnia ad gen
profusam obligari. Tengunt itaque
cives ad obedienciam Morocarha pre
ficiandam, pallia illis tantum, quibus
mutuo se obligaverant ad ea omnia
que populus crederet facienda, hoc est,
ab obedienciam Morocarha, si à populis
confundatur.

XLIII. Dis

XIII. Dicitur autem Monachum ab Aristotele, non à Dictrina sua in hoc, quod hic ut delibetum & decem, hoc est, ut imperium nisi excoen possit, temporebus quibusdam & locis condicim opus est; illi omni tempore & loco delibetum & devolvitur. Papale enim, ut de spiritualibus, quia non sunt auctoritate, congregata opus est. Monachus, qui una natura est, semper in potest, nisi proximi est ad suos imperium cendos.

XIV. Quoniam ostendit est super
parte articulis 7. p. 12. tuis qui sum-
mas in circulo superioris adegit fact,
nullis cuiquam pulta obligari; fe-
quuntur eodem nullam exibus posse
focere superiori. Invenia enim: per
definitionem supra allatum caput
clavis vel cerchio, articulo recto, nihil aliud est
quam pulsorum violatio, adeoque non
nulla pulta procedunt, ibi nulla sequi
potest iuxta. Tunc ratus de populo,
& circuoppositum, & Maastricht modis
peccare contra exteras leges
naturalis, ut tradidimus, insipientes, con-
troversis, aliquae vnde, quae fabrili
licitate & accuratitate novis significati-
onis non veniunt. Ceterum dicitur
abcedentiam famosa impeditio non
gradiv-

perfliteit, nefariae & in ceteris con-
tra omnes etiam propriè loquendo
dicitur; proprietas quod in aliquo
cum ususque pacis est obedientia
praestat, atque etiam in somnis
exprimitur, quod ius quod ei dede-
tare sine conscientia ejus resiliunt. Et
in populo quidem, vel sociis civitatis,
si quid decrevit sit contra legem ali-
quam naturalem, non per se ipsa ci-
vitas, hoc est, persona civilis, sed cives
illi quorum suffragio decreverat est;
peccatum enim sequitur voluntatem
naturalem, & expellit; aut politi-
cari, qui artificiosa est; quia si hoc
estet, pertinet & illi quibus de-
crevit displaceat. In Maseribz assem-
blante si quid decreverit contra
leges naturales, ipse peccat, quia in
ipso voluntas civilis eadem est cum
naturali.

XV. *Populus qui Monachos fa-*
ctus est posset ei summum impo-
nium tradere, vel simpliciter sive tem-
peris limitatione, vel pro tempore
eterno & determinato. Si simpliciter,
intelligitur ita esse impenium ejus cui
tradidit, sicut erat populi qui tradidit.
Quis igitur ratione populus fore Mo-
nachorum idem, videlicet Monachorum
alios facere posset; ita ut Monache-

cui simpliciter traditum est imperium competat pro son modo populi suus, sed etiam successori, ut potest suo arbitrio declarare successione suum.

Dr. Ab-
bocca
admo-
pus

XVI. Quid si imperium pro tem-
pore determinatum tantum tradidisse, alia praeceps ipsam tradicionem
spectanda tuge. Primum, utrum po-
palus tam in eum imperium contul-
erit, reliquiasibi fin ad tempora &
loca praefixa coetandi, necne. Re-
cendum, si reliqua sibi potestrae illam, utrum reliqua sibi potestrae
conveniendi autem quam tempus
illud exsparet, quod Mauretus ad
habendum imperium sumendum pre-
scripsisset. Tertium, utrum conve-
cati volentes ad arbitrium Maure-
tus illius temporis, & non alii.
Supponamus jam populus tradidisse
formam imperiorum alicui usi huius,
habendum pro tempore tantum vita-
facta, quod eam fecisset, potius
primum, & eodem unumquemque ad
cessisse, ut de loco, ubi (pali inveni-
tus) ad annas electionem congregantur, nihil omnino ordinari
sit. In hoc casu manifestum est, pri-
mum quoniam huius capiti, po-
palus non esse amplius prefecisset, sed
mal-

malum diuinam dissolutam, quotam
equilibet cum quiblibet contrinere
directio tempore, & loco quo libue-
rit, vel imperium si possit si preuen-
tit, quoque iste, minimum zaturali, fi-
ciuum est. Quicunque igitur Maure-
tus tali condicione ingressum habet,
tenetur lege zaturali, qua habeatur capi-
tio testio articulo octavo de assen-
dendo modo pro loco, exire se per mo-
num suam cives dissolvantur, nimi-
tam vel flanando diem & locum certi-
num quo cives qui coluerint conve-
nient posse, vel lucescentes ipse no-
minalia, peccati sibi ad clyvium co-
munitatis unitatem conducere videbi-
tur. Is igitur qui forem pugnans
pro tempore vita accepit, eo modo
quod dictum est, absque eam habens
& potest disponere de successione.
Secundo, si ponatur populus ab elecione
Mauretus impotens ita discessisse,
ut decernit prius factum sit de con-
veniendo ad diem & locum & tecum
possi inveniatur, tunc mentio Maure-
tus, consolidans imperium in
populo, nullo novo adiu cirem, sed
tute pugnare. Toto enim medio tem-
pore, secundum imperium (scilicet Damnum)
in populo erat, sibi sintim, fieri expon-
it, quoniam eius tandem in dicimur nemo
poterit.

118 IMPERIUM Cap. VII.
xviii. in absinthiaria. Quod si populi
electio Monarchia imperatoria ita discesseret
est causa, ut tempore & loca certa
conveniatur habentur sit, durante
terram illi praescripto (quemadmo-
dum apud populum Romanum facta
fuerit olim bullae) non habendas eis
tali pro Monarcha, sed pro primo po-
puli minister, potestque papalis, si
videtur, cum administratione fac-
taret, etiam ante tempus, ut fecit
populus Romanus, qui Monarchia Mo-
golito Equum aequali dedit pa-
tralatem cum Quinto Fabio Massimo,
quem ante fecerat Didowens. Ratis
eius rei ex est, quod cogniti non
potest, cum sit hominem, sit eorum,
qui in potentia proximam & im-
mediata eis ad agendum, ita imperi-
alem retinere, in nou possit actuatu-
perare. Imperium enim nihil aliud est
quam jus imperandi cumque per ar-
bitram possibile est. Poteremus, si
papalis declarato Monarchia imperatoria
ita discedat a causa, ut inulta dele-
ctio non sit licium iterum convenire
intelligatur populus Romanus disibit
imperiumque eius esse absente, qui
sic declaratur; proprieta quid non
est in potestate civium, in civitate
reducatur, nisi velit is qui imperio

Cap. VII. IMPERIUM. 119
fatuus habet. Neque refutum pos-
sumus promittere, se civis certis tem-
poribus conveccanum, cum non
existeret, nisi ab initio eius, profusa
cui promissum est. Quod diximus de
quarto predicto cuius populi, Ma-
nicha imperium eligenda, plausus
explicabatur per comparationem
cum Monarchia dybala cui nullus ap-
petebat. papalis enim Doctissima
civium talis eis, ut hancdemusque quem
nominalis ipso, habere non possit. Pra-
terea, internulla iocer tempore con-
veniens civium, comparati possunt ad
tempore dominandi in Monarchia,
suscipiente enim alios imperandi cel-
lant, pacem celarent. Denique ha-
difforsi convenit ut non possit iterum
convenire, minus papalis est, sicut
in docimine ut manqua vigilare pos-
sit, mox humilio est. Quemadmo-
dum igitur Res mihi hanc nullus eis,
dominiunt ita ut manqua possit ex-
primitur, hoc est monachus, si eradic-
at alicui sumnum imperium excessen-
dum donec evigilaret, tradit ei per
consequens successorem, ita quaque
papalis qui Monarchiam temporium
elicias fuit auferit ubi potestatem
conveniendi, tradit ipsi dominum
civitatis. Tunc, ut res qui docimur

138 IMPERIUM. Cap. VII.
gas in tempore aliquo, familiari imperium alii dat administrandum, idem est per gestum recipit, sic papaliter Maxima negotia electa, critica ius oculandi ad certam diem & locum, eo die recipit imperium suum. Ita fieri ius qui imperium administrandum alii dedit, ipso interea vigilante, potest idem revocare quando veluti in populus qui per tempus Maxima tempore praescriptum proelevavit, potest cunctam imperio, & velut, spoliare. Denique ex quod imperium administrandum alii mutat etiam ipse dormit, nec exigunt potest, nisi hunc tradidit eis volunt, una perdidit imperium cum vita; se papaliter, qui Maxima negotia imperium contineat, ius ut ipsius quo non possit incertum conservare, perduo dissoluimus est, manetque imperium pessus electum.

Maxima negotia imperio non in tollitur nisi permissa est, ut in capitulo secundo, articulo 4, dicto fuit, requirit signum iuramenti voluntatis

Cap. VII. TERRITORIUM. 139
quis in transiente, qui vero sufficiens significat voluntatem tenet ipsam fiduciem, sufficiens declarat se non regiis, decedere de jure sive media ad eum finito accellaria. Jam vero qui perfruunt aliquo est necessarium ad suorum imperiorum ipsam tamquam appetitum retinere, facilius idonea figura dor, se non aliud promissum, alii querentes suorum imperiorum hoc ex rebus exponit. Quodcumque ignis apparet id quod promissum est postulati non posse, tuto summae impensis promissum pro non promisso, id est, invalidum consideratur.

XVII. Videamus quo modo civis suorum obligatus obligantur se munis partis ad obediendum suorum imperiorum. Videamus prout est quibus modis fieri potest, ut obediencia hujusmodi vinculis liberetur. Primum autem id se abstrahere, id est, si quis suorum non in alienum transfert, sed abicit, sive detrahitur; nam quod abicitur, in medium aequum omnibus rapendum possicitur; unde iterum jure naturali transpauperis civium sine conservatione suo providere arbitrio potest. Secundum, si civitas venientis postulat suorum, ita ut resisti ei non possit, intelligitur is qui plus formans

fusimus habebat potestas, cum iam nullificare. Civis enim ceteri omnium censum fecerat, ne in manu habessum venirent, poena qua initio singuli cum singulis de obedientia praestanda adimplerent. Et quia praeferent potestas vichi, nec vita sua causa, et quoque ut praefere, opera etonu labocandum est. Tertio, in Novembris (nam Augusto & Constantino imperiis deficeret non possunt) si baccellorum nulla omnino apparatur, omnes cives obligationibus suis liberantur. Nemus cum tenet intelligitur, qui ex tenebris nefici, quia peccatio in tali causa efficit impossibile. Atque haec tribus modis a subjectione civili, in libertatem omnium ad omnia, hoc est, naturalem & bellum (nam fratres retinaz ad flagram civilem, huc est, libertas ad subjectionem, tam habet proportionem, quam cupiditas ad exercitum, vel bellum ad Hostiam) simul se recipiunt cuncti civis. Propterea vero, singuli cives libertati subiecti sunt potestas, voluntatis eius, penes quem sumenam est impetrare; aliquid si solum venient, quod diebus modi accidere posse, vel permissione, ut si quis ventus impetrari abe volvus habuerit

an, vel iussa, ut Esai. Utroque causa, liberant legibus paluis civitatis, interpretata quod obstringitur legibus populis.

C A P U T V I I I .

De jure Dissidentis in firmis.

I. **D**icitur & fortas quid fieri. II. Dicitur & fortas non nisi in debito, Abreuit fons non nesciit, ut Engulus in fori sui quicunq[ue] ad iniquitatem omni[us] fori, III. Philippi fons nesciit ne exponit a iustitiae dominio nesciit corpori, IV. Seri aliud dominio nisi ministerialis, V. Seri non habet proprium in dominio nostra domini, VI. Dominus serui non potest evadere, vel reficiens alium, VII. Damnum in leviam iacto nisi nos possit, VIII. Damnum domini est dominus seruum, IX. Quod non sibi serva abscondi, X. Domini non in leviis iacto non possit.

I. **D**icitur uobis capitibus presi- Doubt-
me superius dicitur fieri-
dam est de criminis quid fieri
infirmorum, tampe-
que multorum con-
fessione qui se in iuretempacis & fide
mundo data oblinuerunt inca est.
Sequuntur iuri que dico de sum de
finitus patet, que de Angustia dici
potest,

682 T I P A T U M . Cap VIII.
potest , quippe quae acquirentur po-
temnia & virtus naturalibus . Sciri-
dum autem in primis est , quibus
modis jus Domini acquisitum potest in
periculis hominum . Ubi tale jus ac-
quisitum est , ibi personae quoddam
regnum est . Regum enim est nihil
alium est quam Dominum habere in
periculis multas , atque adeo fons
regnum & regnum personae , se-
minte est . Ut redeamus item in in-
stitutionalem , consideremusque ho-
mines tantum si essent iamjam libe-
rito è terra (fragorum incepit) exoni
& adulti , sine omni unitate ad alium
obligatione , tunc tantum modis ,
quibus alter inalterius perfidus Da-
mum habere potest . Quoniam pri-
mum est , si volentes (pacis & maris
defensio est causa) in diuinem &
Dominum alicuius huminis , vel coris
hominum , ipsi sese pacis maris lo-
ser se causis tradiderint . Atque de
hoc modo dictum iam est . Secundus
modus est , simul bello expeti , vel
victus , ut vobis difidem (in ro-
tundis declinet) victimam vel socios
prometit , & ei servient , hoc est ,
nominis fastidiose quae imperabat . In
quo communia honestum quidem quod
victus , vel viribus inferior accipi , et

Cap VIII . T I P A T U M . 683
vix condonatio , quae justi belli in
statu hominum naturali tolli posse-
rat : bonam autem quod promittit ,
ministeriam & obedientiam est . Hujus
ergo promissi vi debetur à victo ri-
ctori ministriam , & obedientiam ab-
solita , quantum fieri potest , nisi que
repugnat legibus divinis . Nam qui
transacta evanescant obediens , aut
obligatus , quem quid imperatores sit
fieri , tenet ad mentis mandatorum
gliciter , & sine refractione . Jam qui
ne tenet 5 & 8 & 9 , a cui tenet
Dicitur natus appellatur . Testio , ac-
quisitum jus in pericula per genera-
tionem ; de quo acquisitionis modo ,
dicent capite sequenti .

11. Nocens hellocapitus , cuius Diffe-
rentiam patet est , pacisci cum domino in si-
intelliguntur , quia non omni ita cec-
torum in
ditur , et reclinuant ei tantum libe-
ratis naturam , ut vel aufugiat , vel
ministris decretales , vel machina-
li . Deinde modum ave dampnum allo-servient
quod , si cupiat , possit . Et servient
quidem hi , sed intra ergastula , vel
organis pedibus vinciti , idoque voca-
bantur non modo servi communalis
nomine , sed etiam peculiaris appellatio
ergastul , sunt & hodie diversa signifi-
catione , ut iuravimus , & carceris , vel in clausis .

III . Obli-
gationes .

Obligatio
fieri
majore
ex con-
trafacto
domini
Domi-
norum
expedit.

III. Obligatio igitur fieri, adver-
sus dominum, non nescit ex sim-
plici vita condonatore, sed ex eo
quod non visitum est, vel inven-
tum est. obligatio enim ex pa-
sto adest, possum autem nisi fiducia
bita nullum est, ut patet ex cap. 2. Ar-
ticulo 9. ubi deficiat, factum esse
praevidit nos cui credimus. Cum
beneficio ergo vite condonata con-
jueta est fiducia, quia dominus eam in
libertate corporali relinquit. In isto
non intervenient obligatio & vincula
paupertatis, non modo astringere, sed
etiam dominum conservacionis vite
eius, vitam spoliare possit.

IV. Nam itaque hujusmodi, qui
canceribus, erga illis, vinculis ob-
libentur, non comprehenduntur de-
finitione frumenti superius notitia: quia
scierint hi, non pacto, sed ne vapu-
lent. Ideoque si astringent vel do-
minum interlocutum, nihil facilius con-
tra leges naturales. Etenim vincula
ligare ligatum est, illum qui ligat, sup-
ponere ligatum nulla alia obligatoria
fiantur.

V. Non minus igitur iuriis & do-
minii habet dominus in frumento sis-
tente, quam in vestitu: summa-
tum habet in secundumque, & potiusque
de

de frumento non minus quam de quilibet frumento
animali, sive animato, sive inanimato, & domi-
nico. Hoc vero est. Ex quo sequitur,
quicquid fieri erat ante servos
est, ad postea dominum esse; & quicquid
fieri acquisierit, id dominus ac-
quisivit esse. Qui enim iure dispo-
nit de personis hominis, de animalibus
rebus disponit de quibus disponere
potuit persona. Nihil igitur est quod
fieri possit ut frumentum contra dominum.
Est tamen ei dominus distinc-
tionis, proprieatis & dominiorum in
ter frumentos, ut ut casus restringere & defendere
potest frumentum contra corporis, en-
modo quo autem ostenditum est, civili ai-
hil est proprius fasset, contra voluntatiem
frumenti, sive eius qui habet
frumentum imperium, esse autem fru-
mentum contraconvenientem.

VI. Quippe ergo & frumentis ipse & domi-
no que habet nostra dominum sunt, frumento
disponere ostium de suo uniusquisque
parte naturali potest tu modo quo vo-
lueris, poteris dominum dominum
frumentis frumentum vellet, oppigeras, & conser-
vo reficiens transiente per ab-
stinentiam.

VII. Pristete id quod ait de
frumentis in cunctis iniquis depon-
itum est, nimirum, quid si qui est ma-
G summum petat.

148 T I M E R I U S . Cap.VIII.
sumum civitatis imperium haberet,
nullum in inferioris facere potest, re-
x enim quoque de *freni* est, propter
quod volumen suum, Domini co-
laborati subiecte. Quare quinque
iste fecerit, ipsi volentes non fit volen-
ti autem iniuria fieri non potest.

Domini
dator,
autem
*ad-
iunctus*.
*for-
mam*.

VIII. Si vero accidat ut Domini
fieri capieatur, fieri subiectus re-
x et dominus
luceat fieri vel subiectus alterius
fit, ille alterius modo ipsius, sed
eniam formam eius, Domini cui
horum quidem Domini sapientia, il-
lius respondeat. Quoniam enim non
modo fieri sed etiam ea cum habet
Dominus fuit, ideo ex *freni* illius luces
fuerunt, neque potest Dominus seculis
de his aliis disponere, quam Dominus
superior volunt faciat. Et propter haec
civitatis, si quando Dominus in
fieri potest in absolute fieri, ea à jure
namis omnia esse concessa, & lego enī
una constituta sed præcepta.

*for-
mam*
*for-
mam*.

IX. Scimus illorum modis formari
liberari quibus fabulosus in civitas
inflatus abentiis subiectio. Tu-
mo si Domini eius liberari datur.
Nam quod ius in se formi Domini
masculinum, idem potest Domini
servo natus reddere. Atque libera-
ti dorum talis, Manus et iugis
dicitur.

Cap.VIII. Interius. 149
dicitur. Quod simile est agi si civitas
non permisit in aliam civitatem se
transire. Secundo, si Domini for-
mam à se abga, id quod in civitate
enī est: neque differ quod effi-
ctum à maxime, sed quo ad min-
dum. libertas cuiuslibet in plenam, il-
lic in gratiam data est. Utrobique au-
tem Domini tenacior, Tertio, for-
mam excepas facies, venientem levitatem
non aboles. nam sicut & res excep-
tiones, ita quoque & formi bello ac-
quistatum, quod enim est ut Domini
protegat illos & eis uolat. Quarto,
liberari formam ignorantiae succel-
lis, puto modeste Domini sine selfo-
mento, & sine herede. nemo enim
obligari intelligitur, nisi scire possit
cum praestandum sit quod debet. Pos-
sumus, formam qui in vincula conser-
tur, vel quoquo modo liberari cor-
porali perirent, sicut illi obligatione
partim liberantur. Non enim exsilit
potest, nisi ubi percipienti credimus,
ne voleat potest fides, que non est
habita. Domini autem qui ipso di-
serit, formam summa potest in libe-
rari, quam semper sic in potestate
Domini formari. Nam et sapientia
suum est, sunt tales formi, non sui, sed
Domini sapienti.

X. Eodem modo acquisierunt in animalia ratione carceria, quo in prædictis hominum, nimisvis vietas & potestis animalibus. Si quidem enuntiatur qd. in statu naturali, præpoter bellus animalis invictus, subjugare, vel etiam occidere Homines, cuique licet in se, quoties id suo bono coadiucent vicibus; multo magis idem licet in eis aduersis belluss; hoc est, arbitrii suocas in servitutem subigere, que per ingenium ciuitatis & ultius sensus possunt, ceteras bellu perpetuo, ut mortis persequi & defenire. Insuper igitur in bellis originem habet à jure naturæ, non à iure Divinis regim. Nam si non existisset tale iuri auctoritatem promulgationem fringere facit, animo iure peccat bestias ad cibum regulare, nesciui voluntas divina in corporis facies perficere est, dimidit sine horum conditione, quos bellæ deinceps sine iniuria possent, illæ bestias non possent. Si quidem ergo à jure naturali fit, quod bestia bestiam occidat, ab eodem iure cum quod hominum jugulat bestiam.

C A P U T

C A P U T . IX.

De jure pacientis libens, &c de Regno Patriotarum.

I. **D**ominis patet, non sicut à carceribus. II. Dominum se infinitas vis qd. ad præmissas in paciencia fortulus. III. Dominum se infinitas originalis matris qd. IV. Infans reponit qd. 2 quo conformat. V. Nasus rectus & latitudo frontis corporis, imponit qd. VI. In manus vestras statim & leviter, nisi contra dicti respectus, Nasus rectus, nisi pectus talipe ciliis oblique flexus. VII. Libens pacientis patientibus, non sicut quoniam feci Dominus, & tunc civitati. VIII. De Regno Patriotarum & Dominorum. IX. In quo animalibus, & agnoscendi civitatis & regnum. X. Hinc qd. ut in illis à Regno Patriotarum, postea iustitia, XI. Ususq; de jure pacientium ex fide Monachis. XII. Monachæ proficiuntur in præmissis locis, agnoscere. XIII. Prædicta sit veritas. XIV. Monachæ regnorum, super iustitiam oculi free illi Monachæ factorum. XV. Et alijs ut sit liberis. XVI. Si malitiam patitur quoniam frumentum. XVII. Et plenaria maxima, quoniam misericordia. XVIII. Ex istrum, si pollicaret, pro misceret alii. XIX. Edicte modi quæ servitio in imperio, servitio civitate in iustitio.

Secundum Dicitur. Octo est homo, ergo & animal. recta argumentatio est, sedemque evidenter. propterea quod nihil opus est ad consequitur veritatem agnoscendam, nisi ut vox, basse, intelligatur, quia animal est in ipsa humana definitione; suppletque unusquisque professionem quia desiderabat. nempe hunc, homo & animal. Et hoc, *Sixtus* *propositio* *secunda* *partis* *est*, ergo *et* *Dominus*, recta sententia est, extrahit non evidenter. quia Dominus non est in definitione patrum; itaque opus est ad evidenter, ut patrum & dominum cognoscere explicetur. Qui hanc eam dominum patrem in liberto dilectere contum fuit; argumentatum in diuinum auxilium posse generationem; quali per se evidenter. quod à me genitum est meum esse similes facientes, ac si quis patrem triangulum sic, statim apparere, sit alia ratione angulos eius est aequalis duobus rectis. Pratererum dominum patrem, hoc est, impotens seipsum indivisible sit, ita ut nemo duobus dominis servire possit, ad generationem autem dux personarum

consistit. *Mare* & *sintina*, impossibile est ut *Dominus* omnino acquiratur in generatione. Quare ergo *Dominus* paterni diligentius hoc loco quamvis est.

11. Redicendum igitur est ad illam
rationem naturalis, in qua propter inqua-
siorem causam, omnes homines ma-
nus et anima inter se aequales habendi
sunt. Ibi pax nostra videtur nulli Domini-
um esse. Non igitur causa Dominum
sufficiat ad eum patiendum pervenire, qui
animus in potestate suâ ipsum habet,
dans illum autem est non qui modo
potest, plus esse in potestate mortali-
tatis cuiusquam auctor, immo illius
vel educere, vel expondere, suo abi-
tio & iuste posse.

III. siquidem ergo educet (quod
est) flatus nascere datur beli est)
a lego educare intelligentia, ac adju-
vare, hostia fiat, hoc est, ex lego ut ipsi
bedatur. Cum enim necessitate na-
turali velintur omnes id quod sub-
iectis apparet bonum, intelligi non
possit, quemque in vita deducere
siquiam, ut possit simul, & vices tra-
sciri, & iace hostis tunc. Ho-
c autem est quicunque cuique, cui ne-
re patet neque imperat. Aque hoc
modo, in flatu nascere, omnis guer-

per seipsum & mortific & dominia. Quod vero quidam sicut, non natus, in hoc casu, sed *Patere* sicut dominus, propter perditionem scimus, nihil est in eum & natus contra eum est, quia inequalitas visum naturalium minore est, quam ut sua in fessione reperirem sine bello acquisire posse. Et confactudo in contumaciam nos est quia *fronte*, nimirum *assumpcio*, quoddam bella nostra hostes pellent, & de pele sua suu libitu faciunt, hodieque pluribus in locis fuisse sunt cum fessione impensis. Neque de horum libens faciunt natus, sed ipse, quod fons juri nostro faciunt, & quidem cui summum habere imperium legibus civilibus, ut supra observatum est, non tenentur. Adde quod in flava natura scisci non potest, eam patre filio est, nisi iudicio nostro, et igitur est quoniam natus cultum est, & regnante nostro est. Originale agnos in libens dominum, natus est, & apud homines non minus quam certa animaria, pacius venient sequitur.

Ius IV. A natus autem aliis exsurgit, ut dominum directissimodius: primo, si ipsi sumum dereliquerint sive abierint percosi, filios separando. Is igitur qui expoli-

Cap. IX. IURE ET IUSTITIA. 113
tum educaverit idem habebit dominium quod habebat natus. Viri enim quamvis (non grossas sed aliendis) dederat, expresso tollit, quare de obligacio, quae erat ex vita donatione per expensionem substatu est. Et suorum qui ipsam alendo conservavitis, omnia debet cooservare, & natus alumno, tanquam natus, & natus ferri, tanquam dominus. Tali enim natus filium in flava natura ubi omnia sunt omissa, repetere possit, (codem feliciter iure quo quilibet alias) tamen filii jure nostra potest sed matrem se transferre.

V. Secundo, si natus bello capto fuerit, natus ex eius capientis est, propterea que de bellicis dominis impensis, quod qui dominiam in prisa habet, dominiam habet in omnia que sunt eius: quare de ea filia, ut capite praecedente, Articleo 5. dictum est.

Tertio, si natus civis se estulit, namque natus civitatis, is qui in ea civitate habet summum imperium, dominum habebit eis qui ab ea saltem: nisi de morte dominus est, qui habent summum imperium in omnibus senectus obediens. Quarto, si malitior viro se tradidit in viceficietatem, et lege ut imperium apud natus sit, qui adjutatur ex antrobus, patre est, propter

158 I M P E R I U M . Cap. IX.
imperium in memore. Sed si iuris
imperium huius fuit ex sacerdoti subcep-
perit, sacerdoti mutu tam. Alter
enim, sacerdos imperio, mulier filios habere
non potest. Anque universali-
ter, sacerdoti & sacerdoti societas non
fit, ut auctor alterius imperio subcipientur. Hoc sunt impotest.

VI. Ceterum in thesatura, si
quidem ipsa & sacerdoti societas
multo & conturbant, ita ut auctor alterius im-
periorum, per hoc non habet, nisi ex illis sacer-
doti sunt, propter rationes adductas super
seculum terro, nisi auctor patris pro-
impiorum, tamen sit. patris eam tamen de jure
non disponere potest, prout videt,
non sine, quemadmodum factum est eis ab
eis patre. Autem patre, que ex vicinis subcep-
liberos, tamen quidem illis entur-
nati, sacerdos filiis etiatis patris res-
ervatum. In civitate vero si contra-
dictus sit inter sacerdos & sacerdoti ad co-
habitationem, liberi geniti patre sunt,
qua in omnibus civitatibus, sacerdos
conflitans à Patribus, non à sacerdoti
familia, imperium dominecum sibi
est. vocari autem talis contraria, si
sit secundum leges civiles. M a-
t r i u m o n t u s , & vero contraria
coordinatae rationes, sibi sunt vel
erant, vel patre vatis, prout in di-
vidit

Cap. IX. T U R R I U S . 159
sacra civitatis leges civiles diversas
sunt.

VII. Quoniam, per articulum ^{liberis} testationis, rector originaliter liberorum sacerdotio
Duxit eis, & ab illa parte, vel alia ut Pa-
quidam justi derivatio; manus librum
est, non minus liberos illis esse sacer-
dotios à quibus alumnus & educandus
quam huius Duxit, vel fabulos illi
qui sacerdotem habent imperium in civi-
tate; neque posse parentem, quam-
diu in ejus potestate est, sibi injurias
est. Etiam subjectione sacerdotum
matri. Filii liberantur, quibus fabulos
& formos. Endem enim eos vel conser-
vatis, cum transmissis, & ablatis
eis nullis.

VIII. Parent-sacerdotum constitutam Di-
filiare, vel remansisti fratre, paternum &
patrem patrum & herili potestate minus
retinuerat, & (si quidem verus & in-
tegrus spolitus esset) minus heri-
nare quam auct. Est enim huius, ut
dictum est sectione superiori, nihil
alii quam potestate aliena estimato,
alioque cui minus potestate est,
minus semper est heri. Non est autem
quidam transmissum manu-
misum; vel esempio non transmis-
sum non valuisse tibi aquare, ut ne be-
neficii quidem tenui esset, sed in consi-
deratione

bis segeteret, tanquam aequali sit esset. Intelligendum igitur tempus est, eum qui locutus est habitatione sive
sive servis, sive filio, sive colo, aliquo, prouincie, extrema signa or-
maria quibus superiores ab infirmi-
bus solent locutri. Ex quo sequitur
perceptam illud de parentibus huius-
modi esse legi naturali, non modo
sob titulo gravitatis, sed etiam Pa-
trum.

A quo
conspicitur
liberorum
et affi-
civium
pro
familia.

IX. Quoniam ergo est, queret al-
quit, inter liberos, vel inter eorum, &
liberos differemus? neque enim quod
sciam, a quoqam scilicet explicatio-
nem illi quid sit liberus, & quid for-
mat. Vulgo omnia natus libenter
facere, anque id impunè, liberas; id
non posse, firmasti iustitiam; quod
in civitate, & cum pace humani gen-
eris fieri non potest; quis civitas sine
imperio & jure coherendi nulla est.
L I T E R A T U S, ut eum definiamus,
nihil aliud est quam obiectus impedi-
mentum modi; ut aqua eascū conclusa
ideo non est liberus, quis rati impedi-
mento est ne efficiat, quis fratre vel
filiu. Et illi cuique liberus maior
vel minor, prout plus vel minus habet
ill in quo versatur, ut mox rempla-
beat filiusnus qui in ampliā circuī
quād

quam qui in angello custodiuntur. Et
potest esse homo liber versus unam
partem, nec tamen versus alteram, ut
qui inter facias levibus & macces-
ne visas & legeres vix vicinas con-
cessat, hinc & inde cohabetur. Et hu-
mamq; quidem impedimenta exter-
na & abholita sunt; quosq; omnes
seru & soluti liberi sunt, qui non sunt
vinciti, vel insecessari. Alias sunt au-
bitaria, que nos absoluunt impes-
diunt motum, sed per accidens, nimis
raro per electionem nostram: ut quid
innate est, nos ea impeditur quin se
in mare precipitare possit, si velle
posse. Atque hic quoque, quo quis
ploribus viis movere se potest, eo
majorem habet libertatem. Atque ha-
hoc constituit liberae civilis. nemo
est natus libidinosus, sive pluri familias,
sive fratre, ita civitas vel patru vel
Pietatis filii, uncinque leviter, possit
propositis impeditur, quin omnia
facere, & ad omnia se conuenire
possit, que ad vitam & sanitatem
tuerandam sunt necessaria. Non igitur
reperi quid sit de quo vel fratre quis-
quis congesci possit eo nomine
quod liberus esset, nisi misericordia sit
ita cohabet ne ipse libenter esset, & vi-
tam, quamdebet vel infumatio, vel
demum

X. *Petr. -familias, liber fortunatus, vixit impensis patrata, in usum petitorum civilem coadij, & A M I T A dixit. Eadem, si multiplicaretur praevis, & servos acquisitione, numerosa fuit, ita ut sine bello incepti ales subjugari non posset, appellabatur R A G U M P A T R I M O N I A E. Quand quamquam vi acquisitum diffo-*

四三

X. Quo iure summa imperia con-
stituta sunt, dubium est. breviter
jam, quo iure constitutum, dicens
dam est. Ius autem quo continuam
illud est quod appellatur ius 5 u-
c 5 5 5 0 0 1 3. Quoniam autem in
Deserto, summa imperia apud eum
populus est, quinque cives existunt,
tamen diapenes tandem est personam.
Populus enim sarcophagi non habet,
familias in Arca, sed, mox etiam uno
optimam, ne quis alius in ejus lo-
cum a exteriori substitueret: ideoque
nulli famili deficitur, quod suppono
autquem accidere, scirens nulla est.
Quodlibet igitur de iure factissimum in
solido Moysach ab aliis locis habet.
Nam qui ad tempus tantum sumnum
excoecat imperium, non sunt ipsi
Moysach, sed interius civitatis.

XII. Primum autem si *Morando Mader-*
ferens sit testamento inservientis, eti pa-
-tificatus *fuerit*, nam si populo in-
-ficiatur, habebit omnes ius in civi-
-tate quod populus habebat, ut offen-
-sionem est Cap. 7. artic. 12. Sed populus regu-
-lavit ipsam diligere, ergo eodem nata-
-re.

juat ipse alium. Sed in rebus etiam Panisiosi eadem sunt iura quae in inslatis. Quare monachia omnis poenit faciebat sibi testamento facere.

Potest
re vel
crederet.

Moni-
cia ins-
plicata.
prope
rati-
no inde
ferebatur
Moni-
chia
for-
mula.

XIII. Quod autem quis testamentum translatum in alium posset, id comedere donec vendere, vel vendere, vivere potest, cuiuscumque ergo is sumptus imperium tradidit, utrū dabo, sine precio, jucundatur.

XIV. Quid si aequum Testamentum, seque alter, voluntatem suam de sacrificiis vivens declararetur, intelligitur primum nobis esse cum sedis civitatis ad Anarchiam, sive latae belli, id est ad periculum civium: non quia nos possumus id facere sine violatione legum naturalium, quibus in foro conscientiae obligatus erat ad omnia que adipiscere necessarium condicunt: nec enim quia si voluntatis nos esset difficile id aperte declarasse. Deinde, quia ius terrarum secundum voluntatem patris, censendum est de sacrificiis per signum voluntatis ipsius. Intelligimus ergo voluntate cum subditos suos sub regimur esse Anarchias, pecus quam alio, penitus quod de ipse eum statum exemplo suo, regando commendavit autem, nec alio

de facto aut verbo post damnavit.

XV. Potest quoniam norazali ne- Et eti-
cessitatem omnes homines bene illis quoniam
esse malant per quos sibi honor & fidei
gloria est, quam aliis, honesto autem
& gloria unicuique post mortem per liberorum postus quem per alios summi
quoniamque hominum potentias continuit, colligunt, patrem melius velle libetis finis, quam quibusque
aliis. Intelligimus itaque voluntas patris intellectus ea finis ut
sacrificior et aliisque esset ex liberis suis. Hoc tantum ita intelligendum est, si alia figura operacionis contrarium non
existat: eius generis, post sacrificium placet, potest esse confutatio-
do, qui enim de sacrificiis rarer, in-
telligitur consuetudini Regni con-
fessare.

XVI. Inter liberos, masculi secun- Et mem-
dum preferentes: principio quod
dem sunt quod plerique (licet nos
semper) opinari sunt ad summum
genitum, peccatum vero bellicum
administrationem post autem, ubi in
confutacionem abiit, quod confec-
tiones non se confundunt, ideoque
voluntas Patria in eorum favorem,
nisi confutatu alia vel signum
alium

168 IMPERIUM. Cap. IX.
aliud species repugnat, interpretu-
da est.

Estatio-
nem non quales sunt, nec dixi imperium po-
muli, in fortis qui ministrum natus es-
tis. Nam si differentia sit aliqua potius
quam naturam, dignior maxima est, nam
absurda. natura iudice astris proverbiis (quia
solit esse) pendentib; est. Aliudca-
rem iudicem dari non potest. Si vero
fortes omnes pro eequalibus habendi
sunt, sicut est *Imperio*. Est autem fortis
naturalis, primum genere, et vero in
poterunt natu maximis: neque est
qui potestatem habet, judicandi
unum, an alio genere fortioris
decidenda sit. Quia autem ratio pro
primogenito, eadem pro primogenito
militar.

Si fu-
tus, si
potest
eius, per
missus
est.
Etiam
XVIII. Quod si liberi nulli sunt,
tunc ad fortis & fortos imperium
pertinet, propter eandem rationes
qua liberi sucedentes si essent, nam
naturae proximae, benevolentia possi-
mi esse supponuntur; & in Prætra
pias quam in fortos; item in ma-
iores natu prius quam in minoris.
Ratio enim hinc eadem est, qua in li-
beris.

Eccl. **XIX.** Potius qua ratione facili-
tudo poterit ad imperium, eadem quoque faci-
litas.

Cap. III. IMPERIUM. 169
seditur ad cuius fortissimum, non pe-
nitentiam, si ex parte moribus, impo-
cessebatur, nisi potius alio illocepsit,
in fortissimum mandulifice ad li-
beros filios; itaque negoti & ac-
ties priores ad secedendum erunt
quam ipsorum arcuculi. Hoc in-
quam omnia ita se habent, si consu-
tudo loci (cui patet non contridi-
cendo, sententias confessare) non
impedit.

Caput X.

Speciem misse civitatis quod incep-
tus fortissimum cum
poterit.

I. Comparatio fortis naturalis cum fortis
civili. I. Imperatio & civilitas
ratio sunt communis & immutabiles. II. Com-
mandatio Monachus. IV. Regis
autem esse officio nominis impiger, quodcumque
potest potest civilius. V. Regis opus
metu cum ut dicitur Dicitur cum
fervit impiger civilius. VI. Com-
mandatio generalis est sub populo impiger-
to, quam sub Monachis. VII. Procuratio
potest eisdem officiis potius sub Ma-
nachis, quam sub populo. VIII. Libe-
ratus enim regis potest eis minorem est
sibi Monachis, quam sub populo. IX.
Non ergo civiles intermissiones, quod non
mutant potest officiis civilius abdicatione.
X. Da-

X. Deliberatione statutis magis ratiōne male cōstitutis, proprie plenariae impunitis. XI. Reges cōspicitione. XII. Populi sufficiētia. XIII. Proprio infabilitate reges. XIV. Proprius arbitrius taciturnitatis. XV. Ex iuramento. Decretatio cōfessio, posse ut deinceps delectatio delectatio cōfessione ingredi. XVI. Decepcionis cōceptus inter pares. XVII. Aberratio ex p̄fessione fidei. p̄fessione datus cōfessio. XVIII. Opinio fidei cōtra eum est, ut ceteri imperatores fidei honestas. XIX. Arbitrariatio ratiōne mōderis q̄d p̄fessor. Monachus p̄fector, p̄fessor quāte ad cōsiderare.

Cognoscere
autem
est
civitatis
autem
com-
muni-
tatis.

Ecclesia. Arisbaria
de Massabria quid
stat dictum est. Una
autem ad civitatem p̄-
tem conservandam,
& cōmoda cōsan-

procuranda aprior sit, cōsum cō-
paratione videtum est. Primum
autem cōmoda & inconvenia ci-
vicitatis universum cōsternantur, nō
quis forte sanius esse ducat, vivere
unūquaque arbitrio suo quā
civitatem omnino cōfessere. Ex-
tra statim civitatis, unusquisque
liberaliter habet integratam qui-
dem, sed infidelitatem; pro-
prietā quod qui p̄fector libetare

lascia

factū omnis agit arbitrio suo, pr̄p-
ter libertatem aliorum temis pa-
nitur arbitrio alieno. At civitate cōfli-
ctū, unusquisque cōsum tantum lib-
ertatis libi retinet, quantum sufficit
ad bene & tranquillē vivendum, tan-
tum item alios admittit, ut nos sine
metuēti. Extra civitatem, unusqui-
que ita ius cōt ad omnia, ut cōmen-
tilla re fini possit. In civitate vero,
unusquisque finis jure fecundū faci-
tur. Extra civitatem, qualibet à quo
liberetur spoliari & occidi potest. In
civitate si uso cōsum. Extra civi-
tatem, propnis tantum viobus pro-
tegitur. In civitate cōsum. Extra
civitatem, fructus ab iudicis nō denisi
temis, in civitate, omnibus. Deni-
que extra civitatem, imperium allo-
cūtem, bellum, status, paupertas,
feciās, foliatio, barboles, igno-
ranzia, letitas. In civitate, Imperium
legitimitas, Pax, securitas, diuītie, co-
nitas, societas, eleganter, scientie,
benevolentia.

XI. Anjouanus Politicoram lib. 7. Impres-
tā 14. dico esse ac genera regim-
entū, quantum alterum ad imperium,
alium ad subiectos cōmendandum
desiguntur. Quāsi ubi cives dūci & tra-
nsportari, ibi sumū ultimū, ibi ali-
cōmendari &
spe. mōdi.

species esset civitatis; quod ei minime coadendum est. Nam enim imperium & subditos, eadem & communia commoda & incommoda omnia que ex regimine uniuersit. Incommoda que civi aliqui, infirmitas, infelicitas, negligencia, ignoratio, vel locutio sua accidunt, à Regente incommodo separari possunt: sed non sunt illa Regentis incommoda, ut quo in qualiter civitatis accidere possint. Eadem si accidunt à primatitudinitate infestatione, dicentur quatenus Regentis incommoda, sed ipso imperante cum civibus communia sunt, sicut communia etiam sunt eorum copromoda. Primum autem & maxime commodum, Pax & defensio, idem utriusque est. Nam & is qui impensis, & is cui impetratur ad vitam sue defensionem, virtus utitur sine dulcedinem concordia. Et maximo incommodo quod in civitate coniuge re potest, neminius videt civitem, qui ab Anarchia emittit, & is qui summa imperium habet, & quilibet natus dum vivum aquil obtemperat. Secundo, si ut qui summa imperium obtinet periculum tamquam à civibus exegitur, ut se & famulas suas alere, & tales corporum suorum coactivare non possit;

sunt, incommodeum nos magis illatum est, quam imperialis, qui quantitatemque divisione sit corporibus ci vium, Imperium suum & omnia me taria potest. Si vero caput exigit quantum ad imperii administrati onem sufficit, ad communiam aquae est & ipso & cibis ad communem pacem & defensionem. Neque imaginabile est quando dividit poteris civibus prius incommodo esse possire, modo privati son ita ex haustione, ut per industrias suam, necessaria ad corporis & animi rite felicitatis acquirere sit impossibile. Nam sic incommodum & ad ipsum imperium pertinet, nec scimus ab indicariente, vel ordinatore prius (quis is omni genere ci vitanus, cives opprimi possunt) sed à beato ordinate ciuitatis paxi administratione.

III. Quid autem dictatum spe transierram civitatis, Democracy, & Aris des fteris & Monarchie optimisq; Ms. Monarchie ex comparatione communis, dicitur & incommodorum in singulis obsonendum est. Hoc igitur, quod successum ab aux Dni regnum, quod antiqui statum Massachusetts extor tis preulerunt, regimen Deorum

112 IMPERIUM. Cap. X.
uni Iovi adscibentis; quod principio
erunt, nationumque ab initia peccati
pum pro legibus fuerint, quod im-
perium Paterum institutum à Deo
in creatione Mervandum fuit, quod
regimina exercit ex Misericordie perfe-
ctionis dissolutae radetur, antifilio
hominius (*) post conglutinatio-
ne, quodque populus Dei sub regibus
fuerint, quatuorquam Mervandas
commendacionem nobis exhibebat; ra-
men quia id nos rationabili, sed
exemplis & ieiunioribus facili, osti-
bemus.

Am-
bitio-

Antifilio hominum conglutinans
fuit, doc. 1. Videamusque speciebus anti-
qui qui *latae nobis confundunt et*
procurantur. Narrari Procerorum fru-
tus a fide iugur, ex his frustis however-
nique ob id fidei preparata juxta la-
titudine ipsius Iovi debili pectus. Hoc illi
ingens horum (id quod figuratur per
Prometheum) fregit, ex iugulo à Ma-
narchia per iniuriam sumptus est;
quatenus ut (transpare que à fidei suauitate
futreto) multitudine (quasi latum ex
fidelissimum) maxime profusa cito
erubore ex iugulo est, quo Ardebat
vel Divitiae approbat. Interim am-
bos ex fons qui fuisse dixerunt
jux

Cap. X. IMPERIUM. 113
sé imperio regnos sanguinis videntur posse-
posse, hanc pietate dare, si propria cura,
feliciterbus defensionibusque alleliae ex-
pedit eructetur.

IV. Sam quibus annis Regimen; ^{ad hanc}
eo nomine diligenter quis natus est; ^{ad hanc}
quasi iniquum esset inter tam malos ^{ad hanc}
tamen potestate eminere natus ali-
quem, ut arbitrio suo pulle de ceteris
genitalibus naturae. Hi sane submis-
sione se ab imperio nisi Dei, si pos-
sum, vellent. Sed exceptionem hanc
enarrare nonne suggerit invidia, - dico
videlicet utrum habeat quod natus ex-
piavit, idem iniquum esse coactus
cadere carceri, si paci impetrare,
misi ipsi vel essent, vel esse sperarent
et rursum numero, nato si iniqua
firmitas esse non aquale orecibus, in-
iquum et regimur optimorum. Quoniam autem offensum est flatum
inqualitatem esse flumbelli, idenque
inqualitatem introductam esse con-
fessio omnium, inqualitem illa non
est amplius habenda pro se iniquitabi-
bus habetis cui plus volentes dedi-
mis. Incommoda iugur que sequuntur
annis iussior imperium, sequitur
feliciterbus non atraura. Videamus
iugum est, utilam imperium habetis,

192 1 M. T. S. I. H. M. Cap. 3.
ga huiusmodi, plura civibus adficiam
comoda.

Rejollis
agricolam
seruam
qui ab
ruris de
cursum
cum for
mo non
potest
elec
torum.

V. Sed primum amelioranda est sen
tientia eorum, qui negotiis omniis
civitatis esse, qui copularat et qua
torvitas nomine servorum sub coronam
Domino. Cap. 5. articulo 9. defini
tur civita esse profusa una folla et
pomilius hominibus, cuius voluntas
ex ipsorum potestate, pro ipsorum o
mnibus voluntatisibus habenda est, ut
magistrorum viribus et facultatibusque
posit, ad pacem et defensionem cora
mentum. Propterea autem sua est, ut
equidem capitis articulum credam,
quando plenum voluntates omnes tol
lantur conincatur. Sed voluntas
uniusquisque servi conincatur in
obligatione Domini, ut oblessum est
capite 8. articulo 5, ita ut possit esse
victus et facultatibus atri pone re
latur. Sequitur ergo civitatem est
que confundatur ex Domo & plu
bus servis, nequit posse illa rancis
conspicere adiaci que non sunt
militari resuta civitatem confundatur
a parte de libera. Nam apud Damnum
qui dicitur consilia, servis liberis re
tentionem subveni. Sunt enim & lacet
& perdidunt eum, neque augur fel
icitatum servi Domini, quare libri

pass.

Cap. 2. 1 M. T. S. I. H. M. 193
panthaea ut superius ostensum est capite 2.
articulo 5.

V. Inter inconstituta imperii statu
sancti omnium est, quod imperium per
magistrum pecunias ad iustitias publicas, ^{ad} hoc est,
ad ministros publicos alle
ados, praesidia sedificios, & turma, ^{ad} populi
bella gerenda, non domesciam ho
norablem suorum mandati acceptariat, ^{ad} de
posit exim, si velit, alio exigitur per ^{ad} arca
libidinem, quibus finis, regnare, gra
tia, ^{ad} reges etiam subdatur dirige
potest. Conferendum est, acromnia
dum quidem hoc esse, sed ex numero
omnium quae in omni genere civitatis
representantur, in Monarchia autem
tolerabiliora quam in Despotia. ^{ad} Nam si velit Monarchia illos loci
pletare, pauci sunt, quia unius sunt.
Sed in Despotia, quos sunt Despo
gi, id est, potentes spud populum
maxime, (qui de simili parente sunt, &
propter utri subordinatas) eis sunt
qui liberos, regnare, amicos, adla
reque distendos habeant. Caput
enim Reguli, non modo familias suas
divinas potentes, illibetque reddere
quamvis possint, sed etiam alios
sui manutendis etiam beneficis devin
cire. Monarchis misitios & amicos
sunt, quia non sunt numerosi, sed

H. 2. c. viii

civium dispensio, deferendo scilicet illis belli pacisque causa, magna ex parte expiere potest; in Deseratam, ubi multi facilius sunt, & semper novi, fieri id sine oppressione civium non potest. Misericordia quamquam postea indignos promovere, sapientiam id facere non vult; Orauerat enim in Deseratam semper hoc omnes velle intelligimus, ideo quia opus est. Alter enim potest in vocare qui id soli faceret ita cedent, ut non modo libe, sed & ceteris formidanda esset.

Cum inserviatur
minime
plorior
etiam
procul
pro
M
is
que
fatu
populo
pepo.

VII. Summi imperii inconveniens alius est, virtus illa mortis per-
petua in quo uniusquamque velut
successe illi, dum repunit secum, post
eum qui impetrat, non modo pessas
quas velit, in qua velut peccata con-
fiteatur, sed etiam eives hancirentur.
Et qui nihil contra leges comille-
natur, ita & libidine jugulare. Amis-
tatem magnam hinc securi in omni criminis
specie inconveniens est, ubi sit: (et
conveniens enim ideo est quia si
non quia fisi potest:) sed etiam Regem
non Regemque, non nam
Noratus facta Misericordia tam
efficiat, Minus tamen expedire
sunt civis amicitia, regumque He-

nam, quam popule. Nam Reges de-
mum in consilium, qui vel consilii
incompetitis molesti, vel verbis con-
molestis, vel voluntate adversi ipsi
falsi sunt. Faciat etiam ut societas
excessus, quem habere una civis
superstitio posse, inserviet. Ita-
que Noratus vel Caligula aliquo re-
gnante, pati immunito nemo potest,
aut qui ipsi cognitus fuit, missum
Aulic, vel misere aliquo consipciat:
neque omnes, sed illi fali, quibus est
quod ia habere cupitur, cum qui mo-
lesti aut commissarii in eam fuerint,
merito plectur. In Misericordia
igitur, is qui latere vult, qualiter
que sit qui regnat, extra periculum
est. Primitus enim soli ambinois,
ceteri ab ambois posteriori deben-
duntur. Sed in divisione populari tot
populus esse Noratus, quoniam Ora-
nes qui popula adulamus, tam
enim potest unusquisque ruminum,
quantum ipse populus: atque in sub-
strakendis a potu his, qui per libidi-
num & odia privata, concives immi-
tio occidentur, quasi tanto quadam
inter se posito. Hoc est mihi etiam illi, atque
alios cupidini mutuo cedunt. Pra-
terea potestis privatae temnire qui-
dam illi, alios quem ceteri peticio[n]a

formis est, & proprietatum Mancum aliquando peccatum est prividere, ne quid inde Res publica capiat detraherentur. Illam igitur potestencia quando dividimur est, divisiones diminutiores diminuerent, si quaevis vero confiseretur in unius populo, ipsam potestem sine alio crimine subtilerentur. Idem in Democratis fieri potest. Non oportet enim exultabent potentes Aliensiles sine crimine, posse potentiam solam, & secabantes Erosus quoque regnum affectaverint qui plebis favorens capillare berescit. Pates in hoc Despotata & Despotia, impotes tamen fami futuri: quia fama à populo est, & quod à malis scit, à malis laudatur. Idemque invidia in virtutem eorum fiduciam esse dicitur, si facit Mancum quod si falso est à populo, potius est.

*Liberum
esse for-
poteas
non mi-
norem
est libe-
ritate
quam
poti-
bus.*

VIII. Sunt qui ideo Mancum Democratis incommodum putent, quod ab eius rebus libertatis se quam sit. Si per libertatem intelligant remedium à subiectione quae legibus, hoc est, mandatis debetur populi, neque in Democratis utque in aliis thanum civitatis quotunque illa potius libera est. Si autem in ea

sciam esse intelligent, ut paucæ sine legi, pauca veritate, & evanescere que sibi venientur, non in Pato, tunc acgo plus esse diuersum in Democratis quam in Mancakil. poneat enim non minus haec quae illa cum tali libertate possit confidere. Ipsi enim potestis misericordie civitatis cuiuscunque, charitatemque quantitatis amplia libertas inscribitur, non est ea cuiuscunque omni, sed ratiōne liberas; neque molinari jure verbum illud civitatis inscribitur quae à populo, quam quae à Mancum reguntur. Sed quando cives priuati, id est, subditi libertatem possunt, nomine libertatis non libertas sed Democratis possum; quod tamē præ infirmitate misericordia amittadvent. Si enim quam libertatem quisque libri expedit, cunctem prout lege naturæ perceperit est, aliis concederet, rediret illa flatus naturalis, in quo omnes justè possunt nasci, quem ut omni fabiacione civili possem, scierat, respicerent. Sed si quis liberum esse folium poscat, exteris obsecrabit, quid aliud quam Democratis poscit? Nam qui folius est omni vinculo, ymbrosum certum quodque sursum Democratis est. Nos est regis major libertas civium in thoro populi.

176 INTRODUCERE. Cap. X
fieri quam Massachus. Id quod impo-
nit, est principis aequalitatis
et publicorum, & Imperii. Ne
nisi Imperium pauci est, et ex eodem
imperio sagali percepier, quanto
populi imperia paterfuerat. Mo-
tus autem publica aequaliter possi-
erent, quatenus in magistris de
ministris publicis eligendis aequalia
habent suffragia. Atque hoc est quod
erexit Arquades, ipse quoque con-
suetudine tempore libertatem pro
imperio nominans. Lib. 6. Palma-
rio, cap. 2. In fine populari liberto est
ex supplicio. Quid nolles dixerit, ne-
quae enim Roma hanc esse nos.
Ex quo obiret colligere licet, et
eos qui in Massachus sufficiunt liber-
tatem plement, hoc iuram flos nacha-
ti, quod non adhibeantur ad Reipu-
blicam gubernacula.

177 INTRODUCERE. Cap. XI
qui Roma populus maximo inter-
vallo Massachus antecedendam esse
doceat, quod illic, ubi scilicet negotia
publica manent tractant, prouidem-
tientiam, eloquunturque summi in
deliberationibus circa res, maxima
difficultate & momenti publice, ob-
tinetandi peculiares omnibus facta sit,
et quod peccator natura humana lo-
natur.

Cap. XII. INTRODUCERE. 177
ratum landis cuperem, omib[us]
in qui vel talibus viciniis antecel-
lant, vel sibi videtur crederi ante-
cellere, omniam rem est incertissi-
mum. hic vero via illa ad laudem &
figuram obediendas, maxime par-
ti cuiusque praeclara est. Quid autem
est, si hic non est inconveniens?
Dicam. Seconiam eius quem con-
temnamus nolle pediam videre;
superiorum auditorum in conspectu
auditorum negligi, & incendo certamine
aurum glorie, certissimam fasciper
inimicis; (hoc enim declinat una
potest, hinc rictus, hinc vicinus;)
auctile & odio esse ob dilectionem
equitacionis, consilia & vota un-
ita ab uno est opus, sine fructu o-
mnibus pacificare, & rem domelli-
cam negligere: Hoc, inquit, in-
conveniens habet. Abesse vero à cer-
tamine ingeniorum, quamquam ea cer-
tamina facundia iuranda sine, non est
ideo illa inconveniens, nisi triam
vitis fortibus inconveniens dictum
est pugnae ampleri, proprieta quod
eidelestantur.

3. Peccato malite causa sunt qua-
re minus recte & magni conveniuntur
deliberant, quoniam nisi consilium sum
tur peccati. Quicunq[ue] vero est, quod ad
H. 3. 178

null
consid-
eratio,
propter
placito-
rem re-
gularum

reclam deliberaendum de omnibus que ad salutem civitatis condicuntur; cogniti necessaria sunt sicut modo ea que amittuntur, sed etiam ea que fortunam, immo quidem quibus rebus, & unde quidem, civitas alitur & delin-
ditur; que loca per fidem habentia apud; unde milites & labores & alme-
di sunt; quis sit civibus omnibus
habens rectas pilares, vel civi-
tatis gubernatores, & milita familia.
Focis autem, quanto & in quibus re-
bus sita sit potestia singularem civi-
tatem vicinam, quid nobis ab illis
commodi & incommodi paretur; q[ui] afficitur eorum & erga eum, & se
civitem; & quid quoque apud eam
confusa capitur. Hae autem quia
paucissima cognoscunt in numero
etiam hominum, maximus ex parte
talium rerum inservitorum, nescire
incapaciter, quod numerus illi deli-
berantium incepit sententias cogni-
scere ab confusa, atque quam impo-
derantur possit!

X. I. Alii ex his quare negotiis con-
tra ad deliberandum minus idoneos
sunt, ex eis, quod unusquisque contra
qui sententiam fuisse explicitat, ne-
cessitate habet propria & longiori oratione;
cumque esidem agnosca-

adfecto-

opus
dispar-
sum,

audieribus quantum potest omnium
genitrixque eloquacis reddere. Ele-
gantius autem minuti est, Ressum de
militiis, sive & remale, Hispion & la-
boribus, facie apparere majora vel
minora quam resera sunt, & labor
videt, quid iniquum est, posse ad
finem dicens visceratur conducere.
Hoc enim est persuadere; & quasi
quam insociabilis, nos procedunt
ratiem a principis vena, sed ab
omnibus, id est, opinioneum juxta vul-
go receperis, que missa ex parte
enim est esse solet, neque ordinari-
num sunt natura retum, sed affectu-
bilateralium emulantes est flu-
ent. Unde occidit nos talia ratiore,
sed impetu suimi sententias ferri.
Neque est hoc honestum, sed opus Elas-
tique virium, cajus finis (ut magis
Rhetorice doceat docere) ova
venitas est, (nisi per accidens) sed vi-
ctoria & manus, non docere, sed
ludere.

XII. Tertio causa quare in magno
opus
causa trans militis deliberaatur, ex
eis, quod inde falluntur in civitate
minimi, & ex falluntur federe de
bellum civile. Quod de eius contra-
ris sententia maximeque pergit
niques caestors, tunc violorem

II. 6

etoque

eo que una omnes qui illius sententiam sequuntur, non quicunque consilium & sapientiam suam contempnuntur odi, sed licetque quotidie faciat, ut consilium adversarii exiunt facilius civitati damaosum, si enim libe-
tilis est, illi ad eum gloriam invi-
tabit. Præterea ubi suffraganous sine
lia inter se, quia pars vultus sibi
possit in conuenienti alio, accedunt
poterunt horum sibi concentra-
tionem, partes habent superiores, ita
principiū omniū, ceteros concordant,
forsim deliberaunt quomodo fere-
tilitatem latas dirigit possint, ha-
bitum inter se ad præsitem conve-
niunt frequentes & prius adesse: di-
posuerit quid quisque, & quo videtur
dicere debet, ut res deinceps agitur,
& quod frequentibus adstabilitate na-
tum, id videm, aliquis ex parte, per
negligentiam abscondens, sit remans. Anque hujusmodi indulitia diligen-
tiaque, quid utrumq; ad facturam po-
pelum, sello appellatiuler. Quando
autem sello suffragii minor, videtur
major vel non malo ministrare, nec
quod elongatissima & ante obtinere non
possente, ad semicircumferentiam & bellum
mistrum exire. Sed hoc, dicit ali-
quis, non accessatio, nec sope acci-
dunt.

Cap. XI. T H E R I A M I C O N S . 181
dunt. Idem dicens posse Oratores
non esse necessarii cupidos gloriae, &
non sive in magnis rebus magnos
oratores dilecentur.

XII. Sequitur ex his, ubi legum proprie-
tatem pacificas summa ad co-
siderandas tales defenser, leges inestibiles
esse, multaque, non ad mutationem
statuuntur, neque ad mutationem
animorum, sed propter majoris norecens
huiusmodi nunc ex hac, nam ex illa
sufficiunt confluxerat ad curiam, in se
leges dicit, tamquam super uadas, huc
illuc fluctuant.

XIV. Hoc enim quarto loco de-
liberationis magistrorum curiam in-
tercedendi habeat, quod civitas con-
silia, quo tacta esse expeditum per-
magis intercessit, antè ad initium
proliferatur, quam posse perdici ad
effectus, de quid posse, quid non
posse, quid vele, quid nolit, expli-
citatem extensis sit, non manuquam
ipsum impetrare posse.

XV. Incommoda hec qua iude-
cuntur, liberatioibus magistrorum conve-
niunt repensantur, curias Meatu-
tione Dosemam meliorata esse eri-
cunt, quatenus in Dosemam res maxi-
mi momenti, talibus conuenientibus
difficiliter sapienter committuntur, tandem
quam

quam in Missouri; nec enim alius
hunc facile posset. Nihil enim est
propter quod nos malit quicquam re-
fusum potes, quam publica voca-
re, praterquam quoniam locum esse vici-
des haudis sine, qui possit impensis
& perducentis exstremis acquisi-
tare, & denunt reveritus apud am-
bos, parentes, uxoresque, rebates ge-
fiti, triumphare. Sicut olim Alans
Caraloso omnia à farrichellis iuram
data in ex-sita erat, quod sibi
lande sive placere esset. Quod si in
Bonaeriana populus deliberauit de
Bello & pace & de legibus fereatis
ad unam iustum, vel valde pacem
defere vellet, concordem administracionem
magistratus, & ministros publicos
corum, hoc est, authoritate sit mis-
satio, tunc extendam est Bona-
erales & Bonaerianae hac in re quis-
tione.

X V I . Neque commoda vel in-
convenia quae mogi in sua quam in
alia civitatis specie reperiantur, ex-
eo procedunt quod ipsam imperium,
seu imperii negotia administranda
meliori uiri quam pluribus, vel contra
pluribus quam paucioribus conser-
vatur. Nam imperium patet, ad
ministratio gubernandi affat est, pa-

mais autem in omni civitatis specie
equalis est; sibi alios diffent, hoc
est mentis rique alios civitatis potest
prosuerire à plurimi vel pauciori,
peccatum vel impenitentem de-
liberantibus. Ex quo intelligitur
regimini commoda & invenitmodi,
non illam in quo resiles civitatis au-
thoritas, sed impeti ministerio sequi;
idque nihil impedit, quin civitas
recte gubernari possit, quamquam
Marecha feminis vel puer vel infante
sit, modo il negotiis presentis, qui
misericordia & mercitibus publicis pro-
seculi sunt. Atque illud dicitur, ve
regno cajus Rex Puer est, non significare
Marechis conditionem sicut popu-
lari inferiorem esse, sed coem, alii-
mentum a consolitatem Regni per acci-
denti esse, quod, Rego puer accidente
quandoque ac resultis per ambitionem
& vim in confilia publica sece intro-
demibut, civitas administratur Bona-
era, atque ex conseil inferioribus
illam que regnum populi maxima ex
parte constituta.

X V I I . Signum ostendit quod Ma-
rechia ab omnibus, civitatis se a-
priorum omnium factis, manifestissi, magis
minus illud est, quod nos felum reges,
nos fieri, sed etiam civitates illae que populo poter-
& opti-

& episcopis subiecta sunt, non nisi
uni foli tonus beati imperium defe-
rat, idque ita abolum, ut nihil
possi esse amplius (in quo obire
tantum quoque hoc est, quod illi
nullus. Tunc, plus imperii in ex-
cusem concedere, quam ipse in cives
omnes exercere iure possit.) Moes-
avia itaque omnium optimum in ca-
davis regimur est. Quod atque aliud
sunt plures res publicae, quae totidem
castra praefidili & armis contra le-
vicem missa; quaecumq[ue] (quia
nulla communia puerorum coegerent,
utriusque incerta pax easquam inde-
re beatis intercedat) pro statu-
tarali, hoc est, pro statu bellum
datum est?

XVIII. Pollicend, quoniam ad
conservacionem nostram, fabulosos
nos esse aliqui locos vel modis ne-
cessarium erat, operari conditione
illi sufficienter, cuius interell, in fale
& fale littimi. Atque hoc si quando
impecatores heretici fama, ura-
quisque enim sparte sibi hereditatem
suo conservare studet. Sunt autem
civium nos fundi & pecunie, sed con-
ponit & animi vegeti principato di-
vitiae, id quod facile concedimus ab
ili, qui animadversant quam magnis
proba-

pecunias patrum civitatum domi-
nae tribuntur, & quanto faciliter
homines pecuniam, quam paternia
homines acquirit. Neque exemplum
facile occurrat subtili alicuius dyna-
cipe suo, vitâ vel bonis, sine causa
penuria, per solam licetiam impesii
spoliari.

XIX. Hac usque facta est compa-
ratio inter statum Massachusettens & matre
populorum de Amherstia tacitum est.
De hoc, ex iis quae de illis dicta sunt,
videtur conclusi posse, que heredi-
taria est. & quae contra Magilla-
num electiores, deliberantes ad prius, pe-
pares, & maxime idoneos trans-
fuerint, & simpliciter quae Moesavia
regimur maximi, populi minime
imitari, cum cibis legalis & ma-
liorem rationis & discordanter est.

C A P U T XI.

*Tacitum ex exemplo Simplicis facta de jure
Regni quo fratre videtur
assimilata.*

I. *Nobis obstat in Iustitia, & in legi pa-
pali. II. Justitia & Regis a dependentibus
ad eum reponitur summum. III. Et
quod summae iustitiae adhuc, per predicti
magistrum. IV. Tunc summa iustitiae est illi
concedatur, sed Anarchia. V. Scimus &*

Dicitur ab aliis Domicius & Porfirius finis
patriae dominacionis. V.L. oblationem impo-
nitur ad cibos omnes. Non quae Prope-
tefanum iudicemus.

Litterae
sicuti
Institu-
tio Com-
muni-
candi
populi.

Institutio litterarum civitatis iusti-
tiae, sive politica, cap. 6. art. 2. à con-
fessis malitiosis in detractione, ut
omnes constitueret,
ut pro hostibus confici oportere ap-
pareat. Tale fuit iniunxit Regis Dei
Iudei Iudiciorum infinitum per Moysam.
Intra omnes iustitiae, Sc. tria modi
in regno Sacrae Scripturae, Sc. iusti Moysi
& iustitiae regnorum nisi populi, de-
termindat enim populus iustitiae cuiusque
quaeque est Dominus faciens. Tale
iunctio fuit iniunxit potestebat Moysi
ab Deo, sive potestebat protegunt.
Casus populus vellos voces, & cap-
pades, Sc. diversi Moysi: Iustitia iusta
et existens. Sitim ex iniunctio
regni Saulis. Videantur autem quid Non
Rei liberarit dominus regis et ad eum
venit, similes nihil iniquaque, sed res in-
perhibenda, cum Dominus regis regis
in uolu. Nam ergo regis est rex re-
ferens gratias & pacem, 1 Sam. 11.
vers. 12. Confessio ipsius autem non
omnibus, sed maiore parte, 1 Sam.

2216

etiam Filiu David, qui dixisset, non
saberet nisi patrem quis est, ut despatrarent
eum, 1 Sam. 10. vers. 27. illi qui noui
cerificaverant tanquam boles ad u-
con quarebantur. Quod est (an po-
pulus ad summicionem) qui fuerit, has
eum regnus regnos. hoc enim & in-
termissione non est 1 Sam. 11. vers. 12.

1. L. Bodens nomine 6. articulis 6. Bodens
& 7. officium est cum fiducia, nam C. Bodis
ab omnibus dependet ejus qui
sumuntur habent in iustitate imperium; ^{depende-}
id est, in Monachis unus Monachus ^{re ab am-}
sive Regis. Id autem confirmatur in
dictio ipsius populi. Eiusmodi nos quaque sumus
fieri oportet genito, & IUDICAT ^{non}
non rex noster, & credidisse omnes, &
populus. B. 1. 2. 3. regis pro nobis,
1 Sam. 8. vers. 20. Et testimonia R. S-
cripta Salomonis, quod attinet ad iustitiam,
de ad iustitiam de quibus disputari pos-
tulat ne sit bona an mala. Datus ergo
formas car. dictis ut populorum uerum. Ju-
dicio & regis regis, & differente non
bonum & Malignum. 1 Reg. 1.
vers. 9. Et Abisalomis, emi est qui in
audita confessione à Regis. 2 Sam. 15.
vers. 1.

1. 1. Quid Reges puniri à fiduciis? Ex pô-
nis non possunt, gesto othersum est sui-
ponit, cap. 6. art. 12. confitunt Reges ^{imp-}
^{missus hab-}
D. 2.

bonum, hoc David, qui cum quatuor annis à Saulo
procul ad mortem, abducitur namque à exercitu
superfici. anno, prohibuitque Abiathar dominum
Ne intelligatur tamen ; quia non exinde
miserit Iacob in Christus Dominum et in
succesione / 1 Sam. xx. vers. 9. Et cum
procedisset omnis chlamydatus, Pro-
prie (inquit) milites Domini, ne la-
cunam fecerit Dominus noster, Christus Da-
min, ai matrem meam misericordiam in eam,
1 Sam. xx. vers. 7. Et audiremus qui
Sanctus, quoniamque in ipsis gratiarum
interfocet, nullus ratione interfc-
i. 2 Sam. i. vers. 15.

L V. Quod habentur Iud. cap. 13.
vers. 6. In diebus istis non erit Rex is-
rael, sed anachoritus quod sit in celis re-
debet hoc scilicet. Quasquam ubi non
sit Mosephorus, ibi sit Aramaea, sic con-
futio omniom rerum / addaei posset
ad probandum excellentiam Regis
fugaz omnes alia civitatis somnus ;
nisi quod per suorum Reges, nullus fons
intelligi non modo *avus bono*, sed
etiam *avaria*, modo *sustentatio* ita ea
resideat insperium. Quod si sic acci-
pientur, hoc tamen inde efficiatur, ut
fons summo & absoluto impedio (quod
non est enim sexto probare possit su-
mum) cuiuslibet locabit quoquid libebit,
sic quicquid sit rectum videbitur ;
quod.

quod habeat nos potest cum conserva-
tione gloriam humani, id estque ins-
perium sumnum ex lege nomine in
eterni civitate intelligere existere ali-
cubi.

V. Servi Domini simplicem debe-
re obedienciam dicitur, cap. 8. art. 7.
¶ & filii patrum, cap. 9. art. 7. Idem
dicitur fratibus Paulus nuntium de fe-
re, servis obediens per O si n. 1 a. Domini
terram, non et arcuere fratrem, quip-
pliciter plausus, sed ut complimenter
etate nuntiari Domini. Col. 3. vers. 20.
De Filiis, Filii obediens parentibus per
O si n. 1 a. hoc non plausus est in Do-
mino. Col. 3. vers. 21. Sicut autem
nos per simplicem obedienciam in-
telligimus O si n. 1 a. quod non fuit
comitatus Dei, ita in locis illis factis
Tunc licet, pollicorem O si n. 1 a.
subintelligendum est, prout ut que
fuerit in lege Dicitur.

V. I. Sed ne quis principium minia-
tarum persequeatur, et iam gradacionem
quæ totum potestatem civitatis semper
detinet in a subiectis suis obedienciam
simplicem & absoluam / simul habi-
bitur. Et prius ex novo Testa-
mento : Sapientia domini Maysi sollement
cum Terram or Phoenicet. O si n. 1 a. ergo que
taque distat vobis firmata ut faciet, non con-
stitutum, Fabianum,

192 IN T E R I M . Cap. XI.
Matth. 23. vers. 3. Quoniam inquit
faciat , hoc est , obediens populi .
Quare : quia fecerat super eisdem
populis , nimirum , principi ciuii , non
Auctor Sacrorum . Omnis autem pa-
nylatibus fabulosis habebat : non ergo
erat pax domini nisi a Deo . Quia autem fuit
a Deo ordinatus fons . Itaque qui regnus pe-
nis est , Deo ordinatum regnum . Qui datus
erit , ipse filii daturum est regnum ,
quod Rom. 13. vers. 1. dicit . Quoniam
ergo potestas tua erat tempore
sancti Pauli , a Deo ordinata fuerunt
omnes autem Reges eo tempore re-
quisitane a subditis suis integrum
obedientiam , sequimus taliter porro
sancti a Deo habuisse ordinatum . Subdit
igitur est ut etiam heretici crederent propter
Iustam , fuit Regis quasi praeordine , que
decidere consuebat ab eo cuique ad vincillibus
maleficiorum , tandem vero barbaret ; quia
sic est voluntas dei . 1 Petr. 2. vers. 13.
Kurius sanctus Paulus ad Titum . Ab-
gnoscere id est principium quod panylatibus sub-
ditus est . illo obedire . Tit. 3. vers. 1.
Quibus Principiis ? sicut Princi-
piis temporum illorum , qui obe-
dientiam exigerant simplicem ? Deinde , ut remittamus exemplum ipsius
Christi , cui iure hereditatio a Da-
videm derivata , debebant regnum Ia-
cobi et Iacob

Cap. XII. IMPERIUM . 193
descant , in cum moe subditi rite-
ntur , subveniunt Caesar & perdiduntur , de
Caesar esse pronunciascat . Redde
(inquit) quis sine Caesare Caesar , qui
qui sine Deo Deus . Matth. 23. v. 21.
Idem cum placuerit ei Argentum agere ,
obedientiam integrum requiriatur .
Ita (inquit) in capitib[us] quod contra nos
est , et plaus orationis quam diligimus ,
et pedem tamen eam , scilicet ut addamus
nisi : et si quo tempore dixerit , dicere ,
quod Dominus tuus amas habet . Matth. 22.
v. 2. Ecce ergo hinc ait Dominus regis
Regis Iudiciorum . Tollere verum sub-
ditu[m] bona sua , et omnime quod Domini
quod habet . Imperium abdolum
est . Loci Testamenti veteris in ran-
dom sententiam evidenter huc
fitur . Transcede et ante C a s u a t a que
sunt Dominus Dei regnabit . Iopha[ne]
et al. v. 10. ut mihi auctoritate facilius ,
Deut. 1. v. 27. At sub vocem illam
excede , integrum constitutas obedientiam .
Ranclus ad Ioseph . Regnabentque ad
Ioseph , sicut diximus . O m i n i s q u a
temporibus facilius . Et quantum ad
Principium : sicut abdolum in C a s u a
t a v. 10. regnabit , ne christianos de nobis regi-
mos si dominus Dei non tecum , sicut
sunt nos Magi . Qui sententiam illam
ad omnes abdum C a s u a t a s ferre
volebant

abstinet peremptio, mortuus. Inf. 1.
ver. 13. Et parabolam Christi: Dis-
peremptio regis ad Reptilem, ver.
et impensis regis sui, que respondit ei, si
verbi me Regem confundam, venias et joh
cocktail regis regis, et facias me regi-
ti, credidit regis de Christo et des-
peratus est Iacob. Inf. 2. ver. 14. Quo-
rum verborum sententia est, aque-
ferendum esse dicta eorum quae vel
Reges in non confundimus, ni vel
mores incedio bellum civile confundam.
Typicalamus autem defensione pe-
ccatorum regis a Deo ipso per Soncili-
um. Propterea pro Regis qui regnatur
et regnat nos, nos. Hoc est pro Regis qui
imperat et regnat. Filius vestris est tu,
et pater dominus tuus, nos. Filius qui
est vestris fons est regnum nostrum. Ecce
Olivetoposulatio, quod dicit fortis fons
dei, et San. 8. ver. 8. Ecce. Numquid est
potestis habuendi gloriarum? veri-
tatem ab ipso Deo appellatar. Iu. 1.
R. 1. u. 1. Neque videtur quilibet
de exercitu quidem sumere apud Je-
sus, si obedirent. Ibi exercitus
sumus. Ubi enim alii habent exercitus
deci Regis, et minimum salutem? Tali
et exercitus agri nostri, quoniam
multos, sed huius et non exercitus, qui
potest enim Deum. Qui erat Deus
post

Cap. XI. T H E S S A L I O N . 193
parvus, et subtilis. Laborat in novi-
tior, in quibus laborant patre nro, ac
quoniam laborant Abrahams, ut auctor
scriptor Dicitur: et Reg. 2. ver. 26.
nullus arguitur sciendi propter, fa-
ctum illud Deo, diliguisse, neque
cum comprehendit galimatiam, aut pre-
sumat quae ex nomine patrem Deo
acceptam habuisse legimus.

C A P U T X I I .

De ratiōne daturis civitatis diffe-
rentiis.

I. **U**niuersitas humana nulli est digni-
tatis peccatum, salvificatio. II. Tri-
plex habetur obiectum Principia
fus, secundum quod. III. Tyrannizan-
tia, se habens, postquam. IV. Col-
legetur regum omnium etiam ex
qui habent humanum imperium, fol-
liolum. V. Imperium humanum pelle-
mus, postquam. VI. Tunc ex
distributio exinde habita et ratione ac-
quis, fratres per humanitatem in-
fundit et impetrat, postquam. VII. Ex-
clusus angulus est nec non humanum pro-
portione, fratres habentiam distributio-
nem, postquam. VIII. Ad fratres dif-
ficiunt, infrafraternaliter reverenter et
modestius. IX. Ad fratres alienos
modestus reverenter, quoniam sicut et
ad fratres. X. Ad fratres aliquantum.
XI. Ad fratres digni postquam

cōf. XIII. Puto quo spes qd ad fructu-
m proposita, sibi disponens qd sine fructu-
m. XIII. quoniam statim mēj, Qd in
quācūd cōstitūtūt, cōveniat ad tempore
līcēm dīfrēderāt.

Julius
Cæsar
Ant. Tr.
aut. ad
Suevō
panno-
n. foli-
o. 1500.

Habemus actiones quibus ci-
tatis, & quibus peditis
civitatis cōfiderantur, & que sit in-
pernitum in cōtra-
jura, dicitur est. Jam
quibus causis eadem diffōruntur,
sive de causa seditionis, & cōfiderantur
dīcendum est. Qōgnadisodon ar-
tem in manu eorum nunculari,
cōfideranda tuis fuit, nam non dī-
pōris tempus, ut sine producādi no-
nūtūlēpēhilis, ager eam, qd
motus eurus & deterrimatis dēta
producāt. Et ipse dīcitur: Ita eam
ut civitate, ubi cives tumultuari,
tūa cōfideranda occurrunt, prius
definit & afferat paci cōmunitati quibus
seruicium ministrūt dīponetur; fe-
cundam, quales sunt qui iunctūpē-
tū ad secessiōnē & aera sollicitati
conveniant, dīcūntq; & temere
modis quod sit, sive ipsa facta. Do-
ctrinārum autem que ad seditionē
dīponunt, una & prima huc est: fa-
cilius & leuis & rāuis pēnitentia
sigillat.

Sigillat. In flātu quidē natūra, &
ibī jure equali singuli vivunt, nec se
per postea sibi alioscam imperio fab-
assent, yētā rāua ēle cōcedi-
unt, ita cap. 1. art. 9. probavimus,
Sed in flātu rāvili, fallit ēl. Osten-
sūt enim ēl cap. 4. art. 9. Regulae
bōi & māti, fūbi & iugib; bārbū &
iherib; ēle cōfides, idēq; quod legilator p̄cepterit, id pro
bōs, quod veracit, id pro mātē ha-
bendūt ēle. Legilator autem sem-
per si ēl, cujus ēl in cōfide īpe-
ratūrātū, hoc ēl in Monarchā
Monarchā. Idem cōfiderātū cap.
16. art. 6. ex verbis Polonius. Siqui-
den enim sequordūt ut bonūt &
fugientur ut malūt ēles, id quod
legilio vōlāt facit, quosq; īpe-
stant verba ejus, Dabo īrāta mācōdo-
ale, ut populūt mātē judicōt pēlē
dīfōrēt rāva lātū & solātū. Quo-
nam ergo Regūt ēl dīfōrēt inter
bonūt & malūt, aliquāt sunt ille,
quānq; quotidiane voces: Re-
gūt qd p̄ceptit sām. Et Regūt an
ētē abtemperātōrē vīsi iugib; p̄cepterit,
& aliis similes. Autē īpētū, p̄fāt
& iugib; mātē mātē exēstere, ut quoniam
rāua ad mortātū sīc relata, &
sīc oq; rāua sīc naturātū adiaphora

250 IMPERIUM. Cap. XII.
et. Quod iusta vel iniustitia, à iure
imperiale provenit. Reges igitur
legitimis quae imperiale iusta faciat
imperando, quae retinet secundo iu-
sti. Trium autem hominem dum con-
gruimus fusi & austi ad terraque,
cognoscit efficiunt Reges; quod falsi
cognoscere fusi non posse. Omnes
Dei praecipientem annosissimum est,
Gen. cap. 2, vers. 31. De Hugo fuisse
fusi & nulli se ostendere. De hoc quod
representantur diabolus apud cap. 1.
vers. 3. Eius fuisse fons peccati &
sader. Et prima Dei cum homine
expolitum est. s. t. ego induxer-
tibi quod adiuva es, nisi quod & dignas-
tas praecipias tibi ut noscatur can-
sibus? Quasi dicere, unde judiciali
nuditatem in qua vitium est nullum te
cecare, infonctum esse, nisi quod
superioris Honelli & Infoncti nuc-
tibz amogisti?

I. Peccatum est quicquid quis
fecerit contra conscientiam; namque
id faciunt, legem spemant. Sed di-
flingendum est; Peccatum invenit
est, quod faciens, peccatum mentis
risipato; quod vero peccatum alienum
esse puto, nullum quandoque
fuit peccato meo facere. Nam Eno-
bus facere quod peccatum iubuit
est.

Cap. XIII. IMPERIUM. 251
et, modo qui iuber jure Pontificis
meus sit, id si facio, non peccabo. non
enim si militare vel in civitate, pu-
tatis bellum iniuste faciebam esse, id
enim iniuste fecero, sed pontificis mili-
tare reuelatio, cognoscendo iusti &
iniusti, quae pertinet ad civitatem, mi-
hi attingam. Qui distingueunt hanc
nos observant, quotiescumque eis ali-
quid impetravimus, quod illicimus
vel est, vel videtur esse, facientes in
petrandi necessitatem. Nam facientes
contra conscientiam & abdicerent;
concius si nos obdicerem. Si fecer-
tient contra conscientiam, modificant se
nos metuere penas facient feculi; si
fecerint contra ius, tollunt quantum
in se est societatem humanam, & vi-
tam civilem feculi perficit. Opinio
ignorans erunt qui ducat, per nos habdi-
cat, quia et mandata Pontificis interrogare
sunt omnia vobis est, responsum, &
adulta est. & inter eas summandam
qua obediens civili adseriantur;
deponer autem ab originali illa re-
tore quem sapient procedente antequa
notariuntur. Nam per iudicium no-
strum bene & male faciamus ipsi, ut tam
obedientiam sollempnem, quam inobedientiam
impetravimus.

III. Tertis doctrina seduca ab
eisdem

Tamen tamen iudice vita est, Tyrannicidium
est libens. In eo hodie à exercititia
Theologie, & nunc ab omniabut San-
ctis, & d-
m-
m-
m-
m-

Romanis Anarchia factis suis
modo licetum. sed enim maximilande
dignum existimat est. Tyranno-
rum autem nomine intelligentes
libens Monachus, sed omnes eos qui
imperium suorum in quoquevis go-
nere civitatis administrant. Nec tam
Athenei Pippas tamquam, qui soli
imperium habent, sed post eum Tri-
genia viri, qui simul dominari sunt;
maguli Tyranni appellabantur. Sed in
quam occidi, ac Tyrannos, volere vel
jure imperare, vel absque iure, si ab-
que iure, hostis est, & jure occidatur;
sed dicitur hoc non Tyrannicidium,
sed homicidium. Si jure imperium ob-
tinet, locum habet interrogatio cuius
qui indicat ibi, quod Tyrannus ipso
vix quod ex legge de qua proscriptus ibi
ne coactus, coactus est? Quae enim ap-
pellari in Tyranno, quem Deus re-
gena fecit, non ea priuatus collerit, co-
gnitionem ad te trahit hoc de malo?
Quae pemicula vero exstrahit,
proletum vero Monachum, opinio hec
est, ex eo facile intellegitur, quod pri-

era quilibet rex, sive maior, sive bo-
xus, uniuscuiusque & iudicio condens-
modus, & manu jugulatus expo-
nere.

IV. Quam societati civili adveeta subiecta
opinio conum est, qui confera legibus regi legi-
timitatem subiectum est, etiam utique hinc esse
suum resipuum. Quam verum non
esse fatus alieatum est, supra, cap. 6.
Act. 14. ex eo quod civitas, ne que libo non fac-
ipsi, neque tibi quisquam obligari pos-
sum in-
tellec-
tibili, quianemo obligatur nisi potest,
aliozne civi, quia civium voluntates iustitia
singula in voluntate risirantur eorti. Quin-
dumento, hanc si civitas se liberari a tali
obligatione esse vult, etiam crede
relinx, & prout libera sit. Quod an-
tem de civitate verum est, id estiam esse
intelligere de coloniis, vel comu-
nioneis qui sumimum habet potesta-
tatem illi enim civitas fuit, quae nisi per
sumimum eorum potestatem non exis-
tit. Quod autem opiniorum cum es-
timentur civitis consilere non possit,
ex corpori, quod per eam negotios possit
& invicti, hoc est, quid sit, quid non
sit, contra leges civiles, definita, ad
singulos ordinis. Cessabit ergo die-
domini, quoties imperium aliquod
videbitur eorum leges, neque una
omnis potestas excludatur, quod salvâ

civitatis essentia fiet non posset. Magistratus habet etiam hic summus, & pluvius & alios, qui propriam imperium humanam, civitatis potestatis summanus, solis legibus defensandam esse arbitriuntur. Unde enim autem in naturam civitatis parum profunde insipiebat, qui potestatis coactum, legum interpretationem, & legum latitatem (quae necessaria civitati potestatis sunt) ipsi legibus relinquendas esse existimatent. Quamquam autem cives singuli cum ipsi Ortuue contendere iudicio, & lege agere intercedunt propositum, id tamen locum habet raro solum quando quodlibet non est de eo quod civitas possit, sed de eo quod certa quoddam lege volunt. Ut, cum de capite cives agere querantur lego, quodlibet non est, ut civitas suu suo abolipta civitatem eum tollere possit, sed an per legem illum collendam est volunt. Voluit xarum si legem violare, aliosqui noluit. Quod igitur cives suis ipsius legibus obligatae se auctoritati argumentari est, quod ulla legi contemptu tali aduersa civitatem. In contrarium patet civitatem facti ipsius legibus non teneti, quia nemo obligatus fuit. Poniunt ergo leges Tis & Coe, non civitatem utrumque arbitriuntur.

Cap. XII. T I F F E R I U M . 101
tione juris consuetudinum factum sit, ut leges ita ab auctoritate civitatis, sed ab eorum prudentia dependant, impetrari videantur.

V. Quicquid, Imperium suum ex di-
versi pagi, excolifilia civitatis du-
citur. Alii successiones dividuntur.
Sunt enim qui in dividunt, ut sum-
mum ingenium in illis rebus que ad
pacem & commercia humanae res per-
tinent, potestatu civili rossendare, ut in
veni quam ad salutem animae species,
in aliis transferantur. Conciipi autem
quia justitia ad futurum maximi-
mum regam ecclesia est, ut recte
iustitiam ostendere, non sicut debent,
per leges civiles, sed per mandata &
decimas eorum qui respectu civitatis
vel pauperum, vel exortum, super-
erario modo obediunt principibus
debet praeferre nobis, ipsa rega in
id quod matroni incidente. Quid
autem permisimus civitati esse potest,
quoniam ut homines se vindicabunt, hoc
est, ne legibus obediant, Iesu, ac in-
filiis, ut in motu crucifixum intentione
deterrantur? Sunt etiam qui
sumunt imperium ita dividunt, ut
potestatu formam nulli & paci, uni
(quem Maranthes vocat) sed peculiari
imperio iuxta non illi, sed alii.

tributum. Quoniam autem & belii & pacis exercitium pecuniae , quae sic dividuntur non enim ipsum dividunt, sed imperium quidem illis dant, itaque rati potellare est premita, non occrescentia, vel si dividunt civitas ex dissolvent, neque enim bellum si opes est geni, neque pac publica sine precia confervari possit.

*Ratio de
potest
tum
fidei &
reli-
gione
muni-
cione
fidei &
per fa-
pere
reli-
gione
de reli-
gione
muni-
cione
fidei.*

V I. Vulgo docetur . Fides & fidei
sicut nos fidei ex ratione naturali ac-
cipi, sed semper suppositione huius
de infinito intelligitur. Quid & verum
esse, non video quare rationem fidei
solice redire iudicemus, aut eae in
non se Propheta, cuiusque vero Christi
fidei est, aut denique quare non
uniusquisque quid faciendum. & quid
figurandum fuisse, ex propria posse
intelligimus, quem ex praeceptis impetrantum, aut recta ratione elimi-
nit. Redimur agnitus ad argumentos pri-
matum fidei & reali, que concordi non
potest sine civitatum dissolutione. Op-
pinin hoc video latet per tuberos Christi
diffusus est, ut numerus Ap-
plicatur a ratione naturali penit in-
finitus sit. Nata autem est ab infinitis
hominibus, qui ex ignorantia ledicunt
copiam verborum taciturni casti, in
reconciuendo concedere solem sunt.

te noem oratio nihil significat, im-
perio tamen hominibus dicens videt-
ur, cuius emeritatio nulla, orecchio di-
vina apparet, & necessario divinitas
videtur insipiens.

V II. Septima civitatis idem est
doctrina est. Ceteris regula caro re-
rum quo infidem obstatum est. Hoc est
ratio. Hoc est, propositum talem, que
pro ceterorum omnium, non modo
cœcivorum, sed etiam ipsius civitatis
in eisdem res excludit. Id quod re-
turn non est. Nam qui Damnam ha-
bent, Damnum non habent, ut pro-
bocam est cap. 8. art. 3. Civitas autem
civiam omnia Domina est, ex con-
stitutione. Atre suscepimus iugum ci-
vile, nemini enim quicquam ius pe-
nit, omnia omnibus ostendunt erant.
die ergo, unde tibi proprio hinc, nisi
habeatis? Unde autem eiiciunt, nisi
quod uniusquisque ius sicut in civi-
tatem transfluerit? Erit tamen namvis
titianus quoque corollari. Dicimus
ego de propria tua tanta est, & tam-
bius datur, quanta & quamdiu ipsa
est. Sicut in familia filiorum singu-
lares in proprietas bona, quae de qua-
dia vale posse. Sed multo maxima
iuris horum, qui prudemant civi-
tem proficuisse, rationem aline colla-

864 IMPERIUM. Cap.XII.
gam. Aquales, inquit, natura ser-
vum; nulla causa est quae quis
mitem mihi meliusque justus auferat,
quam ego illi suam, scimus ad defensio-
nem publicam, pecuniam aliquid
opus esse, sed qui tam exigat,
opus est multo lessus, & a voluntatis
accipiet. Nec iustus qui sic loquuntur
ea que fieri valent, sive ab initio in
ipsi civitatis coniunctione facta esse;
ideoque loquuntur tanquam in reali-
tate dissoluta & quendam facta civi-
tate, factam dissolvunt.

Ad fiducia-
dorum
difficilis
est ut
differe-
ntia in
terpre-
tationis
et
methodi-
cione.

VIII. Ultimo loco Regimini ci-
vili alterius, praeferum vero Me-
napiam, quod horum etatibus facili-
er distinguere inter papalem & menapi-
am. Papalis est non quid sine hab-
benti valassum, & cui officia sacra
bus nulli possunt. Nullum horum de resolu-
tione dici potest. Papalis in omni di-
vinitate regnat; nam & in Menapiis pa-
palis imperat, tali enim pondere per
voluntatem suam levatur. Menapie
vero cives sunt, hoc est subditi. In
Bretoneis & Anglosaxoni, circa fuit
maxima pars; sed certe est papalis. Et in
Menapiis, subditi sunt maxima pars, &
(quoniam paradoxi sunt) Rex est
papalis. Vulgo horum. Scilicet
huius est maxime universaliter;

Cap.XIII. IMPERIUM. 865
de rebus tunc horum semper lo-
quuntur tanquam de papis, hoc est, de
rebus; dicuntque rebellasse civitas
civitatis reges (quod est impossibile) &
populis velle de nolle, quod valent &
valent molestii & militares subditi,
sed praeterea papali, circa contracivita-
tes, hinc est, Menapiis contra pa-
pulas armantes. Atque hoc sentiunt
opiniones, quibus iniuri cives faciles
sunt ad transalpinas; & si quislibet
majestas in omni civitate, si vel ei
conferrandas sit, qui sumptum habet,
vel habent imperium, his opinioneis
civitatem latice majestatis adhuc et natu-
raliter.

IX. Antium Iumentum regi-
dine afficit maximum omnium rerum
egregia; sive canum resum quae ad vi-
tem & dignitatem tuendam accessi-
tis fini resu. Et quamquam nemo
sit cui seculis opes industriae compa-
randas, & patrimonii conferrandas quoniam
esse, omnes tamen impetratim ab iure &
ignavia & laetitia pugnare in regnum
Civitatis, tanquam peritam publicam
excellentes deitatem, transire solent.
Debet autem horum coali-
tate, non modo libertatem illa jux-
ta quibus patrimonium sive est, in vo-
xate, sed etiam pugnandum, et labo-
rare.

rect. Unde quisque iudiciorum qui tempore Eboracum Hispanorum
scobare, unde minus faciebat opes, al-
terius iuribus gladium. In omni circu-
lo cogitandum est, modum quo gla-
dium tenet, esse Reges, vel ruram
fuisse, & ab industria civile, non
minus alendam esse, illi quicunque
sumunam suam præiactam fabricantur,
indigent autem de ruris nihil aliud
esse, prætermetitedem cocam etiam
mati vigilant, se industris Fergusoni
incursa hostiam impedianus, nec na-
ga iugum quotidianum esse ratione,
qui prospexitatem suam pessimis
publicis impingunt, quam si dictere,
iunges te feci præpter solutionem de-
betosum. Sed alibi bonum cogitatu-
num pere huiusnam, pessimum enim
alibi quod in morto qui appellatur
Eboracum, qui omnes ab anglie, facit
tunc huius patere se invicti, &
magno potestate opprimi & sufficiat.
Quod zetens si qui videntur sibi tota
civitatis mole oppressi, penas ad sedi-
tiones sint, quodque novis rebus de-
bentur quibus praefores vocent, sa-
tis per se manifestum est.

X. Altera animi regimendo civitati-
bus nostra, eorum illi, qui utro obsta-
dantes, easdem digerant. Ad hocque

Ad fin.
Roma
obstant
adversari.

&

& clavis inimicis natura quidem omnes
concedunt, illi vero maxime qui mi-
nori rebus accessuarum feliciter edite
distinguntur. Hoc enim partim ad
dissertationem inter se de republica, ques-
tio ad Historicos, Orationem, Po-
liticam, aliquemque librorum facili-
loni lectorem omnium cogit. Inde au-
tem contingit, ut ad nos maximi mo-
menti advenientias, & ab ingresso,
& à doctrina influenter se effici arbit-
riarentur. Quoniam autem nos omnes
sunt, quod sibi videatur esse, & si
effici nos clementiores & properemal-
tradiemus ad manuam publica utilitati
possent, necesse est malos praestari.
Hoc igitur constitutum ibi fessi exi-
guaeantes, nihil magis in votis habera-
podium, tum aridit, in fibi violatos,
tum emergendi spe, quam ut confilia
publica eveniunt infelices fontantur.
Identique minima nos est, si recte no-
varum occasiones cupidi autem op-
porientur.

XI. Inter afflictus fediniosos nu-
meranda est etiam fessi viscandi. His
etiam horribus quasdam quis volen-
tit, opinionibus prius & regimini cari
repugnabilibus ierbati, his quantum
fessi pocti, injuria & emunctoria, ob
ilis qui ut matrinxitate sunt, laci, & la-
cifex,

crediti, si clementia nostra permissa, aut
conscientia magna representat, nulla sequen-
tia sedatio; diffidit alibi singuli, &
gravia poena ferent qualem gravem.
Ad hanc post recitatione requestratur
quaerator, auctor, infrastructio, respon-
sio, &c. Deinde. Sunt numero magis
Magistratus publicis reficiunt non
sedis, sed despicio eti. Per infla-
re curia intelligi oportet & remansere,
quod si absit, numerus nihil valens, kiu-
ti seque anima sive mentis fiducia, ne-
que hoc omnis sit unius, subiectus
aliquo, cui obediens, non ut obligari
quad se ipsius imperio submittent
(supposimus cuim hoc ipso opere,
huiusmodi homines noscere se obligati
ultra id quod scimus ipsi resum
& summa voluntate fuerit,) sed propter
exhibitorum omnium, & prudenter
militare, vel similitudinem affi-
xiunt, sponte velint. Quamobrem
hominiibus praesentia modelli senatu-
bus, & ius ab iusto suorum proprio
iudicio misericordia in propinquuo
sit, ad feditionem & civitatis confu-
sionem preterea nihil debet peccare
aliquem, qui ipsos erat & consider.

Prae-
dicta quo-
rum
et eti-
alium

XII. Ceterum, quo nemo unquam
magis ad feditiones facturafuit, char-
ges apud Polifiliam hic est, quod habet
et

ret classis scilicet, separatio patrum. 3o- eadem
parat illae separatio ab eloqua, hanc da, scilicet
hominis ad turbas natos, ut accessum
antiboru, illam ut pacis dictatem
abridicant. Eloqua autem duplex
est, altera sensu & concrepum
animi perspicua & elegans explica-
trix, ceteraque patrum & rerum infla-
tum correptione, patrum à verbo
cum in proxima & definita significatio
acepsorem intelligant, altera
est affectuum animi (quales sunt ghe-
ni, ira, amicitia, &c.) commotrix, os-
tianque ex cuius verbis amittitur phisico,
& ad affectus recommodato. Illa ex ve-
to principio, huc ex iam receperis opa-
nitibus, qualificataque ex litteris or-
namenta testit. Illigans Logica, huius
Rhetorica est. Illius finaliteritas est 1.
Injuria vicitoria. Utique si cum eum
habet, illa in deliberationibus, hoc in
hortationibus. Illa enim à pietate
ranciora disjungitur, hac vero ferè
semper. Quod inde haec insomni-
tia quae posse, separata à rerum scien-
tia, hoc est à eloqua, veris charactere
sit eorum qui populum ad rei novas
sollicitant & coquuntur, ex ipso opere
quod faciendum habent, facile col-
liguntur. Neque enim imbuti popu-
lum absudit illis opinioribus placere
facie-

societati civili committis possent, nisi ipsi eisdem rebus sententia; quod ignorans majoris est, quam quis post eisdem in horum sapientem, quis non qui nescit unde leges vim suam derivores, qui sunt ipsi, non ipsi, benevolentibus, boni, mali, ergo ipsi; Quod pacem ince honestes considerat & considerat, quid defraudat, quid sit fons, quid alterius, quid denique sit fieri recte (ut idem idem faciat) vel merito sicut sapientia exultimandus est? Quod autem auditocepsum, ex suis instincis reddere possunt; quod facere possunt, ut quibus male est, peius, quibus recte, male esse videantur quod sicut amplificatur, penera excedit, prater rationem libet possunt, id ab eloquentia habent, non ab eis, quae resistunt fusi, ita explicit, sed ab alterius illa que rem mortendo amissis, facit apparet omnia, qualia ipsi animi prius concurrit et conciperunt.

*Quoniam
poteris
admodum
&
superioris
potest
fieri,
concur-
re et
Roma-*

XIIII. Ad dispositendum enim annos ad fiducias, multi etiam eorum qui bene eaga civitatem affecti sunt, dum dictis opinionibus confidem doctilium adolescentium in scholis, & nonnul populo & ceteris inservire, per initias cognoscunt. Qui vero dispositorem illarum

ie album producere volunt, etiam am-
bitiosi fabaces in eo presenti, per agmina-
num ut male affectos in fiducias de-
confundentes contingunt; deinde ag-
mina fiduciarum plurimum pollicant. In
fidelium contingut, dum intermixta
sunt & interpretes, factio confilium
autem de affliorū singulorum, nomi-
nantesque personas de loca ad conser-
vandam, & de iis iubis quibus regi-
men civitatis, prout fidei vicinibus
correspondit, reformetur, debilitatam.
Ut vero in fiducia ipsi dominentur,
fides in fiducia habeantur est; fidei
et fidelium patriciis conveniens
societas habent oportet, ubi ordinare
possint, quid potest in consuetudine
generali proponendum sit, & a quibus,
& quid quisque comit, & quo ordi-
nare debeantur, & quonodo poten-
tissimos & exultimores apud fiducias
regis fortissimos ad suam fecunda-
tionem possint trahere. Atque hoc mo-
do cum fiducias fatus magnam hab-
ent, in qua per eloquentiam docti-
mentum, incitata eam ad res expellendias,
neque ita temerari possint aliquando
quidem oppugnare, neminiuit, cum fa-
cio concurrit auctoritatem, plenariaque vo-
tes latentes, & bellum civile introduci.
Concursum enim fiduciarum & elo-
quentiarum

112 THERETRIUM. Cap.XII.
genuis ad subversionem civitatis, eo
modo quo conspiraverunt quondam (et
est in fable) filii Peleus Legis Thebae-
lici cum Aristedo, contra patrem suum.
Volentes illa decipi posse sene celi-
que adolescentiam, consilio Aristede in-
fusa concilium igni coquendam insi-
pissum, respectantes frustis dare re-
vivisceret. Eodem modo valentia-
tis sui, videlicet pueris Peleus caputem
civitatem veterem renovare, duxi cle-
quosq; arbitriososum hominem tan-
quam veneficio Myrte, tam fiduciam
divisa incendio expiis consumere
qualem reformaret.

C A P U T . X I I I .

De officiis virorum qui formulari imperium
administrantur.

Dilectissimi sumus Imperii per ab-
solutis. II. Talius populis etiam.
III. Imperiorum officiis adiutariis
potest certissimum esse ad hanc est liber-
priorum. IV. Pro statu et rebus civili-
bus. V. Procuratio et Regnum officium
prostatu et rebus civiliis summa previdit;
prostis regnante confidit populus
suum iustitiae. VI. & de populi et
que regno. VII. Regnante regnante
et ab defensione populi. VIII. Re-
gnum cruce, profligata, perditione regni
parat.

Cap.XIII. THERETRIUM. 113
parat calorem, conflagrationem ad defensionem
populi. IX. Rebus iusticie civitas
in dictis suis periculis impetrare occurrat.
X. Quos publica equitate agitatur, post
concessione condicione. XI. Apparet
naturaliter isti ut praecepta iustitiae, praevaricatio
rum queque occurrat, non perpendit.
XII. Ad pacem confrondate coniuncti,
amicisq; posse. XIII. Ad factores
digittare. XIV. Ad suspicandas circa
reprobare legi penale artas latentes fa-
cere, & quibus facias retrocessus.
XV. Non officia regis differenda, pars
propter eum & obitum commissari.
XVI. Post me servare famulam, quam
per hanc precepit illa. XVII. Crie-
torum omnes sicut etiops jui redditibus.

I. In primis & processu exhortantes di-
 Bigne-
dici in usumque ci-
vitas genere effici famulam
civium & fabri docemus, laudem
& quid famuli impe-
rantes in eis palent. Ipsocam autem
imperacionem officia, & quo modo in
sobdina genere si dubitum nondem di-
ctum est. Dilectissimum autem est in
ter summa imperii per se exercitantes
politis etiam separari ut possa, cum is
qui habet sic vel non possit, vel nescit
potest iudicandis, vel rebus delibe-
randis ipsi consenserit. Reges enim al-
iquando per aratrem eis getre non
possunt; quandoque etiam eis pos-
sunt.

204 T U T T E S S I M U . Cap. XII.

sunt, resiles tamen esse iudicant, res-
ponsi electi aut ministeriorum & co-
lacionum, impiciam personam exerceat.
Ubi autem separantur prius & extenuas,
ibi regimur cunctis simile est regi-
mū mundi ordinatio, quo Deus primus
omnium motor, effectus naturae
produxit et distinxit etiam infec-
tum. Ubi vero magis ius terrae obti-
nent membrus iudicis, consilioribus
et ceteris utique omnibus ipse iuste-
tissime vale, ibi administratio talis est, si
si Deus pater naturae ordinem, &
ipsum ad materiae ordinem immida-
te applicaret. De affiis igitur eorum
qui iuratum imperium, sive proprio,
sive alieno iure administrant, hoc ce-
pite sumptum & breviter dicimus.
Neque enim iusti iuri mei est, in ex-
fusione que Principes alii ab aliis
divisa sunt possunt, hoc enim poli-
ticii practicea in singulis civitatum
etiamque remanet.

Eadem po-
poli-
presa
bus.

11. Imperiatur autem officia
omnia hoc uno dicto continentes: se-
lo populi supremam lex. Quoniam tamen
nisi qui sumptum inter homines
imperium obtinent, legibus propriis
dicti, hoc est, hominum voluntati
suffici non possunt; quis sumptum es-
t, & alia suffici, contradictona sum-
ptum

Cap. XIII. T U T T E S S I M U . 205
efficit tamen eorum est rectae ratione,
que lex est necepsis, mortalis, & divina;
quoniam possunt in omnibus obedi-
re. Nonniā autem imperia pacis
causa coelestis ius, & pacis propter
fatuorum quæstus, qui in ingens politia
est, et aliter quam ad salutem populi
intendat, faciat contra pacis ratio-
nes, hoc est, contra legem auctoritatem.
Sicut autem fatus populi legem dicit,
per quam Principes cognoscere effi-
ciant; ut etiam unum docet, per quem
iudicem imperiatur hunc suum. Poten-
tia enim ciuium potestia est ciuitatis,
id est, eius quæsumum in ciuitate ha-
bet ingens.

111. Per populam intelligitur ~~legem~~,
hoc loco, non persona una ciuitatis, mas et
tempore ipsa ciuitas quæ regit, sed res publica
multitudine ciuium qui reguntur. Ci-
uitatis enim non fin, sed ciuium causa plena
influita est. Neque tamen hujus & alio-
rum non habentia est, non enim impo-
nunt, quatenus talis, ciuitam salutem illi-
citor proprie, quam per leges, quæ u-
nius et illius
sive tales fuerit, idoque ejus fati-
populi.
Sed si vero ciuitas id egerit, ut perfidi-
tates et contumelias quæcum pluerintis
recte sit, & quam distillent, ne-
que male eniquam, nulli sui culpa, nisi
causa cui provisori non potuerat, ex-
gratia

pedit autem aliquando fiduci pluri-
nam, ut male sit qui malo fecerit.

*Perfida-
tus non
digno-
ritate
com-
menda.*

V. *Perfidaus autem intelligi debet non sula vita qualitercumque conservari, sed quaream fieri posset vita beata.* Nam ex fine hortiorum in clemente infinitum sponte cogito, ut possere, quaream conditio felicitatis, incipiendissime riteste. *Facere ergo it qui summi imperium in eo genere civitatis administrandum habeant expectant, contra legem patrum (qui a contra fiduciam eorum qui imperii administrationem in constitutus) si non fideles, quantum legibus fieri potest, ut cives humani organi- bus, non solum modo sed etiam ad deliciationem suarum infinitus.* Qui vero armis imperia acquirentur, capiunt omnes ut fiducia sua, tibum tam animi quam corporis idem sit ut ipsis fortior, quam contra fieri & scopum proprieum facientes, si non con- narentur, ut illi non modo ea quibus vivere, sed etiam quibus fuisse esse possint peradventerentur.

V. *Impuniti autem ad fiduciam & exercitum plurimum incressi principes etiam credunt, quales de Deo re-
xcharat opiniones, qualisque ei cultus exhibentur. Quae superstitio, quae
pudicit*

*Quaevis
ad
gen
us op
pium
pud
icit*

*pudicit uenit summa impunitas, de non ei-
quisunque fine, sive uincenti plures, non pro-
qui fuerint enim iratae impunitam ad-
ministrantur, concretae contra legem
naturae, si idem doctilium, de talern
juxta ipsius viribus ad fiduciam ex-
ternam excellit evaducere credunt,
aut facient dicere se exhiberi, et
maritam doceri vel exhiberi per-
mitteant. Monstrium est facere eos
contra conscientiam, & velle, quanti-
mum in se est, etiam cum civium pedi-
tiosem. Nam si una velle, et non
non video quare cuncti intercedunt, (cum
summi existent) ergo non possunt, ut
et hoc ceterum de faciente propter que
dimicatos eos esse credunt. Diffi-
cilius autem hoc in medio rela-
quem:*

V. *Commoda civium quae fine ad po-
tum etiam spectant, quaeque se-
parante a terra distribui possunt. 1. ut ab hei-
bus exterioris defensamur, 2. ut paci-
entia conservemur, 3. ut quantum
raro fecunditate publica confitentes pos-
sunt, completemur, 4. ut libertate in-
uocari peritantes. Amplius enim ad
felicitatem cordem, quam ut in bello
experto & civili tam, opibus iudeis
potis fuit possit summi imperatores
confesse monopolire.*

Exploratio
non se-
cundum
ratiad
depon-
tum per-
petrat.

VII. Ad defensionem populi suo necessaria sunt: Procuratio & Preparatio. Si uera enim civitatem inter se, uicuale, id est, hostilis est. Neque si pugnare possunt, idcirco Pax dicenda est. sed despicere: in qua hostilitez alterius motus ualoremque obser-
vant, locutionem suam nos ei post, sed ex viuibus & consiliis adversarii refutat. Anque id iure naturali, ut exposito a. articulo 30. ex tu quod post in statu naturali, quoniam iustus recessus incurrētis sunt invalida, obiectum est. Necessecum igitur est ad civitatem de-
fensionem, primum, ut se qui esti-
pium eorum qui civesci nocere pos-
sunt, quoniam fieri potest, consilia &
motus explorare & pugnare. Secundum
fidi explorantes ad eos qui famam
imperiorum adosinistrant, idem quod
eadi lucis ad animam humanam; An-
que in viae politica, quā in na-
turali scēna dicta, species genio
estimatorum sensibiles intelligibilis-
que ad animam. (hoc est, eos qui
famam imperium civitatis adosin-
strant) ab aliis non animaderint per
accidē transponeri. Idemque non en-
sis accidētū fuit ad falorem ci-
vatis, quam lucis nulli ad falorem ci-
vatis. Vei si comparatur accidētū re-

Cap.XIII. 1 a t t e n d u m . 219

lis, que exēsa antiquaque fabri-
fosis filii, mores extraeos, ipsi ipsa
la cetera fuis residerentibus signifi-
catis, non magis it qui impetrant,
quid ad subdolūm suorum defensio-
num impetrato opus est, sic expli-
cabis, quam illa quando exēsum, de
quo accidētū fuit, sine filiis suis
scire posse.

VIII. Deinde ad defensionem po-
poli requiriū accessio ut fiat pro-
cessio. Primum tamen est, militi-
has, anna, clavis, pugnaculus, arme,
qui in illi generibus, comparata, &
pecuniam conponeret insimil. Non
rati le-
nitiles consenseret, anna conquire-
bitur, post acceptam cladem, si rati in-
possibile, forent sc̄rum est. Similiter
pugnacula & gradia non ante lo-
cis opportuni conflimere, quoniam fi-
nes invadantur, simile est subducere.
ad diu Demosthenes, qui ignari artis
gladiosse, ad una pugna corporis ad
aliam, illib⁹ agnita clypeos transfe-
rare. Qui vero pecuniam ad milites
alendos, & ceteras exercituum impen-
tas, tunc imperio fuis epponant
yarent, quando periculum incipit ap-
pare, illi teneat nos considerare
quam difficile sit rati magnum pecca-
turum ab hominibus et nascib⁹ fabi-

XXXI. IN T R A C T U M . Cap.XIII.
recoquendam. Non omnes fecerit, quod
semel in bonis suis numeratorem, ne
fium & sicut pecuniam esse iudicant,
ne iniuriam nisi levi potest, quocum
vel minimum eis parcer cognitum ei
publicum exigitate. Ex enarratione
a proximi & tenet venialium cedi-
gant ad translatum accedit, pecunia fa-
cta negotia ad civitatem atque defen-
dendam subito confici amperunt. De-
renia itaque bellum omnia, scilicet iustum
salvam esse volunt, tempore pro-
congerenda est. Cum ergo explicare
huiusmodi consilia, anima & pacificatrix
acta, pecuniam in primis habere,
imperioribus ad fiduciam civitatis ne-
cessaria sit, & fiduciam rite civitatis
omniem constare procurare leges naturae
principiis tenentur, sequitur conser-
vatio licet ei esse expensas min-
ores, milites alio, propaganda ad-
ficiere, & pecuniam in eas res ga-
ge, sed etiam ea non facere illicet.
Quibus enim addi possit quicquid ad
potestiam extencionum & quibus no-
tum, vel aetate vel vi innotescat
conducere videbatur, obligatur &
omni rectores civitatum, ita quae
mentem, cuius pro circulis accedit.

RUBENS. IX. Ad conservacionem veteris
P.

Cap.XIII. IN T R A C T U M . 221
Pacis intentio, malita requiriunt, fidei
quia nulla concordia, ut capite pre-
cedente offendient est ad eam pernici-
ficandam. Offendient ibi alia sile que
deponunt suorum ad festinationem, alia
que diffidunt movent & excusant, em-
ploz ea que dispensant, necessari-
mus primo inco quidam pravas do-
ctrinas. His igitur realitate ex animis
civium, & contumies infirmare offi-
cium eorum est, qui semper impetu
alimentantur. Quosdam autem opinio-
nibus imperatores, sed discenderunt
nou-
temur posse, sed precipitatem
suum animis hominum infun-
derat. Leges quibus huic malo obvia-
derunt, non in civitates, sed in ipsis
victoribus confundenda sunt. Inter se illi
qui percedentes capite cum quic-
cavant considerare sua posse affirmati-
vimus, in militibus rudibus interpres, pa-
pant & coniuratores turbidus, possum
& semper quidam quidam ho-
mum proprie rei familiare laten-
tem fluida vocantur, & in animos
locum & doctrinam adolescentia fuit
in Academiis publicis. Quare etiam
vite vera, si quis tamquam doctri-
nacem voluerit atque ipsiusmodum ei est
ab Academiis. Ille fons deinde do-
ctrinae civitatis vera, & vere democritura
K. 3 jatiens

222 IMPERIUM. Cap.XIII.
pacientia sunt, quibus imbuvi adolescentes, plebecas potest perire & publice iudicari possunt. Id autem tam alacrius, & potenter facilius quam ipsi de veritate vocam quae docent & praedicant certos eos, siquidem enim propositiores proprii consuetudinem audiendi, quantoque falso, nec magis intelligibiles, quam si quis voculum forte ex utra exulta copularet, hodiececepit sine quodam magis indubitem hominem, pospet eandem causam, doctinas vestras, in dilectione suo & tetram nostram conseruas? Officii igitur sumeream imperium esse ab initio. Elementa tua doctina civiliis confabibi facere, & imperare ut in omnibus civitatis Academias doceantur.

Omnis
potest
equaliter
admodum
iusti-
tia
miser-
canda
conduc-
bit.

X. Secundo loco disponete civiti ad seditionem edendam, agitandam animis ab episcopis, quam quidam cegitatem licet a luxuria vel ignorante propria profectam, impunitum nonnisi qui regnat civitatem, nonquam personam publicis exultu & oppressi. Ficti tamen potest aliquando ex quantum illa justa sit, minimum enim onera civitatem civibus iniquitatem imponatur. Quod enim sensibus equaliter levem ostendit, si multi & libera-

Cap.XIII. TERRITORIA. 223
lanti, exteris grave, intio inolerabile est. Neque homines tam osus ipsum quam iniquitatem graviter ferre solent. Maxima enim ambitione de immunitate certaraz, & in eo certamine minus felices magis felicitus transque vieti iavidere. Ad tollendum ergo Juliani quietissimam, quietis publice interrell, & per consequens ad officium pertinere imperium, ut omnia publica aequaliter ferrentur. Praeterea, tam id quod à civibus in publicum cœfetur, nihil aliud sit prout enim pacis pretium, rationis est, ut il qui equum pacis participem, aliquas partes solvant, vel pecunias, vel operas reipublice contribuendo. Lex omnem naturalis est (per art. 15. cap. 3.) ut quisque ut puto alii diffundiendo, omnibus aequaliter se praebet, quare impares, ut tutta civitas civibus aequaliter imponat, legge naturali obligata.

X. 1. Aequalitas autem hoc loco intelligitur, non pacem, sed pacem, ut natus hoc est, aequalitas rationis inter certaraz & beneficiis. Quatoquam enim pacem omnes aequaliter finant, non tam beneficia à pace omnibus aequaliter qualificari. Nam ali plus, ali minus se omnes beneficium acquirunt. Et rursus ali qui quod-

quatu-
rosa-
mum
tum que
peccata.

plus alii miseri consuetus. Quos ig-
ni posseit, ut debent cives a publico
cum conseruare, non raro eorum
que locantes, in tumultuose confu-
mum, hoc est, in personarum de-
betem, ut pro rursum eorum consti-
butur, antea ipsis, ut contributus quic-
que pro ratione eorum que occidi-
vit. Sed si consideremus ubi peccato
concessur pro rursum eorum, ibi res
qui equalia habent sunt, non equalia
gessisse, prompte quod alter parta
per passionem concurreat, ut per
huncum dissipat, ideoque beneficiis
peccati equaliter gradentes, civium
onera non exaliter fulmineat. Seco
alteraparte, nisi res ipsa faciat, in
uniusque dum rem privata
confundit, pacem civitatis habitan-
pro minus eocam non que habeat,
sed que beneficio civitatis habuit, et
iusto quid faceret, imperi-
bility p[ro]ficer dubium amplissimum
est quia prior ille modis processu
imperiorum contra impunitum & pro-
de contra officiam imperiacionis
poterit eorum ratiu[m] & officio-
rum conscientias.

XII. Tertio, officium pro publi-
co non ea diuina, nequidem enim que
hunc minit ex ecclesiast. sunt eorum qui
ceti

qui sibi pro extrea sapere. & magis ad res gerendas idonei ridetur, & non
quam illi qui templa publica in prefencia fiducie
adsumunt, venis sua quantum ei processu
vitam prodesse quiesce, quando ultra
obedient non possunt, obediunt so-
nendo. Quemam autem tolli ex assi-
mis dominum arbitrio. & bonorum
aviliorum non possit, officii imperi-
acionis est, ut in iustitia. Ful-
fuisse namque priuatum de patrem
constans applicatione faciet, ut ho-
mines suorum viam ad honores nos es-
se per iustificationem regimini pre-
ferant, atque perfectionem, & suorum
genuaborem, sed per concusia. Vni-
boni sunt, qui confuta personam, qui
leges jusque ferant. Hoc si boni
boni essent, futilius vero si illi qui
fama imperia administrant penitus
& cunctam habent, conflanti re-
sone videantur. procedi quia ob-
stanti maior ambiuin est. Accidit
rare aliquando ut, sicut equo pro-
per ferocem, in civi contumelie
propter proutiam blandientur sic.
Sed op[er]is illud ieiunio, ita hoc imperi-
acionis jam pene excessi est. Loquitur
autem hic de illi quantum arbitriis &
potentia integra est. Nomin officiam
est, impunitum, obdientes cives in-
K 3 193

224 I U T E R I U M . Cap.XIII.
vero, futilibus quantum possit impo-
nere peccatum; neque tammodo mo-
do potencia publica, nec sine ea ci-
vium quis est consenserit posset.

Ex se-
mone
Agri-
co-
ra.

XIII. Si vero futilibus homines
cōfiscari, multo magis futilibus opis
dissolvere & dissipare ad officia
permittat imperium. FAUTO
SI autem rōro, multitudinem ci-
vium, vel p̄fūlū inter se, vel usq; alie-
nas poecit, absque eis, vel cōtari
quādamū impēnū obijicit, ad
abundācū usitam. Et itaque futilis
quam civitas in civitate, sicut tunc
unione bonitum in flami mortali fi-
cīt, ita civium usione nōva. Infa-
ctio. Secundum hanc definitionem,
multitudine civium qui extēno cui-
cīnque sive Principi, sive mihi simili-
cīt obediuntur se eleminantur, vel
qui post aut fideliter inter se manū
defensione cōtra omnes homines fe-
cerant, non exceptis q̄i qui futilum
poecitam habent in civitate, futilis
est. Etiam gratia q̄nd plebs dura-
tauit, ut per eam compacati exēcas-
posit, nisi oblidib; aut aliquippe
publice cōveniat, futilis cōsi-
nit. Neque idem de divinis priuatis
dicēdam est, si tan̄ immadice; p̄na
primitus obediunt omnia. Siquidem

Cap.XIII. Tu p̄s sūmū. 227
cīgo veram se, cīvītatem inter se sita-
rum naturam & hostilē esse, pris-
cipes qui futilib; pennitent, idem
fūture, ac si hostiū iusta reūna re-
gērent. Quod est contra cīvium libe-
tēm, & proprieatē cīvium contra leges
necessariae.

XIV. Ad locupletandas cīvies ne-
cessaria dūs sūp̄, labor & parsimonia, plorando
conducit cīviam bētūm; tempe ter-
re aquæque p̄sens natūrā, est
dūm & quantitas, nūlīs, qua tēm
Cīvium quādoque ager, s̄p̄iū re-
to atenuat, prout dūs sola necessi-
tātē sūt. Poēst cīltūrā cīvitas in insu-
lā maris cōfiniata, non tūp̄re, q̄m
in habitatione locum p̄ficeret, sīc se-
mettere, sīc p̄ficiuntur, sīc Mērcan-
tū & opificis dītōcēre, sed non est
dūbium & hūscūrā tērbōcūm, quā
dūtōes cōdem nūmero, vel aque
dūtōes māxime nūmero esse possit.
Quādūm nūmero, nūtērū nūlīs,
in numerū quidēm cīlīm venit at-
tūtū lucrativām, sub nomine leſt̄-
re, sive p̄dātōe. Et genere ham-
so aut emulmūtēas cīvītām
per familiā dūpēto, futilis & chonocib;
cāhabitat. Tū cōmūbil alīud p̄fici-
dūo, q̄m q̄d p̄p̄via copiā geri-
tur bellū. Et magis cīvītācū nūmī-
nūtēm.

nam Reges de absentia spūis
belli, vel ligib[us] extensis, & tota-
tōe armis acquisito, ita aliquando
mūnicipia[m] amittere, ut p[ro]p[ri]etatis
civium nra. māre mūnicipia[m]
publicam impērarent, sed ejus
pecuniam de agros ruris dissererent.
Hujus modi accessi distinctione incre-
menta in catione minime refendis
sunt. Et enim quod ad locum sp[eci]fice,
nullius sunt alii. q[ui]a plurimi ten-
suum labefactant, pacifient amplio-
rem redditum. Cum ergo tria uariati-
sint, p[ro]p[ri]etatis esse de agro, labor, &
peccus, que considerant ad ceteram lo-
culationem, circa extantia resili-
bilia officium impēraturum. Ad pri-
mum uult etiā leges, q[ui]a faciat
aut suis omnibus rebus & aqua proventis
reddimus mellitus, quales sunt
Agricolae, & P[ro]p[ri]etatis. Ad secundū
uult sunt leges contrarie quibus
ignoris prohibeant, inducunt exi-
tentes, aut navigantes free quam con-
modatissimas manūs lolo penē labore
emita in unam civitatem corpora-
tare, ut non remanserit slab[us] qui con-
tra excludent op[er]ificium anima
comprehendo.) & formis universi-
tate, matice & mechanice fontis in
honoribus sunt. Ad tenuum ap[er]tum

facte leges illae, quibus finetus rati
is cibo quantum in rebus, deinceps enim
in aliis dicitur, quantus consumatur,
introdici prohibebantur. Quoniam
autem leges tales ad finem suum dictas
viles sunt, periclitavit et officium
interpretationis. Sicut.

XV. *Liberas ciuium non in ea si-
ga est, ut legibus ciuiis excentur;* *plus li-*
*vel ut si qui ciuiis summae puerita-
tem habent, non pedire leges fecer-
tusque volent.* *Sed quoniam* *plus li-*
*minus minus & astiosci ciuium le-
gibus iniquitate circumscripti sunt,* *plus li-*
*nosque circumscribi possemus vacatio-
rem pedem, nescie et, ut refinim
pericula, que nece sibetur aequo
probilem, sed rarer vel amba-
ceter sive quisque arbitrio ponet. In
deinde iniquitate dicunt sibi sum liber-
tate, atque in hoc bonu[m] libertas hoc
dico intelligenda est, non pro prius
animalia rette est, que ciuiis a le-
gibus virilius permitti, & relata est,
h[ab]eat anima r[ati]o undiqueque resolu-
ta flagrare & contumaciam, undique
que agere expeditum, & non plures
cum invecti ex Meroe sunt: in
quodque ciuios & nulli injuncti h[ab]ent
accusatum cooperari, si contra diligi-
catur, & quo plus legibus indepen-
dantur.*

230 F U T U R I N I . Cap. XIII.
missas relinquuntur, & majoris sum-
untur libertatis. Utinamque ex iustitia
victoriam est: non enim ad actus
hominum tollendas, sed dirigendas,
inventae leges sunt; sicut neque ipsas
ad silendum eum sum flaminis, sed ad
dingendum nosca ordinem. Me-
diata huius libertatis & bonorum &
civitatis capienda est. Quare eorum
officium eorum qui imperant, &
legem fecerunt, auctoritate ha-
beat, iuris primis est, ut plures leges sint,
quasi ad bosum ciuem & civitatis
ecclesiasticis conducat. Namcum de eo
quand facere vel non facere debet,
separis per rationem naturalem, quales
per seipsum legem homines delibe-
rare solent; illi leges plures sint,
qualem ut eam facile meminisse pos-
simus, & per eas prohibentur ea
ratio per se non prohibet; nec licet
per ignorantiam, sine illa prout
intenditur, nihil tamquam in leges
sunt quam in laqueos, contra libertatem
iuris suorum quam imperantes ci-
bus conservare lege naturali obli-
gantur.

XV. Liberosci civitati iuratores
& singulis ciibus ad beose vivendi
necessaria pars magna etiam est, in
quaque parte nullae tuncnullae sunt, nisi quis
pro-

Cap. XIII. Ex iusta & iuri. 231
providere, aut expectare possit. Agnos-
tis hanc autem hoc, ubi vel nullae propriae
omino potest legibus defensionis, sive
vel maiores defensio eam exiguntur.
Ubi nullae defensionis, ibi si qui pri-
mam legem transigrellus est, possum
expectari indefinitum, sive arbitria-
tum, supponiturque metus eius infi-
nitus, quia nulli infiniti. Precipit au-
tem lex auctoritate in qua legibus civil-
ibus non sufficiunt, per ea quae dis-
mis cap. 3. articulo 11. id estque sum-
miumpotestim in aliene, & pos-
nis faciendis. Speciemdam eile non
malum praeventionis, sed bonum san-
ctum: peccatumque per se ipsum adiun-
ctum aliam mensuram habet, quoniam utilitas publica. Ubi vero
potest defensio est, sive legi praefer-
ita, ut quando verbis dilectus por-
tur, sive facti, si patitur, sive peccati, ut
et quando nocet, lege non praeceptum,
sed (arbitrii ab initio) determinata
est postea per panimorem peccati
delinquens. (quod enim transig-
rellens a qualiter puniri iubet aqui-
tio naturalis. Ibi punient, quoniam quae
lege defensio non potest exigere, con-
tra legem nimis est. Finis enim pa-
nitiosus est, columnam humani non
cogere, sed formare, & talen facere,
qualem

130. I N S T R U C T I O N E. Cap. XIIII.
qualiter et esse cupit in qui personam
flamit. Et delibetatio nihil aliud est
ali coenamadorum & incognitumodorum
falsi quid aggredimus, tanquam in
bilares possestio, ubi quid pro-
pondetur necessariae secundum incli-
nationem suam procedat. Siquidem
ergo legibus punita minorum cri-
meni appendit, quam ut libidini re-
bus paupideretur, libidinis separa-
tum peccatum est celus quo emittentia-
mentum, legislatorei attribuendum est.
hoc est, summo imperio, id est
quod si punit majori poena, quamvis
legibus punitur, punit in alio quod
peccavit ipse.

XVII. Etiam ad iniustiam de-
nominatum civium liberae punitur,
ut quae iuste legibus sibi quicunque co-
cessa habeat, illa sine iure frui possit.
Enim enim ab iusto ab aliis legi-
bus distinguitur, si falso judicio, lacri-
cio, vel horro rufior confunditur.
Contingit autem falsa iudicia, lacri-
cio, & ferra fieri, ubi judicis cor-
rumpti possunt. Menus enim quod ho-
mines a male faciendo deterrantur
non ab eo mire quid possunt flan-
tur, sed quid exigantur. Fannius
enim ex patetum afflatus, que
raro fieri solent, cum expectaretur.

21

Cap. XIIII. I N S T R U C T I O N E. 131
Si ergo iudices maneribus, genitis,
vel cuiam malicie cordis coenupti pre-
parare debent sepe remittere atque
ex modo improbis spem faciat impunis-
tis, honestis ceteris à sceleris, la-
cunis, veterotribusque officiis,
atque exercitatis inter se, neque
omnino se quare libetiam traxit; ini-
civitas ipsa difficitur, & redire cuique
jus se ipsum sed voluntaria pro-
tegendi. Principiū igitur iuri natura-
lii iuris imperante, ut iustitia non modo quod extremitate, sed
etiam ut iudices à iustis iudeas fac-
tare punit cogantur: hoc est, que
llis civitate curia praebeant, & dele-
gent, quoniam agni eis iudices ex-
tra ordinem qui de iniustis con-
gratiorum.

C A P U T . X I V .

De Legibus & Precepsis.

I. Exponitq[ue] d[omi]n[u]s res[pon]sio. II. Res[pon]sio
Lamberti a Dabo. III. Res[pon]sio
Lamberti. IV. Dabo leges in Debetis &
Habentis. & Dicuntur in Matrem &
in Patrem: & namque non ut leges
impularis habentur: ut Questionis.
V. Leges. Matremque, id est, ceteras
deinde latentes, & secretas. VI. In In-
tentibus & vindictis. VII. Daf-
tibus.

tributariam & vindicativam non officia-
cias leges - sed pax. V 233. Quia
leges non apparet invenimus. I X. Pro-
cepto. Dilectio de patribus hereditate, de
bonis, iustitia, misericordia, & fidei regula-
mis, lego cunctis regi. X. Iniquitate officia-
vixit potius latere contra legem naturam.
X I. Legi officiale regi, ut cognoscatur se-
regi & legibus. X I I. Post cognoscere
legibus. X I I I. Ad cognoscendum a-
gminatio sua Proseguuntur & inno-
guantur. X I V. Legi officiale
scipitur & non scriptur. X V. Legi
naturales non est lego scriptur; neque
Iustitia Iustitiae, neque
Iniquitatem, neque
Gloriam, neque
Praeceptum. X VI. Fecunditas
longior exceptum quod scriptum.
X VII. Fecundus Deposit. XVIII. Di-
ficiens inter personas infinitum, &
exultans. X I X. At qui ex parte
concedit Athelstanus. X X. Quod brevi-
tatis lege Majestatis. X X I. Gloriet
lege Majestatis non lego civili et natura-
libus modis. X X I I. Disce ut per
legem suam habili poscas. XXII. Dis-
ciplinas non nisi dignissime ultimam &
poteris.

Ex quo I-
mota di-
finita &
negligita.

Lege ab illis qui non ver-
bo cum manu necesse
pertinet, aliquando
cum resquisi, aliquando
cum Pella, ali-
quando cum jure custodiuntur. Con-
fundens legem conseruans, qui prius
Moss-

Moanchium officium esse negligere
non modo vider, sed etiam illi obe-
dire: tuncque si cunctum cogere,
nisi enim quod consilium est fiat,
feste esset. Discretio inter causas
& legem poteris est à differentia inter
causulas & mandatas. Jam Contra-
dictio est praeceptum, in quo ratio
quatuor partium sumitur ab ipsius que
principium. M A D D A Y U M sicutem
est praeceptum in quo partem ratio sum-
mitur à voluntate praeceptoris. Praecep-
tit enim non dicitur, sic volo, sic iusto, si-
cibet per ratione voluntatis. Cum vero
legibus obedirent non propter rem
ipsam, sed propter voluntatem prescri-
pientis, ita non emulsum, sed responde-
re est; definitumque hoc modo: Lex
est mandatum eum persua (sic benevis,
sic vole) eum praeceptam crederet ob-
ediri non posset. Ut praecepta Dei re-
spectu bonitatis, civitatis respectu ci-
vium, & universaliter omnium poten-
tiam, respectu enim qui non po-
sunt resistere, cum leges dicendi-
tur. Differentem ergo naturaliter amittit
fides & conscientia. Lex enim eum: «Qui
prescelerem habet in eos quibus peccati-
per, resquiescit, eum qui prescelerem non
habet. Fecit id quod legi praecepit
est, quod resquisit arbitrii est. Con-
silia

placit distinguere ad finem ipsius prae-
cipio, sed non ad finem eiusque proprie-
tatis. Exemplum nisi voluminas datu-
s, ex aliis similibus. Denique ius con-
stituti colligitur ab initio ejus cui co-
heret dat, ut legi placitum esse nullum
ubinum suum impetratur sit.

Quoniam
et fieri
aperte

I I. Legem cum pelle constituta sit,
qui leges petunt nihil aliud esse quam
constitutas, huc formulis videntur,
comparari constitutio bonorum denun-
ciatarum. Inter quas est *enjunctio* qui
legem hanc modo definiet. Nigra in au-
to *enjunctio* est *exhortatio* que si nol-
latur, quod non hoc agendum regimur illis,
lex ipsi oratione definit juxta propriam con-
stitutioνem omnia, hodieque quoniam pugna
quod agere. Quod definitio non est lego
simpliciter, sed rebus. Maxime illa
estimata, leges *veritatis* aut *eleemosynae*
et *confidencia bonorum*, neque com-
modis, non si et custodis bonorum
coquimus habentes, triam communis
concessioνem abrogari possunt; sive ca-
rum immunitatis. Neque vero illi es-
definitio *legionis legatorum*, vidu-
culum in loco sumatur, vel pro ad-
petitioνe civili, unius habentes valo-
rem, vel pro multitudine hereditatis
quoniam uniusque sua voluntas pri-
vata libera est. Si pro maiori pericoli
alio

illad remissio estib[us] nec recte pos-
sit, nos remissio que potest ob-
ligare remittitur. Neque apostolus
potest redire ac quid factio opus esset,
sed faciat. Cuius enim opibus quis
inducat impetus. Intellexit ergo per
civitatem, malititudinem hominum
comonial concilium (puta scipio ful-
fugis consenserat) formula vivendi
indicavit, hoc autem nihil aliud fuit
praeceps omnis recta, quae non atre-
quatum diligat, ac pie ideole-
git fieri, quem emulsius impensis
hunc, quod passus cogere, cunctam
et sic regis exercitus qui alii ex obser-
vacioni confant. Leges itaque iuste de-
finitio omnibus arbitrio, nihil aliud
fuit quam mola & inutilia palla,
quoniam dermata, cum sit qui possit
sunt circulis justi excus. Legi fient
vel non fieri, illini arbitrio. Conclu-
dit ergo palla cum legib[us], quod san-
ctus apostolus est trium pallium presullem;
let mandatum. Et palla faciens dilectionem
in legibus, Post. 24. obligamus et legi
obligati tenemus. Palla obligat per
legi, ut obligatum tenet vimur palla
unterfatu de palla obediens. Itaque in Posta, omnis exercitatus
quid faciendum est, quoniam ad facien-
dam obligamus, sed infra autrobis
guarit

gassim ad faciendum, quid vero faciendum sit, determinaret post. Debet igitur *Anthonius* schism legum ratione, hoc modo. *Les civilis et marit. deinceps per voluntatem civitatis, populi negotiorum que sponte facere. Quod tandem est cum ea quam simillimas iupta c. c. articulo 9. nimirum leges civiles esse* (libre hominis; liber carnis) *autem civitatis sicutem societas poedit et, de ceteris fuisse affinitatem ostendere.*

Talio obligatus, &c. I. Vides et alibi patet, id est obligari et obligari non potest, ut prius diligenter et verius aliquam, is re nullum est. Cleric regule dico. Talio obligari humanum, id est, propter premissum praeferre debet. Leges vero obligatorias certi, id est, non patet que in Legi confundatur ad postulatas cogi.

III. Legem cum sine confundat illi, qui quod jure deinceps permittant illi, facere periclerant, quanquam legi divisa prohibetur. Quod legi divisa ad prohibetur, legi civili permittit eos patet, nec quod legi divisa impetratur, prohiberi potest legi omni. Verum tamen quod iure diviso permittatur, id est, quod iure diviso fieri potest,

ut nihil impedit quo minus id est legi omni prohibetur. Leges enim legibus libertatem à favonibus relictam retinergere possunt, quamquam replicare non possunt. Illi autem, libertas sacra, à legibus non conservata, sed relicta. Renocet enim legislator, libertas integra est; hanc primo retinergit auctoritas lex, & deinceps; residuum retinergant leges civiles; & quia legi civili superest, retinergi non posset, à constitutisque particularium urbium & societatum. Multam ergo inter se inter leges, & iuris; iuris ratione, iuris libertas est, differanturque in conceptu.

IV. Legem certis dividit potest, pro diversitate arbitrii in Deo legem in visione & missione. Deinceps autem pro duabus modis, quibus Deus voluntate suae hominibus auctoritatibus duplex est: Naturalis (libre Materia) & Postura. Naturalis ea est, quem Deus inter eis hominibus patet per Visionem suam et ipsius rationem, minimum Recensum tenet. Antiqui hoc est talis lex, quem tuu hoc libello explicare concessem. Postura est, quando Deus nobis patet per Propheta-
bus Prophetae, quo locutus est ad terminos tanquam humus, quales
sunt.

statu legum quae tradidit iudeo cives
politiens & culnum derizunt, postquam
que appellat lego omnis omnis quia
civitas iustitiam populi sui per-
petuam perdidere credet. Rursum emul-
ta dividit partem, in vapulentem rem
miserum, quae sola obicitur dicti lemmatu,
& nomen citius, quic dic pot-
est? *les Graues*, valgo autem in Gra-
uen appellatur. Procepta uniuersa
eadem sunt; sed cuius civitatis fons
influitur indebet pugnare horum
nomina preponentes, *les* quam loquuntur
de horum singulatum officio par-
tium dicuntur, applicata totis circu-
tibus, nationibus, lire grecis, rara-
tur *les Graues*. Et quia Leges de jure
naturali Elementa hactenus non
sunt, translati adseruntur & generali-
ter, pro legibus de jure Graue Elementis sunt palliata.

V. *Hoc* sev opus est civili est.
Nam nostra urbis flamus horum
hostilis est, in quo quia abe-
runt feliciter, leges prater dictiu-
na rationis naturalis, qui ledunt
est, nullus sit. In civitate vero, sed
civitas, hoc est, homo, vel ratio cui
sufficienter civitatem impunitum excep-
tit, legifera est, levitatis noster le-
gatus sive sunt. Civiles leges polior-
dip-

Cap. XXV. IN PUNIUM. 343
diridi per dissimilem subiectum inter-
mixta sunt & fringuntur. Suntque sunt
qua pertinent ad Religionem, hoc
est, ad ceterationem & cultum Dei, in
minimis que & quo nostra persone, res
lata, consecrandam sunt, que opinio-
nes crea numeri divinum publice do-
cedunt, & quibus verbis nichilque
supplicatio & faciendo sunt, & simili-
bus, & nulla legi divini potissimum defi-
nitissimum. Nam leges civiles sunt
horum, (quia & *Imperio* dicuntur)
nisi res sacrae, sacrae autem genera-
li ratione civiles appellari soleant.

V. I. Rursum *legis* pro *abobos*^{abobos},
legifera officia, quoniam alienum potest
est, iustitiam alteram cogere in iudicis ac-^{sumit} que
questione, duci habet partes, alteram ^{adlegit} ob-
stinentur, alienum videntur, ^{debet} in
five personam. Diversitatem est, qua jus
flare tanque diffunduntur, hoc est, ^{ad}
qua regulas omnium rerum conti-
nunt, quibus & iusta quid nobis, quid
alii pugnentur, ut omnes habent nisi
& fini alii non impediant, neque nos
impedirent illas ne manent & fructu-
ne suis & quid cuique licetum sit
facere vel omittere, quid utilitatem,
modum est, quia, que potest se-
mendit sunt de illis quilibet violent,
difficiet,

VIII. Distinctio autem de weditione & carbo non tam dare legum suorum, sed
prohibere eisdem legi datur potest. Si quidem
non est enim causa nihil amplius dicere, quoniam
potest in verbis gratias, nomen vero, quod a re
gione, sed non apostoli in scripto, sicut illa est.
Quemadmodum enim alii tripliciter tibi quidem ex
cipiunt, non impedit quin adhuc tamen
sit, nam in illata natura ubi ratione
omissionis sunt communia, idem est de
rebus & aliis, ita ut quod legi de
finit est res, res est etiam sine
legge, & post legem res esse non de
ficat, quoniam ab alio posse em
pilatur ergo lex agit, nisi in intelligatur,
ut sic nos sit, ut omnes illa
prohibeantur ut impedit quod omnis
omnis omnis a cogere eo possit cum ab
hinc sicut fecerit ut & fini. Hoc enim est
quid requirent ad proprietatem bo
num, non ut quis illa possit, sed
posse facit, quid de prohibicione
alios ut sit imprimis. Sed fin
ita erit prohibicione, qui metu pos
serunt non incutuerint, sicut ergo
lex est, si utramque partem conti
nuerit, & illam que possit impunita
fieri, & illam que farientes pari
tum primis, quae diligenter diligenter
possidentur est, & loquuntur omnes;
secunda, quae visimur vel penitus

apud

Cap. XIV. TITULUS X. 145
appellatur mansuetus est, & loquunt
tur ad ministros publicos.

VIII. Ex quo enarram intelligitur omni legi civili accessu ego presens, vel ut possit
explicite vel implicite. Nam ubi potest
neque scriptio, neque exemplum alienum
qui potest legi transfigitur jam
dedit, dubitare, ibi subintelligitur.
namcum alibi ratione esse, nimirum, ex
alibi penderit legitimus, hoc est,
fusione imperantis. Sicut etiam est
lex, que impunit violari potest.

X. Quoniam autem à legibus ri
tilium certus, tum quod manifestaque
in familiis sibi proprium & ab aliis di
finitione habent, tum etiam quod
prohibeantur aliena invadere, sequi
tur praeceptum hunc. Horum parentum
legibus definitur non derogatur: Ha
bitaculo quae res legi accidere, non se
cundum Legibus nullum causidicium figura:
Res dicentes Damna leviter non inferuntur
Leges de iudicis falsi refutacione non fra
udebunt, et leges certiles. Leges metu
tibus eadem partecipantur, sed implicite
non lex naturalis (ut cap. 1. art. 2.
dictum est) juber obseruantur, id est
quod etiam obedienciam preflatur,
quando obedientiam patitur fieri,
& alieno ablietur, quando quid se
dicitur legi civili definitum fieri.

L 2

cicca

cives suorum omnes (per cap. 6. art. 12.) obediuntiam prestat mandata eis qui habent summam potestatem, hoc est, legibus civilibus, ex ipsa civilitate confinantes pacificas, etiam donec quam violas possint. Nam lex naturalis obligabat in flave naturali, ubi primus (qua nonna omnia omnibus dedit) obil alienum erat, & proinde alienum invadere impossibile dende ubi omnia communia erant, quae etiam coarctatoe omnes fecerit; tertius, ubi flava belle erat, idque licet occidere, quod, ubi omnia propria rausique iudicio definita erant, idque honestes etiam patet; postremus ubi nulla iudicia publica erant, & propriece nullum usus colligendo direxisti neque venire posset.

X. Cum ergo obligatio ad leges illas observandas iniquior sit quam ipsarum legum promulgatio, utrum contentia ut ipsa civitatis confinatio-^{ne}, ratione legis naturalis que prohibet violam pacem, lex sacralis omnes leges eniles iubet observari. Nam ubi obligamus ad obedienciam nonquam sciamus quid impetravimus, ubi univeritas & in omnibus obdi-^{re} obligamus. Ex quo sequitur legem civitatem nullam que non sit lega-

Institu-
tio-
nibus
legis
civili-
bus
obligan-
do
cum
fieri
con-
tra leges
eniles.

ia

ia constitutio Dei (cujus respectu ipsi civitatis non sunt nisi Iesus, nec dicimur leges ferre) contra legem terralem esse posse. Nam etsi sine lege prohibetur, adulterium, &c., si tamen lex civilis iubet tradere aliquis, nos est illud sumum, adulterium, &c. Num Lacordairii omnia cum persisterent pacis circa leges sumptuariae bona aliena, ea bona non sicut; sed propria sumptuariae esse iustificant, idque tales sumptuariae non esse sunt. Similiter eti-
morum copulaciones sexuorum, secundum leges fata, cuiusque erant legicissimis.

XI. Ad efficiendam legem necessaria est, ut circulus duo inveniantur, prius quis homo, vel quis civis Romanus potestibet, hoc est, legem servitatem jus habet. Secunda, quid ipsa lex dicat. Is enim qui legem inquit cognovit, hoc est, qui ad hoc quid vocatur, obediens non potest, & potest est, et si non fuerint, Non dico necessarium est ad efficiendum legem ut vel hoc vel illud perpetuum cognitum sit, sed tantum ut cognitum semper faciat, quod si potest civis ob-
edientiar, vel Iesus quod si habet qual-
kem fata, vel ipsius legis, id meo

impedit quo minus teneatur obire, cum posse sit meminisse, & voluntatem obidendi, prout naturalis lex habet, habuisse.

Proprietorias *Legislatones* dependet ab ipso civi; nam sine contento & pago suo proprio, vel expenso, vel subventio suo legislationis contentio neminem potuit. Expresso, quando eis ab initio foecundam regnorum civitatis inter se constituerunt, vel quando primus fuit summus se aliquid impedit; vel falenti subventio, ut quando aemori beneficio impedit, & legum aliocuius, ad protectionem & conservationem sui aliocuius alicet. Cuius enim impedit concives nostris subdedit postulatum bono auctor, illius lauperium beginimus est, et ipsa postulatio confirmatione. Ideoque ignorantia potestis legum foecundum obverti, nungun potest, annullisque enim quod ipse fecit fecisse se engenitus.

Allegorgoradisciplinas *Legislatones* dependet a legislatore qui em promulgare debet, alter enim non sunt leges. Et enim lex legislatoris mandatum, mandatum vero est declaratio voluntatis, non ergo lex est, nisi voluntas legislatoris declaratur; id quod sit promulgata;

subvenient. In promulgatione autem duo coadjuvare debent, quicun dicendum est, et iuxta a qui legem promulgant, vel libenter ipsi jus legislationis, vel id factum ambo ita eis vel coram qui habent. Alterum est ipsa legis literatio. Primum autem quod leges promulgant procedant ab eo qui summa habet ingenium, consilium, hoc est iuri acutum & Philosophice loquendo nuncupat, non ab illo qui ab ore ipsius impetratis ea accipiunt; ceteri credunt; sed credendi ratio ex causa sua, et non credere vix sit possibile. Et in civitate quidem Draconis, ubi legibus ferendis inquisisque interesse te velit potest, qui absens fuerit, presentibus credere debet. Sed in Monarchia & Aris-
tocrate, quia patres mandata Menes-
tias & Optimatus praescribentes & con-
tra audire concedunt, illis patribus re-
cessu esse postulatum facere, et certe-
nis promulgandi. Et sic Editta & decreta
Principium esse credimus, qua pro-
tibus vel scripto, vel voce, ratione id
nunquam est, nobis propo-
nuntur. Sed tamen cum credendi casu
falsa habeantur haec, viduisse quod pri-
mogeniti, vel curia summa talibus insuffla-
tur sentio, praeceptio, figura, & famili-

bus argumentis ad voluntatem suam declarandum constanter usus est quod nuncquam confitentiam illis exerceret; et quod de his qui hujusmodi posse malgnavisi non credentes legem transgredi sicut parva summa impunit, non modo qui sic credunt absolvantur ab illis & a deo per clementis ubique extarum excusantur, sed etiam qui non credentes una obediunt panter. Nam permissere in hac constante fiam, fari manifestum signum, & declaratione voluntatis ejus qui imperat fatus pessimos est: modus nihil in lege, editio seu deo rescrivatur, quod summe potestissimi ipsius imperium deroget. Non est enim putandum cum velle puerum sive a quibuscumque maniflris suis quicquam dentib; dant voluntatem retinere impediti. Scimus vero leges, non de evadubcatur, perennas est illa in quibus a summa pueritate constituta est castitatem cognoscere, sive pudicitia. Inde enim sibi aliud est quoniam singulis crudelis interperiendo applicare. Quibus autem id mutuus commissum est, eodem modo cognoscuntur: quo cognoscimus qui sunt in quibus commissa est auxiliarias leges promulgandi.

XIV. Rursum lex omnis, penitus. *Liquida
placita promulganda, duximus ge-
neralem est: Scripta, & res scripta. Et
scripta intelliguntur quae vocis leges
aliquo modo voluntaria legi-
timitate indiget ut fiat lex. Legum enim
genus omnes & natura & tempore
coevum est genet humana, & pro-
pria inventione literarum & len-
tei ante antiquis. Non ergo legi
scripta necessaria est scripta, sed vox,
huc sola ad operam, illa ad mundan-
am legi adhibita est. Nam nata
inventio scriptas ad memoriam adja-
vandas, legit in metra redactas cani-
tates sonas esse legimas. Non scripta
est ea, quae non alia indiget promulgatione
potest vocem vocare, sive sa-
tiationem naturali, quales sunt leges
naturali. Lex enim naturalis, qua-
quam à civili diligenter quatenus
volentem percipit, tamen quod ad
alios attinet civili est: exempli
gratia, huc, non concubiti, quae perti-
nentiam ad animalia. lex naturalis
tamen est, huc vero, non invates, &
intemperantes, & civili est. Cum cura
regulae praescribere universales qui-
bas omnes summa littera quae forte in-
ferre sive, omnium possit intro-
ducens, intelligitur, in omni casu se-
guntur.*

130 IMPERIUM. Cap. XIV.
gib scriptis perterritorio sepeculum
eis leges agorat naturali, que iheret
et quia qualiter distribueret: atque
hoc, vel leges civiles, que postea etiam
de illis erigit qui frumenti & robores
leges naturales factu transfigurantur.

XV. His intellectis apparet posse
mihi leges naturales, quamquam in
libris Philosophorum descrypta fer-
tim, non esse ob eam rem vocandas
leges scriptas, neque scripta insuffi-
cientem, esse leges, ob defectum in
naturae similitudine sumuntur; neque enim Rho-
mulus predicit, id est, Iudicium, nisi
quatenus ea sensu sumente potest in
la stercoradimere alienar. Tunc au-
tores inter leges scriptas habenda esse;
non propter conlectitudinem ait, ut
(quod si leges gentium constitutae) sed
propter voluntatem sumentem imperia-
rum, quae ex eo nascuntur, quod sumen-
tive et quamvis iugum, in con-
ficiundinem ut perpetui est.

XVI. Proutque significacione la-
tissimi comprehendit omnes leges, di-
flam, de voluntate nostra rectam ratio-
nem. Undeisque enim media ad
litem quem libenter ipsi proponeret
nocinendo nascit. Si ergo recte ratio
nem intetur (hoc est, incipias à pri-
cipio cylindrii), tenuit disputationem

93

Cap. XIV. IN PESTIS. 131
et consequituribz contumaciam necessi-
tatis, progrediunt innere directio-
nem, aliter deslabit, ad eis, facies, direc-
tum vel causas aliquid contra finem pro-
prium: quod cum fecerit, dicere
ratio eiusdem quidem usque ad ratione
vero & voluntate pertinet, nam potes-
tas ita sequitur causam, sicut velave-
rus inservit. Atque hoc est vocis
acceptio generalitatis, qua continet
omne factum impeditum, sive resis-
tuta legem, ut alienae domus even-
tare; sive non contra legem ut pro-
prium, super arcuam edificare.

XVII. Ubi vero de legibus litem posset
est, ubi prout somen artus est, si, dicitur,
significare non omne factum contra
rectam rationem, sed illud ratione
quod caput, atque ob campanum
salvo rumpit appellata. Nec tamen
si quid culpetur, potestam flari, aut
expeditare est, sed siccum ratione
culpetur. Quodcumque igitur est,
quod sit ex causa casper, & quid
contra rationem. Ea est natura ho-
minis, ut unusquisque id quod ipse
ubi cipi fit, habeat, quod fugit,
malum vocet. Itaque diversitate af-
fectuum contingit, ut quid alterius
allicet malum. Si idem homo quid-
cumque fecerit, in quo aberrans;

L 6

dom

dem tuus, in scripto lessasti, in alio malleo esse dicas. Tunc enim & ostendit delectatione & misericordia nostra. Quod est quod nunc est, vel quod expellatur & omnes afflantur. Quoniam Jam prosperitate facta inimicorum (quia hostem, tem, & potentiam omnium augeri) & equum & propter certaten horum) malefici oportebat, adeoque mala & videntur, & facta solentem humiles, multas patet, hoc est, colpas amiliorum illorum, unde ibi malum advenit, facti non potest, ut quae facta eis penderit, que non companda fuit, contenta flagitiorum quibus non eadem placent & diligenter definitur. Potius quidem concurrit in generali excedere, velut fortis, aduersari, & similia, esse perniciosa quam dicentes omnes vocare ex quibus norma imponunt, que in malam partem accipi solent. Sed nos querimus an flumen sit peccatum: quantumquid facti iudicatur ut, & sic de ceteris similibus, siquidem igitur quid carmine culpandum sit, in rama diversitate ceterorum, non sit mensurandam priuilegiis minus, magis quam alterius, proprii equalitatem habere facilius: neque raro illa confitetur

rationes regalitas, & rationes ciuilizantes, sequitur quid sit ratiore culpando definitiorem esse levitatem; ut culpa, hoc est, Peccatum sit quod quis fecerit, malitia diversit, vel voluntate contraria est rei ipsius, id est contra legem.

XVII. Facie ostendaliquis posse
dictum contra leges per inservitatem
humanaum, etiamque impie cogit, breviter
notum ejus factum, ut contra leges, re-
cte culpatur & peccatum dicitur. Sancti mattheus ipsa leges negligunt, quando-
que laeti iniquitatis spes apparet,
& nulla pax tamen sedatio huius con-
fessum est iniquitatem quin eas valent.
Hoc autem modo facta, sed etiam in-
geria aduersa legibus fuit. Qui per
infirmitatem natura peccare, etiam
quando peccant, videtur sumi hi eteo-
cum quando non peccant, vnde sunt.
Quoniamque autem utramque, &
etiam & minime legibus repugnat, dif-
ferentibus etiam appellacionibus, re-
probant illa diligenter. Nam
allias irregularitas iherengi, iherengi
johani, atini, adini, & gonia, iherengi
& iherengi illa perturbata mecum infi-
nitissimis enim fedati peccatum.

XIX. Si quidem autem peccatum sit pro-
pria sit, quid non sit contra aliquam non pro-
legem, acque lex illa sit quae non
pertinet.

se misericordiam ejus qui sumum habet impium; neque quisquam sumum impium habet, quod nos si ei nollis coeſculudiamus, quo modo peccare dicemus is qui vel non confiteat Deum vel non gehemare mundum adhuc mayerit, vel aliam consumulare in ipsum evocaverit? Dicet enim se voluntatis suae Dei voluntati aquaque fabriſſe, ut quae ut eſt quidam aqua faciat. Et quamquam opus sua omnia eſt, idemque etiam peccata, consumulare aucto r eſt inter peccata imprudentia, sit ignorantia, que possum justus non possum. Oratione hinc eo usque admittenda esse videatur, ut insultummodi peccata, quamquam sit maximum damnificiumque, refici tamen debet * ad peccata imprudentia; sed ne per imprudentiam aut ignorastiā excusandum sit, absurdum eſt. Tantum enim Atheus sit à Deo immedietate, sit à Regibus sub Deo coextinatis, non et fabilius punius à Rege, prospera quod leges non obſeruari; sed ut hostis ob ante, quod leges inducere recipere; hic eſt, iuste bellū, ut Gigantes stupescant. Hodie enim inter se sunt quatenque utriusque concurrit imperio, neque alteri alterius subiecitur.

Refici tamen debet ad peccata impun-

impunitenſe.] quod Adversarius non ad insigillatum, sed ad impavidum reuelans, dicit plausus reprobus eſt: una à ratione de non patente europeo talquam, Adversarius fecit omnia alterius faciens ut obſeruari. Objiciunt patentes, quod cum Deum esse ratione naturali fieri perfidioris aliandi, apertori debet ut perire nec solent causa legum natura, neque una imprudentia ratione sed auctoritate ratiōne. Ego verbiua Adversarius fui, ne Ugnus aliquem justus quoniam condonaret cui iniurias possum, & diligenter quæperimus & utimur captiuitate, sed ratiōne nullam iuramenta, quæpropter primit, qui nominis namque Deus non ē, sed aperte appellatur. Deus auctor de Actis sc̄. legiuit, Dixit insipiens in corde suo: non es tu Deus. Insipiens peritiam causas in cognitu ratiōne: et quod genitū ab eis Dissolutorum fuerit. Deinde Adversarius Dei eſt obſeruare; Noncum auctor illius, quem inveni, aliquando apparet eſt pater. Pater iniquiſti eſt à Deo, & ē famus impunitus et auctor patris pater iniquiſti. Insipiens procula me multa pars tunc iniqua causa. Quod autem Deum esse ratione naturali fieri perfidioris, ita antiquissimum eſt, nec unquam omnis id sicut pater patet, nisi previous tunc causam quam proportionem habeat.

Epi-

210 T H E S S I U M . Cap.XIV.
Sphere ad Cylindram, crenata, Arhime-
dras, et fagi patens, quae nihil ex vallo,
dum invenerit patens. Dico igitur regis
aliquibus Deum esse, Iustus potius frat-
er populi; utare bonorum in voluptatibus, vel
dignior, vel honestior, perquisitus con-
veniens occupans, item honestus qui res tra-
nascitur non potest, vel non valens, vel non
conveniens, dumque infelices in quo sunt
Acti fagi, sunt id non posse.

XX. Quoniam etsi patet quod cives
singulis singulis ad predicationem con-
stituti, hoc est, summo imperio sine is
unus homo sive unius civitatis sit, absolu-
tum & universalem (qualem fagi copie
in articulo definitivus) prefec-
tum obseruant, scrivum obligatio
ad singulas leges civiles obseruantur,
ita ut illud patrum contineat in se le-
ges omnes. simili, manifestum est si
verum quod patro generali obedientie
renunciaverit, omnibus simili legibus
renunciare. Quod malum tanto gra-
vius est quolibet peccato uno, quanto
peccare sunt gravius est quam fer-
mel. Aetque hoc est peccatum illud
quod vocamus. C. 3. 2. 1. 8. 1. LXXX
M A R T I N I S . & est factum vel
dictum quo civilis, seu iustitiae, decla-
rat atque tibi amplius voluntario
a homini vel suorum cui commissum
est

Cap.XIV. T H E S S I U M . 217
afflimentiis civitatis imperium obe-
ditadi. Et tallo quidem, huiuscmodi
voluntario declarat eius, quando
eis induit vel inservit coenam personis
quamvis vel summum imperium habe-
bit, vel habentiam mandra exfol-
quantur, quales sunt profligari, Re-
gicida, & qui contra civitatem genitum, vel ad hostes distante bello
transfigiuntur. Dicto autem voluntari-
um tandem ostendunt qui dicoles
negare se, aut civis curiosos, ad eam
obedientiam obligari, vel in moto, ut
qui diceret non esse ea obedirem
(tale obediencia quam dominus
Deo) simpliciter obsoleta & univer-
saliter & recte patet, ut si quis dice-
ret hoc esse sic sive subito bellum
perire, pacem faciendo, milites em-
ployandi, pecunia exigendi, magistrum &
ministros publicos eli-
gendi, leges ferendi, concordias
reveniendas, penas inflandi, vel
aliquidque fieri quo confidere civi-
tate anno posset. Atque huc & similis
dilla & dicta civitas hiesc resellatio-
ne ex iure (non civilis, sed) iuris
dictam. Postea namque esse ac aliquid,
quod factum ante legem civilem
nam non erat civitem hiesc resellatio-
ne, si tamen si fieri posset. Ut si lege
declar-

declaratur per signo obediens ut resiliens remissione habendum esse (hoc est pro criminis lege Majestatis) si quis vel monachum cederet, ut signata resiliencia adulterarentur, si qui posset id fecerit etas misericordia 1000 minas et quam ille alter, minas ratione peccati, quin non unius leges simul, sed unius tantum legem violat, nam lex vocatio crimen maiestatis, ita quod formis una ira est, non enim quidem insidiatur. & forte pessima maiestatis iurem iuste statuit, sed ut peccatum ipsius gravius si non efficeret.

**Crimes
de re Ma-
jestatis
non legi-
ciderit,
sed resili-
entia ei-
us.** XXI. Peccatum autem id, quod per legem naturalem crimen lege maiestatis est, legis naturalis transgessio est, non civilis. Cum enim obligatio id obedienciam civilem, cuiusvis leges civiles validae sunt, omni lege ci- vilis prior sit, sique crimen lege maiestatis naturaliter nihil aliud quam obligationis illius violatio, sequitur crimen lege maiestatis violatio legem que pessimis legem civilem, tempore naturalem, qua prohibetur violare pacem & fidem dianam. **Quod** & quis Princeps summus legem civilem in Iustice formulam conciperet, non refutabatur, nihil efficeret. Nam nisi prius obsequium civis ad obedienciam, hoc est,

est ad non rebellandum, omnis lex invalida est, obligatio maxima, que obligat ad id ad quod ante obligari erant, superflua est.

XXII. Sequitur ex hoc, pauli et plauti legera prudenter. Ex exercitu lege maiestatis sententia, non sine iustitia, sed maxima, huc est, non ut iure malorum, sed ut ei- ficitur honoris, nec sine imperative domini- uum, sed iuribus.

XXIII. Sed qui facta enarrata le- genda civium, quando potius ipsa lege than non deficiunt, expediti putant, si pessima ^{ad} ob- volentia habeant, neque sensu esse co- rrum Deo violatae legis ^{ad} naturalis ^{de} leges. (Quoniamque violando civiles leges, ^{ad} pessima- violentias quoque naturales, que in- hinc civiles obseruant) eos qui pessi- sam fulerunt, quam lez exigerat. Tinquam lege non recaretur fallum, sed pars pretii loca proponentes, quo licentia facienda ea quae lege pro- hibentur remundaretur. Per eadem inimicorum possunt astreli etiam mul- tum omnino legis transgessioneum peccatum esse, sed quem suo penatu liberatum quique emerit, eam iure habere. Scindunt autem et verba legis duplice sensu intelligi posse, atque ut duas partes (prout dictum est super articulo 7. continet), nem- pe

pe prohibetatem absolute, ut non faciat
de vindicantem, ut qui fecerit peccatum.
Abero, ut unum continetur condicio-
nale, in. *Nisi facies nisi peccata velletis.* Et sic les non impunisces, sed
condonatiles prohibes. Si prout modo intelligitur, qui facit peccatum
quia quod lege verbum est facit. Si
secundo, non peccat, quia facere ex-
timum non est implorari conditionale.
Nam in primo sensu omnes facere
prohibentur; in secundo illo, qui se
potest subvenire. In primo fratre,
legi pars vindicativa una Reum obli-
gat, sed negligit in tempore cognoscendi
in secundo obligavit ad peccatum con-
cedendo ipse qui potest debet, sed quod
liberandas sunt capitales, non aliqui
graves sint, obligari non possunt. Una
vero sententia accipienda sit ab ab-
stinentia deponentes enim, qui sumunt habet
imperium. Ubi ergo de facien-
tia legis dubitamus, quis enim sum-
mit non peccare qui non faciam peccatum
enim tria si facimus, interquod les
postea explicati posse. Nam quod da-
bitur an si peccatum nescire, id faci-
te, cum aliudque liberum sit; con-
temnia legum est; ideoque per cap-
ut art. 28. peccatum contra legem in-
naturaliter. Inquit igitur est distinctio
dicitur

illa abdicatione in Africam & Pagnum,
quasi patris humani abdicio possi-
tur expiari possit, quod peccatum illi
exira legem naturalem que est lex
Dei; aut quasi nos peccator qui pec-
cat suo danno.

CAPUT XV.

De Regno Dei personarum.

Proposito separandum. II. In prole
regni Domini Regum. III. Personae
Dei adiectio. Ratio. Royalitas. Proprie-
tatis. IV. Regnum Dei duplex, materialis,
& spiritualis. V. In quo Regnum
Domini dicitur quod de Consilientia eoc.
VI. Mores Scripturarum. VII. Ob-
ligatio nostra voluntate Dei profunda prece-
derit obediencia humana. VIII. Le-
go Dei in Regnum mundi regis, quod est. Quid
est. Regis rectus sicut. IX. Hanc
et ceteras quid sunt. X. Cetera consilere
et in arbitrio, ut in arbitriis.
XI. Regis arbitrii naturalem, etiam Advi-
citionem. XII. Alio iustum, alio
spiritualem. XIII. Regis fractio E-
ritis. Suorum. XIV. Scriptura Regis
naturale circa Dei arbitriam. XV. Regis
sue arbitrio quid est arbitrii voluntatis rebus
mundi. XVI. In regno Dei arbitrio
rebus procelsum Dei indirecere ar-
bitrius. XVII. Regnum Dei per na-
turaliter. Legem naturalem interpretari
naturalem, si quod non huiuscemodii natura-

stis, qui habebit Dei statutis imperio
juramentum. XVIII. In voluntate quodam
sicutate. XIX. In Regno Dei nomen,
quid sit precepsata, & quid enim iste
Majestatis Domini.

Propri-
tatis
genus.

I. ex anno Uod statutis nomen,
hoc est, libertatis ab-
solutorum, qualis est co-
rum qui neque Reges
neque Roegnatur, Assimilia ut & statutis hominum.
Quod praecepta quibus nulli statutis
conveniunt sunt leges naturae; Quod civitas
exsistens sunt lumino imperio nos pos-
sunt; Quod in cuius summum imperium
obedient obediendum sit simplicitas,
id est, in omnibus que mandata Dei
non repugnant, in successoribus, &
ratione, & facta Scripturarum scholasticis
compositum est. Dei adiutorium
civili offici cognitiorum ha-
bituum, ut sciamus que sunt leges nec
mandata Dei. Alter enim leges non
potest, unum ea que iudicem facere
authoriter imperium civili sunt contra
leges Dei necne. Ex quo conve-
nit esse, ut vel nimis obediencia
erga civitatem consummetur finis erga
majestatem divinam, vel metu pene-
tenti in Deum incurvantur in con-
sumacionem erga civitatem. Ut minime
hunc

hunc scopolum effigiam, necessaria
est cognitio legum Divinarum, quo-
rum vero legum cognitio dependet
a cognitione Regni, dicendum est in
lequeribus de Regno Dei.

II. Psal. 96. v. 1. Domine regna in pa-
ci, regnabit aeternus, dicit Psalmista. Et Dominus idem Psalmista, Psal. 98. v. 1. Domine
Dominus regnans, invocans populi, qui sunt
solis super Clericis, universas terra. Scilicet
velint solum homines, Deus est
Rex universitatis, neque enim qui
Excellentes eam, vel Fraternalis nego-
tiari, ideo folio suo excusat. Quoniam
tamen Dei amantes au-
teros ita per potentiam regat, ut
nemo possit quidquam facere quod
ille faciat nulit, sed tamen hoc
proprie & accurate loquendo Regna-
re. Regnare enim facit non qui
potest sed qui habendis, id est, potest,
facere regit. Integro igitur Dei pro-
ficiuntur habentum, non cooperantia
est, neque irrationalia, licet poten-
tia divina sufficiat; quia praecepta
et nomen Dei non perduntur; neque
tum obes, quia Deum esse non
credunt, neque cum qui Deum esse
credentes cum tamen infirmis hoc
regere nos credunt, nam & hi quanti-
bus regnum à potestate Dei, pro-
tege

capacitas nella agnoscant, seque-
ntias metuntur. Soli igitur in Regno
Dei credendi sunt qui ipsius & recte-
rum omnium rectam esse, & praece-
hominibus etiisque per intransig-
tiones fuisse apostolicas. Ceteros non
subditos, sed hodus Dei appellatoe de-
betur.

*Melior
Pro vir-
gine Rer-
um, Ecclae-
sis &
Prophe-
tis.*

III. Regere autem praecepit non
scitur, nisi qui regendis poteret
sua aperte declarare; nam praecepit co-
genitum leges sunt illi qui regentur.
Leges autem nostra sunt nos qui pro-
prietate pecuniarum, & ut omnes tollatur ignorantia etiencia. Le-
ges sunt homines quidem, unde sunt
vere prouulgant, nec alio modo va-
luerintur sicut universaliter significare posse.
Dei autem leges in pri-
mo modo declarantur: Primo, praece-
piente nostra differentia. Secundo, prae-
terea invenimus invenimus, que inil-
ligimus fieri per vires superiorum, &
vel per vires, vel fortissimam, vel le-
gitimam ipsorum voluntatem dividuntur. Ter-
tio, per vires aliquas obsecratorias, opera
Dei super vera misericordia edita, in inde-
digsum, exercitii commendantur, insiste-
reto cuius recte sic unicas Deum ad vo-
luntatem suam aliis significandam, vo-
cante Prophecyta. Tres ininde idem
possumus

possunt triplices Prophetae Dei, nimitem,
Prophetam ratiocinante, Verbum sapientiae, &
Prophetam Prophecytan. Quibus respon-
derat tres modi quibus audire Deum
dicuntur, Ratiocinatio ratione, Praesatio, & Fi-
ctio. Propheta Dei sapientie ad portas; fa-
bulum est, neque Deus per Revolutionem
hominibus loquens est, nisi vini-
tim, & directissimenter; neque ultro le-
ges Regis hoc modo populo ulli pro-
mulgante locutus.

IV. Pro differentiis autem quae est Regis
inter Verbum Dei Rationalis & Prophetici-
am, Deo Regnum duplex attributum
est: Naturale, in quo regit per dictationem
ratio Ratiocinatio; quoque universale
est in omniis qui diuinam agnoscunt
potestim, propter naturam rationa-
lem nostram conformatem, & Prophecy-
tan, in quo regit etiam per Verbum Pro-
pheticum, quod peculiare est, propterea
quod non omnibus dicitur leges politi-
cianas, sed populo peculatori, & ceteris qui
honestatibus à se eleitis.

V. In Regno naturali Regnandi & Ymagi-
nandi eis qui leges suas violant
Deo est A sola parenti iniquitatem.
Poenitentia est in aliis vel à Naturae
est in aliis, vel à Patre. Quando juri regnandi
di ex Patre natus, alterius enim est capitulo
et 6. A Natura autem id est ius der.

M. Vnde,

vant, eo ipso quod à saudore sic
fublantur. Cum enim per omnes
jus esset omnis in omniis, meca-
que erat jus in omni regnandi ipsi
manu eorum, enī autem quae-
lates homines id abulentes fuerint, alia
non erat præter minus minus, ut
sapientia fecundatio articulo gallo-
fam et dicitur scilicet actiones de-
cedendum esse à jure illo propter con-
servationem humani generis; qua ex-
quilibrio hominum inter se quod
tunc de peccatis naturales occurrerò
enarrabam bellum; quo deli-
ctos generis humani penitentia con-
juncta est. Quod si quis exterius po-
tentia in transumanculceret, in rebus
eius non omnes quidem coquendis cui-
bus poterint, ratio quam de juri
bi à natura coactio decideret salu-
tismissa fuisset. Mansisset igitur ihu
esus domini in exteriori omnes po-
poter paternum excellsum, qua delecta-
tios considerare possebat. In igitur
quoniam peccator refili non posset,
& per consequens Deo assupserit;
jus dominandi ab ipsa potest destruc-
tur. Et quodiescumque Deus peccato-
rem patitur, vel etiam in seipso, et
si ideo puniri quia peccaverat, non
mea dicendum est nisi potuisse cura-

quidam

tindem justè affligere, vel ejusmodi ex-
istere, et si non peccaserit. Neque si
voluntas Dei impunitendo peccatum
intercedens respacere possit, id est
quod affligendi vel occidendi
non à persona dñe depeccatur, sed
à peccato commisso.

V. Quodlibet illa supplicatio nihil
anticipi nobilitate, quare hanc supplicio
mala ex multis fere causis, cedet, cum
et cum hoc nostra, quo jure Domini bona
et mala hancmodi defraude. Et difficultate
hac non solum vulgi, sed etiam
Philosophorum, &c., quod magis est,
suntibet hominum de divina pro-
videncia fidem vacillare fecit. Psl.
33. c. 1, 2. Quae hanc I. impicit Da-
vid. Ihesus Deus hic qui nolle fecit
nei auctor penitentia fuit peccati, qui effe-
ctus fuit gloriar mei, quia peccati super in-
quit, patrem peccatorum videntur. Et Ioh.
quod artier cum Deo capitulo-
bat, quod infusus tam est, tamen ta-
men calamitatis affligetur? Solvit
difficultatem hanc, in cap. 106, ipse
Iohannes vivit vocet, te jui siuum argu-
mentum nimis à peccato cinctus, sed à pro-
mota gemitu definitus confirmatur.
In cuius disputacione iugis se Iohannes
& amici eius, ut he illum secum face-
runt; propterea quod puniatur, ille

M. 2. honum

bonum accusacionem argumentis ab intencionis sua redargueret. Atque Deus eam & illam & huius audiret, et ostulacionem illas refutat, non iniquitatem aut peccatum alicuius ipsius damnando, sed propriam potentiam explicando. Job 38. v. 3. &csequ. Vbi (inquit) eratis, quare possetis iudicium vestrum? Iec. De amicis autem Job 43. 7. iratus est ad contractos quod cum locauit fratrem suum coram eis, sicut formar ei Job. Sententia huius conscientiarum est ea quam dicit Servetus noscere in eis, tunc qui crederunt eis, cum interrogantibus discipulis ut ipse per taliter quod usserentur eis, ut patentes, respondit, Joh. 9. v. 3. Neque hic prouocat, neque parat eis; sed manifestaverit opera Domini in illis. Quisquam autem dictum sit, Rom. 5. 12. Mortuus est Christus bone standebat per peccatum, non loquuntur quin Deus per suum poterit homines & mortu obnoxios fecisse, caeli non quae peccassent, quemadmodum ex terra animalia mortalia fecit & mortuam peccare non possunt.

VII. Quid si jus Regnandi habent Deas ab omnipotenti facta, manifestum est obligacionem ad perficiendam ipsi obedientiam incumbere hominibus

hibus propriis ^{de frang-} imbecillitatibus. Obli- ^{de frang-} gatio enim quae ex puto omnis, de qua hoc ab dictum est capite secundo, hic ubi ius ^{de frang-} imbecilli, nullo intercedente pasto, ^{de frang-} huius iuris, lucum habere non pos- ^{de frang-} est. Sunt autem obligacioni naturales ^{de frang-} illae species: Una ut liberas impec- ^{de frang-} ctimonia corporis tollunt; iusta ^{de frang-} quam coelum & terram & creaturas ^{de frang-} omniis cui resuere se posse desperare non potest non obe- ^{de frang-} die. A secundo hoc obligacionis ge- ^{de frang-} nere nascitur, hoc est, a menu, free imbecillitate proprie (respetu di- ^{de frang-} recte potentiae), confessio, quod in Regno Domini naturali, ad obedientiam Deo obligatur; dictante feliciter ratione, omnibus Dei potentiam de pro- ^{de frang-} videntibus agnoscendibus ita ut est ^{de frang-} auctoritate causa finalis.

Propter imbecillitatem. I. Si est ^{de frang-} latum hoc videlicet, illas reges et regna re- ^{de frang-} giriuntur confidere velit, si esset das ^{de frang-} malitiam, aut aliis ordine obligaciones, ^{de frang-} imbecillitas cordis servitum novi diligat. Hoc si versus 19, versus quaque est quod ^{de frang-} 196, huius iure Deo subdulces est, quis ^{de frang-}

missimorum tuis falso. Nam *Sermon*
noster *Paulus* aduersus (qui excepit
Ecclie hysla max) et contra *Paulum*
adversari, obdilexerat ab illis, et nonne
videtur exigitur, quod ad resistendum falso
seruum eam habent.

LXXXVIII. **VIII.** *Quoniam Verbum Dei per
Deum* statuerat solitudo regnante, aliud non
~~regnum~~ supponit peccatum rectius ratione, et
multoq[ue] leges suorum Regum ab eorum Verbo
sunt, que
2. & 3.
sup. 3.
p[ro]p[ri]et[ate] s[ecundu]m
f[ac]t[um].
g[ra]m[mat]ica
sunt
leges naturae et
ratio illarum quia cap. 2. & 3. erant
mutatis, & transiit dictamen de duximus,
Plautianus, Appianus, Lassianus, Mi-
sericordia, ex parteque ratione sensus
peccata conciliantibus, quae pertinuerat
potest huminum erga se invicem; &
illarum quia ratio sedis dictaverat prae-
terea, circa honorum & cultum divis-
ione misericordia. Quae sunt illae leges sa-
maritanae, sicut vincenti sensus, non est
quoniam reperitur. Quae honoris autem
& quem cultum & venerationem, id est, quae
leges sicut eadem dicta non sensus
videbantur est.

Honor **X.** **Honor**, proprie loquen-
do, nihil aliud est quam opinio al-
iquid sit, ut p[ro]p[ri]e cognoscere eam possit.

Et

Et honorare aliquem, idem est quod
magis estimare. Et sic honor non in
honoribus, sed in honoratu[m] est. Hoc vero
autem in opinione secundum consequan-
tiae occellatio triplex affectus: *alter*, qui
ad dominandum, *tertius* et *tertius*, qui ad
prosperitate referuntur. Ex his autem
seminatur actiones exteriores, quibus po-
tentia placari, & propria fieri solent,
& quae fortissime honoris effectus, id-
estque & signa naturalia. Sed sicutem
honor interlocutum est, etiam ad effectus
illorum huiusmodi exigitur, quo sensu, ho-
norare eum dicuntur, de cuius potentia
refertur, etib[us] vel facta, eos egre-
giū faciunt; ut *Mosch* idem sit quod
salut. C O L T U M autem est omnis ex-
ternus honoris intentus signum. Et
quos officia placare si inteli[ligi]tur, vel ut-
rumque propinquos nobis reddire flu-
entia, eos calore dicuntur.

X. *Sic* enim anima, vel *verba* ^{Cultus}
laetior vel fulta; *Idemque* *Cultus* em-
ptus, vel vobis vel *fulta* confusat. *Vero* ^{ad}
qui autem ad tua genita referuntur, ^{ribet,}
quoniam prius. *Eas* sit sic predi-
cans locutus; secundum, predicatio per-
verbius, quid est *Magistrorum* ^{ribet,}
Territorum, predicationis *Felicitas* ^{ribet,}
de portio in futuris etiam secura, ^{ribet,}
ut *Antiquorum* dicitur. *Honorum*, in-
M. 4 quam,

quam, unumquodque genus, non in Verbo modo, sed etiam in Fallo specie potest. Verbo autem laudare & celebransque sunt, quando se per propinquitatem, sive dissimilitudinem, hoc est, per similitudinem, sive similitudinem, quod causat. vel de Congregatis laudare vel celebrare dicitur potest; ut cum dicimus illam quem honoramus esse liberos, fruges, sapientem. Fallo vero, quando si per confusione, sive per hypocrisiam, in gratiam oblitus, que frumenta, ab aliis, quod patrificare; congratulationem, que felicitatem suppedit.

XI. Sive autem vox, sive fabio aliquem celebante velimes, iuvacimur alia quae honestum apud orationem significant, qualia sunt inter amicos, nomina venientia & patrimonium generatio, que in malam partem accipi potest possunt. Ut boni, Pales, Fortis, Iaphet, & familia. Inter effigies autem Oberonius, Cratylus, allies, Prover, aliaque eius generis, quibus agimus potestis & virtutis temporis subintelliguntur. Aliaque honestum apud quoddam significant, apud alios vero contumeliam, vel acutum; quia sunt in atrocitate nominis que ad virtutes vel vices, honesta vel indumenta, pro diversitate opiniorum diversè referuntur;

autem; ut quod occident inimicum; quod fugient; quod se Philanthropas, quod Oratio, & similia que apud alios in honeste, alii considerant habentur in falso, ex quo dependent a confirmatione loci, vel prescripsitis legum civilium; ut inter falcatum caput rotolare, calcere deponere, corpus inclinare, flammam, proflatum, vel gestibus innoxium aliquid petere, ceremoniam formula, & similia. Ceterum autem ille qui apud omnes & semper honestus est, vanalis; alter vero qui loca & mores sequitur, Arribus dici potest.

XII. Ponit Calvus esse potest Iustitia, & honestas iusta cuiusculum, ratione, & potest esse honestus, omnium talis honestus, quod videtur enlati. Si Imperator, actiones quae exhibentur, non significant honestum ut iusti, sed ut imperatores, significant enim obtemperatio immunitati obedientis personarum ut potest iuste potest resiliat obediencia, honestus foliarius & adiutorum sit honestus, quod honestus significare sunt apud predictos, adhuc, alii considerantur est. Ratiocinus calvus vel publicus, vel privatus est potest; publicum autem ratiocinus vel respectu ciborum significare non potest; vel publica ciborum potest. Cum

enio quod ignorari fit, adhuc si sufficientia, cum esset cultus sum qui exhibeatur, sed non cultus quoniam co-
lentes, nisi minus impetrant abhinc
occursum amittere. Primum autem
fons nostra esse potest, si exhibetur fe-
cundum, quandoque pallidum sit, vel legi-
bus, vel resecundum coagulum illi,
quod rarae fonsu adveniat.

XIII. Ut autem quis se rite etiam
fons de fons cognoscatur, consideran-
da causa est quam hominem cuka gaudeat.
Sustentum autem est, quod alia offendimus, Godus iacere suum
est quod quis sintem, viri, leis-
num, formam, amicos, amitas, et
quacumque aliato portemus suam,
vel transmutemus, contumeliam, ne-
que alius esse peccare gloriam, seu
triumphum ostenduntur. Sed horum
alios est, amici, & amiti, hoc est, ser-
vitus & auxilia hominum praesum
bere. Quoniam vero homines, quem
honores, id est, prius potuisse haberi ab
alii videre, poterant esse credunt,
xone agit hominem talium propagari,
& perire ex collimacione, poterant
accendi utram. Fons ergo est, qui se
coli vel pulsi, vel parati, et est, ut
quasi pluvium ex nubes vel modi-
telli mei obediencia reddat.

XIV. Ut

XIV. Ut scimus autem quoniam gaudium
causa Dei est ligata ratio mentalis, in-
cipiam ab anima, ubi ingratis naturae
manculum est ambivendam ei esse ~~deus~~ Dei
regnum. Voluntas enim humanorum
di cuius quem nos potius esse, nulla
esse potest. Deinde Philosophos qui
ipius manum, vel mundi atoniam
(id est pacem) discuerunt esse Deum,
indigit de Deo loquuntur esse, et non
nullum quicquam ei attribuunt, sed
omnino esse negant: nam per omnem
illud, Deus, intelligentia mundi (sicut) di-
cecerat auctor mundus esse Deum, di-
cere natus esse eis causam, hoc est,
Deus non est. Similiter eos qui mun-
dum non crederunt, sed etiam esse
affirmit, quoniam auctori causa esse
non potest, natus mundus esse, id est,
Deus esse negare. Indigit item de Deo
seme, qui oeciam ipsi ambivident,
trans genitissime humani regimur,
ridens auferimus. Nam ut contempor-
tum esse faciemus, si ratione inferuimus
hunc non eraret, locum habet quid eas
minus illud, padigremus, sibil ador-
erisque non sit propter quid cum re-
ment, aut timore, illi certe est rag-
ionem nos exilleret. Propter cuius
habet que significatio regimur a de-
potestate, ea quoque suum ita determina-

num aliquod significat. Unde si signa esse animi hominum; non enim Deum digne hominem; sed in multis ei praesentia arc magisterium omnium quoniam pollutus. Finimur autem in istis est quam paucis; deinceps enim hucus semper affligit & accidit facillime potest. Non igitur Deus in hoc se fere, omnis enim figura similitudine; neque dicunt consipisci, nec comprehendendi imaginacione; vel quicunque facultate anima sofficit; quisquid enim concipiatur, finitur est. Et quandocum tu haec sentias significare concepimus animi, non tamen comprehendimus concepnum nobis sicutem est de Ratiocinis; quando enim dicimus aliquid esse sentire, non aliquid in te significamus, sed imputemus in animo nostro; tanquam si dicremus sentire nos, ut & in remittente, Neque dico de Deo annosificare, quid hinc animo nostro sentit, sed enim conceperit, nollet est, conceperit autem nullus sentit nisi. Neque quod habens potest, aut quod sic sentit aliquid, quod sentire quoque sentire non. Neque quando latet aliquo sit, non sentit nisi sit, nisi quod undeque sentit latens habet imaginacionem, inquit quod mittatur super sentire, immo-

unumque enim supponit esse in his, Neque plures esse Deo, quia secundum ipsius infinita. Postea circa symbolum Perpetuum, indigas Dico et ille que significant deinceps (nisi intelligatur, non, per effectu, sed per mentem) utram per effectu qualitatem praesentem, non, significativa, vel significativa, ut apparet, sit, immo formata. Et sentire, qui de uscio dicitur; figura enim significativa senti, cum intellectu non possit, ut quis agnoscat, sentit, capiat, nisi ex quibus senti recognoscatur, vel significari posse, per enim posse sentire sentire est, & quae dependet ab aliis. Quando igitur sentimus Deo sentire, non est intelligenda sensu nostra; qui apparet sentire dicitur. Denique enim significativa, quod conceperit est dicere; sed supponendum est aliquid analogum quoniam conceperemus possimus. Similiter quando sentimus etiam sentire & ceteros /sentire affectos; vel sentire & sentientes, quae in multis utilitatis fine, quam felicitum a rebus exterioribus organa prementibus animalium, non est gerendum aliquotale similitute Deo; signum enim est potest ab iis depositum; id quod non est beneficium. Illam igitur quendam attributam Deo, quia non

missa quae nobis ratio, auctoritati nominium, que vel negativa sunt, ne refutemus, utrumque, incomprobabile, vel suppositiva, ut opere, maxima, significativa, obiectiva, &c. vel indicativa, ut bene, judic, fons, causa, res de simili, &c. sicut, ut nos velimus quid sit dicere, (quod est cum limitibus ultra phantasia circumscribere) sed proprium admirationem, & obviationem exprimere, quod humiliat, &c. & proprium animi hororumque nostrorum potest. Usque enim talia dicitur ratione significativa Dei nomen, & affectus, sive similitudines, quod est, ratione, quae relationem ad nos, nunc Dose, quo cum ipso & R. re, & Dose, & Pater,

X V. Cetera offensio ex parte quibus Deus colundas est (quoniam modum & circa mundam), generalissimum rationis praeceptum est, ut sim signa scilicet horum patrum, sub ipsius cognoscatur. Primo, posse, qui signo faciatur vel necessitate veluti, Non faci illi Deumque Regum illi fecit. Secundum enim prius signa speci, specie vero patrum & humanum diuinum agnoscere.

Secundo, Genitivum. Albo, que etiam auctoritas figura est, nisi quid beneficium anterius pater, gratie expressum.

Tenui, Dose, id est ab aliis & se-
mper, sicut enim Gratianus afficeret.

Quarto, Non facere pro aliis, id est
inter sacrae coenam hominis contra fo-
cpcionem, si filiar, inter impetracionem ejus,
qui & scire omnium felicitatis necesse, &
potest quantum potuisse potest. Id
quod scilicet Dei est. Sigillum enim
Homo aliquis est, cui nocte abscondi-
disfideliteram fuisse credidit, neque
infideli potest horum posset, infi-
dicitur fides data, non parvus, &
qua violentia posset ab Hocque visdi-
ctu, & neque igitur iugamento effet
opus.

Quinto, De Deo consilium impie.
Signum enim Tempis est; Timor au-
tem mortis, Punitio consilio est. Sequitur
enim praecepto hoc auctore omnibus Dei
miseris auctoritate, aut frustis, ut interpos-
tum inconsideratum est. Non ergo
timor alienus est, qui enim sibi
est. Operatum non est illi interces-
siones ad vitandum, vel nullum
estimant per vim, quod omni necel-
le est nisi primis fides deest, vel
in cunctis od justicium continuo-
datur. Item vero ab aliis de divi-
nitate. Suppositione enim illi, in regia
Dei auctoritate, resuere contra impuni-
tatem est, ex principio scientia legum.

bis. His autem tantam abessit, ut tria-
mus naturam Dei, ut ne quidem no-
bili corporis; aut cuiuscumque exco-
rae proprieates fata aliqui possi-
mus. Ex hisautem igitur disputa-
tionibus nihil provere, pateretur
quod ad modulum conceptionum no-
strarum auctor divise magistrat se-
mene imponeamus. Sequitur quoque
(quod antea ad ius Regni Dei) In-
confidemus & temerariam loqua-
tionem esse eorum qui dicunt. Hoc vel
non possunt cum iustitia dividere.
Nam & horum concordie discunt
si filii fuijus eunum diligenter, ut ju-
stissime aliter quam imperialis fuisse mo-
niantur.

Sextū. in Pocobus, Cossicam effe-
xilar, sarcophagis quidquid exhibetur,
sparsore esse in locis prout optime, &
bonae significantiae, nimisum orna-
tum esse non subitum, aut levem, aut
plebejam, sed paucoram & bene cons-
positam, nam etiā absurdum est quod
Ethnici Deum sub imagine colerent,
aut tamen à ratione alienum erat
quod eaminihas. & omnes in factis
inveniatur. Item Pöllana palibet, &
Duxana magistri, de quibz aguntur, vel
submissios vel gravitudinis signifi-
cative, vel beneficiorum acceptacione
nicio-

memoriam esse, proficisciunt enim
hac omnia à studio honestandi.

Sequimus. Drass aut flosm ferent, fel-
pulus &c publice in cœpilla bonitate
ali operari. Etenim cultus eo maxi-
me placet, ut dictum est super, articulo 2.; quod gigas honorem in aliis.
Nisi ergo ali videant, quod in cultu
græculorum est petit. Postremo, sum-
mo conatu obsecrandos esse legi rever-
enter. Etenim Domini imperium par-
ticipedero, fugitiq; irremissibili contum-
elia; sicut & cruxatio, omnibus
sacrificiis acceptius est obedientia.
Atque hoc sunt legum rexaralium cir-
ca cultum Dei principia, eamim (an-
quam) quas dicto talio hominibus
legulis. Tocis autem civitatis quibusque
nam unquamque sua est Persona, ca-
duta Ratio naturalis potest et ipsa imperat
Caib; Publici subiectum. Nam quis
adheserit fidei à singulis secundum ra-
tionem privatum, ex civitatis afflictiones
non fuit, neque ergo civitatis culuis.
quod autem sit à civitate fidei intelligi-
sufficere est, vel eorum qui sum-
mam habent imperium, idenque con-
fita civium final potius, id est
affirmatur.

XVII. Legi naturæ circa cultum ^{de regis}
dilectionem, que precedente auctoritate Duxa-
num

humane sunt, signa honoris natura-
rum huius tantum exhiberi præcipiunt. Con-
siderandum autem est, duo esse ge-
nera signorum; alterum Naturalium,
alatum Passim, sive ex consili-
tuo expresso, vel tacito. Quotidianum
jam in omni lingua, Nomina sive
Appellationes usus ex consilio en-
tit, etiam ex consilio potest ma-
teri. Quod enim dependet & vim
suum derivat à voluntate hominum,
secundem consentiarum voluntate
mutari, vel aboleni potest. Nam
ergo quae ex consilio hominum ob-
tulerunt Deo misericordia, coniunctum
consilio cessare possunt: quod at-
tem consilio hominum potest faci-
ti, id constitutere civitati licet. Inte-
r ergo civitas (hoc est illo qui omnis ci-
vitatis potestatem habent) quae es-
timis sive appellationes Deo honoris
sunt, que non sunt, hoc est, que de-
stringe de natura & operationibus
Dei publicè scienda, vel proficien-
ti sunt iudicabit. Actiones autem
significantes non ex consilio horo-
num, sed naturaliter, sicut effodus
sunt signa saecularium transuersum, qua-
rum quandom seneget signos sunt cō-
trariis eorum eorum quibus sunt
nimis quibus ostentantur corpora-

quid similitudines, & quæcumque pu-
der facere eorum in quo reverentur.
Aliæ semper signa sunt honoris, ut
secedere, & alioquin decenter. & hu-
militate, cedere de via, vel de alio quo-
cumque commodo. Nulla in his mu-
tare civitas potest. Sed infinite aliæ
sunt quæ, quod actuer ad honorem
pot consumelam adiaphora sunt: ex
tibis in signa honoris a civitate & in-
fluenzi possunt, & infinitas revera ho-
noris sunt. Ex quo intelligi potest
civitas obelitudinem esse quicquid
iusti pro signo honorandi Deum,
id est, pro eius usurpari, modo id in
seum honoris insinuare possit, quia
honoris signum est, quod iuste civitas
pro eis usurpari.

XVII. Regnante Deo per solam Regna-
turam, que sunt leges eius, eas in Deo
sicut secundum seculares diximus iam. ^{per out-}
Quotidianum autem nemo est, qui falli-
tudinando possit, contingatque cir-
ca pleraque actiones, homines dif-
cordi sententia est, quasi ulterioris inter-
potest, quemnam res illa ratione, hoc est, non sibi
legum suorum interpretari Deus esse
voluit. Et de legibus quidem secundum
eum, id est, de iis que pertinet ad in-
fusum, & mores hominum versus ho-
mines, et aucto dictis de civitatis con-
stitu-

habet sed finis iuste, ratione cocontentum esse
Dicitur de multis civibus, iustitia omnia esse
peccata civitatem; iudiciorum autem nihil
aliud esse quam legum interpretatio-
nes; & per consequentia legum inter-
pretatio ubique esse civitatis, huc est,
ens qui civitatum habent imperiale
fonsimum. De legibus autem facio con-
siderandum est, quod supra cap. 5.
artic. 13. demonstravimus, signos
los cives tantum juris in eum vel eis
qui imperium habent civitatis, quan-
tum transferre posuerunt, transflu-
isse. Ponebant autem transferre
iuris decennendi de modo quo Deus
honorablest sit, ergo & transflue-
runt. Quod autem id poterint, ex eo
manifestum est, quod modus hono-
randi Deum ante confluentam civi-
tam ab inuiscujusquisque ratione pro-
ximis perenius erat. Inviscujusque ra-
tionem recessus privatus, rauxi omni civi-
tatis submittere potest. Præterea si sus-
piciunt propriae rationem in colendo
Deo sequebentur, in tanta devotissimam
colentiam, alter alterius cultum inde-
comum, vel quam impium iudicaret i
seque alterci alter Deum honorare vi-
deretur, non esset ergo talis, ne
quidem qui maxime cum ratione con-
gisceret, proponeret quod natura habet

in eo confitit, ut sit signum honoris
veri signum autem non est, nisi quo
aliquid inserviat aliis, neque ergo
signum honestus est, nisi quod aliis lic-
tiderit. Rursum signum veram est,
quod confessus hominum sit signum,
ergo etiam honorificum est, quod
confessus hominum, id est, iussu civi-
tatis sit signum honestus, non est ergo
contra voluntatem Dei, per solam ca-
tulanam declaracionem exhibere ipsius signum
honestis quae imperialis civitas. Pos-
sum enim cives ius decennendi de mo-
do colendi Deum, in eum vel eos
transferre, qui civitatis habent impe-
rialium fonsimum. Imo debent alioquin
enim, omnes absurdia opiniones de
natura Dei, ceremoniasque omnes ri-
diculæ, que apud alias gentes existen-
te, in eadem formal civitate confiske-
rentur; ex quo continget unicui-
que credere certas omnes Deum
communis officia. Itaque de ne-
mine recte dici posset, quod Deum co-
lere; nemus tuum Deum colit, id est,
honestus exterior, nisi is qui ea fuit
quibus aliis appetatur honorare. Con-
saudi itaque potest, leges naturalis
tan sacrorum, quam fratrum. Re-
gnante Deo per salutem nostram, inter-
pretari, dependere ab autoritate
civi-

civitatis, hoc est, ejus homines, vel civix, cui concessum est sumnum civitatis imperium; & Deum, quicquid imperat per ejus vocem imperante. Et, è converso, quod ab iis imperatus & circa modum honorandi Deum, & circa seculasia, imperati à Deo.

XVIII. In contrarium autem interrogate quia poterit, Finis, an non lequeratur obediendum civitati esse si directe imperat Deus consummatio afficeret, vel prohibetur enire? Dico non sequi, neque esse obediendum, nam consummatio afficeret, aut ea omnino colere, à nemine intelligi potest pro modo colendi, negot etiam habuit quisquam ante existentem confluentam, eorum qui Deum ergo agnoverunt, ius regandi hominem ipi inde debitum: neque ergo ius talia imperandi in civitatem transficeret posuit. Deinde, si queratur, an obediendum civitati sit, si imperet aliquid dici, vel fieri, quod non est directe in Dei consummatione, sed ex quo per ratiocinationem consequitur consummatio possunt decipi, velini, si imperet Deum colere sub imagine, eorum iis qui ab fieri honorandum esse juntur. Ceterè faciendum est. Cuius enim influent in signum

signum honoris: sic autem colere signum honoris est, & honorem Dei propagari apud eos quibus pro signo habebat. Vel si imperet Deo nomen attribuere, quod non intelligimus quid significet, aut quomodo eam hoc ipso nomen, Dei coheret: id quoque faciendum est: quia que facimus honoris causa, nec intelligimus alter se habere, si pro signo honoris accipiantur, signa honoris sunt; ideoque, si ea facere teculamus, reprobamus Dei honorem propagare. Idem sensendum est de omnibus aliis & affirmib[us] circa cultum Dei tunc taciturnalem, quæ cadete in controv[er]tiam, vel disputatione possunt. Quamvis enim huiusmodi imperata possint esse intendam contra rem rationem, ideoque peccata in iis qui imperant, non tamen sunt contra rectam rationem, neque peccata in faboris, quorum in rebus communis recta ratio est ea quæ suammittit rationi civitatis. Postrem[us], si is homo vel curia cui comitissima est fama poterit civitatis, iubeat se collimant & afflans illis, quibus colendus est Deus, quarti potest an obediendum sit. Multa sunt quæ & Deo & hominibus communiter attribui

bui possunt; nam & homines Iudei, & magnifici possunt; multaque actiones, quibus & Deus & homines eis possunt. Sed attributae & alias significations tantum spectantie sunt. Atributae ergo quibus significamus fuisse nos hominem aliquem ita imperium habere, ut à Deo non dependeat; vel esse immunitalem, vel potentiam infinitam, & famulam, quamquam habeant Reges, absentem est; sicut & attributae idem significantibus, ut precari absentem, cogere ea quae solus Deus dare potest, ut ploras, & ferentiam; offere ei quae solus Deus accipere potest, ut holocausta, vel cultum exhibeas, quo major exhiberi non potest, ut sacrificium. Haec enim eo tendunt, ne Deus regnare existimat, contra id quod ab initio supponitur. Ceterum genitio, prostratio, vel alius quicunque actus corporis adhiberi licet precepisti, etiam in cultu civili: possunt enim significare agnitionem potestatis civilis tantum. Cultus enim divinus à civili, non mouit, sed habuit, aut gesta corporis distinguuntur, sed ferentia de eo qui colitur declaratione; ut si problemamus nos autem aliquem ratione declarandi eo signo quod habemus

mas cum pro Deo, cultus divinus est; si idem facimus in signum agnitionis imperii civilis, cultus civilis est. Neque distinguitur cultus divinus à civili per ullam actionem qua intelligi solet eis sub nominibus Angelis & Iudaeis, quorum prius seruum officium, postea fuisse deo eans, nomina sent ejusdem numero actiones.

Ceterè faciendum est] Diximus enim prædictis articulis 14. qui Deo serviantur attribuimus, facere eos contra legem de ideo Dei exortarem. Nam qui Deum credunt sub imaginem, veramvis illi dicuntur, faciunt ergo quod faciendum non est, & locutus prius videtur esse contrarium. Scilicet illarum est prius, non illarum qui impotens nulli se colunt, Deo terminaliter aspergunt, sed prius impotens, nam qui Deum se colunt, reverentur, sed eo in loco flave, vel prostrantibus in gressu loco flave vel procumbente à legione impotente iugulantur. Scilicet, faciendum est dico, non semper & aliquid, sed suppositione nullum aliud est calendæ Deum regulariter differentiæ locutio ratiōne; nam non voluntatis ratiōne posse ratiōne est. At in Regno Dei per Pallium, breviarij, breviarij, breviarij, non expresse prohibetur idealiter, tñ civitas sic colere iudeas tam suos vestrum reu est. que à confundentibus

repugnatum patenti esse aliquam inter
excellens hunc & decimam quartam, na
tum patere difficitur.

XIX. Ex iis que dicta sunt collin
gitur, Regnante Deo per seipsum na
tione naturalem, peccare sedebit,
primo, si violant leges mortales illas
que explicata sunt cap. 2. & 3. Se
condo, si violant leges five mandata
civitatis in iis rebus quo pertinet ad
iustitiam. Tertio si non colant Deum
sicut in aliis. Quartu, si non con
ficiantur eorum hominibus rebus &
factis, unum esse Deum Optimum,
Maximum, Beatissimum, totius mun
di, mundanorumque Regum, Re
gem supremum. Hoc est, si Deus
non colunt. Quantum hoc peccatum
in Regno Dei naturali, per ea que
dicta sunt capite patercentur, inca
jo 2. Ie^{re} deinceps magistris misere el
est enim negotio divinitus peccatarum
five Abrahams. Peccatum enim Eccles
eata hic humilietur ut si supponeremus
aliquem hominem esse supremam
Regem, qui absens regnaret per pro
regem, contra quem peccarent qui
dem illi qui protegi non obedirent
in omnibus, excepto si regnum ibi
ipso arrogaret, vel alii tradecet yolu
, sit,

re, illi vero qui ita absolute eiderent
obedirent, ut illud non exceptio, ut
rei maiestatis dicerentur.

C A P U T X V I .

De Regno Dei per peccatum
mortale.

Verbum regnum / facultatem exercere
autem occupare / regnum Domini per
Abrahamum. I. Fidei inter Deum
& Adarum, probante ejus dignitatem de
mandato factorem. II. Fidei inter
Deum & Abrahamum factorem. IV. In
peccatis illis contumacie aguisse Delicis
prophetarum qd^o qui opposuerat Abrahamum.
V. Legi peccata Abrahamus recidere
ab ipso non potuit Igitur natura, &
legis concordia. VI. Abrahamus
verba Dei. Quidam quoniam quod ipsa
interpretari volebat. VII. Sabidici Abraha
ni posse non posse regni obtemperare.
VIII. Fideis Dei cum populo He
breo ad manus Sisai. IX. Fidei reg
num Deli nomen Regni factum est.
X. Quoniam fidei Iudei / Dei impotest facta
XI. Quid si & quando cognoscendum
Verbum Dei. XII. Quoniam factum
Verbum Dei scripsit apud Iudas,
XIII. Facilius in interpretandi Ver
bum Dei, & formam potestatam circu
lari crescentis falsi in Mosa ab eo
item. XIV. Evidens orationis falsi in
flamme successione, nimis fides. XV. Evi
dence

deum monstra fuisse in summa beatitudine typic ad Saulem Regem. XVI. Eijus exhortatio fuisse in Regibus ejus et caput eius. XVII. Et fides fuisse in hacten dominibus per captivitatem. XVIII. Quod Iudeos a gara predicatione divina, & libidinaria, fuisse esse latro Maledictis divinis, ut recordantur, Principe fuisse pote liberant.

Primo religione & se proprio recte ceteris naturae membra) etiam per obsecrationem.

L. **H**abemus Aber hoc humarum Generis, ab imbecillitate propria conscientia, & admiratione evanescere natus sunt, ut plerique credentes omnium rerum visibilium, Opificem invisibilem Deum, quem etiam menuunt semientes non esse libitatem tunc in triplo. Ceterum ut cum recte coherent imperfetta usus rationis, & affectum vehementius oblitus. Meritis autem invisibilium, quando à recta ratione separantur, superflusio est. Hominibus itaque sine speciebus Dei amilio, utrumque scopulum effigie & suppositiones, posse erat impossibile. Hoc enim à mens sincera ratione, ille à ratione spissata sine merito proficiuntur. Maxime itaque partem hominum facile occupavit Idololatria, & coluerunt Deum omnes peccantes sub imaginibus &

propter resum finitatum, spectra que loc Phantasmatum, sonis ex meta deum appellantes, coluerunt. Placuit autem divinae maiestati (ut in Hildegardis sacrâ scriptum legimus) ex genere humano unum per quem ad verum sui cultum homines produceret evanescere Abstinentiam illi se supernaturaliter revelare, & cum illo aequo illius servisse celestem illud inter Patrem, quod appellatur Pascua, & Pascha, de Resurrectione Antiquorum. Isigitur Religio vero caput est; & Togâ aliam rite causa qâ Deum Creare vellet prius dicitur. Et ab eo Regressus Propter Pascua initium sumit. Joseph, Apol. Jud. lib. I. cap. 7.

I. L. Initio mundi regnans quasi Iudeus Deus, non solum naturaliter, sed ^{per} Deum animam, per pascuam, super Adamum & Adhucem; ut videant nullam voluntate ^{animam}, subdientiam pascuari eis, parere illis ^{proposita} ratione naturalis, nisi ^{qâ} Adhucem, id est, ex ipsorum hominum coadventu. Quoniam ita pascuam superflue statim initium factum est, ne ^{ratio de} quae unquam post renovatum, non ^{ratio de} illi inde Regni Dei, de quinque loco ^{ratio de} agimus, & dilucunda origo. Hoc tam ^{ratio de} ubique notandum, praecepto illius ^{ratio de} nos comedendo de arbore pascu-

duo ordinis iudei in summa Sacrae Scriptura ad Sicutem Regem. XVI. Eccliesia eximenda iudei in Regibus iisque ad captiuos. XVII. Eccliesia iudei in Sacerdotibus post captiuos. XVIII. ad Iudeos, sicut post captiuos dicitur. & iudeos, sicut erant cruxis Iudei Martiores dicitur; in contrarium, Principes ad partem deobitate.

Prout
religio-
nem &
propositio-
ne cato-
rari autem
est non
parvus
est
deinde
pax)

inquit
Deus per
admodum

Habet hoc humanus genus, ab insecundis propria conscientia, & admiratione extenuum naturam, ut plerique credunt esse omnium rerum voluntatum. Optimum secundum invisibilis Deum; quem etiam merentur sentientes nos esse libi factu[m] in seipso. Carent ut caro pectore colerent imperfectus usus rationis, & affectuum vehementia oblitate. Menus autem inviolabiliter quando a recta ratione separatur, superflus est. Hominibus itaque sine speciali Dei auxilio, utrumque sepulchrum effigie Adversari & superstitione, periculosa impossibile. h[oc] enim à morte sine recta ratione, ille à ratione opinione sine mortuus proficiens. Maxima itaque partem hominum facile occupavit Idolatria; & coluerunt Deum omnes p[ro]p[ri]e Gentes sibi imaginatis &

fig.

h[ab]ent rerum finitimus, spectantes ut Phantasimota, forte ex mens degenia appellantes, coluerunt. Placuit autem divini majestatis ut in Historia fuerat scriptum legitimus ex genere humano unum per quem ad verum filium cultum homines perduceret evocare Abramavisse, illi se supernaturaliter revelat; & cum illo atque illius nomine celeberrimum illud nomine Patriam, quod appellatur Pella, & Fe[der]is, & Tristowensis Antiquam. Isigitur Religionis vetera caput est; in Pella ille enim anno regni Domini Cruxis Vicimus primus docuit. Et ab eo Religionis pars per Pallas initium fumit. Joseph. Just. Jud. lib. 1, cap. 7.

I. Intra mundi regnavit qui Deus, non solum naturaliter, sed per Deum eum per pullos, super Adamum & Adaman; ut videatur nullum soluisse beneficium praefati libi, praeceps illos, quibus dictaret ratione naturali, nisi eis de per pullos; id est, ex ipso sum horum mundi non consenserit. Quoniam autem pullos fieri, hoc statim ipsum factum est, neque unquam post innatum, non est inde Regis Dei (de quo hoc loco agimus) deducenda origo. Hoc tandem obiter notandum, praecepto illo & non comedendo de arbore p[er]se-

N 3

116

ne boni ex misericordia, (sive iudicavit de Deo & Mala probabilitate, sive clavis fructus alienigenae arboris) Deum posse habere praecepis suis obedientiam simplicissimam, sine disputatione, an Isaiam vel Melanum esset quod praeciperet. fructus enim arboreis, si mandatum absteat, nihil habet in natura suâ, quo clavis ejus moraliter validum hoc est, pericationem esse possit.

Fabii in-
ter Deus
& Abra-
hamus
fons.

III. Pictum autem inter Deum & Abrahamum haec formulâ iuram est. GEN. 17. v. 7. 1. Sicutus pater mirabiliter me ex te, & tu in sanctis nunc posse et in germinatis tuis fac scilicet frumentis, ut sis Deus tunc & semini nisi posse et in frumentis. Deoque ubi orationis non utram peregrinans sis, & secundum vestras Ceteras in pascuum amittere. Quo vero Abrahamus & semini ejus memoriā Fodoris huius concordare posset, necessaria erat significatio. Adiecta ergo est pâdo Cœcumq[ue], sed namen ut signum tractum. v. 10. Hac est pâdum animi quod affirmatur in libro nostro quod p[ro]p[ter]ea. Circumcidens ex te deo sicut inseparabilem, & circumcidens coram populo vestrum, ut sis in signum Fodoris inter omnes. Pictum ergo est, ut Abrahamus agnoscat Deum esse Deum ipsum & semini.

semini eius, hoc est, illi substitutus se regendum; & ut Deus dei Abrahamus hereditatem terræ illam in qua tunc habitabat, sed ut peregrinus; utque Abrahamus in signum memoriale hujus facti curaret te & semen ejus masculinum circumcidit.

I V. Cum vero Abrahamus etiam super ante Pallum, Deum agnoscit mun-
di creatorem, & regem (neque enim de existentia, neque de Providentia
Dei unquam dubitavit:) quomodo superfluum nos erat, quod obedientiam filii naturali debitam voluerit Deus preter & perennitatem acquite-
re, promiscendo felicitate Abrahamus Regnum Terræ Chanaan, hic lege, ut
excepit cum pro Deo suo, cum iure
animi, id iam ante esset? Illis ita-
que verbis, ut sis Deus natus & semi-
nisi p[ro]p[ter]ea, non intelligitur similes
huius pâda ab Abraham, sola agnoscere
potestatis, & Domini quod Deus
habet in homines naturaliter, hoc
est, agnoscendo Deum indefinite, quod
ratio naturalis est, sed potest
cum agnoscere definitio illum
qui dixit ipsi. Gen. 12. v. 24. Eger-
ton de Terra, &c. Gen. 12. v. 14. Levi apud, &c. Qui apparuit ei.
Gen. 13. v. 1. sub specie seruum rito-

294 R. A. T. O. T. O. Cap. XVI.
num Cœlestium, & Gen. 15. v. 1.
per visionem: & v. 3. per foecitum,
quod Fideli est. Quia specie apparet
Deus Abraham, qualis fons cum adlo-
quutus sit, non explicatur; constat
tamen credidisse Abraham, vocem
illam fuisse vocem Dei, & Revela-
tionem veram, & rebuisse à fonsen-
tium qui sic enim alloquitur erat,
pro Deo universi creatore; Fide-
que eius in eo fuisse, non quod
credidisset Deum esse, aut in potestate
~~potestim esse~~, id quod credunt omnes,
sed quod non dubitaverit Deum fuisse
illum, cuius vocem & primissima
audierat. Et Deus Abraham signifi-
care, non impliciter Deus, sed
Deus illi apparet, quemadmo-
dum cultus quem Abraham debet
Deo, ex nomine, non erat eatus
naturæ, sed religiose & fidei, nec quem
ratio, sed quem Deus sapienter
revelaverat.

Legi-
gator
obedi-
entia
decreta
firmit-
tate
pro-
prietate
legi
abraham
vel ab
Abrahame
familie
sunt po-
stales
(excepto mandato de circuncisione),
quod in ipso Patri continetur) mul-
tas legimus. Ex quo manifestum est,
non fuisse alias leges, nec ceterum quin
abus Abraham tenbarunt, præter le-
ges
ges

Cap. XVI. RE T T G I D. 295
gos naturales, & cultura rationalem,
& circuncisionem.
V. I. Erat autem leges omnium
impres, tam faciarum, quam feci-
tum apud flos Abrahame, non (Dei &
pro diu naturaliter, quaeceum legibus
naturæ tantum, sed
aciam ex ipsa partì formulâ, qua pro-
misit ab Abraham obedientia, non
pro se tantum, sed etiam pro femme
 suo. ~~egos~~ fructu fuisse nisi filii ejus
illius mandatis obediens tenerentur.
Anque quod dicit Deus Gen. 18. v. 18,
Benedicte sis in illis omniæ nationes
tua: si in eis erit quid præceptum sit
filii suis ex domini sue post te, ut custodiens
vias Domini, ex portis iustitiam ex
iustitiae, quomodo intelligi potest,
ali filii & domus ejus teneri ad obe-
diendum illius mandatis præbandam
sapponenter?

V. II. Secundum hinc subditos Abra-
ham ipsi obediens peccare non po-
nisse, modo Abraham non impere-
tulerit Dei expressum vel Previdens
negare, vel facere aliquod, quod ei-
us expresse contra honestum Del.
In extensis rebus omnibus Præmissa Dei
ex illius filius ore petendum erat,
ut legare omnium & verborum Del in-
impetu Deus enim Abrahæm quis fue-

sit & quoniam colendas, ab Abraham solo dureci poterant. Qui vero post Abraham morem fidem etiam imperio Iesu aut Iacob, sive peccatum per eandem rationem ipsius in omnibus parvus, quando in pro Deo & Rege suo agnoluerent & profitterentur Deum Abraham. Primi enim de simplicitate & libenterant, quam Abraham, prius autem Abramus quin Dei Abramus; & rursus peius Dei Abramus, quam Iesus. In fiducia itaque Abraham, unicum erat tristis Iesu misericordia divisa, negare Deum; sed in posteris eorum, latit majestatis crimen hoc quoque erat, negare Deum Abraham, hoc est, coleste Deum aliter quam ab Abraham est illuminatum, numerum sub imaginibus (*) minus factis, prout fecerunt exercitum nationes, que propter eam cauam appellabantur Idololatria. Atque lucidique subditum circa mandata principium suorum, quid faciendum & quid fugiendum erat, fatus facile dignoscere poterant.

Sub Imaginibus etiam factis] Vide 6.15.21.24. ubi talibus irrationalibus esse ostenduntur. At si iusta civitas sit, ut verbum Dei scripsit nos tibi cognoscere neque exceptam, culum idem 1.15.21. q[uod] est

quodammodo esse rationabile. Etiam ubi Deus regnat per passionem, in qua se sic caluit expressus carceris, ut per passionem Abrahame, in prece iustitia fratre postea cunctu facta sit.

VIII. Ut persagamus jam, dictum Pausan sequendo scripsiisse saepe, idem Pausa Dei coram renovatum est, Gen. 26. v. 3. 4. proprio eam Iacob. & Gen. 28. v. 14. eam Iacob, ubi Deus se appellat non simpliter Deus, quem natura esse dicitur, sed distincte, Deus Abraham & Iesu; & post, idem Pausa renovatus per Moysen cum toto populo Israhel Exod. 2. v. 6. Ego (inquit) sum Deus karissimi tui, Deus Abraham, Deus Iesu; & Deus Iacob. Deinde cum populus ille constitutus in deserto prope montem Sion, non modo liberatus, sed etiam subjectionis humanae propria memoriam reverentur servitius Aegyptiaci inimicissimus, Pausam libidinosaem propositionem est omnibus reintegrandum, hac formula. Exod. 19. v. 1. Si ergo audirem vocem meam & credidist mihi Pausam meam (alminum Pausum initium cum Abraham, Iacob, & Iacob) tuus nubis te praesul ex cœli papulu. nunc est enim operis tempore, ex veteriori nubis in Regnum Sacratissimum, ex gratia sancta. Ita propositum

omnis populus simul. v. 8. Causa qua
legimus est Deumque fassentis.

X. In hoc Fidei animadver-
tenda est inter alia , appellatio Regni
non ante usurpata. Quamquam enim
Deus & per manus , & per Pallium
cum Abraham esset ipso sum Rex , de-
babant tamen ei obedientiam & cul-
pum naturalem hominum , quatenus
subditi ipsius , religiosum vero qua-
lern induit Abraham , quatenus
subditi Abrahani , Iusti , vel Iudei
fuerunt Principia naturalium . ipsi
enim Verbum Dei nullum accepterunt
prater illud naturale verbum iuste-
tationis , neque postea inter Deum &
ipso uillam intercesserat , nisi qua-
tenus voluntates eorum inclinare-
teria voluntate Abrahani , ut Princi-
pis fui . Jam vero per primum in hum
ad montem Sion , cunctis habito
singulorum , sic regnum Dei super
eos influenter . Ab hoc tempore ini-
ciatum habet celestimum illud in le-
gibus facie , & scimus Theologum
Regnum Dei ; queque hinc specie ,
quod cum Israe lis Regem exposcer-
tent , dixit Deus Samuel . 1. Sam. 8.
v. 7. Noste obsecrami sed me nescio
super eos & quod dicit Samuel Israe li
1. Sam. 12. v. 12. Dixi huic Regis impren-
sione

propositum , tam Deumque Regnum
in nobis ; & quod dicimus Jetem . 32. v.
31. Pallium quod peperi , &c. tam ego do-
minum suorum ; atque etiam doctrina
Iudei Galilaei ; cuiusmentio sit apud
Joseph. Ant. Jud. lib. 18. cap. 2. his
verbis : quam autem gladior sapientia
sellantiam via priuam audierunt Iudei
Galilei . Hi uero cum Pharisaei ex-
fessoribz , ut quid confessione libertatis
autem flagrare credentes salutem Do-
minus habebant ac Principem , & si
filios vel exquisitissima portatio genera-
bant , uia rati cognoscere sunt ac christiana ,
quae uocalem aliquo appellat Deu-
nam .

X. Jure regni per Pallium sic consili-
tum , videtur proximo loco est ,
quodcumque eis Deus proposuit leges . En-
vero omnibus notis sunt , nimirum
Decalogi , & illa alia tam judiciales ,
quam ceremonialis , que habentur à
necesimo capite Exodi usque ad finem
Pentateuchi , & obitum Mosis . Leges
autem in universum per manum Me-
sia tradiditum , alii sunt quae naturaliter
obligant , ut que à Deo , quatenus
Deo natus late sunt . & tunc suam obli-
gacionem etiam ante Abrahame . Alii
que obligant ex vi pasti iniici cum
Abrahame , ut pote late à Deo quatenus
Deo

Deus Abraham, qui vim suam habuerat ante Mosis, proprie^t Pallas illud prius. Alias vero obligant ex p^alio illo solo quod postremum initium est cum ipso populo, utroque latu^m à Deo quoniam Rego peculiori Iudaicarum. Primi genesis sunt omnia praecepta Prologi quae pertinent ad mores, qualia sunt, *Procuratio beatorum*; nos scides; nos machaberis; nos foraberis; nos dices fonsum Testimoniū; nos encapifceri. Sunt enim leges naturales. Tercium praeceptum de nos effundendo Dei membris nosso; est enim pars cultus naturalis, ut officium est capite precedente, articulo 13. Item tertium, de nos adorando per imaginem à scilicet fôlham; est enim & hoc religionis naturalis, ut eodem articulo ostendit. Secundi genetis est praeceptum Decalogi primum, & nos obstat in alieno, in eo enim consilii clementia palli Abraham, per quod Deus nihil aliud exigit quam ut ipse Deus ipsius esset & semper eius. Item praeceptum de sanctificando sabbato. Est enim instituta septimi diei sanctificatio in memoriā creationis Hexameron, ut apparet ex his verbis, Exod. 21. v. 17. *Pallas est (subaudicat sabbatum) sanctificans in te me & filii Israel, signans*

*que preparavit: sex sicut diebus fecit Dilectionem celum & terram, & in Spacio diei & noctis cœseriu. Terrigenas sunt leges patitur, judiciale, ceremonialia, quae spectabant ad Iudeos solos. Primi & secundi genetis leges in tabula lapidea scripta, nempe *Bratologus*, in ipso Arcu conservabatur; extitit scripsi in tonus legis velemonie reponerantur in arca lata, Deut. 3. v. 26, hec enim recte. Hile Abramini portavantur, ille non portauit.*

XI. *Leges Dei* omnes sunt Verbum ^{scriptum} Dei, sed non è converso omne Verbum è quo Dei est lex. *Ego sum Dóminus Deus noster regnans qui credidit se de terra Egypti*, Verbum Dei est, lex nostra est. Neque omne id quod ad Verbum Dei declaramendum, una cum ipso conscientur, nec scribitur, statim Verbum Dei est. Nam, hoc dicit Dominus, non est Domini vos, sed propheta. ^{Am Verbum Dei.} sive Prophetæ. Id omne & solum Verbum Dei est, quod Deum loquuntur esse pronuntiantur Prophetæ venus. Scripta autem Prophetarum comprehendens etiam que Deus, quam quis ipse Prophetæ dicit, ideo Verbum Dei appellantur, quia Verbum Dei continentur. Quoniam autem Verbum Dei id est & solum est, quod pro tali exhibetur à vero Prophetæ

Propheta, sciti quid sit Verbum Dei an-
te non potest, quam cognoscamus quis
sit Propheta verus, nec Propheta er-
di, quam credatur Propheta. Atq[ue] à
populo Iudaico ceterum est pro-
p[er]t duas res, iurata, & facta, ut can-
que enim magna & evidensissima mi-
racula operari fuerat, non tamen ei
credidissent, falesem non credendum
erat, il ad alium cultum eos ex Agypto
evocasset, quam ad cultum Dei Abra-
hami, Isaci, & Ioske patrum suorum.
Fuisse enim contra Paxam ab illa
cum Deo iustum. Similiter due re-
sunt, nimirum predilectionis fiduciarum sap-
ientia, quod est ingens miraculum;
& fides in Deum Abramum liberasse re-
sum ex Agypto, quas Deus omnibus
Iudeis pro notis veri Propheta haben-
das proposuit. Cui altera res hanc
derit, si Propheta verus non est, nec
pro verbo Dei habendum est quod
pro tali ostendit. Si deinde fides, re-
probatur his verbis: Deut. 13. v. 1.
2. 3. 4. 5. Si surrexerit medium Pro-
phetas, aut qui formulari videlicet dicat, &
predicerit operis atque patrem, & con-
venit quod loquatur est, & dicitu ubi es-
tu, & sequuntur Deum alios, &c. Pro-
p[er]t illi, cui filii formularum interfric-
turi. Si predicatione ceterum debet, re-
cipiunt

autem his verbis: Deut. 18. v. 21. 22.
Quod si talis ceterum refunderit, qua-
modo possem intelligere quod Verbum Dei
mentit nos efflagitamus? Hoc habebit su-
gredi. Quod in sanctis Doctrinis. Propheta
ist praeudent, & non erraverit, hoc Do-
ctrinam non est flagitium, sed per inveni-
tum sui Propheta inservit. Jam quod
Verbum Dei sit id quod per verum Pro-
phetam pro tali enunciatur, & quod
verus Propheta apud Iudeos fuerit,
cujus fides vera erat, & eius predi-
ctionibus eventus respondiebant, extra
controversiam est. Sed quid si sequi-
deos alios, & nostrum ceterum qui
predictionibus respondere afflent,
terris vero respondent necne, mul-
tas controversias potest, praesertim in
predictionibus quae obscurae
ante antiquitate eternum praefiguri-
bant, quales sunt predicationes pro-
phetarum sermone annuum, ut qui non pa-
lant, sicut Moses, sed per antiquas Co-
fites Doctrinas videtur. Num. 12. v. 8.
De hoc autem judicari aliter non po-
test, quam per Rationem naturalem,
debet enim iudicatio illa ex incep-
tione Propheticæ, & comparatio-
ne equaliter cum ceteris.

XII. Pro Verbo Dei scripo habe-
bant Iudei librum Iegi testis qui ap-
pellata est ver-

Item Del pellabatur Declaratio missus. Usque autem scriptura tem captivitatem, quantum ex Historia sacra colligi potest, illum solum, nam liber hic traditus est ab ipso Mose Sacerdotibus, allercandus & regnendas in latere Arca Foederis, & Regibus describendus, Deut. 3. v. 2. 26. idemque Iungo post tempore auctoritate Regis Israheliticoe Persis Preteengnitum; & Reg. 22. v. 1. Ceteri vero libri Testamenti veteris quando fuerint in canonicum primum recepsi non appetet. Quod autem auctor ad Prophetas, Iesum & ceteros, cum predicerent non nisi ea quae vel in rapuisse, vel post captivitatem fuisse erant, eorum scripta non potuerunt pro Prophetis illuc habeti, propter legem Iusta circumstans ex Deut. 18. v. 21. 22. quid se beheniar Iesu, ne pro Prophetis haberent, nisi cunctus predicationibus evenimus responderemus. Atque hinc forte est quod Iudei quos interfecerunt eum prophetarent, eorum scripta post, propter evenimus predicationem, pro Prophetis, hoc est, pro verbo Dei habuerunt.

XIIII. Cognito que fuerint fab*Palaestinensis leges*, & quod Perses Divisaer ab initio rospum, considerandum deinceps est, peccatum quoniam, vel quois

quos, de scriptis Propteratum post Del. & Iungentium, ut recipienda essent pro somnis Persis Dei, id est, an evictus per ecclesiasticis responderemus necesse judicandi, & apud quem, vel quos leges sunt recipiuntur & Persis Dei scriptas interpretari refidetur auctoritas; id quod per singula tempora, & mutationes Rei publice Israhelitice intelligendum est.

Manifestum autem est potestatem hanc, virtutem Mose, totum fuisse penes ipsum. Nam si ipse interperi legem & Verbi non esset, vocaret ut manus illud pertinaciter vel ad flagela privatum, vel ad congregacionem sive synagogam plurimum, vel ad famam Sacerdotum, vel ad alios Prophetas. Primo, manus illud minime fuisse priuationum hominum, aut congregacionis ex illis composite, ex eo constat quod non adhibiti, immo prohibiti fuerint, gravissimis minis, ne alienus quam per Mose, Deo audiret. Nam scriptum est, Sacerdoti auctor ut populus rebus sacris remanserit, nec ostenderet ad Dissidentes, ne forent interfici illorū. deindeque Mose ad populum & omnia nomen eius. Exod. 19. 24. 25. Deinde quod neque singuli, nec congregatio debet praeteadere, quod Deus per illos loquitus fit,

fit, & per consequens, quod ipsi *Verbum Dei* interpretandi fas habere, occid occasione ex seditione Core, Dathan, Abihu, & ducentorum & quinquaginta Synagogarum paterum, manifeste & expresse declaratur. Nam ceteris deinceps illis Dominum non minus loqui per ipsos quam per Modem, sic arguisse: *sufficiat vobis quia omnibus aliis scindentes est, & in ijs est Dominus;* tam elevans sacerdos paterum Domini! Num. 16. v. 3. Quicq; autem de hac controverbia statuerit Dominus, ex eo intelligitur: quod defeciderent (*Cer; Dathan & Abihu*) *vobis in infernum,* & igne egerint a Domino interficere decursum quoniam agnoverint. Ibid. v. 33. & 35.

Sicundum, Auctoritate illam non suffit penes Aaronum summum Sacerdotem, manifestum est ex famili controverbia inter ipsum uulc can Patri forte, & Moysen. Quicq; enim erat in Deo per Moysen solam loquacius fuit, an etiam per ipsos, hoc est, an solus Moysus, an etiam ipsi *Verbi Dei* interpretari esset. Sic enim dixerunt: *Nave per Moysen loquuntur est Dominus?* quo & ab aliis familiariter loquuntur est? Num. 12. v. 2. Deus autem hos interepavit, distinguique inter Moysen & alios Prophetas. Siquis (iniquitus) facit

item ut Prophete, in visione apparet ei, vel per familiare loquitur ad idem, ac vos tunc firmam meam Nostri, &c. Ora enim ad se loquuntur, & non per exiguum quod figura Domini videt, quod regis nisi misericordie, ibid. v. 6. 7. 8. Postremo, quod interpretatio *Verbi Dei*, vivente Moysi, non fuerit penes Prophetas, alios quoquecumque, ex eo colligunt quod iam citavimus de excellentiâ ejus super omnes alios; & ex ratione naturae, quindiscipudem eisdem Prophetas est, mandata Dei & ferre & explicare; sicut autem *verbis Dei* nunc non erat priores illud quod per Moysen annuntiatum est. Et ex eo enim quod Propheta ex tempore alias existentia nemo, qui ad populum prophetaveret, priores & seniorum qui per futurum Moysem prophetaverant. Atque id quodque iniuria factum credebat Iosua, Moysi non manifeste, post successor, donec conscientius Moysi factum ficeret, id quod ex ipso ieuu Scipioꝝ manifestum est. Defendit Dominus per os eius, breviter de libro qui erat in Moysi, & interpretari tunc. Num. 11. v. 25. Postquam autem monachum esset, quando prophetarent, dixit Iosua ad Mejer: *Dominus mihi probatur est, Moysi autem respondit, quid cum lais proponas, &c.* Cum ergo

ergo Moysi filius Verbi Dei vocatus esset, neque erat minus interpretans potest prius, nec penes Synagogam, nec penes Sacramentum, nec penes alios Prophetas; restat interpretatio Verbi Dni unum sicut Moses, qui summum etiam potestatem habebat in rebus civilibus. Censuram autem eis, & ceteros concursum comitatores contra Moses & Aaron, & Aarone cum sorore contra Moses fasciacionem habuisse, non punit animatum suorum falorem, sed proprie ambitionem, & regnum in populo.

Eadem
XIV. Tempore Iesu Christi interpretatio legum & Verbi Dni erat penes Iudaicis fangi quam summum Sacramentum, condensum que Regem sub Deo absolutum. Id quod colligitur primo ex ipso Iesu in quo Res publica Israelite rite apostolat Regnum Sacerdotiale, vel ut recitat Pet. 2. 9. Sacerdotalem Regale: quod nullo modo dici potest, nisi per fasciacionem & palliam populi postulas Regia intelligatur esse penes Sacerdotem. Neque repugnat antedictis, ubi non Aarao sed Moses regnum sive Deo habuit: cum necessarium sit ubi unus homo institueret res publice finire somnam, illum unum Regnum post suo tempore moderari (sive Mazarita, sive Arflectana, sive Demotica) sive

quid

quod militavit, & habere potentiam omniem in praesens, quem aliis tributum sit in futurum. Hobusque autem Eleazarum Sacrae Doctrinae, non modo Sacrae Doctrinae, sed etiam imperiorum sententias, expresse habetur per ipsum Iesum ad administracionem rerum vocacionem. Sic enim scriptum est: *Tolle Iustitiam Iudicium Nost. &c.* qui Iustitiam Iudicium Sacrae Doctrinae, & iuris militiadicis, & debet ei praecepit certissima videtur, & patitur glorie meae, ut auxiliat eam contra Synagogam filiorum Israel. Pro hoc, si quid gradus illi Eleazarum Sacerdos exsultat Doctriam. Ad verbum enim credidimus, & ingredimur Iesu, & omnes filii Israhel existemus. Num. 27. v. 18, 19, 20, 21. Ubi exsultat Dram quicquid agendam sic hoc est, Propheta Dei interpretari, & in nomine Dei impetrare in omnibus, pertinet ad Eleazarum, Egerie auctor & ingredi ad verbum ipsius, hoc est, ei obediere, pertinet de ad Iesum & ad omnem populum. Notandum quoque est, vocem illam, patitur glorie meae, aperte significare non habuisse Iesum potestatem aequalem ei quam habuerat Moses. Interim manifestum est etiam tempore Iesu potestatem summam civilis, & authoritatem interpretandi verbum Dei, habuisse ambo in eidem personam.

X V. Post

Exhortatione
et exhortatione
fidei in
tempore
Sacerdotum
triumphantium
at Sacerdotum Regis.

XV. Post mortem Iesu sequuntur tempora Iudiciorum usque ad Secundum Regnum quibus manum suam etiam Regni a Deo instituti, manus apud Sacramentum. Erat enim regnum ex pallo Emeritale, id est, Regnum Dei per Secundum, atque tale esse debuit usque dum forma illa a populo ipso, consciente Deo, mutaretur: id quod non eis factum antequam peremibos Regem coosenisset Deus, dixissetque Samueli, *Audi populum tuum qui loquuntur nunc: non tuus es sed ne absentias, ut regnum super nos.* 1 Sam. 8. 7. 7. Propterea itaque civilis summa abiebatur iure, ex inflictione Dei, Sacerdoti summo. Facto autem prius illa in Prophetis erat, quibus (a Deo extraordinarie suscepimus) prope existimationem Prophetarum preceperdos se & iudicados subiecimus. Ratio eius tamen erat, quod inflictione Regni Dei Sacerdotalis, eis poena statuta fuerat & Magistratus qui iudicarent, ius tamen poenae sumendi dependebat ab arbitrio priuato. Et penes dissolutam multitudinem singularium erat, punire vel non punire prout a privato zelo excusatius, id quoque Moses imperio proprio more multa-

muliavit neminem, sed quando interficiendus aliquis esset, unus vel plures, in cum vel eos (auctoritate divisa, diecundoque, *Hoc deo Dominus*) multitudinem concitatavit. Erat autem conforme hoc natura Regni Dei peccatoris. Ibi enim rure Regnat Deus, ubi legibus, non hominum sed Dei sunt obedientia. Et si quidem homines tales essent, quales esse debent, optimus is esset civitatis status. Sed hominibus quales sunt regendis, necessaria est potentia (qua & ius comprehendens & vires) cogendi. Et propterea etiam ab initio per Adamicam preceptum Deus leges futuris Regibus: Deut. 17. v. 14. & Moses ultimis ad populum verbis perdidit, *Novi quid pro mecum nescias inquit agere & decidi quid sit de via quam precepisti nobis.* Deuter. 31. 29. Cum ergo secundum hanc predictionem sustinxerit alia generatione que non revera Dominius & auctoritas fecerat tam Israel, secundum filii Iacob malum in confessio Dei & servientiam Pauli; Jud. 2. 16, 17. scilicet abjeccunt regnum Dei, hoc est, Sacerdotium per quem Deus regebat, & posse cum ibi hostiles viventem & servire pomerentur, Dei voluntatem non amplius a sacerdoti, sed a Prophetis exspecta-

114 T u r a n i u s . Cap. XVI.
spectare. Hi igitur iudicabunt Israe-
li de falso, jure autem obedientia ratione
deistica erat Sacerdotum iuris. Quan-
quam igitur Regnum Sacrae Scripturae post
mortem Mosis & Iosue, sine viribus
erat, non erat tamen sine iure. Quid
autem ad eundem Sacerdotem pen-
nitentem interpretari potest, ex eo ma-
nifestum est, quod Deus post libera-
colum, & arcum fideis consecra-
vam, non amplius loquamus sit in
monte sua, sed in tabernaculo Po-
deris, à propitiatorio quod est inter
Cherubinos, quo praecepit Sacerdotem
nemini accedere licet. Siquid igitur
jus Regni spectetur, simul enim iuris
suum imperium civile, & Verbum Divi-
norum auctoritas in Sacerdotem; si vero
falsum consideres, simul erat in
Prophetis qui Israëlitas iudicabant.
Nam, ut judicet, auctoritatem habe-
bant civilem; ut Prophetae, interpre-
bantur verbum Dei; atque ita, eni-
modo huc usque dux illi potestatis
inseparabiles existere.

Eftimus
capitular
iustitia
Regibus
offerat
capacio-
ritate,

XVI. Confinitis Regibus iubatum
non est, quin Auctoritas civile genet
Reges esset. Cum nam Regnum Dei
per Sacerdotem, potestibus Israëlitis
de conscientie Deo finitum esset;
quod vocat etiam Hicconymus lo-
quacis

Cap. XVI. R E L I G I O . 115
quens de libertis Israëli: Samuel (in-
quit) mortuo Iuli, & occiso Sam, ve-
tatem legem abolient monstrar. Pos-
sum in Sader arque David novi Sacer-
dotii & novi imperii Sacraenta re-
flamme) in quo Reges gubernabant,
is ipsa populi conuersione fundatum
est. Sacerdos id tantum iure poter-
et quid Deus iuberet, Rex autem ju-
re poterat quicquid poterat iure unus-
quisque in le. Illi enim Israëli, jus
de omnibus iudicandi, & pro omnibus
doloris genitum concesserunt, in quibus
duobus conscientiae quidquid iuris ab
homine ad hominem transferri posset.
Inferunt (inquirunt) nos Reges asper, &
quidam nos ex ore pugnabit bellumq[ue]
parab. 3 Sam. 4. v. 20. Indicia ce-
go penes Reges erant. Indicare autem
utrum aliud est quam leges ad facta se-
imperanda applicare, ad cōdēm ergo
potestib[us] legum interpretatio. Et qua
poterat legem Moysiacam, aliud Ver-
bum Dei scriptum usque ad capi-
tulum non agnoscebat, penes Reges
nam erat Auctoritas interpretandi Ver-
bum Dei. Imo liquidem Verbum Dei
pro lege recipiendum sit, quam-
quam suisset aliud Verbum Dei scien-
tiam poterat legem Moysiacam, cum
interpretatio legum esset penes Re-

pes, interpretatio ejus debebat esse penes eosdem. Quando Deserteruntis
(in quo comminatur lex Mosis) longo tempore perdiderat, ruris in-
ventum erat, consulente quidem Do-
minum. Sacerdotes de libris; non au-
tem auctoritate sua, sed praeципiente
Iesu, nec immmediata, sed per Hillel
Prophetiam. Ex quo apparet aucto-
ritatem admittendi libos pro Verbo
Dei, non fuisse penes Sacerdotem. Ne-
que tamen sequitur auctoritatem illam
fuisse penes Prophetiam; quia
de Propheta, usum pro tenet habendi
essent necne, iudicabant alii. Quosdam
eum dedit Deus notas & signa omni
populo quibus Prophete veri & falsi
distinguerent, numerum praedictio-
num evenum, & consonitatem
rum Religionem a Mose institutam, si illis
notis uti non licet? Ante hanc
ergo admittendi libos pro Verbo Dei,
penes Regem erat, adeoque liber il-
le legis approbarus & receptus fuit
auctoritate Iesu Regis, ut apparet ex
4. Reg. 22. & 23. ubi narratur con-
vocasse eum Regni ordinis, nem-
pe sciri, Sacerdos, Prophetas, & oce-
num populus, & coronam ipsius libras le-
gisse, & verba federa ejus fecisse,
hoc est, fecisse ut Peder illud significaret
sacram

fuerit profectus Moses, id est pro Pre-
fe Dei, & denus receperum & confis-
cam ab Israelitis, hanc ergo etiam
temporibus Regum potestas civilis,
& potestas diuina Verbum Dei à
yedo hominum, & Verbum Dei inter-
petandi omnis penes ipso. Prophetar-
um illi erant non cum auctoritate, sed
forma & iure praecommis seu pradica-
tiveum, de quibus auditores judica-
bant, & siquidem, qui ipsis facilia per-
spicue doceauibus non ascularent,
punirentur, non sequitur ex eo obli-
gatos fuisse Reges omnia sequi, que
libet Dei nomine sequenda dicentes.
Quamquam enim intercessus facie-
re bonum Rex Iudea, quod sermones
Dei ex ore Necho Regis Egypti
non obedierit, id est, quod bonum
carissimum, quamquam ab hoste vide-
atur proficiendi, respueret, non tamen
dicit quicquam fuisse Iesum ullo vin-
culo legi ei missum vel obstatum,
obligatum credere Pharaon Necho
Regi Egypti, quod dicieret, Deum fa-
li sequi posse. Quod autem oblige-
re quis possit, Reges propter defi-
nitum doctrinam rara iatis idoneos esse
ad liberos antiquos quibus Verbum
Dei continetur interpretandum; re-
sue ob eam rem non aquum esse,

munus illud ab eorum auctoritate dependere; obsecere idem possit contra Sacerdotes & omnes mortales; possunt enim errare; licetque essent Sacerdotes ceteris hominibus natura & artibus melius instruti, sunt tamen Reges facili idonei ad tales interpretes sub se constitutundos. Atque ita, quamquam Reges non interpretantur ipsi Verbum Dei, tamen interpretandi munus ab eorum auctoritate dependere potest; & quia ideo auctoritatem illam Regibus abjudicant, quod ipsam munus exercere nos possint, idem faciunt, ac si dicerent non debere auctoritatem ducenti Geometram à Regibus dependere, nisi ipsi fuerint Geometri. Reges malle pro populo, populo benedixisse, tempulum consecrasse, Sacerdotibus peccasse, Sacerdoceos officio suo amissi, alios constituisse legimus. Sacrificia quidem non obuertunt, quia id Aaron & filii hereditarium erat. Manifestum autem est fuisse Sacerdotium, fucus vivente Moysi, in per omne tempus à Saale Rege ad captivitatem Babyloniam, non magisterium, sed ministerium.

XVII. Post redditum à serviente Babylonica, renovato & signato
scritto

dilectum est regnum Iudeo-Sacerdotale, secundum quod erat à monte Iesu ad initium ubi regnum Regum; nisi quod non habetur exceptio, quod Ester (cujus auspiciis annis) Iudei reduces statum suum ordinabunt) ne cuiquam alii perterquam ipsi Deo ius tradiderint imperii. Venerantur potius reformatio illa nihil aliud esse quam singulorum de illis quae in libro legis scripta erant observandis vota & promissa nostra. Veterantur (sicut non ex populi intentione) ex parte quod tum renovabunt (nam pactum erat idem cum eo quod factum est ad montem Sinai) erat ille status Regum Sacerdotum, hoc est, superma auctoritas civilis & facta unita erat in Sacerdotibus. Utroque autem ambitione eorum qui de Sacerdotio contendebant, & interuenient principium extremorum ita turbatum postea sit usque ad tempora Servatioris nostri Iesu Christi, ut ex historiis temporum illorum sciri non possit ubi auctoritas illa resideret, constat tamen non facile illis temporibus potestatem interpretandi Verbum Dei à summa potestate civili separavatam.

XVIII. Ex his facile cognitu manifestum est quid Iudei per omne tempus ab Aram, ab Abraham ad Christum circa milledata gaudi fructus.

O + pia-

principia suorum faciendum erat.
 & inde
 pars, se-
 la-erant
 scilicet
 Iesu
 Miseri-
 ty, di-
 ce: in
 conis
 maliis
 Principi-
 bus sue
 parum
 abundat. principia suorum faciendum erat. Sicut enim in Regnis mere humanis, magistratus subordinato obedientem est in omnibus, praeferquam cum mandata ejus contineat in se crimineles magistratus; ita in regno Dei, Principibus Abramis, Isacco, Iacob, Moysi, Iudeo, Regi, cuique pro tempore suo obedientiam in omnibus erat, nisi ubi mandata eorum continebant criminis lese maiestatis divine. Crimen vero lese maiestatis divine erat, primo, negare providentiam divinam; erat enim hoc, negare Deum esse Regem per se unum. Deinde idolatriam, sive cultus deorum, non alium (minus enim est Deus) sed alterum, hoc est, cultus, quemque unius Dei, sub aliis nominibus, tributus, tribusque quam qui ab Abram et Moysi influerunt erant. Erat tamen hoc negare Deum Abramum esse eorum Regem per se ipsum cum Abram et ipso in eum, in exercitibus ceteris omnibus obedientiam esset; sed siquidem Rex vel Sacerdos habens summum imperium nullus est aliud, aliquid cuncta leges, peccatum erat illud ejus qui summum habebat imperium, non subdici; cum officium est mandata superiorum non disputare, sed exequi.

C A P U T

C A P U T XVII.

De Regno Dei per Paulum servum,

Veritatis de Christi dignitate. II. Pa-
 cificis de Christi humilitate & pa-
 ssione. III. Iesu ergo Iacob C h i-
 ristus. IV. Regnum Dei per Paulum
 servum, non regnum Christi, ne Christi,
 sed Iesu. V. Regnum Dei per paulum
 servum, salvi est, & socium a deo iudicari.
 VI. Regnum Christi. In hoc mundo non
 possit imperium. sed conditum, sive regi-
 num per definitionem & prefinitionem. VII. Pa-
 uli nro promissi nrempre presenti sunt.
 VIII. Leges & Christi recte adiutor pre-
 ter infinitas exercitaciones. IX. Pa-
 uli nro, Apollonius, sime mandatis, & filio
 sime formula non sunt leges. X. Perit
 ad exercitaciones illas deesse, quid sit pos-
 sitione religiosa. XI. Perit ad exercitaciones
 illas ceteris deesse, quid tantum sit pacem
 & defensionem religionis. XII. Perit
 ad exercitaciones illas habere & quando
 quod est quae definitur, & que illatas,
 non sunt. XIII. Perit ad officia
 Christi locri moralia, non ut thesauraria sed
 ut leges & constituta peccata; & dicere omnia
 quae non est illi scripta populo ditta.
 XIV. Dicitur Temporalia & Spiritua-
 lia. XV. Perit de quatuor partibus
 religiosarum. XVI. Notitia quae dulciora
 de Temporalia facta probatur ad exercitacionis fidis
 Christi. XVII. Perit in legi nro
 sive etiam de scriptoribus est certus Dei.

XVIII. Authorum interpretationi Scripturae eadem est quo distinxerant fidei communio[n]es. XIX. Ecclesia p[ro]p[ter]a significatur. XX. Quod sit Ecclesia vel universitas iudeo, aliisque. Et similia primum. XXI. Civitas Christiana idem quod Ecclesia Christiana. XXII. P[ro]p[ter]a civitates non significant nemus Ecclesiam. XXIII. Ecclesiastici p[ro]p[ter]a. XXIV. Ecclesiasticorum voluntat ad Ecclesiam. consecrationem et pallores. XXV. Prodigia p[ro]p[ter]a passionis remissio, et p[ro]p[ter]a p[re]missione regnum. Gallate ad Gallorum; sed de passione prophetarum ad Ecclesiam. XXVI. Excommunicatio p[ro]p[ter]a, et de qua videlicet non potest. XXVII. Interpretationem Scripturam dependere ab autoritate ecclesiarum. XXVIII. Christianam civitatem Scripturam interpretari debere per P[ro]phetam Ecclesiasten.

Footnote L.
de Christi
Significavit.

DE IESU CHRISTO SERVANTE nostro qui Regnat Dei per prophetas nomen restitutus erat, patim dignitatis et eius Regalem, partem habuit in primis de robustis pronunciante, multis in Tempore venient exiliant Prophetie nos obsecuta. De dignitate inter alias haec. Benedicens Deus Abraham promisit ei filium Isaac, additique, Et Reges populorum mirabuntur ex te Gen. 17. v. 16. Jacob benedicens filio suo Iude, Nam inservies (inquit)

(inquit) servitum de Iude. Gen. 49. v. 10. Deus ad Moysen: Proprieatis (inquit) sacrificia eis ex mediis fratrum Iudei postea paulisper me, et personam verba mea in ore ejus, loquarque ad eos annua que praeceptra illi, qui auicini verba ejus que loquuntur in nomine meo audirentur, ego alio enstebam. Deut. 18. v. 18. Isaiae: Dilectus Prognosticus ipse vobis figura. Ecce virga contropice et parva flama, et vocabulare enim est Emanuel. Isa. 7. v. 14. Idem: Parvulum anima est natus, et sicut dicit est natus, et factus est Princeps super hanc terram: et vocabulare natus est Admirabilis, Consiliosus, Dein fortis, Paterfamilias scilicet, Princeps pacis. Isa. 9. v. 6. Rutilus: Egregius virgo de Radice Iesse, et filii de Radice tui ascendet, regnans super eum fratre Josephi, et c. Non ferundos reprobare etiam non indicabit neque secundum audientes arriane arguit, sed iudicabit in judicio populus, doc. Et percutiet unum virgo eum sic, et p[ro]p[ter]a faberum impunitus supponit. Isa. 11. v. 1, 2, 3, 4, 5. Poteret quidem Isaiae capitibus 37. 32. 33. 34. 35. 60. 61. 62. pene nihil aliud continentur p[ro]pter descripcionem adventus & operum futuri Christi. Jeremias: Ecce dies venient, dicit Dominus, et seruum domini Israel et dicens Iude Fides novauit, doc. Jer. 31. v. 31.

O 6 Ianuarii

Baruch : *Hic est Deus noster, &c.* Propterea in terra iudeorum, & cum iudeis conversantur eis. Bar. 3. v. 16. 18. Ezechiel : *Iacobus sacerdos et prophetus natus qui profetat, servans meum David, & Iacobus eam in Palestina posui.* Ezech. 34. v. 23. Daniel : *Afficerem rego in vicinie nati, & ecce cum iudeis reliquias filiorum hominis vestient, & usque ad antiquum exercitum pervenient, & dabo ei pacificos et invictos de regnum, & omnes papuli, & iudeos, & linguas ipsi seruum pacificos ejus pacifici erunt.* Dan. 7. v. 11. Aggeus : *Abbas natus modicam est & ego amnus vel celum ex iudeis. & nunc & idem, & responde omnes genit. & iudei defederunt eam illi frumenti.* Agg. 2. v. 7.

2. Zacharias sub visione Christi magis Sacerdotia, Adductus servus natus Orientis, &c. Zach. 1. v. 8. & curius, *Este vir Orientis natus eis.* Zach. 6. v. 12. Et curius : *Eodus fons filii Simeon, iubila fons Ierusalem.* Ecce Regnum Domini Salvatoris. Zach. 9. v. 9. His aliisque Viciniorum primoci, expectantur Iudei Christus, Regem à Deo misericordum, qui ipsos redimiet, & præterea omnibus gentibus imperari. Imo in totum imperium Romanum Viciniorum emanaverat quod etiam in formam acceptorum suorum eti fabio accepta-

presentis est imperator Vespasianus) Es Iudei Viciniorum qui veram patrem.

11. Vicinia autem de *humbleitate & passione Christi, inter alia hæc sunt.* Iobanus : *Languores consolans igitur iudei, & dolores vestros igitur penitentia: & nos paternitas vestra quasi leges sumus, & percussam est Deo ex humiliante. Ioba. 5. v. 4. &c. mox : *Oblata quia ipse vestrum, & non sperauit ei faciat, scilicet eum ad occidendum dare, & quasi agnos carant indeinde fratres eius.* &c. v. 9. & curius : *Abbas sum de iudea Viciniorum, propera felix papuli periculi causa,* &c. v. 8. & idem *dipinxisse et plurimes, & fortium divites illas,* pos ea quod modico in orientem austram facta & cum scriberent reputarent eis, & ipso precioso confitentes talia, & praemagistris libar regerent. v. 12. Et Zacharias : *Iudei pauperes ascendens sacerdos fuerunt, & super pedem finis aperte.* Zach. 9. v. 9.*

111. Imperatoris Iudeis Cæsare pœnitentia cœpit servare noster Iesus Christus, filius (ut postulauit) Iosephus, annuncians populo Iudeorum Regnum Dei ab ipsis expectatum appropinquasse; & esse se Regem, id est, Cæsarem Iudeum, Regem explicans Apocalypsin dæmonum & dæmonios separantes, secundum numerum Francorum milibuum, & septuaginta se-
niq-

nionum (ad similitudinem Moysi) in ministerium allumcet ; non faciat per se & per illos doceat ; Tempus pergit ; signa ingentia facient ; & ea omnia adimplens que Prophetæ de futuro Christi vaticinati fuerant. Hunc Phariseis (quocum doctrinam falsam, & simulacrum sanctissimum reprehenderat) & per eos populo iuratum , regni affectati accusatum , & Crucifixum , descripsit eum Genealogia , nativitate , vita , doctrinâ , morte , & resurrectione , comparandoque ea quæ fecit , cum sis que predicta fuerant , verum suisse CHRISTUM , & Regem à Deo promissum , & ad renovandum intet ipso & Deum Pater nostrum à Deo Pater missum , & ostendunt Euangeliste , & Christiani omnes consentuerunt.

Rogamus
Datus
Potest
nos,
ut *egi*
regnum
Christi,
fidei,
Dei.

I V. Ex eo quod Cœlestis à Deo Pater missus fuit ad persecutum sedes inter ipsum & populum manifestum est , est Christus Pater suo aequalis sit genad naturam , minorem tamen suile quoque ius Regni , etiam manus tale proprie loquendo : non Regium est sed Pro-regium , quale erat regimen Mosis. Regnum Christi non eius sed Pater erat. id quod Cœlestis significavit ipse , cum in subditus baptizaretur , & aperte profili

filius est quando orate docuit , Pater noster , &c. adveniat Regnum noster. Et ubi dixit , Nos bibam , &c. usque in diem ultor , cum filio illud iubilare coemus in Regno Patris nostri. Matth. 26. v. 29. & fractus Palma , signo ihu. Ad domini omnes restringitur ; ita ut Christus amittat invincibiliter ; invincibiliter autem in hac ordine ; prima Christus ; deinde ille qui fecit Christum , quæ ad eum crediderant ; deinde fratres cum tradidérant Regnum Dei & Patri , 1. Cor. 15. v. 22. 23. 24. Idem tamen appellant etiam Regnum Christi. Nam & moner filium Zebedai iugavit Cu[m] est tu dicens , Dixi fedes mea filii mei natus ad dentem tuum & molarum suorum in Regno meo. Matth. 20. v. 21. Et latro in cruce , Domini misterio seruare vobis in Regno meo , Luk. 23. v. 42. Et sanctus Paulus , Hoc enim sumus intelligentes quod annui sculaverit eti . nos habere credidimus in Regno Christi & dei . Eph. 1. v. 5. Aliibi , Triplex enim Deus & Ihsus Christus qui iudicatur est unus & unus per adventum ipsius & Regnum eius . 2. Tim. 4. 7. 1. 8. liberari ut Dominus ab omni opere vestre & labore faciat in Regno suum celeste . v. 18. Nec ; mortuus est alienum Regnum utriusque triunvi quam uetus ; Pater & Filius , idem si Diversi Paterne apparet de Regno Dei non sit pro-

propositum in nomine P A T R I S , sed
in nomine , P A T R I S , F I L I A
& S C I R T U S S A N G T I , H u-
mum D e i .

V. Regnum suum Dei , cuius te-
stificandi causa C A R I S T A S a Deo
Patre nullus est , non ante initium fu-
nit , quam ab adventu ejus secundo ,
nominum à die iudicij , cum venturus
sit in maiestate comitancibus An-
geli s . Promissum enim est Apostolis ,
in Regno Dei , iudicatores te dunde-
cim tribus Israēl . *Pes qui regnat iusta-
mentis regenerans , cum iudicet filios ho-
miorum in sede maiestatis sue , testificans &
vix iudicantes eundem tribus Israēl .*
March . 19. v. 29. id quod perdidimus
non est , nisi in die iudicij . nondum
vigo tñl C A R I S T A S in sede Ma-
iestatis sue . Neque tempus quo
C A R I S T A S in rebus veritatis est ,
regnum dicunt , sed regeneratio , huc
est , renovatio , sive restitutio Regni
Dei , & evocatio regum qui in regnum
sanctum recipiendi erant . Et ubi di-
cunt , *Cum venient filii hominis in se-
de maiestatis sue , & annues Angelis rati co-
mendis super fidem maiestatis sue , & con-
gregabuntur ante eum omnes Gentes , &
parabuntur iusti iudicem , sicut Propheta
prophetaverat ab Ante ; March . 25. v. 31. ma-
gister*

magistri colligunt , nullam sumeam
separationem quoad locum , subali-
torum Dei , ab ipsis hostibus , sed
permixtum videtur esse usque in ad-
ventum C H R I S T I futurum . Id
quondam confirmatione etiam per compa-
nationem Regni Cœlorum cum trito
eo xizanais morto ; & cum reti omne
genus piscium comprehendente . At
regnū proprie dicī non potest multitudine
hominum ex subditis & hosti-
bus simul prouinciæ habitantibus ,
Pateretur apud istū cūm servatorem no-
strum interrogarent , an in eo tempo-
re quo ascenderet in cœlum , reflu-
xerit Regnum Israēl , aperte
testabantur putare se nunc cum C A R I-
S T A S ascenderet , Regnum Dei non
dum advenisse . Porro V erba C A R I-
S T A S . *Nos regnū nostrum de hoc muni-
to . Et , sic habebitis &c . dasset Regnum
Dei vestrum . Et , Nos misit Deum filium
Iesum hunc misericordem & iudicem misericordem ,
qui se salveret misericordia per aliam . Et , punit
nos misericordia nostra , & misericorditer
egos misericordio tuam ; non enim tu es iudic-
tus mundus . sed salificans mundum .*
Et , Huius , qui ne confundit iudicem ,
est dñe xistens inter nos / & ipsius appellatio
Regni celestis idem est . Idem
colligitur ex verbis Prophetarum Jere-
mias

mix loquencis de Regno Dei per Pa-
lliam eorum. Non dubitetur ultra prodi-
giam scire, & vir fons est eorum, dicens,
egressus Dominus; omnes enim cognos-
cent sic a missis eorum usque ad seculum.
air. Samuelem. Ierem. 31, v. 14. Id
quod de Regno huius mundi intelli-
gi non potest. Regnum igitur Dei
enius constitutendi causa. **C** A S T E R S
in hunc Mundum venit; de quo Pro-
phete vaucinati sunt; & de quo osan-
tri dicimus. **A**dveniat Regnum natus,
(si subdilos ab hostibus loco sepa-
tos, si iudicia, si maiestatem habere
debet; prout est prae dictum) ab eo
tempore incipit, in quo Deus oves
ab hostiis separabit; in quo Apostoli
judicabant se Tribus Israël; in quo
C U R S U S veniet in Majestate
& gloria; in quo denique omnes co-
gnoscet Deum, ita ut non opm se
doceat; ad eum, in secundo. **C** U R S U S
ad rem, sive die iudicij ultimi. Quod
si regnum Dei restitutum jam esset,
nulla ratio reddi posset quare. **C** U R S U S
, completo opere proprie quid
missus est; iterum venire, aut quare su-
prematur. Adveniat Regnum tuum.

Elogio V. L. Quamquam autem Regnum
Omnium Dei per **C** O R P U S T U M. Fodere eorum
de non-constitutendum, cœlestis sunt, non
de usq.

et idem perandunt eos, qui in **C** O R P U S
sunt credentes factum illud intendunt, personam
non fore eum in terris ita regendos, sed conser-
vare, sed confutare in fidem sua & obedientiam pasto pro-
missa perseverantes. Fructu enim per do-
cumenta regnum cœlestis, & promissa triplex
petria, nulli in ipsam perducendi esse & pos-
simus. Peccati autem non possunt nulli super-
equi in via diriguentur. Moës cum in-
firmitate Regnum Sacerdotiale, ipse per
tempus peregrinationis usque
ad ingressum terræ promissa, eis non
esser Sacerdos, populum ramen resie,
& conduxit. Eadem ratione Sacer-
tosis nostri est, (quem similem Ma-
fie ea in te Deus esse voluit;) quia
nus à Parre missi, Cœlestis civitans
futuros clives, etiam in hac vita ita
tegeret, ut in illam pervenire & in-
gredi possint, etiam Regnum non
eius proprie, sed Patris suicit. Sed
Regimen quo fideles suos in hac vita
C U R S U S regit, non est propriè
Regnum, sive imperium, sed manus Pa-
tritatis sive ipsius decricti, id est, non de-
dit ei Deus: Pater potestatem iudicandi,
de misericordia & misericordia, sicut Regibus Terræ;
neque potestatem regendi per patrem; ne-
que leges ferendi; sed mundo ostenden-
di, & docendi viam & scientiam salutis,
hoc est, predicandi & explicandi quid
facien-

faciendum illis est, qui in regnum refectionem iustitiam facere. Quid noui habuerit? **C**onstat potest enim à Patre ad indicandum in quæfionibus Mei & Tui, hoc est, in omnibus quæfionibus patrō, inter eos qui non crediderunt, latius ostendunt teiba illa **C**onstante superā cetera, **H**oc est, quo ut confundat iudicium aut divisiōrem inter vos. Et ratione confundatur, cum calum **C**onstantis malus fuerit ad **P**erfidiam inter Deum & homines pectinandum, neque obligans quicquam ad obediētiām praetulit ante postulatum initium, si judicasset de quæfionibus iuris, nemo sententia eius reseretur obedire. Sed cognitionem iuris non fuisse **C**onstanto commissam in hoc mundo, neque inter fidèles, neque inter infideles, ex ea apparet, quod ius illud sine controvēstia pertinet ad **P**atriarchē, quamdiu authoritatē eorum ī Deo non derogatur, uoluntatem derogans ante diem iudicii, ut apparet ex verbis sancti Pauli loquentis de die iudicii: **T**ertio fuit (inquit) etiam realitas regnum Deo & Patri, cum evanesceret omnis Principatus et potestus, et virtus, 1. Cor. 15, v. 24. Secundo, uoluī se inveneris dolum, Iacobus de Iacobis, ubi dixisset, **F**or-

dissentit ut ignis descendat de celo & con-
sumat id. (nimirum Sathanus , qui
enecem in tentatione nolueroit hospitio accipere) intercantis dicentisque,
Filiæ huius non vnu anima perdere
sunt salvare . & illa , ecce nunc res uocata
in media latitudo . Exortis palverem , &
familia . & verba illa : Nos nisi Deus
filiorum faciat te honestum tuum ac judicem
mandatis , sed ut salvare uolumus per filium .
Et illa , Togam sedecim terba mea & vot
castigant , ego non judico eum , non revo
ram ac judicem mandamus , &c. ostendunt
non fuisse datum ei potestatem quem
quam condemnandi , aut puniendi .
Legitur quidem , Fates non judicat
quemquam , sed operas iudicantur deo Filii ,
illud vero cum intelligi possit & de-
bet , de die iudicii summi , antecedenti-
bus non repugnat . Quod denique mil-
les non sit ad leges novas fetendas ,
neque ergo fuerit ex officio & missio-
ne legislator populi dictibus , sicut ne-
que Moses , sed Iacob & promulgator
seguum patetnatum (Deus enim , non
Moses neque Caius & Iudas , ex pacto
Rex erat) ex eo colligitur quod dixe-
rit . Nec vnu salvare , (nimirum leges
mias à Deo latas per Moses , quas Ila-
tim interpretatur) sed absque ipso . Et ,
qui salvarent , auctor de grandine illi mi-

missus &c. decet ut si iussimus, mutatis vocalibus in regno Caelorum. Non ergo habuit CHRISTUS à parte fisi commissam auctoritatem Regiam aut imperatoriam in mundo, sed consiliam & doctrinalem tantum; id quod significat ipse tam ubi vocat Apóstolos, non vénatores, sed pescatores hominum, tam ubi compassat regnum Dei grande sinapis & fermento abscondito in farsa.

VII. Promisit Deus primum Abraham semen numerosum, possessionem terrae Chazar, & benedictionem gentium in semine eius, taloge ut ipse & semen eius ei servirent; deinde semini Abraham secundum carnem Regnum Sacrae Scripturae, Regnum libertimum, in quo nullo humana imperio subiiciendi erant, ea lege ut servirent Deo Abraham eo rita quem doceret Moysè Postremo; & illis & omnibus gentibus Regnum Cœlestis, & aeternum; ea lege ut servirent Deo Abraham eo rita quem doceret CHRISTUS. Palls, enim, raro, hoc est Christianus, convenienter est ex parte Hominum, ut Dei servirent Abraham, eo rita quem doceret JESUS; ex parte Dei, ut remitterent idcirco peccata, & in Regnum Cœlestis iussi insisterent. De-

regos Cœlestes, quale fuerit, diximus supra articulo quinto, appellari auctem fides, quandoque Regnum Cœlestis, quandoque Regnum Glorie, quandoque via eterna. Quod requiritur ex parte Hominum, nempe fides Deo prout docuerit CHRISTUS, duo continet, obediens Dei prestande, (huc enim est servire Deo) & Fides in IESU ut nempe, ut credamus JESUS esse IESUM CHRISTUM, à Deo promulgatum; ea enim sola causa est, quare illius potius quam alterius sequenda sit doctrina. Obediens autem loco in factis Scripturarum sapientissime potuisse penitus, propterea quod CHRISTUS ubique docet voluntarem apud Deum pro facto haberi: penitus autem obediens animi signum est infallibile. His in effectu, eas esse Fidei obediens conditiones quas diximus, nempe ex parte Dei dare hominibus Remissionem peccatorum & vitam aeternam; ex parte hominum penitentia, & credere in IESUM CHRISTUM ex multis locis Scripturarum facie evidenter apparebit. Primo verba illa: Appropinquans Regnum Dei, penitentia & credere Evangelio; Marc. 1, v. 15. continent factum totum. Similiter illa: Legamus sic scripturam isti,

128 RETTO TO. Cap. XVII.
et sic operabatur Christus pati et resurrec-
tione a mortuis attulit die, et perdidit in
seculis ejus Predestinationem, et Remissio-
nem peccatorum in annis Gestae, ut pater-
nitatem ab Erosolyma. Luc. 24. v. 46, 47.
Et ista: Pater noster et coruertimur, ut
deleantur peccata vestra, ut ram venient
tempore refrigeremus, &c. Ad. 1. v. 19. Ali-
quando vero altera pars propositum ex preso,
altra subintelligunt, ut hinc,
qui credidit in filium habet vitam eternam;
qui intrabat cum filio vos videbit vitam,
sed in dei manu super eum. Joh. 3. v. 5, 6.
Ubi Fides exprimitur, Fervoratio tac-
etur. Et in Predicatione C. n. 2. 1. 5. 1. 1.
Pater noster: appropinquavit enim Regnum
Dei. Matth. 6. v. 17. Ubi Pater noster
exprimitur, subaudiret fides. Sed mo-
numentissimum, & formosissimum, consistit
novi partes ibi explicantur ubi Pe-
tens quidam, regnum Dei tanquam
licitam, servatoecum nostrum inten-
git. Magister dicit, quod faciens vitam
eternam perfidebas: Luc. 18. v. 13. Im-
ponit autem primo C. n. 2. 1. 5. 1. 5
partem precii unam, nempe obser-
vationem preceptorum, sive abdicationem,
quamcum præstabilitate se respondisset,
adungit alteram, Fides, iniquitas
debet; omnia, quæcumque habet recte, &
de pariterib; et habeat Thesaurum in
cello;

Cap. XVIII. RETTO TO. 129
celo, et tunc sequitur ut, v. 27. Hos si-
derat. Is inquit non fuis credens
CHRISTO et Thesauris Cœlestibus nullis abiit. Continebat autem
item paculum his verbis, qui credidit
et baptizanti facit salvatoris, qui vero
non credidit condamnationis. Marc. 16.
v. 15, 16. Ubi Fides exprimitur, Pensi-
onaria in baptizatis supponitur. Et his,
Ne quis resurrexerit ex aqua et spiritu
sancto, non puer mortuus in Regnum Dei.
Joh. 3. v. 5. Ubi resurrexit aqua idem est
quod regenerationis; id est conversionis ad
C. n. 2. 1. 5. 1. 1. Quod autem duobus
locis proximè citantur, aliisque requi-
tatur Baptismus, intelligendum est, si-
nus circumcisio erat ad postulatum, ita
tunc baptismus ad vitam novam. Cum
ergo illa non ad essentiam, sed ad mem-
oriem polli vitrum, ut ceremonia, &
signum pertinuerit (quod in deserto
testimoniis est) similiter etiam haec, non
ad essentiam, tamen federis novi, sed ad
memoriam & signum adhibita est, &
tudo voluntas affluit, per necessitatem
animi quoad actum poccet; Fervoratio
vitæ & Fides, quæ de clementia polli-
fiant, semper requiruntur.

VII. In Regno Dei post hanc vi-
tam legum futuræ nullæ sunt; tum quia regno
debet legibus locutus est, ubi pecca-
tum ad-
ditus pug-

to son est, tum etiam quia leges à Deo nobis dñe sunt, non ut in celo, sed ad cœlum diriguntur. Quia igitur leges C H R I S T U S (non ipse Christus, nam antiquitatem legislativam, ut supra articulo sexto ostendimus, allamere sibi nolam, sed) pro paternis proposuit, id nunc inquiramus. Habemus autem locum scripturam, ubi leges Dei usque ad id tempus traditas, omnes coenabat in percepta domino. Diliges dominum deum tuum in misericordia & in tua misericordia tuam hoc est mandatum & primus mandatum. Secundum autem scripturam dicit : diligere proximum magis fratrem tuum : in his dñm mandata universalis perdetur, & Propheta. Matth. 22. v. 17, 23. 19. 40. Hocum quidem primum datum erit, per Moysen, secundum verbis, Deut. 6. v. 5. Secundum autem etiam auct. Moses, est enim lex naturalis, in omnibus habens cum ipsa naturam rationabilis. Est autem utrumque simul omnium legum summa, nam coenabatur omnes leges cultus divini naturalis, in his verbis, diligere dominum & omnes leges cultus divini, ex pœna reueni debiti, in eo quod dicunt, diligere dominum, hoc est, dominum quartus Regum peculiariiter abraham & iustini ceteri;

&

& omnes leges naturales & civiles, his verbis, diligere proximum tuum secundum misericordiam. Nam qui diligit Deum, & proximum, animum habet obediendi, & dirimir & humanis legibus. Amplius autem quam animum obediendi Deus nihil exigit. Habetus aliam locum ubi C H R I S T U S leges interpretavit, nempe quintam, sextam, & septimam sancti Matthei capitulo integra. Ex vero leges omnes habentur, vel in deuterologo, vel in legi morali, vel continentur in fide abraham, ut comincaret in fide abraham illa de noua repudiandâ vocare, illud enim, erat dñs in corde ambi, neque à C H R I S T O primo, neque à Moysi, sed ab abraham traditum est, qui prius mundi creacionem predicavit. Leges igitur quas C H R I S T U S in altero loco contebat, in altero explicat, aliae non sunt quam illa ad quas responsum omnes vocantes qui agnoscunt deum abraham. Præter has nullam legem à C H R I S T O traditam legitimus præter inductionem sacramentorum baptis & eucaristie.

I X. Quid ergo dicetur de pœna recipiendu[m] modi : Punitoriali. Baptismi, baptismi, Ier[usalem] mandata. Ordine Eusebii. Pœna. Veritate ut. Fides cuiusque habet,

resoluta, da pauperibus, sequitur me, & similibus: dicendum est, non esse leger, sed vocationem ad fidem, quale est illud Iesu Christi, *Venire, omnes abiqui regnare & absque aliis costruamur regnum & Iesu Christi.* Haec. 33. v. 1. Neque si vocati non veniunt, propriez peccant contra ullam legem, sed oscura prudentiam tantum, neque punierunt infidelium, sed peccata poena. Quicquid sanctus Iohannes de incredulo dicit, *meus Deus nesciit facere illam,* non dicit, *meus Deus vobis superne illum.* Et, qui non credit iam iudicatus est, quia non credit, non dicit, iudicabitur, sed iam iudicatus est. Imo non satis concipi animo potest, remissione peccatorum, beneficium esse à fide, nisi eisam ē contrariatio intelligatur, punitiōnem percautum, dāmnum esse ab infidelitate.

*Expositus
ad actio-
nem
clericorum
debet
quod sit
procuratio
fieri.*

X. Ex eo quod Servator nocte Trium-
tipum subdividis & civitatum cibis, nullas leges prescripsit distribuivas, hoc est, regulas nullas dedit, quibus ci-
vis sciens, & dignoscere possit, quid sit
suum sibi primum, quid alium, ut
que quibus formula, verbis, circum-
stanciis vel locis, modis, iuratis, possebiri rea-
oposseat, ut scripimus, iurandum, vel
possebiri iure excludatur, intelligendū
necessario est, non tacram
apud infidiles inter quos ipse Christus

erat judicem se & distribuissent esse
negavit, sed etiam apud Christianos,
cives singulos regulas illas accipere
debere à civitate, hoc est, ab eo ho-
mīne vel ea curia quae civitatis sum-
mum habet imperium. Sequitur ergo
legibus illis, *non Occides, non Teletab-
bere, non Farabere, Procuras hauriabis,*
sibū aliud praecipisse quam ut cives
& subditi suis principib⁹ & summis
imperantibus in questionib⁹ omnibus,
circa terram, terram, saeculum, alienam,
absolute obedirent. Ecce enim praeceptio
Nam occides, non omni occidio prohibe-
tur, nam qui dixit non occides, idem
dixit, occidatur it qui fecerit quis in fab-
baco. Exod. 33. v. 2. Neque omnis occi-
dio causa iniuriantur, dicit enim occi-
derat quisque fratrem & omnia co-
ponerentur: Exod. 32. v. 27. & occi-
sionis sunt tria de virginis millia homini-
rum. Neque omnis occidio hominum
occidetur, uox enim Jephite, qui
quisque faciat erexit, &c. ruit dolocan-
tiam operam Danieles: Jud. 11. v. 31.
& uox eius Deo acceptum est. Quid
ergo prohibetur? Noctantum, ne quis
occidat quemquam quem occidere
non sit ipsi jus, id est, nemo occidat
sibi facere sumpsit. Iubet ergo lex
Christi, vita occisionem, & pro-

inde etiam circa omnem lesionem hominis & circa paenam statuendas soli civitati obedire. Similiter preceptio, non *Machabaei*, non prohibetur omnis concubitus, sed tantum cum aliis; quia vero aliena est, iudicatio ad civitatem pertinet, & per regulas quas prescribet civitas determinanda est. Imperatur ergo precepto hoc mari & scumine servare fidem quam dederint asinus, ex prescripto civitatis. Patet preceptio, non *Farsierei*, non prohibetur omnis rei invasio, aut clandestina ablarior, sed alieno terram. Iubetur ergo civis hoc unum, ne invadat aut usurpet quicquam, quod invadit aut usurpi probabit civitas, & in universum non vocare quicquam *emendat*, *adlatem*, vel *farrum*, nisi quod fiat contra leges civiles. Postremo cum iussit *Cristus* pacates honorare, nec prescripsit quibus tribus, quibus appellationibus, quali obediencia honorandi sunt, intelligitur honorandos esse voluntate quidem & internè, ut filiorum sunt reges & dominos, externè vero non ultiunt quām permittit civitas, quæ sicut nōque (sicut & res alias) bensore affligebit. Cum autem natura iustitia in ro consiliet, ut fatus cuique tribuantur,

manifestum est, id civitatem pertinere etiam Christianam, quid sit iustitia, & quid iniquitas, sive peccatum contra iustitiam, determinaret. Quod autem ad civitatem pertinet, id pertinet eensem, fandam est ad tuum vel eos, qui habent summam civitatis imperium.

XI. Posto quoniam Stevator *Propositus* &c civibus nullas indicavit leges circa ad auxiliis civitatis regimen, præter leges naturaliter, hoc est, præter mandatum obedientiam civili, non potest civis quisque prius determinare, quis sit *deus ad amicos*, vel quis hostis publicus, quando bellum, quando sedes, quando defensio, quando inducere incendia sunt; neque qui cives, quæ & quocum hominum autoritas, quæ doctrinae, qui mores, quæ orationes, quæ combinationes & quorum hominum, saluti civitatis rei communiae vel adversie sunt. Hæc ergo & similia omnia, à civitate, id est, à summis imperantibus, si opus sit, discenda sunt.

XII. Perierat, hæc omnia, pro *Postum* pugnacula, domos, templa edificare; pondeta ingenuia mouere, sece, rittere tollere; Maria turco transiitire; judicare *Machinas* ad omnem vitæ usum constituer; Orbis terrarum faciem, si quænum eius, Anni tempore, tem-*ps* que

porum rationes, & denique rationam
veri, &
veritatis re-
tinae re-
futari.
ponum rationes, & denique rationam
veri, & cognoscete, iura naturalia &
civilia taliter; scienziaque omnes
qua Philosophia nomine compre-
henduntur, panis ad vivendum; par-
tum adhuc vivendum necessarium.
Hocum scientia (quia C. B. I. S. T. A.
eam non tradidit,) ratiocinatione,
id est, texendo consequentias initio
sumo ab experientia, addiscenda
est. Sed ratiocinationes hominum,
incedum recte interdum errant
sunt, & proinde id quod concludi-
tur & tenetur pro veritate, quando-
que veritas, quandoque error est.
Errato autem etiam circa Philoso-
phica hæc aliquando nocet pub-
licè, & magnatum seditionum &
injuriarum occasionem præbent. Oper-
eret igitur quies repugnare
bono publico, & paci communia remon-
stralia de his rebus orient, esse ali-
quem qui de ratiocinatione, id est, an
quod infestat recte inferatur necne
sentientiam ferat, ut controversia fini-
atur. Nullæ autem in hanc rem dæce-
regulæ sunt à C. B. I. S. T. O., neque
enim venit in hoc mundum ut doce-
ret legiones. Reliquum igitur est, judi-
ces talium controversiarum collidere
esse quos Deus per suorum prius in-
dicare-

stulerat, nimirum, eos qui à summo
imperante in unaquaque civitate con-
fitaunur. Posto si controversia, de
corum que in usu communia sunt on-
namur live appellacionum significa-
tione accusari, & propria, i.e. de defini-
tionibus suscitari, ita ut ad pacem
civitatis, vel ad iuris distributionem
opus sit, ut determinetur, pertinebit
determinatio ad civitatem, nam hu-
ijsmodi definitiones ex observatione
diversorum conceptuum, ad quos si-
gnificandi appellaciones illæ diversis
temporibus de causis adhibentur, ho-
mines ratiocinando explicantur. De-
cilio autem questionis, an quis recte
ratiocinarus fuerit, civitatis est. Exem-
pli causa, si mulier partum ediderit
formæ insolite; veteri autem lex ho-
minem occidere, nascitur questionis an
genitus sit homo. Quare igitur quid
sit homo. Nemo dubitat quin iudicab-
bit civitas, idque nulla habita ratione
definitionis Aristotelice, quod Homo
sit Animal rationale. Atque hæc (ni-
mitum jar, pelvis, & scientia australis)
subjecta sunt de quibus CHRISTUS
precepit tradere, aut quicquam do-
cere, preter hoc unum, ut in omnibus
circa illa controversia cives singuli
civitatis sua legibus & sententiis obe-
dit, dicentes,

dirent, ad officium suum pertinente negar. Hoc tamen meminisse oportet eundem CHRISTUM, ut Deum, potuisse iure non modo docere, sed etiam imperare quæ voluit.

XIII. Officii Servatoris nostri summa erat viam docere & media omnia ad salutem & vitam æternam; medianorum autem ad salutem usum est, iustitia & clementia civili, & observatio omnium legum naturalium. Doceri autem possunt hæc duobus modis. altero, ut Theoremata per rationem naturalem; deducendo ius & leges naturales à principiis contradicibusque humanis; atque doctrina ea sic tradita, examini potestarum ciuitatum subjecta est. altero, ut leges, per auctoritatem divinam, ostendendo talem esse voluntatem Dei; atque hor modo docere, ad eum solum pertinet, cui voluntas Dei supernaturaliter cognita est. hoc est, ad CHRISTUM. Secundo, ad officium CHRISTI pertinebat condonare penitentibus peccata; nam id ad hominum cui iam peccaveraut salutem acceſſum erat; neque ab alio fieri posuit. Non enim penitentiam sequitur remissio peccatum naturaliter, (ut debita) sed dependet, (ut grauitate) voluntate

Dei

Dei supernaturaliter reuelandæ. Tertio ad Christi officium pertinebat, docere ea mandata Dei omnia, sive circa cultum, sive circa dogmata fidei, quæ ratione naturali leiti non possunt, sed revelatione tantum; qualia sunt ipsum esse Christum, Regnum suum esse uterque, sed ecclesiæ & ecclæ pressensis Jesus post hoc viata, universæ esse immensitudinem, faciemque & talia sicut, &c similia.

XIV. Ex his quæ dicta sunt in art. Difficulis proximè precedentibus, non satis est difficile distinguere in eis finitima, profunda & insuperalia. Cum enim per finitimalia, ea intelligamus quæ fundamentum habent in auctoritate & officio CHRISTI, neque nisi ea CHRISTUS docuisse sciri possint; finitima omnia temporalia; sequitur definitionem & sententiam latiorum, circa iustitiam & iugulum, cognitionem controrariantium omnium circa media patrum vel defensionem publicam, & examen doctrinarum libertutumque in omni finituis rationali, patrum esse temporalium. Quæ vero à CHRISTO verbo & auctoritate tantum dependentia, mystica sibi sunt, eorum iudicationem patrum esse finitimali. Definitione autem quid se finitale, quid insuperiale, quoniam decimator nullus distinguere illam

948 B. 111.610. Cap. XVII.
non tradidit, rationis inquisicio est,
pestinereque ad *ius temporalis*. Quam-
quam enim sanctus Paulus multis in
locis distinguat inter *spiritualia* & *car-
nalia*, vocesque *spiritualis* ea que sunt
spiritus, animorum *spirituum*, *spiritus*
scientia, *fides*, *fatalitas* *spiritus mortali*,
operacionem spiritalium. *Proprietas*,
diferentiam spiritualium, *scienciam lingua-
rum*, *interpretationem spiritualium*: Rom. 3,
5. 1. Cor. 12. 4. 9. omnia per *spiritum*
sanctissimum *super natura*lites inspirata, & ea
qua*x* *spiritus* *homo* non potest intellige-
re, sed ille tantum qui cognovit *se-
sum Christi*; 2. Cor. 2. 14. 15. 16. *bona*
vero *fortuna* *carnalis* vocet: Rom. 13,
27. & eos qui *homines* sunt, *carnei*:
1. Cor. 3. 1. 2. 3. non tamē defensivū,
neque regulis dedit quibus sciunt
quid à *ratione naturali*, quid à *super-
naturali* *inspiratione* proficiscatur.

XV. *Cam* *igitur* *confiteretur* *Servato-*
rem *nostri* *judicandi* *deremissa* *ad*
implorare *que* *controverbias* *omnes* *civitatis* *an-
te-*
cipi-
bus, *summi* *authoritatem* *comis-
tisse*, *vel* *potius* *non* *abstulisse* *Princi-
pibus*, *iisque* *qui* *in* *singulis* *civitati-
bus* *fumnum* *obcedent* *imprium*, *vi-
dendum* *deinceps* *est* *eui* *commisit*
fumlem *authoritatem* *civitatis* *for-
mu-
la*. *Ia* *quia* *sciri* *nou* *potest* *nisi*

Cap. XVII. B. 111.610. 949
ex Verbo Dei, & *Ecclesie tradicione*, *in-*
quacum *proximo* *loco* *est*, *quid sit*
Verbum Dei, *quid illud ierogram*, *quid*
Ecclesia *sit*, & *quid Ecclesie voluntas* &
mandatum. Ut omniamus quid *Ver-
bum Dei* in *Scriptura* *sacra* posuit alii
quando per *Filio Dei*, accipitur ea vox
tripliciter, primo proprium me pro eo
quod Deus loquimus est; sic *Verbum*
Dei est quicquid loquuntur ei Deus
ad *Abraham* & *Patriarchas*, *Mosis*,
& *Prophetas*, vel *Servator noster* ad *di-
scipulos*, & alios quoquecumque. Secon-
dum, quicquid dictum est ab hominibus
iustu vel impulsa spiritu sancti; quo
secula ignoravimus *Scripturas* *sacras*
esse *Vocem Dni*. Tertio, & quidem in
novo *testamento* *sequentium*, *Ver-
bum Dni* significat doctrinam *Evangeli-
cam*, sive *verbum de Deo*, sive *verbum*
de Regno Dni per *Clementem*. Ut
ubi dicitur *Clementis* *predicasse*
Evangeliu Regni. *Matt. 4. v. 23*. Ubi
Agnello *dicuntur* *predicare Verbum*
Dei. *Act. 13. v. 45*. Ubi *Verbum Dei*
appellatur Verbius vite. *Act. 5. v. 20*,
Verbius Evangelii. *Act. 13. v. 7*. *Ver-
bum Fidei*. *Rom. 10. v. 8*. *Verbum veri-
tatis*, (addita interpretatione) id est,
Evangellius salutis. *Ephes. 1. 19*. Et ubi
appellatur Verbum Apologetarum. Dicte
enim

150 R E S U M M O . Cap.XVII.
enim sanctus Paulus, super auctoritate
verbi nostros, sc. et Thess. 3. v. 14. Quae
loca intelligi aliter non possunt quam
de doctrina Evangelica. Similiter ubi di-
cunt Verbum Dei disseminari, crescere, &
multiplicari, Act. 15. v. 24. & cap. 13.
v. 49. id de ipsa voce Dei, vel Aposto-
locum concipere difficile est, de doctri-
na facile. Atque in hac tertii accep-
tione, Verbum Dei, est omnis quae ho-
die est Catheresis docente & in Theo-
logorum libris continetur doctrina de
fide Christiana.

X V I . Jam Scriptura sacra, ut
quam agnoscimus a Deo inspiratam,
tota Verbum Dei est in secunda accep-
tione. Et innumera eisdem loca, in
prima. Et cum maxima pars eius ver-
sus in Regni cœlesti vel predicatione,
vel perfiguratione, ante C H R I S T U M
incarnationem, vel in Evangelizatio-
ne & explicatione post, etiam in tercia
significatione, ubi Verbum Dei sumi-
tur pro Verbo de Deo, id est, pro Evangeli-
o, Scriptura sacra est Verbum Dei, id
eoque enim ratio Se regale omnis do-
ctrina Evangelica. Quoniam autem in
iisdem scripturis multa leguntur Pe-
lerina, Histórica, Moralia, Physica, & alia
qua nihil omnino spectant ad Mystra-
fidei, ea loca esti veram doctrinam

con-

Cap.XVII. R E S U M M O . 151
contineant, & Canon sive talium do-
ctrinarum, non tamen Canon esse
possunt mysteriorum Religionis Chri-
stianæ.

X V I I . Et quidem Verbum Dei, non vox
& litera, doctrina Christiana legitima
Canon est, sed sententia vera & ge-
nerosa; non enim regens animus per
Scripturas nisi intellectus. Scripturis est Fer-
matus, ut si sunt Canon, interprete suo Dei,
opus est. Sequitur autem hinc duo
sum alteram, ut verbum interpretis
esse Verbum Dei, aut Canonicum do-
ctrina Christiana non esse Verbum
Dei. Horum posteriori falso esse
necessarie est. doctrina enim, qua nali-
tatione humana, sed per revelationem
divinam tantum sciri potest, regula
esse non potest nisi divina. Quem enim
faciemur scire nun posse in doctrina
aliqua vera sit necne, ejus sententiam
in eadem doctrina pro regula habere
impossibile est. Prius igitur verum
est: verbum interpretis Scripturatum
esse Verbum Dei.

X V I I I . Interpres autem in cuius do-
ctrinalie tantum honestis deferunt, ut inter-
ut habeatur pro Verbo Dei, non est qui
liber qui ex lingua Hebreorum & Gra-
corum in scripturam auditoribus suis et per
Latinis, Latinè, Gallis, Gallicè; & ex-
terioribus

teris singulis vetriculis; non enim est hoc interpretari. Est enim ea mystica sermonis natura, ut quaque in initio signis quibus concepius noscos alii praefacamus principem locum mercatur, non tam id monos explicare solus sine ope multatum circumstaniatum possit. Habet enim viva vox praesentes interpetes, nimirum tempus, locum, cultum, genitum, consilium loquentis, atque etiam ipsius qui loquitur, animam suam ad verbum, quoties opus est, explicantem. Haec interpretationis adjutressa in scriptis veteris atri desiderata seruare, neque ingenii quotidiani, neque sine eruditione & rerum antiquarum summa penitus omnino ingenui est. Non sufficit igitur ad interpretationem serpentorum ut quis lingua talleat qua loquuntur. Neque interpres Scipio et canonicus unusquisque est qui commentarius in eas scribit. Possunt enim homines errare, possunt etiam eam vel ad ambo in iudicium suis trahere etiam repugnarem, unde sequitur habeandam esse sententiam triunciam, pro Falso Dei. Etiamque autem accidere hoc non posset, tamen statim ut commentatores

hinc collectint commentarii conum explicationibus, & procedente tempore explications expositionibus, expunctiones novis commentariis indigebant sine fine, ut nullo modo doctrina Christiane canonis sive regula qua controverbia Religionis determinanda sint, considerare possit in quaunque interpretatione scriptae. Reflat ut interpres canonici debet esse aliquis eius munus legitimam sit, alias controverbias, Personas Dei in ipsis iudicis explicando, tenuisse; & cuius proprietas auctoritati standum non minus sit, quam eorum qui Scripturam ipsam pro Canone fidei prius nobis commendaverunt, idemque sit interpretari, & doctrinam omnium padis supremam.

X I X . Quid ad nomen obtinet Eccl. Elephas, ab origine idem sonat quod latine Cervus, sive conveniens certum, sicut & Ecclesiastes idem quod crucifer, id est, is qui ad conveniendum loquitur. Quin sensu legimus in Actis Apostolorum Ecclesiam legiensem, & Ecclesiastis confessionem: Act. 19, v. 52. 40. illam pro certu controvecto, hanc pro concusso populi per tumultum. Ceterum per Ecclesiam Christianam in Scriptura sacra intelligitur iste cedum quidem

quidem conventus, in eisdum vera ipsi Christiani esti non actu congregati, sed quidem in cœtum intonare, & communis-
care cum congregatis concessum sit. Exempli causa. *Die Ecclesiæ*, Matth. 18.
v. 17, de congregata intelligitur; ali-
ter enim dicens aliquid Ecclesiæ impos-
sibile est. Sed, *de rasori Ecclesiæ*, Act.
8. v. 3. de non congregata. Sumunt
autem Ecclesiæ aliquando pro baptiza-
tis, sive Fidei Christianæ professoci-
bus, sive illi sunt internè Christiani si-
ve simulacra; ut ubi legimus aliquid
dictum, vel scriptum, ad Ecclesiæ, vel
dictum, decreum, factum ab Ecclesiæ;
aliquando autem pro cœllo tantum,
ut ubi dicitur *sicutio & immunitas Ec-
clesie*. Ephes. 5. v. 27. Non autem sunt
electi, quatenus militant, proprie-
tate Ecclesiæ; nam contempnunt neciscunt,
sed sunt Ecclesia suæ, nimicum in die
alla in qua à reprobis segregati eti-
phantes sunt. Ritus Ecclesiæ sumi ali-
quando posse p̄ omnibus finali
Christianis collecti rō, ut ubi. C x i-
I T U S vocat caput Ecclesiæ; & cap-
ut corporis Ecclesiæ; Eph. 5. v. 23, Col.
1. v. 18, aliquando p̄to partibus eius,
ut Ecclesia Ep̄b̄s, Ecclesia que est in
domo ejus, servus Ecclesiæ, &c. Po-
sticūm Ecclesiæ prout per eum actu
congre-

congregato sumitur, pro diverso si-
ne congregandi, significat aliquan-
do eos qui congregantur ad delibera-
tiones & judicia, quo sensu vocatur
etiam concilium, & Synodus; aliquan-
do eos qui converuntur in dominum os-
tensionis ad colendum Deum, qua signi-
ficatione ponit, i Cor. 14. v. 41 sc.
23, 28. &c.

X X. Ecclesiæ autem cui attribuuntur ^{gredi & de-}
potest personalia, & propria iura, & libertas, ^{ad attri-}
que, & de qua necesse est intelligi illa, hanc
dicit Ecclesiæ, qui non abdiderit Ecclesiæ jura,
& illiusmodi omnes loquendi formu-
las, definienda ita est, ut intelligantur & for-
ta voce multitudine baritatem qui tollens ^{ad attri-}
potest rite Deo per Christiani intentionem ^{ad attri-}
(hoc est, multitudine eorum qui suscep-
perant Sacramentum Baptismi) que
multitudo, & iura in multis locis conser-
vati posuit alios, & eo corrumpere, adesse
assessi vel per se, vel per alias obligauerat.
Nam multitudo hominum, si coire in
unum cœtum ubi opus est non po-
test, una persona dicenda non est. Ec-
clesia enim neque loqui, neque docere,
neque audire potest, nisi ut cœtu-
tur. Quia à singulis dicta sunt, nempe
tot sententia fere, quoniam capita unum
quodque eorum hominis unus, non
Ecclesiæ dictum est. Ponio si cœtus
fuerit,

fiat, sed illicitus; considerabunt ut nullus, nemo igitur eorum qui adiunti in tumultu, secreto ceterosque tenebunt, presentem vero si disenserit, neque itaque Ecclesia talis decet ac aliquid potest; tum enim decenere aliquid multitudine dicitur, cum unusquisque decreto majoris partis obligatur. Openeret igitur ad Ecclesie (cul quidem personalia tribuumus) definitionem accedere, ut possit non modo congregari, sed & iure. Primita, tis sit qui iure exercitos conlocet, pulsare tamen qui vocauerit, iure non venire (id quod accidere potest inter homines quorum alius alii non subiicitur); non est illa Ecclesia personalis, nam quo iure si qui ad tempus & locum quo vocantur conveniunt aut Ecclesie, eadem etiam si qui ad alium locum a se constitutum confluunt, alia Ecclesia est. Et quilibet homo auctoritate nominatus Ecclesia est; & per consequens tot Ecclesie erunt, quoniam sunt opiniones diverse, hoc est, eadem multitudine hominum erit simul & non, & plures Ecclesie. Itaque Ecclesia nisi ubi certa & cognita, hoc est, legitima potestas sit, per quam singuli percipi, vel per alios in eorum adesse obligentur, una non est. Atque unitate legitimae

int potestatis convocandi synodus, & conversus Chalicianorum, non uniformitate doctrinae, sed anima & capace functionum personalium, que alioquin est multitudine, & persiste in plurimi, atque opinionibus concidenter.

XXI. His quae dicta jam sunt, necessaria concessione adharet, communis Christianorum hominum, & Ecclesiarum eiusdem, prout tandem rem esse, duobus nominibus propter duas Christianas appellatam. Nam materia civitas & Ecclesie eadem est, nomine udem hominis Christiani. Sunt autem quae consilium inalegitima potestas eos convocandi, eadem quoque est, constat enim singulos cives obligari eō venire quod à civitate convocantur. Quo vero civitas vocatur, quatenus confitatur ex dominione, eadem quatenus confitatur ex Christiana Ecclesiis nominantur.

XXII. Cum illsdem colligeret & placuisse, si plures fieri civitates Christiane, eas civitates sive eam Ecclesiam personaliter autem possint esse. Possunt quidem evolenta munio una fieri, sed non aliter quam Ecclesia, ut finis etiam una civitas. Convenient enim nulli ad certum tempus & locum confluendum non possint. Sunt autem personae, loca, & temporis convocationum juris

338 R E T I O R A . Cap. XVII.
iusis civili; neque quisquam civis,
vel externus pedem in ullo loco in-
fereat jure potest, nisi permittente ci-
vitate que loci domina est. Quae vero
nisi permittente civitate fieri non
possunt, ea si iure sicut sunt per-
mittovitatem civitatis. Et hanc Ecclesie
saturnia unum Corporis mysticorum cuius
caput est C H R I S T U S , sed eadem
ratione, qua omnes simili homines
Deum resoluti mutati agnoscentes,
uocam Regnum, & in ceteris est, que
namque neque nisi persua est, neque
unam actionem aut sententiam con-
mumem habent. Præterea ubi dicunt
C H R I S T U S esset napis corporis Ec-
clesie, manifestè apparet dictum id esse
ab Apostolo de ecclesiis, qui quandoa
in hoc mundo sunt potestia tantum
Ecclesia sunt, quæ actu atri non eait
qualem à reprobis quadam segregatum,
inter se vero congregenit ad die
judicii. Ecclesia Romana permagna
olim fuit, sed sine imperio egressa
non est, neque ergo universa, nisi co-
fensi quo dictum etiam est de Ro-
manis ecclesiis; Oriens however vel Ro-
manus habebat, cum non haberet par-
tem ejus vicissim. Postquam au-
tem imperium civile in partes disser-
ptum fuit, singulæ civitates inde exor-
te

Cap. XVIII. R E T I O R A . 339
ne tandem erant Ecclesie; & quam ha-
bit in eas Ecclesiæ Romane poecilas-
tem, ea tota pendere posuit ex ipsa-
rum audacitatem, quæ excusis Imper-
atoribus, Dolores tamen Romanos
habere contenta sum.

XXIII. Ecclesiæ appellari pol- Ecclesia
sunt qui munus in Ecclesia exercent sibi quan-
tum. Munerum autem erat catalogus
Ministrorum, aliad Magisteriorum. Mi-
nistrorum munus erat interire mensis,
procurare bona Ecclesiæ temporalia,
portionesque / quo tempore dicitur
omni ab aliis proprietate de
communi albonatur/ in singulos distri-
buerit. Magistri autem pro ordine,
alius *Apostoli*, aliud *Episcopi*, aliud *Prefecti*,
hoc est, majores nata, sive seniores,
appellabatur; non tamuis ut *Presby-
teri* vocatio eius, sed officium diligenter
erat. Fuit enim *Thessalensis Presbyter*,
quamquam juvenis; sed quia ple-
nitumque senioris ad Magisteria adhi-
bebantur, nomen atatis ad significan-
dum minus usurpatum est. Idem
Magistri pro diversitate munerum
vocabantur aliis *Anaboli*, aliis *Prophetæ*,
aliis *Evangeliste*, aliis *Doctori seu docto-
res*. Et opus quidem apostolicum uni-
versum erat, Prophetam autem revolu-
tiones propterea in Ecclesiæ proponere s
Eam-

Evangeliſſam, prædicare, ſive præco-
nes eße Euangeliū apud infideles, pa-
ſſionem docere, coſtumare & regere
animos eorum qui jam crediderat.

XXXV. In Ecclesiis Ecclisiis
runt duo consideranda sunt, electio per-
sonarum & consecratio sive inunctionis,
quae & ordinis appellatur. Petens
Apostolus duodecim, ipse C. 2. 1.
5. 1. & elegit & ordinerit. Paulus incen-
tioem C. 2. 2. 5. 1. Mambas in lo-
cum inde predictis suscepimus est, Er-
igiturque ex hominibus circiter centum &
viginti tunc temporis con-
gregata est) duos eligere: facili-
erunt enim duos, Ioseph & Mathias; sed
Deo ipso forte uolum. Mambas ap-
probante. Atque duodecim his ap-
pellari sanctus Paulus magnus & prius
Apostolus, item Apostolus circumscriptio.
Postea additi duo alii Apostoli, Paulus
& Barnabas; ordinari quidem a Do-
ctoribus & Prophetis Ecclesie Antio-
chenae (qua erat Ecclesia particularis)
per impositionem manuum, electi re-
tro iussu Spiritus sancti. Quod fuerunt
inde Apostoli, constat ex decimo
quarto Actorum, versu 1. Quod ap-
ostolanum ex eo receperunt, quod iussi
Spiritus sancti a Prophetis Doctori-
busque Ecclesie Antiochenae sepe-

gati fuerint ad opus Dei, ostendit ipse
Iacobus Paulus qui distinctionis cau-
sa vocat se *apostolam segregatum in Eu-*
angelium Dei. Rom. 1. v. 1. Sed si quan-
tum aliterint, quis antebeniam factum sit,
ut pro iustitia Spiritus sancti cecepimus
sit, quod Propheta & Doctores illi
profecerunt à spiritu sancto esse dixe-
runt, respondendum necessariò est. an-
terioris Ecclesiæ Antechristi. Prophetæ
enim & Doctores antequam adorauerunt,
examinati sunt ab Ecclesiâ; dicit enim sanctus Johannes, Ne
cuni omnes credere, sed probare spiritus
si ex Deo sunt, quoniam multi Pseudo-
Prophetæ exierant in mundo. A qua au-
tem Ecclesiæ nisi ad quam scripta est ea
Ephesio 5. Similiter reprehendit Iacobus
Paulus Ecclesiæ Galilei quod Ju-
daizarent; Gal. 2. v. 14. triamini vide-
rentur ipsi id facere Auctore Petro.
namcum disiles se Petram ipsum re-
prehendisse his verbis, si in rati Is-
raeli fit generaliter verum et non Iudaicæ,
quoniam Gentes cogi Iudaizare non
multo post interrogat ipsos dicens,
Hoc solute à nobis vole dicere, ex operibus
legi spiritum accepisti, an ex eadis fidei?
Gal. 3. v. 2. Ex quo patet id quod re-
prehendit in Galatis fuisse Iudaizantes,
quamquam Petrum Assoluit Iudaizare

cogere. Cum igitur quos doctores sequerentur Ecclesia, non Peri, neque ergo hominis etat determinare, etiam Ecclesie Antechristi auctoritati insubiebat Doctorum & Prophetarum suorum electio. Quoniam autem per doctorem sic electorum impositum manum, Spiritus Sanctus segregavit sibi Apollini, Paulum & Barnabam, ministerium est, summorum in Ecclesiis qualibet Doctorum conservandum & propagandendum utramque ad eisdem Ecclesiis Doctores perirent. Episcopi autem, qui & Presbyteri vocari erant, nisi non omnes presbyteri Episcopi, constituerunt nam Apollini, (nam Paulus & Barnabus cum docuissent in Derbe, Lystra, & Iconi, presbyteros constituerunt per singulas Ecclesias, Act. 14, v. 22.) tunc etiam Episcopi alii: Tunc enim in Creta telitus est à Paulis ut constitueret per civitates presbyteros: Tit. 1, v. 5. Et Timotheus dictum est, Noli negligere gratiam Dei que in te est, quae data est tibi per Prophetam rite impetrata munera presbyterii: 1 Tim. 4, v. 14. Evidenius data regula sunt circa presbyterorum electionem. Non autem intelligi id potest, nisi de ordinatione eorum qui ab Ecclesia eligentur. Constituere enim doctorem in Eccle-

Ecclesia, nisi Ecclesia permittente nomina posuit. Nam ipsum Apollinum minus erat, non imperare, sed docere. & quanquam qui commendari ab Apollino vel presbyteri fuerint, proprie excommunicationem commendantium non rejectentur, cum tamen sine voluntatem Ecclesie eligi eos possent, etiam per autoritatem Ecclesie electi constabent. Similiter ministri qui Diaconi vocantur, ab Apollinibus ordinati, ab Ecclesia tamen electi erant. Num cum septem Diaconi eligendi ordinandiique erint, non eos eligebant Apollini, sed considerate, inquit, fratres, viros ex vobis huius testimoniis sapientes, &c. atque illi elegant Stephanum, &c. & statuerant eos ante consilium Apollinarum. Act. 6, v. 5, 6. Constat itaque ex consuetudine Ecclesie sub Apollinibus, Ecclesiasticonem omnium ordinans etiam quidem, sive confirmationem quae sit per ordinarii & ordinarii intercessione, ad Apollinum & Doctores proposito, electissimam vel ordinandorum ad Ecclesiam.

X X V. De potestate solvendi &c. si. Prodigiosum, id est, peccati remissio & remissio non peccati, dubium esse non potest quia ea potestatis à Christo futuris tunc Propositi, hoc rationabile modo quo presentibus Apollinis, fuisse. Data autem est Apollinix omnis interpe-

*absentis potestas remittendi percepere; quam ipse
habebat Christus. Sicut enim nos patem, ut
quid Christus, & ego natus vos: Joh. 20,
v. 21. subiungiturque, quoniam missio eius
potestas remittitur, & queratur resumptio eius
potestas sicut. v. 22. Sed quid sit sollemp-
tate ligare sive potestas remittens & potestans,
et dubitationem habet. Primum enim
potestas ejus remittens, qui dapeccatum in
remissionem peccatorum vestrum docen-*

remissionem peccatorum vestis poenitentia est, videtur contra ipsum Pactum novi Testamenti, neque ergo à Christi fidei, sedum à passionibus posse. Remittere autem non penitenti videtur esse contra voluntatem Dei Patris, à quo Christus ad coherendum mandatum, hominesque ad obedientiam deduceadum missus est. Deinde si Passionibus singulis eo modo remittere & removere peccata concessum esset, omnis mens Utriusque principum, & Magistrorum civilium, undeque omne regnum civile destrueretur. Dicitur enim illi à Christo, immo etiam natura ipsa dicit: *Nolite nimis esse qui occidunt impuram, animam autem non perfici occidere;* sed pocius *scirete eum qui perficit & existimat & corpora perdit in Getheem,* Matth. x. v. 28. Nei, ne est quisquam in mente captus, ut non pocius mallet illi qui peccata remittente & removente possint, quam

quam regibus poteris obtemperare. Neque tamen ex altera parte existimandum est, transiit per nos nihil aliud esse propter exemptionem a penitentiis, quid enim malum habet excommunicatio praeceps consequentem ex ea paenitentiam? vel boni, in Ecclesiam recipi si extra eam esset solus? Tenendum igitur est Pauper habere paupertatem peccata veri & ab aliis remissam, sed pauperibus, & restituendi, sed impunitionis. Dum autem pauperes homines ponit, nihil aliud esse quam ut facta sua quisque condamnet, mutetque consilia, que statim ipsis peccatis esse de culpam habere videantur, oita est opinio posse esse penitentiam ante confessionem peccatorum creari hominibus, & esse penitentiam non effectum, sed causam confessionis, atque inde difficultas dicentium peccata etiam quos penitire jam remissa esse in Baptismo; non penitentiam ostendit remini non posse, contra Scripturam est, & contra verba Christi dicentis, peccato remissam, &c. Scendum igitur primo loco ad difficultatem hanc solutionem, peccati veritatem agitationem esse ipsam penitentiam, nam qui fecit se peccasse, fecit se errasse, erat an-

tem velle impossibile est, itaque qui scit se peccasse, nollet factum; id quod est posse. Deinde ubi dubium est per se, in quod factum est peccatum si necne, considerandum est penitentiam non antecedere confessionem peccatorum, sed subsequi. Penitentia enim non est nisi de Peccato agnito. Opus est igitur penitentem, & factum agnoscere, & cognoscere quod sit peccatum, hoc est, quod sit contra legem. Si quis igitur quod à se factum est putet non esse contra legem, impossibile est ut eius puniatur. Ergo ante penitentiam necessaria est factorum ad legem applicatio. Ad legem autem sine interprete facta applicare, frustra est, non enim verba legis sed sententia legislatores actionem regula est. Est autem legis interpres certe homo vel homines, non enim iudex est unusquisque facti sui, nisi peccatum necne. Itaque explicandam factum est de quo dubitatur, si sit peccatum, amo huminem vel homines. Atqui hoc facere confessio est. Jam quando legis interpres judicaverit factum ejus esse peccatum, si acquiescerit peccatoris iudicio, fluctuantque apud se, non facere amplius, penitentia est. Atque hoc modo vera penitentia

necessaria aut non est, aut confessionem non antecedat sed sequitur. His ita explicans nos est intellectu difficile, quia illa sit potestas *silverendi & ligandi*. Cum enim in remissione duo sint, Alterum, iudicium fidei condonatio, quia factum judicatur esse peccatum; alterum, (ubi condemnatus iudicio acquiescit & obdixerit, id est, penitetur) *perit remissio*, vel (si non penitetur) *remittitur*: primum eorum, id est, iudicari an sit peccatum, ad interpretem Iegi, id est, iudicem *fatuus*; secundum, *commissio vel retentio peccati pertinet ad Peccato*, id est illa ipsa de qua agitur postea ligandi & secessandi. Atque hanc vetam fuisse sententiam nostri Servatocii in qualibet potestatis instructione, ex 18 capite sancti Matthei, v. 15, 16, 17, 18. sic apparet. Discipulos alloquens, si peccaverit, inquit, in te fratres tuos, vnde & tampe eam datur te & ipsam fratrem. (Noe audiret est, si peccaverit in te, idem esse quod si injuriam tibi fecerit, idenque loqui Christus de iis quae pertinent ad *matrimonium civile*) addit, & te non audiret (hoc est, si neget fecisse, vel si factum confessus, fecisse insinuat & cogit) *adire tecum adiutor meum a te domi*. Quod si has vix audiret die Eccliesie. Quare autem

Ecclesia, nisi ut ipsis judicet an peccatum sit necne? Qued si Ecclesia non audiret, hoc est, si sententia Ecclesia non acqueverit, sed sustinuerit nos esse peccatum, quod ea peccatum esse judicaverit, hoc est, si non peccauerit (nam certum est poenitere facti neminem, quod non existimat esse peccatum) non dicit, dic Apostoli, ut scimus, sententiam definitivam in quaestione an se peccatum necne, relinquit non illis, sed Ecclesie, sed fratibus, inquit, sicut Eboracum & Publicanum, hoc est, tanquam ex ea Ecclesia, tanquam non baptizatus, id est, tanquam is enus procul miseras. Baptizabunt enim omnes Christiani in remissionem peccatorum. Quocumque autem quoniam poterat, quis haberet nuntiam poenitentiam quanta est Baptisimi beneficium impenitentibus auferendi, ostendit Christianus ipsis quibus auxiliacionem dederat penitentes baptizandii in remissione peccatorum, & faciendi est Ethnici Christiani, nationatorem quoque habere peccata eorum qui ab Ecclesia judicarentur impenitentes retinendi, eosque ex Christianis redendi Ethnicos, ideoque statim subiungit, Amet dico vobis quocumque alienigenis super terram, erunt ligati & in celo,

celo, & quocumque salverint super mortales erant salvos & in celo. Ex quo intelligi potest postquam salvare de lignari, sive remittendi & remittendi peccata, que & passus elevante dicitur, aliam non esse à postulate datâ alio loco his verbis, Eamus dicens sicut gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti: Matth. 28. v. 19. Et quomodo Pastores Baptisatum negare non possunt ei quem Ecclesia dignum censet, ita neque remittere peccata eius, quem Ecclesia absolvendum judicat; neque etiam remittere peccata eius quem Ecclesia pronuntiat esse contumacem. Et de peccato quidem judicare Ecclesia est, Pastoram vero judicato ab Ecclesia ejusse, vel intratam recipere. Ita Iudiclus Psalmi ad Ecclesiam Carthaginam, Nomen deis, inquit, qui ihu sis ut iudicem & ipse tamen fornicarium ab Ecclesia separandum pronunciavit. Ego quidem, inquit, absens corpore, professus atriis suis, &c.

XVII. Actus retentionis peccato- Excom-
municatio
is est qui vocant ab Ecclesia Ex-
communicato, & a sancto Pauli, madre
Fratres. Numen Excommunicato idem
bonum quod dominus ihesus noster, &
dixisse est ejusse, tractum videris à pro-
lege Mosaica; qua eos qui à Sacer-
doti

dome Leprosi iudicatae sunt, ex his causa iustorum habere imperatum est, donec cunctus sacerdotis iudicio mordi, & cunctis ritibus (inter quos etiam corporis lavatio) purificari essent. Levit. 17. v. 46. Progrediente inde tempore Iudeis mos erat, eos enim qui transibant a Gentilismo ad Iudaismum, tanquam immundos, non recipere, nisi prius leno: Et dissentientes à doctrina Synagogae Synagogae separaveruntur. Ad similitudinem hujus ritus transiuntes ad Christianismum (sive Iudaei silent, sive Gentes) non nisi per Baptismum in Ecclesias recipiebantur; & dissidentes ab Ecclesia, communione Ecclesie privabantur. Tali autem statu idcirco dicebantur, quia quod extra Ecclesias erat, id omne regno Sicut comprehendebatur. Finis Imperii & disciplinae erat, ut delinquentes ad tempus gratiarum & privilegiorum Ecclesie spiritualibus, humiliarentur ad falorem. Effectus autem quoad secularia is erat, ut extramissionem non modo corporibus sive Ecclesias, & participatione Mysteriorum prohiberetur, sed etiam quam nuxius contagione, etiam pejus Ethnici, à exterris Christianis segregari ficeretur. Nam eam Ecclesiam extramissionem permisit Apostolus; cum his

et ratione quidem ausi fuissent. 1 Cor. 5. v. 10, 11. Quum ergo talis sit extramissionis effectus, manifestum est primo loco, cunctam Christiavam seu pejus extramissionem. Et enim civitas Christiana, Ecclesia Christiana; ut ecclesis est supra articulo 21. Se eisdem extensionis, Ecclesia autem extramissioni non potest; vel enim extramissionibz seipsum, quod est impossibile, vel extramissionibus ab aliis Ecclesiis, eoque vel universalis, vel particulari. Universalis autem Ecclesia cum profecto non sit (ut obseruat est articulo 22.) neque regno agat aut faciat quoquam, extramissionem neminem potest. Particulari autem Ecclesia, extramissionis actionem Ecclesiam nihil agit, nihil mutat, quorum enim rationem non est ecclesie, eorum extramissionis esse non potest; quoque si Ecclesia aliqua, puta Ierosolymitana aliam, puta Romana extramissionis, non illam magis extramissionis quam seipsum. Nam qui aliam sua communione privat, se quoque privat communione illius. Secundo, communia pisse civitatem alienam defalat, eam finali ostendit extramissionem, vel temporalium asearum vel cultus Dei publicarum in interdicere. Non enim extramissioni possunt ab Ecclesia quam ipsa

confidunt: siquidem enim id facere, non modo non Ecclesia, sed ne
viris quidem esset, dissoluerenturque
sua sponsa: id vero non est existen-
tiam, necque intendit. Quid si ab alia
Ecclesia excommunicatur, habendi fore,
illi Ecclesie, etiamquam Ethnici. Sed
ethnici, per doctrinam Christi, nulla
Ecclesia Christiana prohibere potest
quia congregari se, & inter se communi-
carent, prout eorum civitibus visum
fuerit, praesertim si coeant ad colen-
dum Christum, quamquam id fieri non
& modo singulare, ergo neque excom-
municare, qui ut Ethnici tractandi sunt.
Tertio, excommunicari non posse Prince-
pem qui haberit summae civitatis Impe-
rium. Neque enim per doctrinam Christi
subdatus unus, vel plures simul,
Principi suo quamquam Ethnico loca
publica, aut privata interdicere, aut in-
troitum in quemcumque eorum ne-
gare potest, aut prohibere ne faciat
quicquid in sua ditione voluerit. Et
enim crimen lege maiestatis in omni
civitate, civi cuiusunque, vel quotcum-
que civibus simul, autoritatem sibi
quamcumque in eam civitatem ar-
rogare, qui vero autoritatem arro-
gant sibi in eam qui haberit civitatis
summae imperium, candem arrogant

in ipsam civitatem. Præterea Princeps
summus, si Christianus sit, hoc am-
plius habet, ut civitas, cuius voluntas
continetur in ipsius voluntate, id
ipsum sit quod vocamus Ecclesiam. ne-
minem igitur excommunicat Ecclesia
nisi quem excommunicat auctoritate
Princeps. Sed Princeps non excom-
municat scilicet, non ligare excom-
municati potest à subditis suis. Potest
quidem esse, ut eorum civium rebel-
lum, vel proditorum, pronunciet
Principem summum esse excommunicati-
torem, sed non iur. Multo minus Princeps
à Princeps excommunicari potest,
esset enim hoc, non excommunicationis,
sed potius iudicio belli per cou-
rium. Nam cum una non sit Ecclesia
qua confitatus ex civibus duarum ci-
vitatum absoluatur, propter defec-
tum sui dictum super est articulo 22.)
potestatis sita convenienter in unum
coetum, illi qui usus Ecclesie sunt,
non tenens obediens alteri: neque er-
go propter inobedientiam possunt ex-
communicari. Quod autem dicat ali-
quis, Princeps cum Ecclesia universalis
membra sint, posse eam universalis Ec-
clesie auctoritate excommunicare, locum
non habet, propriez quod Ecclesiasti-
cay sit (ut dictum est articulo 22.)

174 R E T I O I D . Cap. XVII.
non est aux p̄ficiis, de qua possit dici
quid faciat, decreverit, faciat, exi-
stentib⁹t, absolvit, & similia perso-
nalia; neque habet rectorem ullum in
terris, cuius iusti conuenire & delibe-
rare possit. Nam rectorem esse recto
universale, & posse eam convocare,
idem est, ac rectorem esse & dominum
omnium per universum orbem Chri-
stianorum, id quod nemini concedatur
praeferquam feli Deo.

XXVII. Offensum est supra arti-
culo 18, autoritatem interpretandi
scripturarum sacras non consistere in eo
quod interpres possit impunè sen-
tentiam quam inde elicitalis vel scri-
ptio vel viva voce expouere & expli-
care, sed in eo quod non sit aliis contra
sententiam ejus faciendi aut docendi
ius; ita ut interpretans de qua agimus,
sem sit quod Passus (in omnibus
controversiis per scripturam futuram
deserviandis) definiend⁹. Nunc
offendendum est autoritatem illam
prioriter ad singulas ecclesias, &
dependere ab autoritate ejus, vel co-
rum qui habent summum imperium,
modo sicut Christiani. Si enim ab au-
thoritate civili non dependeat, depen-
dere eam oportet vel ab arbitrio sa-
gulorum civium, vel ab authore

175

Cap. XVIII. R E T I O I D . 175
externa. Ne vero ab arbitrio depen-
deat singulatum, prohibetur ex ecclesia
consequiura inde incommoda & ab-
surdia. Quorum principium est hoc,
quod non modo omnis tolleretur
(contra praeceptum Christi) obedi-
entia ciuilis, sed etiam omnis societas &
pax humana (contra leges naturales)
dissolueretur. Cum enim scripturam
factam singuli interpretentur sibi, id
est, unusquisque judicem se faciat
quid Deus placeat, quid displaceat,
non ante principibus obedire possunt,
quam ipsi de mandatis eorum, utrum
consonia sunt scripturarum necne judi-
caverint. Atque sic vel non obediunt,
vel obedient propter iudicium pen-
ituum; hoc est, non obedient, nos civi-
tati. Tollitur ergo obedientia ciuilis.
Huius enim unusquisque propriam se-
quuntur sententiam, ecclesie est conve-
niens quod omittant innumera billes
fata, neque determinabilem inde ince-
homines (qui natura sit diffensionem
omniem habent pro contumeliam) ar-
fetteretur primo odium, deinceps ha-
giūm, & bellum, atque ita omnis per-
petrata societas & pax. Habetus præterea
in exemplum, id quod sub lege veteri
circa librum legis obseruari voluit
Deus, animatum scribi quidem, publice
habe-

liberi, & Canonum doctrinae diuersa esse voluit: sed non inde à singulis, sed à multis sacerdotibus definiri controveſtias. Et deinceps praeceptum Servatioris nostri, ut si quid oriatur offenſionis inter singulos, ut audiant Ecclesiſas. Itaque Eccleſie munus est con- troverſias determinare, non ergo ſingulorum, sed Eccleſie eft Scripturæ ſacraſ interpretari. Ut ſciamus autem authoritatem interpresiū Fribav Dni, hoc eft, omnes quaſtiones de Deo & Religione determinandi, non ſpetare ad pérsonam quamcumque exteram, perpendendum in primis eft quid mo- menti ea poeſtas habeat in animo ci- vium, ceteribusque actionibus. Ne- mini enim ignocuaſt eft poeſti, aſſi- nes hominum voluntatis necessitate naturali ipſorum ſequi opiniones quaſ habent de bono & malo, peccatis & poenis, ex quo fit ut obedientiam illa quorum arbitrio vel felices vel mi- ſeritos in æternum furaros ſe cre- dunt preeſtare necessaria velint. Quo- rum autem arbitrio, que doctrinae & que actiones necessariae ſunt ad ſa- tem flatur, eorum arbitrio expe- ctant homines felicitatem vel perdi- tionem æternam, iis igitur in omniibus rebus obſequuntur. Quod cum ita sit,

ut manifestissimum eft, cives qui ſe obligati eteſunt, circa eas doctrinas que ad ſalutem necessariae ſunt au- thoritatē extēmae acquiescent, non confirmare civitatem per ſe, ſed eft extēni illius ſubditi. Neque ergo, eft Princeps aliquis ſummae tantum authoritatis alii enīcunq; ſcripto concedere, ita tamen ut imperium civile reuiuſſe intelligetur, ſcri- ptum tale validum eft, nec quicquam tranſeret, quod ad reuiuendam, & bene adminiſtrandum imperium ſit neceſſarium. Nam per cap. 2. art. 4. tranſerit faro nemo dicitus nil dederit ſigno idoneo volenti tranſferendi, qui vero refertur reuiuendi imperium aperte ſignificavit, non poeſt dediſſe ſignum idoneum tranſferendi media ad imperium neceſſaria, non eft ig- tur hujusmodi ſcriptum ſignum vo- luntatis, ſed ignorantie in coſtrahen- tibus. Secundo, coſtrahendam eft quam absurdum fit, civitatem, vel ſumma imperianteſ conscientias ci- vium regendas committere hoſti. Sa- me enim, ut ſupra offenſionem eft cap. 3. art. 6. inter fe in statu hoſtili, qua- cunque in unitatem pérſonarum non co- inuerſor. Neque obilitat quod non ſen- pet pagaverit (nam & inter hoſtes in- ducit

ducit sunt) sufficit ad hostilem animum, quod dissidentia sit, quod civitatum Regnorum, imperiorum fines, praefidus armari, statu vulcuque gladiatorio se mutuo, et si non feriam, ut hostes eamem intuerantur. Postenam, quam iniquum est id postulare, quod ipsa postulandi ratione iuri alieni esse conficeris? Interpres sum fons peccata sacra, tibi, qui civitatis alienae civites. Quia ratione? quibus patris inter me & te? Authoritate divina. Unde cognita? ex scripta scriptura, ea librum, lege. Tristitia, nisi de eadem mihi interpretetur, mihi ergo iuris est, & exterorum singulorum civium ea interpretatio; id quod negamus ambo. Refutat ergo ut in omni Ecclesiâ Christiana, hoc est, in omni civitate Christiana, scriptura facta interpretatione, hoc est sui controversie omnes determinandi, dependeat & derivatur ab autoritate illius hominis, vel coetus, personae quem est summam impensis civitatis.

X X V I I I . Quoniam autem do-
cumenta geneta controveriarum, unum
cita permissis, hoc est, circa questiones fidei, quarum veritas ratione na-
turali investigari non potest; quales
sunt questiones de sacra & officiis

C R E D I T , de peccatis & penitentiis, de resurrectione corporum, de resurrectione mortuorum & effusio Agnitionis, de sacramentis, classificatio de cunctis exercitu, & similia; alterum est, circa questiones scientie humanae, quarum veritas ratione naturali, & Syllogeis classis, ex pactis hominum & definitionibus id est, receperis usu & consensu communis vocabularium significacionibus; quales sunt questiones omnes Iuris & Philosophiae. Exempli causa, quando in iure questionatur, an sic processum & pactum recte? id nihil aliud est, quam querere an verbis talia, tali modo prolati, appelleantur communis uisa & consensu civium promissa, aut facta; quod si sic appellantur, verum est pepigit, aliter falsum. Veritas ergo ea dependet a pactis & consensu hominum. Si mulier quando queritur in Philosophia an idem possit esse totum in plusibus simul locis, determinatio quesitionis dependet a cognitione communis consensus hominum, circa significationem vocabuli Totius. siquidem enim homines quando dicunt unum esse aliquid, significare communis conscientia, intelligere se nihil esse ejusdem alibi, falsum est idem esse in plusibus simul locis. Veritas ergo ea depend-

dependet à consensu hominum, cùm
deinde ratione in ceteris omnibus
fari de Philosophie questionibus. Et
qui contra hunc communem circa re-
sum appellations consensum homi-
num, ex obscuris scriptis locis al-
iquid flami posse iudicant, tollendum
judicant & sermonis usum, & una
consensu societatem humanam. Dicit
enim qui residenter tonum agrum,
esse tocom in uno cespite, & reliquum
rurorum non trucidum retinebat:
imò ipsam tollit rationem, quae nihil
aliud est praeter veritatis per talen-
tum sensum facte investigatio. Hujus-
modi itaque questiones non necesse
est ut determinet civitas per interpre-
tationem scripturarum facta, non enim
pertinent ad Verbum Dei, eo sensu quo
sumitur Verbum Dei per Fratrem de Deo,
id est, doctrinam Evangelicam; neque ob-
ligant qui habent Ecclesiam Imperium,
ad hujusmodi iudicia nullibet Diffe-
re Ecclesiastis. Quellenibas autem
fidei, id est, de Deo, quae caput hu-
manum superante, decideadis, ognis est
benedictione divina (ne possimus
felli, taliter in necessariis) per impa-
tientem manum ab ipso Cuius etiam
derivanda. Nam cum ad salutem
terrenam obligemur ad doctrinam su-
perna-

petnaturalem, & quam propterea in-
telligete est impossibile, ita destinu-
m in fali possimus in necessariis, repu-
gnat exequitati. Infalibiliter hanc
promulga Servator noster (in his rebus
qua ad salutem sunt necessariae) Ap-
osto: usque ad diem iudicii, hoc est,
Apostoli & Prophatarum Apostolis suc-
cessore per nos dicentes manum confe-
randis. Obligatur ergo quatenus
Christianus, is qui habet civitatis im-
perium, scripturas sacras, ubi question
est de mysteriis fidei, per Ecclesiastis
ritè ordinatos interpretari. Et sic in
civitatibus Christianis iudicium & po-
nendis & restitutis pertinet ad
auctoritatem civilem. Et si homo vel
civis qui summum habet imperium,
caput est de civitate de Ecclesie, una
enim res est Ecclesia & civitas Christiana;

Caput XVIII.

De necessariis Iustitiae & Regum
caloribus.

I. **P**roposita difficultate de reprobatis do-
ctrinis Dei & beneficiis, indecens per illas
prohibemus hanc argumentum & sua acceptio
ad probatum. II. Omnia magistris ac felici-
bus civibus in Fide & obedientia.
III. Quale sit ea que reprobatis obediens-
tia.

ria. IV. Quod si Fides, & operis ob-
ligantur à professione, à scientia, & ab
opinione. V. Siquid credere in CHRI-
STUM. VI. Qualem articulo JESUS
ESTE CHRISTUM, non sicut estat
soltus, probans ex scripto Evangeliorum.
VII. Ex predicatione Apollonius.
VIII. Ex facilitate Religionis Christiane,
IX. Ex exponit si fundamentum fidei.
X. Ex difinitione CHARIATIS & Apo-
stolorum uocis. XI. Lxx. Archeologi
tum fidem nostram Testamenti. XII. Fi-
des & obedientia quoniam concurvant ad
salutem. XIII. In ecclesia Christiana,
nullum est regnare inter seculata Dei
& ecclesiam. XIV. Dicitur que nulli
concurrentes de Religione, prout plenar-
que ad nos regnari.

Proposito I. *Expositio*
de Secunda
disceptatione
christianis
Dei &
potest
habet, ut
habeat per
difficiliter
discimus
inter no-
cessariis
& non
superflui-
ritatis
habet.

Auctoritate Utborum omnium in
rebus scolaribus deci-
vari ab authoritate
eius qui summis habet imperium, sive is
unus homo sit, sive unus eterni, in co-
fesso semper fuit. Landem in finibus
aut ab authoritate Ecclesie dependere
ex proxime antecedentibus manife-
stum est; & præterea hoc, etiam omniem Christianum esse Ecclesiam huius-
modi auctoritatem præditam. Ex quis-
bus colligere etiam quantumlibet in-
genio tardus potest, in ceteris Clembe-
ria, (hoc est, in ceterate ejus) summa-

rum imperium habet Princeps vel
rex eius Christianus; quem enim sub
Cristo patitur tam servilem quoniam
finimur, ideoque in omnibus, sis
esse obedientium. Contea autem, quia
obedire operis Dei, natio quam bonitatem
autem est difficultas, quo pacto obe-
dientia tunc illi perfici possit, si quando
imperatum fuerit aliquid quod
CHRISTUS fieri prohibet. Causa
difficultatis est, quod cum Deus non
amplius per CHRISTUM de pro-
prietate viri voce nos alloquatur, sed
per scripturas factas, quae à diversis
divinis accipiuntur, secundum quidem
quid Reges imperant & Ecclesia con-
gregant; utrum vero id quod impe-
ratur, sit contrarium imperatus Dei necne,
id nesciunt, sed fluctuante obedientia
inter pacem mortis imperiale, & pene-
trale, tanquam navigantes inter
cykllos de Charybido incursum sepe
in utramque. Qui vero necessaria ad
salutem, à non necessariis recte dis-
tinguant, nullum hujusmodi dubi-
tacionem habere possunt. Siquidem
enim mandatum Principis vel eleva-
tore calle sit, ut obediens ei possit sine
iustitia salutis extinxerit, iniquum est
non obediens, & locum habent præcep-
tia Apostolica; hinc obduratio personis

Domi-

Dominum carnalibus. Filioli obediunt peccati-
bus per suauitatem : Col. 3. v. 20. 22. &
mandatum C H R I S T U S super Cal-
droni Moysi fiduciam Scribe & Pharisai,
suauia ergo gaudemus dixerint vobis ser-
vare & facere ; Matth. 23. v. 2. Conta-
si facere iustitiam quae puniuntur morte
terrena, infamia est non potest mo-
ti mortem naturalem quoniam obedien-
do mori in eternum. Et locum habet
quod dicit C H R I S T U S : Nihil
poterit eorū qui secundum corpus , ambo
cūm eis possum occidere. Matth. 10.
v. 28. Videndum itaque est quae sit ea
omnia qua ad salutem sunt necessaria.

I I. Sunt autem uerberia ad salu-
tem omnia , dubius virtutibus com-
prehensa , Fide & Obedientia. Nam
posterior si perfetta esse posset , sola
sufficeret ne damnaretur ; sed quia ,
& jam diu omnes rei sumus contum-
acia adversus Deum , in Adamo , &
peccata ipsi auctu peccavimus , non
sufficit absintia sine restititione pecca-
torum. Ea vero , uniuersus introiens in
Regnum coelorum , Fidei præmium est.
Aliud ad salutem requiratur nihil
Non enim clauditur regnum Dei , nisi
peccantibus , id est iis qui debiam le-
gibus Dei obedientiam non profite-
nunt ; neque illis , si credant aniculam
aut-

omnis
verberia
ad
salutem
restitui-
re fidei &
obedienti-
am.

Cap. XVIII. R E L I G I O . 185
verberia fidei Christiane. Jam si
cognoverimus in quib[us] conflat obe-
dientia , & qui sunt articuli necessarii fidei
Christianæ manifestum videtur , que
civitatum Patriocipumque iusti facete ,
& quibus abfligere debemus.

I I I. Per sacerdotium autem , hoc quod
locū significavit non fallere , sed ut seruit
languas & fladium quo proponimus con-
siderati quantum possumus obediare in
firmitatem. Quo sensa vox obedientiae
equivaleret Passio Christi. Confudit enim
Passio Christi virtus , non in dolore , qui
peccati recordationem comitatur , sed
in conversione in viam , & inservio
non peccandi amplius , sine quo dolor
ille non Ponitris sed Desperatus
esse dicimur. Quoniam autem qui
Deum amant , non possunt nos velle
obedire legi Divinae , & qui amant
proximum , non possunt non velle
obedire legi moralis , quae consistit , ut
super capite 1 offendit est , in super-
bito , irragionabili , emulacione , inban-
ditatu , inletemate , injurie , similiump-
que offensaram prohibitione , quibus
provisioni traduntur. Itaque vocis ab-
detatis equivaleret etiam etiam , five
Charis ; Etiam iustitia , (que con-
flans voluntas est suum enique tri-
buendi) equivaleret eidem. Jam suffi-
cere

cere ad salutem Fidei & Peccatum manifestum est; primum ex ipso sedere Baptismi, nam interrogantibus Petrus iis qui ab ipso, die Pentecostes convertebantur, quod faciens respondit: Peccatum, & baptizatus sumus, quisque vestrum in nomine Iesu in regnū Iesu precoruntur: Actos. 2. v. 38. Nihil ergo ad obrinendum Baptismum, hoc est, iniurium in Regnum Dei, faciendum aliud esse nisi praeceps & eridere in nomen Iesu nō. Pacto enim quod fit in Baptismo, promittitur regnum cœlorum. Deinde ex verbis C. 2. 15 et 1. respondentibus ad Principem interrogantes, quid facias viam aeternam possidere, Mandauisisti, non occides, non uochaberis, doc. quod abridemus &c, Verba omnia que habes, veni, & sequere te; quod fit esse, Luca 18. v. 20. Marc. 10. v. 18. Et ex eo quod dicitur, iustus (non quilibet, sed iustus) ex fiducia, est enim iustitia voluntatis dispositio eadem, quia Fidelitas & Obedientia. Et ex verbis sancti Marii, misericordia ipsius est misericors, & appropinquavit Regnum Dei, peccatum vero condidit Evangelio, quibus non obscurè significatur, non opus esse ad ingressum in Regnum Dei, aliis viuentibus

propter penitentias de fidei. Obedientia itaque quae sed salutem resarcendo requiritur, nihil aliud est propter voluntatem sive exanimis obedientie, id est, faciendi secundum leges Dei, id est, secundum leges morales quae eadem omnibus sunt, & leges civiles, hoc est, mandata imperantium in rebus imperialis, & leges Ecclesiasticae in Clericibus; quae duo genera Iugum in diversis civitatibus, & Ecclesiis sunt diversa, & cognoscunt permutacionem, vel sententias publicas.

IV. Ceteras quid sit Fides christiana, definita est in universum Fides, fiducia, & exercitio animi omnibus quibuscumque genere velgo confundi solet, distinguenda. Obiectam Fidei universalitatem sumus, minimum id quod credatur, semper proposuit, (id elaboratio affirmans vel negans) quam veram esse concedimus. Sed et ab quoniam conceduntur propositiones quae sunt proprie diversis causas, accidit huiusmodi concessiones diversè nominari. Concedimus autem quandoque propositiones, quas tamen in animo non recipimus. Idque vel ad tempus, nimirum, tantisper donec ex consideratis consequentia, etiam veritatem examinaverimus, quod vocatur sappiare, vel etiam simpliciter,

ut metu legum, quod est *profari*, vel confusis signis exterratis; vel obsecrati spontanei causâ, quod faciunt homines animo civili erga eos quos reverentur, & erga alios studio parisi, id quod simpliciter recoderet est. Propositiones autem quas pro veris recipimus, concedimus semper per partes aliquas rationes nostras. Ex vero derivantur vel ab ipsa propositione, vel à *personae proposienti*. Derivantur autem ab ipsa propositione revocando in memoriam, quibus rebus significandi, nomina ex quibus propositio conflat, et rationi contentia usurpanter; quod si fieri, alienus quem praedebemus dicitur *Sibi*. Si vero recederat non possumus, quid certò per ea nomina intelligendum sit, sed modo hoc videtur, modo illud, cum dicimus *spicere*. Exempli causa, si propositum sit *dico te esse patrem*; revocando autem in memoriam, ordinem nominum numeralium, ita consensu communis eorum qui ejusdem sunt linguis { quasi patre quedam suetate humana necessario } confluimus esse ut *Quinarius*, totidem unitatibus numerus sit, quorū in *Binario* & *Ternario* continentur simul summis, alieniatur quis verum id ideo est, quia 2.

&c. simul idem fuit quod, scilicet dicere alienus ille scientia. Et hinc vetitatem istam, nihil est aliud, quam agnoscere esse eam à nobis ipsis factam. Quoram enim arbitrio & loquendi lege numerus . . . vocatus est *Binarius*, . . . *Ternarius*, &c. . . . *Quinarius*, eorum arbitrio factum est, ut vera sit propositio *Binario* & *Ternario* simul scienti faciens *Quinarius*. Similiter si contingeremus, quid sit quod vocaret *Famus*, & quid infaria, scient, ex ipsis vocabulis, an verum sit, *Famus* esse *infamiam*, necone? Perit id enim est, quod vere propositus; vera autem est propositio in qua nante congerit quod vocatur à logicis *Predicatio*, complectitur amplitudine sua inservit. Antecedenti quod vocatur *fame* dico; & verum seire, idem quod esse eam à nobis inceptis, ipsa nominum usurpatione factam nomenque. Neque tamen olem à Platone dictum est scientiam esse *memoriam*. Accidit autem interdum, ut voces, etiā certam & ex confluente definitam habentes significaciones, usu tamē vulgari, ad omnia vel etiam fallendum particulari studio à propriis significacionibus ita divellantur, ut conceperis propter quos rebus imposita fuerint, revocare in me-

moriā difficultatem magnam habent, neque nisi acti iudicio, & diligentia maximā superēandam. Accidit quoque plurimas voces nullam habere propter sive determinatam & eadem ubique significacionem, neque intelligi non sua vi, sed signorum aliquum simul adhibitorum. Tercio nominis quadam sunt veram incoceptibilem. Eorum ergo tertium quas ipsa sunt nominis conceperunt nulli sunt. Et ne potest propositionum quas continent veritatem ex ipsis nominibus fraude quæcumque. In his casibus dum considerando vocum definitiones veritatem alicuius propositionis investigamus, propter spes est inveniendi poterimus eam aliquando veram, aliquando falsam. Quocum strumque fossim, opacissi dicuntur, atque etiam credere, ambo simul dubitare. Quando veritatis noster propter quas assentimur propositionis alicui, non ab ipsis propositis sed à persona presentis derivatur, ut quem in peritum judicamus, ut non fallatur, neque causam videmus quare velis fallere, assensu noster, quia nascitur non a nobis, sed alieno scientie fiducia. Fides appellatur. Et quotum fiducia credimus, illi vel in illis credere dicimus. Ex iis que dicta sunt

sunt apparet differentia, primum, inter Fidem & Profectum: illa causa cum assensu inter se semper coniungitur, hec non semper. Illa animi persuasio interna, hanc obedientia extrema est. Deinde inter fidem & opacissimam: hec enim nostra ratione innititur, illa aliena existimationi. Deinde inter fidem & scientiam: hujus enim est propositionis examinatione communis & mansum lege admictere; illius autem integrum deglutire. Prodicit ad scientiam explicatio numerorum, quibus id quod inquirendum est, propinquus, immo unica via ad scientiam est, per definitiones. Ad fidem autem nocet hoc. Nam que supra caput humanum credenda proponentes, numquam explicacione evidenter, sed contra obscuriora & credere difficultaria sunt. Acciditque homini qui mysterioris fiduci ratione naturali conatur demonstrare, idem quod arguto qui pilulas salubres, sed amaras, vult prius mandare, quam in stomachum demittere, ex quo sit ut statim revomeretur, quae alioquin devorata cum sanassent.

V. Vidiomus ergo quid sit credere. *Credere* autem in Christum si quid credas, est vel fidei in Christum, quae in Credam propositione est objectum? Quan-

do enim dicimus credo in CHRISTUM, significans quidem cui, non autem quid creditus. Et autem crederet in CHRISTUM nihil aliud quam credere IESUM esse CHRISTUM, minimum TECUM, qui secundum prophetam & Prophetas Israeliticorum sciens venturus erat in hunc mundum ad insinuandum Regnum Domini. Id vero falso apparet ex verbis ipsius CHRISTI ad Mathiam. Ego sum (inquit) resurrexis ex vita, que CHRISTUS MEUS eram si mortuo fuerem tunc: et annuntio vobis quod CREDITI IN ME non morieris in eternum. Credit hoc! At illi, augo Domine ego credidi quia TU ES CHRISTUS Filius Dei domini qui in hac mundum venisti; Ioh. 3.1.4.23. 26.27. quibus verbis videmus CREDERE IN ME explicari per QVIAM TU ES CHRISTUS. Et ergo credere in CHRISTUM nihil aliud quam credere ipsi Iesu dicenti se esse CHRISTUM.

V.1. Concurrentibus ad salutem fidei & auctoritatem, utrique sensibiles, qualis sit ea auctoritas, & cui debita monstratum est, supra art. 5. Articulus autem fidei, quinam requiruntur, id nunc inquisendum est. Dico autem alium Articulum fidei (*) prius scimus, hunc JESUM ESSERE CHRISTUM, homi-

homini Christiano, ut auctoritatem ad probatum salutem requiri nullum. Distingue. et si propter dum autem est, ut supra art. 4. inter Evangelium & profeciam. Profecia ergo plus diligenter dignatur (si iudeatus) veritatis esse potest; eis enim pars auctoritatis Iesu debitur. sed non quicquid jam de auctoritate necessarium ad salutem, sed de fide. Probatur autem primum ex scopo Evangelii, qui erat per descriptionem vita Servitoris nostrum illum unum articulum stabilire. Scimus autem talis fuisse scopum & consilium Euangelistarum, si observeremus ipsum Historiam. Sanctus Matthaeus incipiens a Genealogia eius, ostendit Iesum esse ex genere Davidis; Nacum ex Virgine; cap. 1.3. Magi ut regem Jacoborum adoratum; ad Herode eadem de causa qualitatem ad vocem; cap. 2. Regnum eius & a Iustis Baptista & a festo predicatum; cap. 3.4. leges doceisse, non scribere sed ut qui habent auctoritatem; c. 5.6.9. morbos miraculosè sanasse. c. 8.9. Apololoi perseciones Regni in omnes Iudeas & partes ad predicationem Regni dimisisse. 10. numeris & Iohanne quicquibus ait in esse Christianos nescire, respondisse, referentes quae vidissent, nempe miracula, quae in CHRISTUM solum competuerint;

cap. 11. Regnum suum arguituris, Parabolis, & signis apud Pharisaeos & alios conprobatis, & declaratis c. 12 & seqq. si quis ad 21. Edutatum fuisse in Regnum cum ingredere turat in Ierusalem; c. 21. se Christum illum esse, contra Pharisaeos sustinuisse; alios de Piseide-Christo premouuisse; Regnum suum quale esset parabolis allendisse; c. 22. 23. 24. 25. caprum & acculum fuisse eo nomine quod se Regem esse dixerit; crucisque titulum inscripium HIC EST JESUS REX IUDAEORVM; cap. 26. 27. denique post refutationem dixisse Apostoli. Domine filius es tu in testimonio in celo & in terra; c. 28. Quia omnia eo pertinent, ut credamus Iesum esse illum Christum. Talis etiam ergo in describendo Euangelio scopus sancti Matthei, qualis autem erat hujus, talis etiam ex hoc Euangelistam ut id quod in Euangelio sanctus Iohannes in fine Euangeli sui expressè habet, Hoc, inquit, scriptis sunt, ut sciat quis Iesus est Christus Filius Dei venerandus; Joh. 20. 31.

Dico autem alium Articulum fideli prius hunc. 3. Astudierant bunt quoniam curritur sua Thesigia plenisque difficultate posse video, nisi suu in separatis consensu, amplius tamen explicare opera pergitur iste deus. Primi ergo cum Ar-

Astudi-
cibus.

studiis bunt Iesum esse Christum salutem ad salutem necessariam esse dire, non deo filium fidem ad salutem necessariam esse, sed requirent Iesum, sine obediencia legibus Dei debitis, hoc est, voluntate reglitore rendi. Secunda autem ergo quia voluntaria alteratio articulorum profugis, si modo profectio eorum in Ecclesia impetraret ad facientes quaque necessitate de, sed cum facti interea, profectio exercita sit, ita propter fidem, hanc obedienciam patentes esse dicte, ut articulam illi ad fidem extirpat, non autem ad profectum Christiani fidei sufficientem. Profectus, querit aliam si veram & certam penitentiam peccatarum fidei, ex parte Iustitia, ad salvacionem castissimum esse diximus. totura pro Peccatis latitudinem vero fuisse, quantum in ea Iustitia, obediencie, atque auxiliis ad omnes virtutes reformatas contrari intulimus, ut eam fidem avint. Articuli sufficiunt ad salvacionem dicere, nesciunt enim ipsi, quae in eo taliter articuli comprehenduntur. Nesciunt ideo haec Iesus est Christus, significavit, Iesum esse illum quem Deus vobis in mandauit ad Regnum suum inseparabilius promiserat per prophetias, hoc est, Iesum esse Filium Dei creatus vel in corpore, natum ex Virgine, manuque propeccatum erant qui essent in aliis condiciori, esse Christum, id est Regnum, rex Christus (nam R. G. aliqui

394 B E L L G I N . Cap. XVIII.
aliqui regnatas non essent, iudicantes
mundum & remunerantes excedens
opem; aliter enim Rex esse non posset; ita
reverentiores esse boniores; nam abesse
hoc ad iudicium venienti non sunt. Inquit
enim hoc articulo tenet existentia Sym-
bolum - apostolorum, quod tamen secundum
hunc idee existimat, quod videtur pro-
piger hanc solam, fore ratione quia lex eo per
consequenter declaratur, personam idem
a Christo, sicut ab Apostolo erat in Regnum
Dei admisso scilicet ut latro in Crux, ut
Eanachus & Philippus baptizenuit, at deo
missis buntur ad Ecclesiam a sancto Peter
fistula aggregata. Si quibus autem hoc diffi-
cili, quod eis amari qui articulo qualiter-
que, ab Ecclesia defoliti, afflentes in-
terram non praeberet, ut impie restab-
ant, sed, (p. habeantur) evadant, non
destitutos in eternam confundant, quod ista
faciem uellet, naut ut securius non minet,
scriptura facere qua sequuntur uisimonia
apertissima impeditur.

Expo-
dicione
Apolo-
logia.
VII. Secundū probatur idem ex
predicatione Apostolorum; ciste
cum Regni praecentes, nec Christus
eos misit ad praedicandum aliud quam
Regnum Dei: Lut. 9. v. 2. Actor.
15. v. 6. Quid autem post Christum
ascensionem fecerint, intelligi potest
ex eorum accusatione, Tribus (in-
quit

Cap. XVIII. B E L L G I N . 397
quit sanctis Lucas) Fabri et passione
fratre ad Principem mundi clamantes,
quid hic fons qui arietem emittat, & hoc
verrunt, quis Iosephus Iesu, & his omnes
comi decreta Cesarum faciat, Reges
alium dicentes esse Iesum: Act. 17. v. 7.
Enim subiectum concionum Apolo-
geticum quale fuerit, separare ex his
verbis: De Scripturis (libundi Veteris
Testamenti) adaptantur, & submittuntur,
qua Christus aporum pati, & resurgere a
mortuis. & quia Hic EST IESUS
CHRISTUS: Act. 17. v. 3.

VIII. Tertio, ex iis locis quibus
ad fiduciam
corum que à Christo ad salutem re-
stitutus declaratus faciliter. Non si
ad salutem necessaria requirantur absen-
tia animi interioris veritati omnium
& singularium propositionum, que circa
fiduciam Christianam hodie vel con-
trovertuntur vel à diversis Ecclesiis
diversè definientur, nihil est Reli-
gione Christiana difficultius. Quomodo
ergo veniret efficit, fugiunt ministrare
et hoc omnes in nos levi? Matth. 11. v. 10.
de, parvulos in eum credere? Matth. 18.
v. 6. Et, placuisse propter fiduciam pre-
dictariorum salvos facere credentes? 1. Cor.
1. v. 21. vel quomodo Ioris ad salutem
instrutus fuit latro pendens in cruce,
cujus fidei confessio commiscebatur his
Tribus

verbis, Memento mecum reveris in Regnum tuum / Vel ipse sanctus Paulus unde tam cito ex hoste Doctor Christianorum scripsi pocius?

X. Quartò, ex eo quod articulus ille fidei, fundamentum sit, acque alii fundamento ipse innitatur. Si quis vobis dixerit: vere sit ipse Christus aut deus noster credere: sive genitivus Pseudo-Cristi, & Pseudo-Prophete, & daberit signa magis, dec. Matth. 24. v. 23. Ex quo sequitur propter fidem hujus articuli, negandam esse fidem signis & prodigiis. Litteras aut Angelos de celo, aut Apóstolor, evangeliique verbis praeterrimus quid evangeli perimunt vobis, Adveniens sibi Gal. 1.8. Ergo propter hunc articulum neganda est illa fides ipsiis Apostolis & Angelis (puto ergo de Ecclesiis) si contrarium docerent. Chrysostom solitus (inquit sanctus Isidorus) omni fieri credere, sed probare fidem sibi ex Deo factam, quoniam nullus Pseudo-Prophete existens in mundo, in hoc cognoscitur spiritus Dei, omnis spiritus qui confitetur Iesum Christum TESTIMONIUM in corde et Deo est, &c. 1 Joh. 4. Est ergo Articulus ille, mensura spirituum, secundum quam, authoritas Doctorum vel recipiunt vel rejiciuntur. Negari quidem non potest, quia à Doctoribus didic-

vit omnes qui hodie Christiani sunt, fauissime Iesu & M. qui ex omnia fecit quibus Christus esse ognoscereunt, non tamen sequitur eisdem articulorum illum doctoribus credere, vel Ecclesie, sed ipso Iesu. Et enim ille articulus Ecclesia Chaliliana prius, etiæ certi omnes posteriores fuerint. Et Ecclesia super illum, non hic super Ecclesiam fundatus est. Matth. 16. v. 18. Propter eas ira est artculus ille Iesu est Christus fundamentalis, ut crederi omnes dicantur à sancto Paulo illi superadiscant. Pseudochristus dicit vero pseidū prouere pseidū quod Iesum est, quod est Iesus Christus, hoc est, Iesu est Christus. Iesu enim superadiscat super fundacionem hoc, Auri, Argentum, Lapidem pretiosum, Ligua, Ferrea, Sappula, &c. cuiuscumque opus manu pseidū erit. Si cujus potest manifestari quod superadiscatur, metuenda recipiet; si cujus opus erit, deciuendus poterit, ipse currit salvatur; 1 Cor. 3. v. 11, 12, &c. Ex quibus potest per fundationem intelligi articulum hunc Iesum esse Christum. Non enim superadiscere super peccatorum Christus, Aurum, Argentum, Ferrum, Sappula, &c. quibus significatur doctrina. Et posse filias doctrinae fundamentis supercilium, nec tan-

men ut dominetur qui eas docuerint.

Ez dñs. — X. Postremo, Quod articulus ille
solus necessarij tenendus sit sicut inter-
scripto, evidencissime ex plurimis facte scilicet
in multis locis, quocumque interprete,
probari posset. *Stratianus* scriptor,
quis *ver. patrum in ipse vitam aeternam lib-
eret,* & ille fuit que perhibent inservient
deus. Joh. 5. 39. Intelligit autem Christus
scripturam solius Testamenti veteris:
monendum enim scriptum erat Testamen-
tum nostrum. Jam vero Testimoni-
um de Christo in teste Testamento
nullum aliud existat, praeterquam
quod venitus erat Rex aeternus, rati-
loco, talibus parentibus ascertus, ca-
lia doctus, & factus, quibus rebus
ut signis dignoscendis erat. **Qui**
omnia hoc iurum testantur, Jesus est qui
ita natus, ea docuerit & fecerit, etc.
Cap. 15. **T**u. **M**. Alia igitur Fides ad
vitam aeternam praeceps illum. Articu-
lum non requirebatur. **Omnis** qui *vivit,*
& credit in me, non morietur in eternum;
Joh. 3. v. 25. Credere autem in Iesum
(ut inde explicatur) idem est quod
credere Iesum esse Christum.
Qui ergo id credit non morietur in
eternum, & per consequens articulus
ille solus est ad salutem necessarius.
Hac igitur sententia credatur quia Iesus

Et Christus filius Dei, & alii
crederent vitam huius in nomine eius:
Ioh. 20. v. 21. Quare qui sic credit ha-
bebit vitam aeternam, neque ergo
opus habebit alia fide. Omnis fidei qui
confidit Iesum Christum vestige in carne
ex Dno est: Ioh. 4. v. 2. Et si enim filius
qui credit gloriam Iesum est Christus,
ex Deo natus est: Ioh. 3. v. 1. Et,
Quis est qui vitam mundam nisi qui credi-
git vitam. Iesus est filius Dei: Ioh.
3. v. 3. Si ergo non sit opus aliud cre-
dere, ut quis sit Ex Deo; nam ex Deo
ut vitam mundam, quam Iesum esse
Cubit omnis ille articulus suffi-
ciet ad salutem. Ecce igitur, quid probaret
ne baptizari f. dñs sacra Philippi: si
crederet ex suo corde, licet. Respondens autem
Credere filium Dei esse Iesum Christum;
Act. 8. v. 36, 37. Si quidem ergo Arti-
culus ille ex toto corde, hoc est, fide
interea credimus, sufficit ad Baptismum,
sufficit etiam ad salutem. Praeter haec
loca, alia innumera sunt que idem
elocet & explesè affirmant. Ius ubi-
enique legitimus Servatorem nostrum
eiusdem fidem laudasse, vel dixisse,
Fides tua & salvus sis, vel facias quen-
dam propriam fidem, ibi propulsio cre-
dida alia non erat quam haec, Iesus est
Christus, vel dicens, vel per conse-
quentem.

XI. Quoniam autem credere Iesum Christum nemo potest, qui cum sciat per Christum intelligi Regem eum qui à Deo promissus est per Messias & Prophetas in Regnum & Terram mundi, non credit eum Mois & Prophetie, neque credere his possit, qui non credit Deum & regnum & misericordiam generare, contineri necesse est fidem illam de Deo & de verbo Testamento, in fide hac Testamenti novi. Cum ergo in regno Dei per misericordiam Christi Miseratris divinae, solus esset Atheismus, & negatio Providentiae divinae; in regno autem per Pastum verum, etiam Idololatriam jam in regno per pastum novum addidit etiam Apostolica fide renunciatio huius semel accepti articuli Iesu esse Christum. Ceteris doctrinis, si modo à legitima Ecclesia definitae fuerint, non est sine contradicendum: est enim peccatum inobedientia, obedientia autem ad salutem necessaria est. Ceterum ut credantur fiducierum, oculorum est amplius in proximè antecedentibus, ut ceterum non esse.

XII. Partes in salute Christiani perficienda Fides & Obedientia diversas habent, haec enim parsnam fidei sapientiam contineantilla alibi. Atque intra que-

que suo modo iustificare dicitur. Christus enim non omnibus sed prout voluntatis sunt, sive, obedientibus, hoc est, iustis (non dico iustis, sed iusti & iustis) eam est voluntas obedienti legibus, & coenire in peccatoem potest voluntas autem obedienti, obedientia est apud Christianum peccata remittit. Non enim quilibet, sed iustus ex fiducia. Iustificari ergo Obedientie, quia fuit iustus, ex modo quo Transpenitentia facit transperatum. Prudentia prudentem, fidelis ceterum, nimium clementia erit: constitutumque hominem in eo statu ut venire caput sit. Ratus Christus non omnibus iubis, peccata condonare promisit, sed fidei credentibus ipsorum est Christus. Iustificari ergo fidem, ex sensu quo iustificari dicitur iudex qui absolvit; nimium per se transperatum, quae illa salvum facit. Atque in hac acceptatione iustificationis (cum enim vox aquirova) iustificari fides sola, in illa autem sola obedientia; sed neque iustitia sola, neque fides sola salvificari, sed simul ambo.

XIII. Ex iis quæ hactenus dicta sunt facile est perpicere, quid sit officium ciuilium Christianorum enga-
famus impetrantes. Qui quādā
Christianos esse se profiterent, subdi-
cunt suis ut Christianum negant vel con-
taminantur.

tumella absciam imperare non pos-
sunt; nam si hoc imperarent, prohibe-
rentur se non esse Christianos. Cum
enam offenditum sit, & ratione naturali,
& ex Scripturis sacris, auctoritate civi-
tatis, in omnibus obediere, percep-
tum in iis quae sunt contra mandata
Dei; & mandata Dei in civitate Chri-
stiana, circa temporalia quidem (id est,
ea que sicutque humana examinanda
sunt) leges esse & sententias civitatis,
prolatae ab iis quibus legum ferenda-
rum, controversiarumque judicandarum
authoritas à civitate commissa
est; circa spiritualia vero, (id est, ea que
per Scripturam sacram definienda
sunt) leges esse & sententias civitatis,
hoc est Ecclesia, (nam civitas Chri-
stiana & Ecclesia, ut offenditum est Cap.
precedente, art. 20. eadem est res)
prolatae à Pastorebus ite ordinatis, &
qui à civitate in eam rem authorita-
tem accepunt, sequunt manifestè in
civitate Christiana, obedientium de-
bet summi imperantibus in rebus
omnibus tam formaliter quam mat-
erialiter. Imperantibus autem non Chri-
stianis in temporalibus quidem omnibus
eandem debet obedientiam etiam à
rete Christiano extra controversiam

est; in spiritualibus vero, hoc est, in iis
qua pertinent ad modum colendi
Dei, lequenda est Ecclesia aliqua Chri-
stiana. Etiam Deum non loqui in
rebus supernaturalibus nisi per Sciri-
putum factae interpres Christianas,
fidei Christiana est hypothesis. Quid
autem? an principibus resistendum est
ubi obediendum non est? maxime sa-
nè; hoc enim contra pacem est civile.
Quid ergo agendum? Eundem ad
Christum per missum. Quod si cui
dictu darum videatur, certissimum est
cum non credere ex toto corde. **I**esu
Stephani **C**onservare **F**idem
Dei nivis, scoperet enim diffolvi &
esse cum Christo; sed velle famularum
fidei Christiana pacem civitatis obe-
diendum cludere.

XIV. Mirabiliter autem forte quis-
pam, si excepto uno articulo **I**esu **M**isericordia
Stephani **C**onservare **F**idem
qui necessarius
est ad salutem de fide intem, certi
omnes pertineant ad obedientiam regi-
tum, quia quidem peccati potest, et si ignorat
quis nos intem credas (modo capiat ille per-
cedere, & exterior profiscitus quocies
opus est) quacunque in Ecclesia pro-
ponuntur, unde factum sit, ut iorsum
hodie degnata quae dicunt omnia
ita de fide esse, ut nisi ea quis credit
incertè

intendit, iustare in Regnum celorum non possit. Quod si idem consideret, in plerisque concordiis certamen esse de Regno humano, in aliquibus de quaestione aliquibus de gloria ingeniorum, minus mirabitur. Quæstio de Ecclesiæ proprietatibus, quæstio est de jure imperii. cognito cuum quid sit Antifa, cognovit utrum enijs sit imperium in Christianos. Nam si quilibet civitas Christiana, Ecclesia illa sit quam omnem Christianum illi civitatis subjectum audire præcepit ipse Christus, nam civis qualibet tenetur civitati sive, hoc est, ei vel illi obediere quoniam est imperium summum, non modo in temporalibus, sed etiam in spiritualibus. Si quilibet civitas Christiana non sit Ecclesia illa, num est aliqua alia Ecclesia universalior cui oparetur obediens, omnes igitur Christiani illi obediens debent, sicut obedient Christo & venirent in terras. Imperabit ergo illa, vel per Monarcham vel per eorum aliquem. Quæstio itaque est de jure imperii. Eodem spectat quæstio de infidelibus, quisquis enim verè de intendit credere ut ab universo genere humano non posse errare, certus imperium temporalis quam spiritualis esset, nisi ipse nollet, in universum genus huma-

num. Evidet enim obediendum sibi esse in temporalibus, eo quod potest non errare, unde imperii ius ei concedatur. Eodem spectat privilegium interpretandi Scripturas. Cuius enim est consoverbia que ex diversa Scripturarum interpretatione omni possunt determinare, quas omnes simpliciter concordias determinare, cujus autem est hoc, ejusdem est imperium in ecclesiis, qui agnoscere Scripturam esse Verbum Dei. Eodem spectat disputatio de religiis realibus & rationabili proposita. Sive de archangelis &c monachis &c. Unusquisque enim, si mensis compos sit, obediens in omnibus simpliciter et cujus arbitrio credit se salvandum aut damnandum esse. Eodem spectat potestas iurisdictionis sacerdotum, ab eo enim dependent per quem existunt, qui quorū Monachos tali fabris subditos, quoniamque in civitate hominum. Eodem spectat quæstio de jure legibus Moribus. Cuicunq[ue] enim est iudicatio eius, quas quoque vel legacione castanum de hæc diem & faciebat in omnia bona & iura, non modo peccatum hominum, sed etiam seminorum Priscorum. Eadem quedammodo spectat Celsus Ecclesiastica. Cilibes enim nimis quam ceteri tollerent tam religiosas civitates. Et præterea accommodam non continebant eis necessarium esse Principios vel Sacerdotium (quod magnum est vinculum civilis obediens) amittere, vel regnum letredarum non habere. Eadem quoq[ue] spectat Conscientia sacerdotum, quam Fabius Apóstoli appellavit, non qui subditos alienos tam pessimo allicias petet, talis glo-

408 E S L I G T O . Cap.XVIII.
tis avidos ad quidlibet audendum & fa-
ciliandum inducere posse. Quid enim nulli
honestatiped polices quatinusque Dei
aliisque Romani qui se devoventur. & mil-
le alii qui in pericula incredibiliia se cog-
jicerant i Controversia de Fingente &
inadmissibili, de qualib[us] sunt. Questiones de
Mero arbitrio, De justificatione, De modo incli-
pientis Christum in Sacramentis, Philosophiae
sunt. Sunt & questiones de rebus non
introdicibus sed eccl[esi]is in Ecclesiis non fa-
tis pugnari a Gentilissimo. sed unius ex opere
plures emittentes. Scilicet omnes enim esse
naturali hominum, ut differentes de
quidlibet ab agitur de Romano, vel
Eusebio, vel Prostantio Regali, aliis abutu-
cosviciantur & anathematisari. Non est
ergo minima si dogmata fere omnia, poti-
quam inseparabili homines disputanda,
discant ab hoc vel illis, acciglione esse id
angustissimum in Regnum Dei, non modo ar-
eommunis scimus damnatum qui ea
non concedunt, id quod post Ecclesie senti-
entiam eram est, sed infidelitatem quod
falsum esse ostendit figura expulsarib[us] evi-
denterissimis Scriptura locis; quodammodo
hanc fandisti Pauli: Aduersarii namque
eiusmodi possumus quoniam multos, nondi-
citos nos inducunt. Post certulam omnino
alii inducunt Diam inter Dina, alii autem lo-
dicet omnes dico; omnipotens dico et ipsi
sime. Roman. 14. 4. 5.

Zboryni. M. C.

- 116 -

